

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÖMER SEYFETTİN'İN HİKÂYELERİNİN
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE A1-A2
SEVİYESİNE UYARLANMASI**

Selçuk GÜRLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Osman UYANIK

KONYA, 2017

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Selçuk GÜRLER
	Numarası	128303011001
	Ana Bilim /Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Selçuk GÜRLER

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Selçuk GÜLER
	Numarası	128303011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi / Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Osman YANIK
Tezin Adı	Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinin Habercilere Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Habercilere Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması* başlıklı bu çalışma *...11.05.2017* tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç.Dr. Osman YANIK	Danışman	
Doç.Dr. Mustafa TOKER	Üye	
Doç.Dr. Dilek CERAN	Üye	

TEŞEKKÜR

Öncelikle, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana öğrettikleri ve araştırma boyunca destek olduğu için danışmanım Doç. Dr. Osman UYANIK'a, araştırmaya değerli görüşleriyle katkıda bulunan sayın Doç. Dr. Dilek CERAN'a, tanıdığım günden bu yana bana yol gösteren, yardım eden Yrd. Doç. Dr. Murat ATEŞ'e, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde emeği olan hocalarıma, aileme, ayrıca düşünceleriyle çalışmama yön veren araştırma görevlisi ablam Handan ÇELİK'e ve bana her zaman destek olan eşim Hilal GÜRLER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Konya 2017

Selçuk GÜRLER

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Selçuk GÜRLER
	Numarası	128303011001
	Ana Bilim /Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Osman UYANIK
Tezin Adı	Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde A1-A2 Seviyesine Uyarlanması	

ÖZET

Bu çalışmanın amacı hikâye türünün öğreticiliğinden yararlanarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen A1-A2 seviyesindeki kişilere bir kaynak oluşturmaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, son yıllarda gittikçe önem kazanan işlevsel bir alandır. Özellikle yurt dışında Türkçe öğrenen kişilerin bu alandaki öğrenmelerini geliştirmek için okuma ile desteklemek gerekmektedir. Öğrencilere yaşlarına ve seviyelerine uygun olarak okutulacak kitap sayısı yok denecek kadar azdır. Bu çalışma hem kişilerin okuma becerilerini geliştirebilmeleri için bir kaynak oluşturması hem de hikâye türünün öğreticiliğinden yararlanarak kelime öğretiminin daha kalıcı hâle getirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Çalışmanın evrenini Ömer Seyfettin'in hikâyeleri, örneklemini ise Ömer Seyfettin'in Forsa, Eleğimsağma, Çakmak, Mermer Tezgâh, İlk Cinayet, Ant, Kurumuş Ağaçlar, Üç Nasihat ve Rüşvet adlı hikâyeleri oluşturmaktadır. Tarama yöntemiyle söz konusu seviyeye uygun olmayan dil bilgisi yapıları tespit edilmiş ve

bu yapılar Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır. Ayrıca Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma kazanımları göz önünde bulundurulmuştur. Uyarlanan hikâyelerin sonuna okuma etkinlikleri hazırlanmış ve böylece okuma-anlama becerisinin geliştirilmesine katkı sağlamaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra kelime öğretimini desteklemek amacıyla da çalışmanın sonunda Türkçe-Türkçe sözlük hazırlanmıştır. Sözlükteki kelimelerin hikâyedeki anlamları verilmiştir. Kelimelerin tanım ya da örnek cümlelerle verilmesiyle kalıcı öğrenmenin sağlanması hedeflenmektedir.

Bu çalışma ile Türk dilini ve kültürünü yansıtan Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için yardımcı okuma kitabı olarak kullanılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: dil, okuma, hikâye, yabancılar Türkçe öğretimi, A1-A2 seviyesi

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Selçuk GÜRLER
Numarası	128303011001
Ana Bilim /Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi/Türkçe Eğitimi
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Osman UYANIK
Tezin İngilizce Adı	Adaptation Of Omer Seyfettin's Stories To A1-A2 (Beginner-Elementary) Levels In Teaching Turkish To Foreigners

SUMMARY

The purpose of this study is to create a source for language learners at level A1-A2 who learn Turkish as a foreign language by making use of the didactic quality of the story genre. Teaching Turkish as a foreign language is a functional area that has become increasingly important in recent years. It is necessary to improve and support Turkish learners particularly abroad by reading activities. The number of books for the students to read according to their ages and levels is not enough. This study is important in terms of both creating a source for people to develop their reading skills and making vocabulary teaching more permanent by benefiting from the didactic quality of the story genre.

The population of the study comprises of Omer Seyfettin's stories and the sample of the study comprises of his "Forsa, Eleğimsağma, Çakmak, Mermer Tezgâh, İlk Cinayet, Ant, Kurumuş Ağaçlar, Üç Nasihat and Rüşvet" stories. With the scanning method, grammatical structures that are inappropriate to the levels were determined and these structures were adapted according to the grammar structures at A1-A1 levels in the New Hittite Turkish Teaching Set for Foreigners. In addition, the

reading achievements in the Common European Framework of Reference for Languages have been taken into consideration. Reading activities were prepared at the end of each adapted story, which contributes to the development of reading and comprehension skills. Furthermore, in order to support vocabulary teaching, a Turkish-Turkish dictionary was prepared at the end of the study. The meanings of the words in the dictionary were given with their meanings in the story. By giving the definitions or examples of the words, it is aimed to provide permanent learning.

In this study, it was aimed to use Ömer Seyfettin's stories, which reflect Turkish language and culture, as an auxiliary reading book for students learning Turkish as a foreign language.

Keywords: language, reading, story, teaching Turkish to foreigners, A1-A2 levels

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
SUMMARY.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xii
1. BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayıtlılar)	2
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2
1.6. Araştırmanın Temel Kavramları	2
1.7. İlgili Araştırmalar	3
1.7.1. Doktora Tezleri	3
1.7.2. Yüksek Lisans Tezleri	4
1.7.3. Makaleler	7
2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ	11
2.1. Dil Kavramı	11
2.2. Yabancı Dil Öğretimi ve Avrupa Dil Portfolyosu	12
2.2.1. Yabancı Dil Öğretimi.....	12
2.2.2. Avrupa Dil Portfolyosu (Avrupa Dil Gelişim Dosyası).....	15
2.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	17

2.4. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Okuma Becerisi ve Önemi	21
2.5. Okuma Becerisinin Kazandırılmasında Metin Türlerinin Yeri ve Önemi	27
2.5.1. Bilgi Verici Metinler.....	31
2.5.2. Hikâye Edici Metinler.....	34
2.5.3. Hikâye Türü ve Önemi	37
3. BÖLÜM: YÖNTEM.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli.....	41
3.2. Evren ve Örneklem	43
4. BÖLÜM: ÖMER SEYFETTİN'İN HİKÂYELERİNİN A1-A2 SEVİYESİNE UYARLANMASI.....	44
4.1. ELEĞİMSAĞMA.....	45
4.1.1. METNİ ANLAMA SORULARI	52
4.1.2. FİİLLERİ BULUYORUM	53
4.1.3. RENKLER	54
4.1.4. SPOR VE SAĞLIK	55
4.1.5. SÖZLÜK.....	56
4.2. ANT.....	61
4.2.1. METNİ ANLAMA SORULARI	67
4.2.2. BULMACA	68
4.2.3. CÜMLE KURUYORUM	69
4.2.4. ANI	70
4.2.5. SÖZLÜK.....	71
4.3. ÇAKMAK	78
4.3.1. METNİ ANLAMA SORULARI	84
4.3.2. GİZLENMİŞ KELİMELER	85
4.3.3. NE YAPMASI LAZIM?.....	86
4.3.4. SÖZLÜK.....	87

4.4. FORSA	90
4.4.1. METNİ ANLAMA SORULARI	95
4.4.2. CÜMLE TAMAMLAMA	96
4.4.3. ETKİNLİK	97
4.4.4. YÖNLER	98
4.4.5. SÖZLÜK.....	99
4.5. İLK CİNAYET	105
4.5.1. METNİ ANLAMA SORULARI	109
4.5.2. ANILARIM	110
4.5.3. AYNI ANLAMA GELEN KELİMELER	111
4.5.4. BULMACA	112
4.5.5. SÖZLÜK.....	113
4.6. KURUMUŞ AĞAÇLAR	117
4.6.1. METNİ ANLAMA SORULARI	121
4.6.2. BULMACA	122
4.6.3. EKSİK KELİMELERİ TAMAMLIYORUM.....	123
4.6.4. KELİME YAZIYORUM.....	124
4.6.5. SÖZLÜK.....	125
4.7. RÜŞVET.....	130
4.7.1. METNİ ANLAMA SORULARI	133
4.7.2. EKSİK KELİMELERİ TAMAMLIYORUM.....	134
4.7.3. MESLEK BULMACASI.....	135
4.7.4. SÖZCÜK OLUŞTURMA.....	136
4.7.5. SÖZLÜK.....	137
4.8. ÜÇ NASİHAT	140
4.8.1. METNİ ANLAMA SORULARI	151
4.8.2. BULMACA	152

4.8.3. EKSİK KELİMELERİ TAMAMLİYORUM	153
4.8.4. ZIT ANLAM VE BENİM CÜMLELERİM	154
4.8.5. SÖZLÜK.....	155
4.9. MERMER TEZGÂH	160
4.9.1. METNİ ANLAMA SORULARI	169
4.9.2. EŞLEŞTİRELİM	170
4.9.3 EKSİK KELİMELERİ TAMAMLİYORUM.....	171
4.9.4. SÖZCÜK BULMA OYUNU.....	172
4.9.5. YAZMA.....	173
4.9.6. SÖZLÜK.....	174
SONUÇ VE ÖNERİLER	180
KAYNAKÇA	183
EKLER.....	192
EK-1 Eleğimsağma Hikâyesinin Özgün Metni.....	193
EK-2 Ant Hikâyesinin Özgün Metni	201
EK-3 Çakmak Hikâyesinin Özgün Metni	209
EK-4 Forsa Hikâyesinin Özgün Metni	216
EK-5 İlk Cinayet Hikâyesinin Özgün Metni	222
EK-6 Kurumuş Ağaçlar Hikâyesinin Özgün Metni.....	226
EK-7 Rüşvet Hikâyesinin Özgün Metni	231
EK-8 Üç Nasihat Hikâyesinin Özgün Metni	235
EK-9 Mermer Tezgâh Hikâyesinin Özgün Metni.....	246
Ek 10: Yeni HİTİT Öğretim Seti A1- A2 Dil Bilgisi Konuları	256
ÖZ GEÇMİŞ	257

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ADP: Avrupa Dil Portfolyosu

akt. : aktaran

CEF: The Common European Framework of Reference for Languages
(Avrupa Dilleri Ortak ereve Programı / Yabancı Diller Ortak Başvuru
Metni)

TDK: Türk Dil Kurumu

TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

TÖMER: Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

YTÖ: Yabancılara Türkçe Öğretimi

TYDÖ: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğrenimi

1. BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Yabancılara Türkçe öğretimi son yıllarda gelişme göstermeye başlamıştır. Yaşanan gelişmelere bağlı olarak bu alanda birçok üniversite ve kurum Türkçe öğretmektedir. Üniversite ve kurumlar Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken kendi ders kitaplarını kullanmaktadır. Bu da ders kitaplarının çeşitlenmesine sebep olmuştur. Fakat öğrencilerin ders kitapları haricinde öğrendikleri dili geliştirici yardımcı kaynakların eksikliği dikkat çekmektedir. Bu eksikliklerden en önemlileri ise öğrencilerin düzeylerine uygun hikâye kitapları, öğrencilerin okuduklarını pekiştirmelerini sağlayacak etkinlikler ile kelime öğretimine katkı sağlayacak Türkçe-Türkçe sözlüktür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı hikâye türünün öğreticiliğinden yararlanarak yabancı dil olarak Türkçe öğrenen A1-A2 seviyesindeki öğrencilere bir kaynak oluşturmaktır. Öğrencilerin seviyelerine uygun yardımcı okuma kitabı sayısının nicelik bakımından yetersiz olması dilin iyi bir şekilde öğretilmesine engel olmaktadır. Öğrencilerin seviyelerine uygun okuma metinleri ve okuma etkinlikleriyle bu çalışmanın söz konusu seviyedeki öğrencilere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

“Kişi bir metni okuduğunda anlam çıkaramıyorsa bu okuma sayılamaz. Bu nedenle farklı düzeydeki öğrenciler için basit (konuşma yeteneğine yönelik kısa metinler), orta (yeni kelime ve yapıların kullanıldığı), ileri (gramer, kültürel yapı, içerik, kelimeler, stil yönünden konuşma dilinden farklı ve bilgi edinimini amaçlayan) düzey okuma metinlerinin seçimine önem verilmelidir” (Demirel, 2010: 137). Bu çalışmada Ömer Seyfettin’in hikâyeleri Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nin A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi konularına göre uyarlanacaktır. Hikâyeler Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti’nin A1-A2 seviyesine uyarlandıktan sonra etkinliklerle desteklenecektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, son yıllarda gittikçe önem kazanan işlevsel bir alandır. Yabancıların Türkçe öğrenmeye olan talepleri gün geçtikçe artmaktadır. Bu süreçteki dil becerileri dinleme, konuşma, okuma ve yazmadır. Bu becerilerin hepsi birbiri ile bağlantılıdır. Özellikle yurt dışındaki öğrencileri bu alandaki öğrenmelerini geliştirmek için okuma kitapları ile desteklemek gerekmektedir. Uzun yıllardan beri Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ihmal edildiği için kaynak eksiklikleri göze çarpmaktadır. Öğrencilere yaşlarına ve seviyelerine uygun olarak okutulacak kitap sayısı yok denecek kadar azdır. Bu çalışma hem öğrencilerin okuma becerilerini geliştirebilmeleri için bir kaynak oluşturması hem de hikâye türünün öğreticiliğinden yararlanarak kelime öğretiminin daha kalıcı hâle getirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Türkçe öğrenen kişiler bu hikâye kitapları ile dersleri tekrar ederek gramer yapılarına aşina olacak, okuma becerilerini geliştirecek, Türk kültür ve düşünce yapısını öğrenecektir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayıtlar)

Bu çalışmada Türkçe A1-A2 seviyesindeki okuma kitaplarının nicelik bakımından yeterli olmadığı ve öğrencilerin Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti A1-A2 seviyesinin dil bilgisi kazanımlarını öğrendiği varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Ömer Seyfettin'in Dergâh Yayınları'ndan çıkan dokuz hikâyesinin A1-A2 seviyesine uyarlanması ile sınırlandırılmıştır. Bu hikâyeler: Forsa, Eleğimsağma, Çakmak, Mermer Tezgâh, İlk Cinayet, Ant, Kurumuş Ağaçlar, Üç Nasihat ve Rüşvet'tir. Bunun yanı sıra uyarlama yapılırken Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde yer alan A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi konuları esas alınmıştır.

1.6. Araştırmanın Temel Kavramları

Bu çalışmanın temel kavramları; dil, okuma, A1-A2 seviyesi, hikâye ve yabancılar Türkçe öğretimidir. Bu kelimeler için birkaç farklı tanıma yer verilecek olursa:

“Dil düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü çok gelişmiş bir dizgedir” (Aksan, 2000: 55).

“Okumak, bir seçme işidir, okuma bir şeyi benzerleri arasından ayırt edip onun dilsel ve simgesel kodunu çözme işidir” (Günay, 2008: 1).

“Hikâye: Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü” (TDK, 2005: 891).

“Belirli bir zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterini çizen ve çoğu kez ancak birkaç sayfa tutan yazılara hikâye denir” (Oğuzkan, 2010: 99).

Yabancılara Türkçe öğretimi: Ana dili Türkçe olmayan kişilere Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesidir.

1.7. İlgili Araştırmalar

1.7.1. Doktora Tezleri

Arı (2010), “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde İlköğretimin İkinci Kademesinde Öğrenim Gören Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme” adlı doktora tezinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne geldiği zaman, Türkçe dil beceri düzeyleri değerlendirilmeden doğrudan eğitim sistemi içine alınan yabancı öğrencilerin, yaşadığı akademik sorunları tespit edip değerlendirmek ve öneriler sunmak amacıyla yazmıştır. Araştırmasında kontrol ve deney grupları kullanmıştır. Arı, çalışmasında Avrupa Birliği Ortak Dil Kriterleri’nin temel alındığı Türkçe öğretime alınan deney grubu öğrencilerinin hedeflenenlere ulaşma düzeyinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Sülükçü (2011), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı doktora tezinde Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı’na (CEFR) uygun olarak Yabancılara Türkçe öğretimi için Temel Seviye A1 düzeyinde öğretim planlaması yapmıştır.

Biçer (2015), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Öğrenen Özerkliği Süreçlerinin İncelenmesi” adlı doktora tezinde yabancılara Türkçe öğretiminde okutmanların öğrenen özerkliğine ilişkin görüşlerini ve öğrenme sürecinde öğrenen özerkliğine ne ölçüde yer verdiğine dair bir araştırma yapmıştır. Öğrenen özerkliğini ise öğrenen kişinin öğrenme sorumluluğunu alma olarak ifade etmiştir. Öğrenen kişinin sorumluluğu üzerine alarak daha iyi öğreneceğini ifade etmiştir.

Er (2015), “Yabancılara Türkçe Öğretimi Uygulamalarının Kültürel Farkındalık Oluşturma Açısından İncelenmesi” adlı doktora tezinde kültürel farkındalık oluşturma sürecinde öğretmeni, programı, sınıf ortamını, öğrenme materyalini, öğrenme ve öğretme stratejisini, ölçme ve değerlendirmeyi, etkinlikleri, öğrencilerin sahip olduğu kültürel öğeleri ve yabancılara Türkçe öğretimi (YTÖ) merkezini kültürel farkındalık oluşturma açısından incelemiştir. Çalışmasında farkındalık oluşturma anketi ve farkındalık belirleme anketleri uygulayarak kültürel farkındalıkla ilgili durum tespiti yapmıştır.

1.7.2. Yüksek Lisans Tezleri

Şimşek (2011), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma” adlı tezinde okuma metinleri ve yardımcı okuma kitaplarının yabancılara Türkçe öğretimi için önemi üzerinde durmuştur. Yabancılara Türkçe öğretiminde nasıl daha faydalı okuma metinleri oluşturulacağı ve metinlerde bulunması gereken özellikler hakkında bu tezde bilgi vermiş ve yardımcı okuma kitaplarının mutlaka oluşturulması gerektiğinden bahsetmiştir.

Göçmenler (2011), “Beden Dilinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Etkisi” adlı tezinde beden dilinin kelime öğretimindeki etkisinden beden dilinin ne olduğu, önemi ve özelliklerinden bahsettikten sonra beden dilinin yabancılara Türkçe öğretiminde nasıl kullanılacağı konusuna değinmiştir. Çalışmanın sonunda beden dili ile kelime öğretimi yapılan sınıfların klasik yöntemle kelime öğretimi yapılan sınıflardan daha başarılı olduğunu tespit etmiştir.

Biçer (2011), “Kıpçak Dönemi Eserlerinin Yabancılara Türkçe Öğretimi Açısından İncelenmesi” adlı tezinde Kıpçak dönemi eserlerini Türkçe öğretim yöntemleri açısından incelemiştir. Söz konusu eserlerin yabancılara Türkçe

öğretimindeki yeri ve önemini belirlemek ve bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlamak amacıyla bu tezi yazmıştır. Tezde bu dönemde yazılmış 7 eserde kullanılan “yabancılara Türkçe öğretim yöntemleri”, “yabancılara Türkçe öğretimi ilkeleri”, “sözcük öğretimi”, “dil bilgisi öğretimi” ve “Türkçe öğretimiyle ilgili kavram işaretleri” belirlemiş ve eserlerde kullanılan Türkçe öğretimi yöntem ve teknikleri günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi konusunda kullanılan yöntem ve tekniklerle karşılaştırmıştır. Kıpçak döneminde yazılan bu eserler günümüzle benzerlik gösterse de büyük farklılıklar bulunduğunu tespit etmiştir.

Özdemir (2011), “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edatlar” adlı tezinde Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında seri olarak hazırlanmış, üniversitelerde ve özel kurslarda kullanılan yedi eserde çekim edatlarını ele almıştır. Edatların(ilgeçlerin), öngörülen düzeylere uygun olup olmadıklarını irdeleyerek değerlendirmiştir.

Bakan (2012), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, Meserret Oteli” adlı tezinde Sait Faik Abasıyanık’ın eserini sadeleştirmiştir. Tezin amacını “Yabancılara Türkçe öğretiminde, okuma becerisinin kazandırılmasına yönelik kullanılan yazınsal metinleri, bilimsel yöntemle çözümlenmek, sadeleştirmek ve metin dilbilimsel bir yaklaşımla, yüzey yapı ve derin yapıdaki doğruluk ve tutarlılık değiştirilmeden, yazınsal bir metnin sadeleştirmesi” olarak ifade etmiştir.

Kaya (2011), “TÖMER’de Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan İngilizce ve Türkçe Kitaplarının Geçmiş Zaman Öğretiminin Genel Öğretim İlkeleri Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” adlı tezinde geçmiş zaman öğretiminin, ilk kur İngilizce ve Türkçe kitaplarında nasıl ele alındığına dair bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda Türkçe kitabında, daha kapsamlı bir konu yelpazesine karşın genel öğretim ilkelerinin kullanılma sıklığının İngilizce kitabına göre daha az olduğu saptamıştır.

Tunçel (2011), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Türkçenin Kelime Sıklığı ve Yaygınlığını Belirleme Çalışması” adlı tezini yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite yerleşkesi içerisinde bulunan kantin, öğrenci işleri, kütüphane, yemekhane, fotokopi ve kırtasiyede ihtiyaç duyacağı kelimeleri ve kelime gruplarını

belirleme amacı ile yapmıştır. Tezde doğal gözlemlerle bir kelime havuzu oluşturmuş ve elde edilen verileri değişik özelliklerine göre gruplandırmıştır.

Tabak (2013), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Benzetim (Simülasyon) Tekniğinin Kullanımı” adlı tezinde yabancılara Türkçe öğretiminde benzetim tekniğinin kullanımını ele alarak öğretim tekniği konusunda yaşanan sorunlara alternatif çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamıştır. Kullanılan benzetim tekniğinin sınıf içi uygulamalara ve öğrenen özelliklerine yönelik önemli değişiklik oluşturduğunu tespit etmiştir.

Kutlu (2015), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin’in Kaşığı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması” adlı tezinde Türkçenin öğretiminde başlangıç seviyesi(A1-A2) için önem taşıyan yardımcı okuma kitaplarını A1-A2 seviyesine uyarlamıştır. Uyarlama yapılırken Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi TÖMER kitaplarındaki kazanımları öğrencilerin öğrendiklerini göz önüne almıştır. Çalışmada okuma öncesinde, okuma sırasında ve okuma sonrasında öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak için etkinlikler hazırlamıştır.

Hamaratlı (2015), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kelime Ağı Oluşturma Yönteminin Öğrencilerin Yazma Becerisi ve Motivasyonuna Etkisi (Mısır Örneği)” adlı tezinde yazma öncesi kullanılabilecek yöntemlerden biri olan kelime ağı oluşturma yönteminin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin yazma becerisine, akademik başarısına ve motivasyonlarına olumlu bir etki yapip yapmadığını incelemiştir.

Demir (2016), “Türkçede (-mİş) Biçimbiriminin İşlevleri ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Sınıflarında Öğretimi” adlı tezini Türkçede (-mİş) biçimbiriminin zaman, kiplik ve görünüş işlevlerini betimleyerek, yabancı dil olarak Türkçe öğretim ders kitaplarında bu biçimbirim işlevlerinin hangilerinin öğretildiğini tespit etmek ve bu biçimbirim işlevlerinin her düzey yabancı dil olarak Türkçe öğretim ders kitabında nasıl kapsanması gerektiği ile ilgili önerilerde bulunmak amacıyla hazırlamıştır.

Doğan (2011), “XIX. Yüzyılda Batı’da Yabancılara Türkçe Öğretimi Çalışmaları: W. B. Barker Örneği” adlı tezinde William Burckhardt Barker tarafından 1854’te yazılmış olan “A Reading Book of Turkish with a Grammar and

Vocabulary” isimli kitabı dil bilgisi, yazma (kompozisyon), telaffuz, okuma metinleri ve sözlük bölümleri açısından detaylı bir biçimde incelemiştir.

Yıldırım (2013), “Yeni Türk Edebiyatı Metinlerinin A1-A2 Düzeyine Uyarlanması ve Çalığışu Örneği” adlı tezinde “Turkofoni Türkçe Öğren” setinin birinci ve ikinci kitaplarını esas alarak Çalığışu romanını A1 ve A2 düzeyine uyarlamıştır. Ayrıca tez çalışmasının sonuna A1 ve A2 seviyesine uygun Türkçe-Türkçe sözlük hazırlamıştır. Bu sözlük sayesinde hem romanın okunmasını kolaylaştıracağını hem de önemli bir ders materyali olacağını ifade etmiştir.

1.7.3. Makaleler

Arslan ve Gürsoy (2008), “Rol Yapma ve Drama Etkinlikleriyle Yabancılara Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Sağlanması” adlı makalelerinde yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin motivasyonlarının artırılmasına yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırmada motivasyon sorunu yaşayan öğrencilerin geliştirilen metot ve etkinliklerle bu sorunu aşmasına yardımcı olunabileceği üzerinde durmuştur.

Bölükbaşı (2014), “Jigsaw-IV Tekniğinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Türkçedeki Temel Zamanları Öğrenme Becerileri Üzerindeki Etkisi” adlı makalesinde işbirlikli öğrenme tekniklerinden olan Jigsaw-IV tekniğinin temel zamanların öğretiminde etkisini incelemiştir. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi öğrencilerinin üzerinde yaptığı bu çalışmada 32 kişilik öğrenci grubunu kontrol ve deney grubu olmak üzere ikiye ayırmıştır. Deney grubunda Jigsaw-IV tekniğini, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim modelini kullanmıştır. 16 haftalık çalışmanın sonunda Jigsaw-IV tekniği ile öğrencilerin daha başarılı olduklarını gözlemlemiştir. Bu makalede A1 ve A2 seviyesinin temel zamanlarını da ele almıştır.

Ceran, Yıldız ve Çakın (2015), “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğreniminde Yazılı ve Sözlü Anlatımlarda Yapılan Yanlışılar: Japon Örneği” adlı makalede Türkiye’ye üniversite öğrencilerine Japonca öğretmek için gelmiş olan bir Japon öğretim görevlisinin konuşma ve yazma yanışılarını tespit etmişlerdir. Yapılan çalışmada Japon öğretim görevlisinin konuşma hatalarının yazmadan daha fazla olduğu tespit etmişler, dil bilgisi ve kelime hazinesi ile birlikte dil öğrenen kişilerin konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yapılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Tosun (2005), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi” adlı makalesinde Türkçenin dil sınıflandırmalarındaki yerine değinmiş ve Türkçeyle benzerlik gösteren Japonca gibi ana dile sahip kişilere Türkçe öğretilirken bu benzerliklerden faydalanabileceğini ifade etmiştir. Daha sonra Türkiye’de Türkçe öğretimi ile ilgili faaliyetlerden bahsetmiştir. Dersler için hazırlanan programların işlevci ve amaca doğrudan yönelik bir program olması gerektiğini ve sınıfta kullanılacak olan yöntem ve tekniğin gereksinim araştırması yapılarak seçilmesi gerektiği üzerinde durmuştur.

Er, Biçer ve Bozkırlı (2012), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi” adlı makalelerinde Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları değerlendirmişlerdir. Konuyla ilgili 34 makaleyi incelemişlerdir. Bu makalelerin genellikle betimsel ve teorik olduğunu tespit etmişlerdir. İncelenen makalelerde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılabilecek kaynakların yetersizliği, öğretim programı yetersizliği, araç gereçlerin yetersizliği, teknolojik yetersizlikler, alfabe farklılığı ve kaynakların yetersizliği üzerinde durmuşlardır. Makalenin sonucunda Türkçe öğretiminin daha etkili yapılabilmesi için öneriler sunmuşlardır.

Özdemir (2013a), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ders Malzemelerinin Önemi ve İşlevsel Ders Malzemelerinin Nitelikleri” adlı makalesinde ders malzemelerinin yabancılara Türkçe öğretimindeki rolünü değerlendirmiştir. Ders materyallerinin kullanılıp kullanılmamasından çok niteliğinin önemini vurgulamıştır. Makale iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türkçe öğretiminde ders malzemesi kullanımında farklı yaklaşımlar üzerinde durmuştur. İkinci bölümde Türkçe öğretiminde kullanılacak ve sınıf içi öğrenme ortamını geliştirebilecek düzeydeki ders malzemelerinin sahip olması gereken nitelikler üzerinde durmuştur.

Gün, Akkaya ve Kara (2014), “Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi” adlı makale çalışmalarında Türkçe öğretim merkezlerinde görevli öğretim elemanlarının Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda tercih ettikleri kitaplar, bu kitapların kullanım amaçları, nitelikleri ve işlevsellikleri üzerinde durmuştur. Verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde etmişlerdir. Çalışmada öğretim elemanlarının eleştiri ve görüşlerine yer vermişler, bu görüşler etrafında çözüm ve öneriler sunmuşlardır.

Kara (2011), “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğrenen Yabancılara A1-A2 Seviyesinde Türkçe Öğretim Programı Örneği” adlı makalesinde ülkemizin kültürel yapısını ve dilimizin özelliklerini de dikkate alarak Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni doğrultusunda Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar için alana özgü beceriler olan okuma, yazma, konuşma ve dinleme ile ilgili A1-A2 seviyesine uygun ayrıntılı bir tablo ile Türkçe Öğretim Programı hazırlamıştır.

Barın (2003), “Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi” adlı makalesinde temel söz varlığının belirlenmesindeki hususları kaleme almıştır. Temel söz varlığı belirlenirken öncelikle organ ve akrabalık adlarının, sayıların, günlük hayatta sıkça kullanılan isim ve fiillerin ele alınması gerektiğini ifade etmiştir ve Türkçe öğrenen kişilerin kelime hazinelerini nasıl geliştirmeleri gerektiğiyle ilgili tavsiyelerde bulunmuştur.

Göçer ve Moğul (2011), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ile İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış” adlı makalelerinde Türkçenin yabancılara öğretiminin tarihine yer vermişler ve Türkçenin uzun zamandan beri yabancılara öğretilse de bu alanda tam bir kuramsal çerçeve oluşturulamadığı için çalışmaların sistemli bir şekilde yürütülemediğini ifade etmişlerdir. Makalede yabancılara Türkçe öğretimi alanıyla ilgili yapılan temel çalışmalara yer vermişler ve bu alanla ilgili gelişmeleri dikkate alarak karşılaşılan problemlere çözüm önerileri getirmişlerdir.

Çelebi (2006), “Türkiye’de Ana Dili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi” adlı makalesinde ana dili öğretimini, yabancı dil öğretimini ve yabancı dilde eğitimi incelemiş, Türkiye’de eğitim ile ilgili kanunlara yer vermiştir. Çalışmanın sonunda alanda yaşanan sorunlara çözüm önerileri getirmiştir. Sorunun çözümü için bu işin bir devlet politikası olarak benimsenmesi gerektiğini sadece bir hükümet politikası olarak kalmaması gerektiğini ifade etmiştir.

Yüce (2005), “İletişim ve Dil: Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” adlı makalesinde Türkçenin yabancılara öğretilmesi hususunu ele almıştır. Dünyada son yıllarda yaşanan siyasi, sosyal, askerî ve ekonomik gelişmelerle birlikte ülkeler birbirlerine bağımlı hâle geldiğini ve bunun da ulusların birbirlerini yakından tanıyabilmesi için insanların ana dilleri haricinde

başka dilleri de öğrenmelerini gerektirdiğini ifade etmiştir. Makalede dil öğretimi ile ilgili yöntem ve ilkelere yer vermiştir. Avrupa Dil Portföyünden bahsetmiş ve makalenin sonunda Türkçe öğretiminin profesyonelleşmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Demir (2014), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Yöntemler, Uygulamalar, Öğrenme ve Öğretmede Karşılaşılan Bazı Sorunlar” adlı makalesinde yabancı dil öğretiminden, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminden, dil öğretiminin yöntem ve ilkelerinden bahsetmiştir. Akademik çalışmalara yeteri kadar konu olamayan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin eğitim fakültelerinde “Yabancılara Türkçe Öğretimi” dersiyle verilmesini olumlu bir gelişme olarak görmüş ama üniversitelerde “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” bilim dalının kurulması gerektiğini ifade etmiştir.

Bölükbaş (2015: 924), "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi" adlı makalesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma etkinlikleri sırasında kullanılacak metinlerin, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metninde belirlenen dil düzeylerine göre uyarlanmasında kullanılacak yöntemleri açıklamak ve uygulama örnekleri sunmak amacıyla yazmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kurmaca metinler yerine özgün metinlerin dil seviyelerine göre uyarlanarak kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

2. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ

2.1. Dil Kavramı

Dil bir insana benzer, insan gibi gelişir ve değişim gösterir. İnsanlar arasındaki iletişimi sağlar ve aynı zamanda bir kültür taşıyıcısıdır. Dil, sadece konuşmadan ibaret değildir. Geçmişten günümüze kadar her şeyi dil sayesinde öğreniriz. Bir toplumun adetlerini, yaşayışını, kültürünü, geleneklerini, fikirlerini, eğitimini, mimarisini, hassasiyetlerini vb. dil ile öğreniriz. Dilin gelişimi o dili kullanan toplumun yaşantısıyla ilgilidir. Toplumun yaşantısına göre dil gelişimi farklılık gösterir. Bir dilin zenginliğinden ya da fakirliğinden toplumun yaşamını anlayabiliriz. Her dilin de kendi içerisinde belli kuralları vardır ve bu kurallara uymak gerekir. Ergin'in dil tanımında dilin kurallarına dikkat çekilmiştir:

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin, 2007: 3).

“Dil; bilim, sanat, teknik gibi insan ve toplumdan ayrı düşünülemez bütün alanlarla ilgili bulunan ve aynı zamanda onları oluşturan; çok yönlü, değişik açılardan bakılınca başka başka nitelikleri görülen; kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır” (Aksan, 2000: 11).

“Dil, bir toplumun anlaşma vasıtası olduğu gibi, aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı ve aktarıcısıdır” (Özbay 2002: 15).

“Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban” (TDK, 2005: 526).

“Dil insanların birbiriyle anlaşmalarını, duygu ve düşüncelerini birbirlerine iletmelerini sağlayan, geçmişten geleceğe iletişimin temelini oluşturan ve kültür taşıyıcısı olan sistemler bütünüdür” (Özbay, 2007: 135).

“Dil; bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca farklı nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır. O, gerek insan gerek toplum gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülmemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur” (Aksan, 2000: 11).

Dil, ait olduğu toplumun özelliklerini barındırır ve bir toplumu millet yapar. Kaplan’ın konu hakkındaki görüşleri de bu fikri destekler niteliktedir: “Bir milletin kültürü, millî özellikleri, duyuş ve düşünüşü, dünya görüşü o milletin diline yansır. Dil toplumdaki bağımsız olamaz. Birey doğumu ile kendisini bir dil sisteminin içinde bulur. Fert konuştuğu dili hazır bulur. Dil ferde cemiyetin bağışladığı en büyük miras ve donatımdır. Ana, baba, çevre, okul çocuğa dil vasıtası ile cemiyetin asırlar boyunca biriktirdiği hayat tecrübesini ve kültürünü de aktarır” (1977: 12).

“Dil, öğrenmenin kalbidir ve insan beyninin sınırsız bir becerisidir. İnsanlar bu sınırsız becerilerini kullanarak öğrenirler ve zihinsel becerilerini geliştirirler. İnsanlar zihinlerindeki duyuş ve düşünceleri ifade etmek için de dili kullanırlar. Dil, insanlar arasında özel bir iletişim sistemidir. Dil, çevreyle ve dış dünya ile bütünleşmeye katkı getirir” (Güneş, 2007: 24).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere insanlar arasındaki iletişim çeşitli şekillerde sağlanmaktadır. Bunlardan birisi de dildir. Dil, hızlı ve kolay şekilde diğer insanlarla iletişime geçmemizi sağlar. Var olan bilgilerimizi dil ile geliştirebiliriz ve kültürümüzü başka milletlere en kolay şekilde aktarabiliriz. İletişimin, kültürün ortak aracı olan dil ile insanlar anlaşabilir ve sorunlarını çözebilir. Duyuş ve düşüncelerini karşı tarafa aktarabilir.

2.2. Yabancı Dil Öğretimi ve Avrupa Dil Portfolyosu

2.2.1. Yabancı Dil Öğretimi

Ana dili, anne karnından itibaren öğrendiğimiz dildir. Yabancı dil ise bireyin ana dilinden sonra öğrendiği dildir. TDK’de (2005: 2102) yabancı dil; “1. Ana dilin dışında olan dillerden her biri. 2. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili.” olarak tanımlanmaktadır.

Yabancı dil öğrenmek sadece o dilin kelimelerini ve yapısını öğrenmekle sınırlı değildir. Yabancı dil öğrenen kişiler dilin yapısı ile birlikte öğrendikleri dilin kültürünü de öğrenirler. Yabancı dil öğretimi, pek çok unsuru da içinde barındırmaktadır.

Son yıllarda teknolojide yaşanan gelişmelere bağlı olarak dünyada coğrafi sınırların önemi azalmaktadır. Coğrafi sınırların önemini kaybetmesiyle birlikte yabancı dil öğretiminin önemi de artmaktadır. Farklı milletlerden insanlarla iletişim kurabilmek için o milletin dilini öğrenmek gerekmektedir.

“Yabancı bir dili öğrenmek büyük oranda o dilde düşünmek demektir. Duyulan ya da okunan şeylerin ancak ana dile çevrildikten sonra anlaşılabilir olması, yabancı dilin kavranmamış olduğunu gösterir” (Başkan, 2006: 29). Bu nedenle yabancı dil öğretiminde önemli olan kendi düşünüş biçimlerini de öğretmektir. Yabancı dil öğretimi, bütünüyle çözülememiş bir konudur.

Ana dili öğrenimi anne karnından itibaren başlar ve sürekli devam eder. Fakat yabancı dil öğrenimi bir ihtiyaç neticesinde ortaya çıkar. Aynı milletten kişilerle kendi ana dilinizle iletişim kurabilirken farklı milletten birisi ile iletişim kurmak için sizin karşıdaki dili bilmeniz ya da karşıdaki kişinin sizin dilinizi bilmesi gerekmektedir.

Bir dilin yabancı dil olarak öğretiminde farklı yöntem ve teknikler kullanılması gerekse de yabancı dil öğretimindeki temel ilkeler benzerdir.

Demirel'e (2010: 29-32) göre yabancı dil öğretiminin temel ilkeleri şunlardır:

1. Dört temel beceriyi geliştirme,
2. Öğretim etkinliklerini önceden planlama,
3. Basitten karmaşığa somuttan soyuta doğru öğretme,
4. Görsel ve işitsel araçları kullanma,
5. Ana dili gerekli durumlarda kullanma,
6. Bir seferde tek bir yapıyı sunma,
7. Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlama,
8. Öğrencilerin derse daha etkin katılmalarını sağlama,

9. Bireysel farklılıkları dikkate alma,
10. Öğrencileri güdüleme ve cesaretlendirme.

Yabancı dil öğretimi yukarıda verilen ilkeler ışığında yapılırken bütün bilinenlerin öğretilmeye çalışılmaması, temel noktalardan birisidir. (Demirel, 2010: 33). Bu alanda yapılan çalışmalar, dil öğretiminin verimliliği açısından bazı noktaların dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Bu noktalar; dersin başında ve sonunda öğretilen bilgilerin daha kolay hatırlanması, belirli aralıklarla yapılan tekrarların uzun süreli öğrenmeyi olumlu etkilemesi, kısa aralar verilerek yapılan derslerin öğrenme açısından yararlı olduğu, derste dikkat çeken bilgilerin daha çabuk ve kolay öğrenildiği, öğretilen bilgilere görsel, işitsel, hareketsel, duygusal çağrışımların sağlandığı ve böylece yabancı dil öğrenmenin kolaylaştığı şeklinde sıralanabilir.

Yabancı dil öğretiminde dil öğrenen kişinin dört temel dil becerisi geliştirilirken bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Çünkü herkesin öğrenme hızı ve kapasitesi aynı değildir. Ders öncesinde yapılan hazırlıklar bireysel farklılıklar göz önüne alınarak yapılmalı ve hazırlanan materyaller öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırıcı şekilde olmalıdır. Derslerde ise konular karışık bir şekilde verilmemeli basitten zora, somuttan soyuta ilkesine uyulmalıdır. Derste verilen konu ile bir hedefin gerçekleştirilmeye çalışılması öğrenmenin kalıcılığı açısından önemlidir.

Dünyada yabancı dil öğretiminde sadece ders kitapları kullanılmamaktadır. Ders kitapları çeşitli materyallerle desteklenmektedir. Bu materyallerden en önemlilerinden biri de yardımcı okuma kitaplarıdır. İngilizler öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için kurmaca metinlerin yanı sıra var olan metinleri öğrencilerin seviyesine göre uyarlamıştır. Dünyada son yıllarda kendi edebiyatlarında önemli yeri olan yazarların kitaplarının basitleştirilerek okuyucunun anlayacağı düzeye uygun hâle getirilmesi çalışmaları göze çarpmaktadır.

“Fransızlar kendilerine ait önemli edebî eserleri için, dillerinin kelimelerinin kullanım sıklığını dikkate alarak, en çok kullanılan ilk sekiz yüz kelimenin veya diyelim, ilk bin iki yüz kelimenin kullanıldığı uyarlama çalışmaları yapmışlardır. Sözgelimi Sefiller romanı Fransızca olarak en çok kullanılan dokuz yüz ve bin iki

yüz kelime kullanılarak farklı metinler halinde yeniden kaleme alınmış ve diğer ülkelerdeki Fransızca öğretimi için okuma kitabı hâline getirilmiştir. Fransızların en ünlü yayınevi Hachette bu amaca yönelik olarak 227 tane edebî eseri 'Kolay Fransızca Metinler' adlı bir seride yayımlayarak dünyada Fransızcanın öğretilmesine en büyük katkıyı sağlamıştır. Hachette yayınevini listesinde Sefillerden yapılmış çeşitli düzeylerdeki uyarlamaların sayısı yedidir” (Kahraman, 2010: 529).

2.2.2. Avrupa Dil Portfolyosu (Avrupa Dil Gelişim Dosyası)

Avrupa Dil Portfolyosu (Avrupa Dil Gelişim Dosyası), Avrupa Konseyinin bir çalışmasıdır. Avrupa Konseyinin yabancı dil politikasının iki amacı vardır: “1- Dil ve kültür çeşitliliğini karşılıklı bir zenginlik kaynağı olarak korumak ve geliştirmek; 2- İnsanlar arası ilişkileri, uluslararası akışı ve düşünceler arası alışverişi kolaylaştırmak” (Polat, 2001: 36). “Bu yolla çok dil öğrenmenin farklı dil ve kültürel geçmişleri olan insanlar arasında hoşgörüyü arttıracığı ve bireylerin birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlayacağı beklenmiştir” (Demirel, 2010: 21).

“Avrupa Diller Yılı kutlama etkinlikleri nedeniyle Avrupa Konseyi, almış olduğu bir kararla Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulamasının tüm üye ülkelerde başlamasını ilke olarak kabul etmiştir. Polonya'nın Cracow kentinde yapılan Avrupa Eğitim Bakanları toplantısında tüm eğitim bakanları ülkelerinde Avrupa Dil Gelişim Dosyası uygulamasına geçilmesini karar altına almışlardır. Bu bağlamda 2004-2005 öğretim yılına kadar önce pilot okullarda uygulamaların yapılması, 2004-2005 öğretim yılından sonra da, tüm Avrupa Konseyi üye ülkelerinde bu uygulamanın yaygınlaştırılması planlanmıştır” (Demirel, 2010: 23). Bu proje ile milletler arası etkileşim hızlanacak ve kültür alışverişi artacaktır. Karşılıklı dil öğrenen milletler birbirlerini daha iyi anlayacak ve ortak bir paydada buluşacaktır. Öğrenen özerkliği ve kendini değerlendirme bu projenin temelini oluşturur. Kendi gelişimini gören öğrenciler öğrendikleri yabancı dili daha hızlı ve kolay bir şekilde ilerletebilir. Dil dosyası, dil öğrenim geçmişi ve dil pasaportu bölümlerinde başarı ve deneyimler kayıt altına alınır. Bu şekilde örneklerle başarı ve deneyimler açıklanabilir. Bu şekilde kayıt altına alınan bilgiler belgelendirilebilir. Alınan belgelerle eğitim ve iş alanında geçişlilik sağlanabilir.

Avrupa Dil Gelişim Dosyası üç bölümden oluşmaktadır:

- 1- Dil Pasaportu: Öğrencinin bildiği Avrupa dillerini ve bu dillerdeki yeterlilik düzeylerini gösteren bir belgedir.
- 2- Dil Öğrenim Geçmişi: Öğrencinin yabancı dil öğrenme sürecini, dil öğrenme amaçlarını, gelişimini ve dil öğrenme deneyimlerini içerir.
- 3- Dil Dosyası: Öğrencilerin yabancı dil öğrenirken yaptığı çalışmaların örneklerinin bulunduğu dosyadır. Bu dosya öğrencinin aldığı sertifika, diploma gibi belgeler ile öğrencinin yabancı dilde yazdığı öykü, şiir gibi çalışmalardan oluşur. (Demirel, 2010: 23-24)

Temel dil becerileri; okuma, dinleme, yazma, sözlü anlatım ve karşılıklı konuşmadır. Bu beceriler ve yeterlilikler ise Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programında belirtilmiştir. “Diller için Avrupa Ortak Çerçeve Programı (CEF = Common European Framework of Reference for Languages), Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmaları yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Yabancı dil öğrenenlerin, bu dili iletişim kurmada kullanabilmek için neleri bilmeleri ve bu dilde etkinlik kazanmak için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri gerektiğini kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Bu açıklamalar aynı zamanda dillerin kurulmuş olduğu kültür bağlamını da kapsamaktadır. Başvuru metni aynı zamanda yabancı dil öğrenenlerin gerçekleştireceği ilerlemenin, öğrenmenin her aşamasında ve yaşam boyu öğrenme temeliyle ölçülebilmesini sağlayan dil yeterlilik düzeylerini de tanımlamaktadır” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 1).

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı, dil öğrenen kişiler için üç seviye belirlemiş ve bu üç seviyeyi de kendi içinde ikiye ayırmıştır:

Bu gruplar aşağıda gösterilmiştir.

- A (Temel Düzey Kullanıcı): A1- A2
- B (Ara Düzey Kullanıcı): B1- B2

- C (İleri Düzey Kullanıcı): C1- C2

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına göre dil yeterlilikleri ise: okuma, dinleme, karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve yazma olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Bunlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Dil Seviyesi Yeterlilik Tablosu

ANLAMA	1. Okuma
	2. Dinleme
KONUŞMA	3. Karşılıklı Konuşma
	4. Sözlü Anlatım
YAZMA	5. Yazma

Kaynak: (MEB Çeviri Komisyonu, 2009)

2.3. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Türkçenin yabancılara öğretimi Kaşgarlı Mahmut'a kadar dayanmaktadır. Kaşgarlı Mahmut'tan sonra da Türkçenin yabancılara öğretimi önemini hiç kaybetmemiştir. Günümüzde de yabancılara Türkçenin öğretimi yurt içinde TÖMER'ler, Millî Eğitim Bakanlığı ve özel kurslarla, yurt dışında ise TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü'nün Türk Kültür Merkezleriyle yapılmaktadır. Buralarda Türkçe öğrenen kişiler sadece dili öğrenmekle kalmayıp aynı zamanda kültürü de öğrenmektedir.

Kaşgarlı Mahmut, “Türklerin gönlünü almak, derdini dinletebilmek ve çeşitli tehlikelerden korunabilmek için onların dilleriyle konuşmaktan başka çıkar yol yoktur.” demiştir (Atalay, 1998: 290-291).

“Bugünün dünyasında yaşamın her alanında olduğu gibi eğitimde de hızlı bir değişim ve dönüşüm görülmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak insanlar kendilerini küresel bir etkileşim çemberinin içinde bulmaktadırlar. Bu durum bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını doğurmaktadır. Bu küresel etkileşim içerisinde etkin olan ulusların dilleri de doğal olarak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Türkçenin öneminin artması Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önemini ortaya çıkartmaktadır” (Göçer ve Moğul, 2011: 798).

Demircan’a (1990: 17) göre insanlar ve toplumlar arasında bireysel, kurumsal, ticari, ekonomik, siyasi, askeri, bilimsel ve kültürel her türlü ilişkinin kurulup yürütülebilmesi için ana dilinden başka uluslararası ortak dillerin öğrenilmesine de ihtiyaç duyarlar. Ülkemiz son yıllarda gösterdiği atılımlarla dikkatleri üzerine çekmiştir. Türk sinema ve dizi sektörünün gelişmesi de Türkçeye olan ilgiyi artırmaktadır. Yıldız ve Tunçel (2012: 116-118), günümüzde Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimine (TYDÖ) ilgi ve talebin daha önce hiç olmadığı kadar yoğun olduğunu belirtirken bu yoğun talebin karşılanması süreçlerinde TYDÖ’nün daha planlı ve profesyonel, doğru dil politikaları belirlenerek yapılmasının önemine işaret etmektedir.

Türkçe kurslarının insanların ilgi ve ihtiyaçlarına göre planlaması önem arz etmektedir. Genel Türkçe kurslarının yanı sıra ticaret yapmak için dil öğrenen bir kişiye iş Türkçesi kursu verilmelidir. Çünkü son yıllarda ülkemizde sanayinin gelişmesiyle yurt dışından ticaret yapmak isteyenlerin sayısı artmıştır. Bu da Türkçe kurslarına olan talebi artırmıştır.

Nihat Sami Banarlı, Türkçenin Sırları adlı eserinde bir dili millî yapan unsurların o dilin sesi ve mimarisi olduğunu vurgular. (Banarlı, 2004: 7). Bunun yanı sıra yabancı dil öğretiminde sadece kelime öğretimi yapılmamalıdır. Kelimeler öğretilirken kültürün de öğretilmesi gerekir. Çünkü kültür bir dilin temel taşlarından birisidir. Dil ile beraber kültürü de öğrenen öğrencilerin öğrendikleri dile daha fazla

hâkim olacaklardır. Özdemir, dil öğretimi ve kültürle ilgili şunları söylemiştir: “Türkçenin yabancılara öğretiminde, folklor ürünlerinden yararlanılması ve bu manada Türk kültürünün tanıtımının da sağlanması Türkçe öğretiminin başlıca amaçları arasında yer almalıdır. Böylece, Türkçenin Türk kültür ürünlerinden hareketle öğretimi daha kolay ve zevkli hâle gelecektir. Nitekim Avrupa Dil Portfolyosu'nun esasını teşkil eden üç temel görüşten birisini, yabancı dil öğretiminde kültürel değerlere yer verilmesi ilkesi oluşturmaktadır” (Özdemir, 2013b: 158).

Bir kişi yabancı dil öğrenirken ders kitapları ile birlikte farklı materyallerle karşılaşmalıdır. Videolar, filmler, dil bilgisi kartları, etkileşimli kitaplar, cep telefonu uygulamaları ve hikâye kitapları bunlara birer örnektir. Bu materyallerle öğrencilerin dile olan ilgisi canlı tutulabilir ve hem Türkçe dili hem de Türk kültürü öğretilir.

Bulut (2013: 561); dil, toplum ve kültür öğelerinin iç içe olduğunu ve birbirinden bağımsız olarak düşünülmemeyeceğini ifade etmektedir. Kültür dilden, dil de kültürden ayrı düşünülemez. Bir kişi konuşurken nelere dikkat edeceğini, hangi durumda nasıl davranacağını, vermek istenilen mesajın karşı tarafa ulaşmış olduğunu, karşı tarafın bu mesaja ne tür tepki vereceğini kültür sayesinde anlar. Yani anlama sürecinde kültür etkin rol oynar. Dili öğrenen kişiler sadece dili öğrenmekle kalmamalıdır. Aynı zamanda kültürü de öğrenerek yetkinlik kazanmalıdır. Bu sebeple dil öğretilirken kültürün de öğretilmesi amaçlanmalı, dil öğretiminin planı ve programı bu amaçlar doğrultusunda hazırlanmalıdır.

Sonuç olarak dil, toplumla fert arasında kültür iletişimini sağlayan köprü vazifesini de üstlendiği için yabancı dil öğretirken kültür aktarımı konusuna gereken önem verilmelidir (Özbay ve Tayşi, 2011: 23).

Bazı insanlar bir milletin kültürünü, tarihini, geçmişini, düşüncesini öğrenmek için dil öğrenmektedir. Yani kültür ediniminin anahtarı dil öğrenimidir. İnsanlar dil öğrenerek bu amaçlarını gerçekleştirebilir.

“Bugünün dünyasında yaşamın her alanında olduğu gibi eğitimde de hızlı bir değişim ve dönüşüm görülmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak insanlar

kendilerini küresel bir etkileşim çemberinin içinde bulmaktadırlar. Bu durum bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını doğurmaktadır. Bu küresel etkileşim içerisinde etkin olan ulusların dilleri de doğal olarak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Türkçenin öneminin artması Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önemini ortaya çıkartmaktadır” (Göçer ve Moğul, 2011: 798). Yaşanan bu gelişim ve değişimlere bağlı olarak yabancıların Türkçeye olan talepleri artmakta, bu talepleri karşılamaya yönelik özel kurumlar ve devlet kurumları Türkçe öğretimi faaliyetlerini yürütmektedir.

Türkçe öğretimi faaliyetlerinde dört ana gruptan söz etmek mümkündür: Ana dili Türkçe olanlar / ana dili Türkçe olup da Almanya gibi başka bir ülkede yaşayanlar / ana dilleri Kazak, Kırgız, Özbek, Tuva, Altay, Türkmen Türkçeleri gibi Türk lehçelerinden biri olanlar / ana dili Türkçe olmayanlar (Coşkun, 2006: 64). Bu farklı gruplar için aynı teknikle Türkçe öğretimi yapılamaz. Her grup için farklı kitaplar hazırlanmalı, farklı yöntemler kullanılmalıdır. Fakat hâlâ bu yönde bir ayrışma olmamıştır. Bu da Türkçenin yabancılarla öğretiminde sıkıntılara sebep olmaktadır.

Bunların yanı sıra yabancılarla Türkçe öğretiminde Türkçenin doğru ve etkili olarak öğretilmesi önemlidir. Bunu yaparken de öğrencilerin motivasyonu unutulmamalıdır. Öğrencinin Türkçeyi severek öğrenmesi sağlanmalıdır. Öğrencilere Türkçeyi sevdirmek için ders içinde ve ders dışında Türkçe ile karşılaşabilecekleri bir ortam oluşturmak önemlidir. Farklı materyallerle öğrencilerin Türkçeyi sevmesi sağlanabilir. Türkçe şarkılar, filmler, diziler, sunular ve öğrencilerin seviyesine uygun hikâye kitapları kullanılabilir. Bu sayede öğrenci dersi sevecek ve daha iyi öğrenmek için çaba harcayacaktır.

Yabancılarla Türkçe öğretiminin tarihi, çok eski zamanlara dayansa da uzun yıllar nitelikli ihmal edilmiştir. Bu sebeple ders kitapları haricinde öğrencilerin faydalanabilecekleri kitap sayısı yok denecek kadar azdır. Bu da özellikle yurt dışında Türkçe öğrenen öğrenciler için sorun oluşturmaktadır. Çünkü öğrenciler sınıftan çıktıktan sonra Türkçe ile hiç alakası olmayan bir ortamla karşılaşmaktadır. Öğrencilerin, ders dışında öğretmenlerin verdiği ödevler haricinde farklı bir

materyale ihtiyaçları vardır. Bunlardan birisi de öğrencilerin ders ortamı dışında Türkçe ile ilgilenmelerini sağlayacak hikâye kitaplarıdır.

2.4. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Okuma Becerisi ve Önemi

Okuma, literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin, Sever (2000: 11) okumayı kelimelerin duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir faaliyet olarak tanımlarken, Güneş (2007:117) bireyin dil, iletişim, öğrenme, anlama ve sosyal ve zihinsel becerilerini geliştirmesi olarak açıklar. En geniş anlamda okuma, görme ve seslendirme yönleriyle fiziksel; anlama ve yorumlama yönleriyle zihinsel; toplum, iletişim ve insan yönüyle sosyolojik bir kavram olarak açıklanabilir (Özby, 2011: 67).

Dört temel dil becerilerinden birisi olan okuma hem zihinsel hem de fiziksel unsurları barındıran bir süreçtir. Bu sebeple okuma, sadece kelimenin seslendirilmesi ile ifade edilemez. Eğer bir kişi metni okurken anlamlandıramıyorsa buradan okumanın tam olarak gerçekleştirilememiş olduğu sonucu ortaya çıkar.

Okumanın bireylerin gelişimindeki rolü ve önemi ele alınırken göz önünde bulundurulması gereken önemli noktalardan biri okumanın vazgeçilmez bir eğitim aracı olmasıdır (Coşkun, 2002; 7). Okuma eylemi, anlamayla yakından ilişkilidir zira anlama, yazının ve konuşmanın ne demek istediğini algılamaktır. Yani okuma esasında bir anlama sürecidir (Göğüş, 1978: 41).

Ünalın (2006: 79-80), çalışmasında okuma metinlerinde bulunması gereken özellikleri ise şu şekilde sıralamaktadır:

1. Metinler, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.
2. Metinlerde millî, kültürel ve ahlaki değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır.
3. Metinlerde siyasi kutuplaşmalara ve ayrımcılığa yol açacak bölücü, yıkıcı ve ideolojik ifadeler yer almamalıdır.

4. Metinlerde öğrencilerin sosyal, zihinsel, psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek cinsellik, karamsarlık, şiddet vb. öğeler yer almamalıdır.

5. Metinlerde insan hak ve özgürlüklerine, insanî değerlere aykırı öğeler yer almamalıdır.

6. Metinler, dersin amaçları ile kazanımlarını gerçekleştirecek nitelikte olmalıdır.

7. Metinler kitapların yanı sıra ansiklopedi, ansiklopedik sözlük ve süreli yayınlardan da seçilmeli, ayrıca öğrencileri söz konusu kaynaklara yönlendirici nitelikte olmalıdır.

8. Metinler, öğrencilerin ilgi alanlarına ve seviyesine uygun olmalıdır.

9. Metinler, işlenecek süreye uygun uzunlukta olmalıdır.

10. Metinler, Türkçenin anlatım zenginliklerini ve güzelliklerini yansıtan eserlerden seçilmelidir.

11. Metinler; dil, anlatım ve içerik açısından türünün güzel örneklerinden seçilmelidir.

12. Metinlerde tutarlılık ve bütünlük olmalıdır.

13. Dünya edebiyatından seçilen metinlerin çevirilerinde, Türkçenin doğru, güzel ve etkili anılmış olmasına özen gösterilmelidir.

14. Metinler, öğrencilerin dil zevkini ve bilincini geliştirecek, hayal dünyalarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır.

15. Metinler, öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandıracak özellikler taşınmalıdır.

16. Metinler, öğrencilerin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.

17. Metinler, öğrencilerin duyu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla yönelik olarak farklı yazar ve şairlerden seçilmelidir.

18. Metinler, yazar ve şairlerin yalnızca edebî yönlerini ön plana çıkarmalıdır.

19. Metinler, öğrenciye okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak nitelikte olmalıdır.

20. Metinler bir bütün halinde alınmalıdır; ancak eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler çıkarılabilir.

21. Her metin, öğrencinin söz varlığını zenginleştirecek, yeni öğrenilecek söz ve söz gruplarına yer vermeli; ancak bu oran metni oluşturan kelimelerin yüzde beşini geçmemelidir.

22. Ders kitabında, yıl içinde bir yazardan ikiden fazla metin işlenmemelidir.

23. Metinler, içeriğe uygun çeşitli görsel materyallerle (fotoğraf, resim, afiş, grafik, karikatür, çizgi film kahramanları vb.) desteklenmiş olmalıdır.

24. Romandan, tiyatro metninden, biyografik ve otobiyografik eserlerden alınan bölüm kendi içinde bütünlük taşımalıdır.

Yabancılara Türkçe öğretiminde de bu maddelerden faydalanarak kitaplar hazırlanabilir. Çünkü bu maddeler genel geçer hususlardır.

Keskin ve Okur'a (2013:?) göre yabancı dil öğretiminde okuma becerisinin kazandırılması hedef okuyucu kitlesinin durumu ile yakından ilişkilidir. Öğrenciler öğrenmekte oldukları dilin bilgisine, yani tümce bilgisi, sözcük bilgisi ve artalan bilgisine yeterli düzeyde sahip olmadıkları için okuma öğretimim temelde anlama ulaşma çabası içerisinde olmaktadır. Bir başka deyişle yabancı dilde okuma, metni anlamak için yapılan okumadır.

Demirel'e (1990:120) göre yabancı dil öğretiminde de öğrencilerde bazı okuma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu beceriler:

- ✓ Başlığı verilmiş bir metnin konusunu kestirme
- ✓ Okunan metne uygun başlık önerme
- ✓ Okuma parçasında geçen bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme
- ✓ Okunan metin hakkında genel bir bilgi sahibi olmak
- ✓ Okunan metin hakkında ayrıntılı bilgiyi edinme
- ✓ Okunan metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulma
- ✓ Okunan metinle ilgili bilgileri transfer etme
- ✓ Okunan metnin özetini çıkarma

Öğrenmenin büyük oranda okuma yoluyla gerçekleşmesi sebebiyle okunacak metinlerin seçimine özen gösterilmelidir. Okuyucunun okuduğunu anlaması büyük önem taşımaktadır. “Öğrenme, büyük oranda, okumayla gerçekleşir. Okuma alışkanlığı olmayan ve okuduğunu anlayamayan öğrencilerin derslerinde başarılı

olması, söz varlığını geliştirmesi, yeni deneyimler kazanması beklenemez” (Ünalın, 2006: 62).

Bir insan öğrendiklerinin büyük bir kısmını okuyarak kazanmıştır. Yabancı dil öğretiminde de bu böyledir. Okuma becerisi yeterince gelişmeyen kişiler, derslerde de yeterince başarılı olamamaktadır. Çünkü insanlar, okuma metinleri ile karşılaştıkça yeni kelimeler, yeni bilgiler öğrenmektedir. Aynı zamanda okuyarak öğrendiklerini pekiştirmektedir.

Dünyada yabancı dil öğreten pek çok kurum ders kitaplarının yanı sıra yardımcı metinlerden yararlanmaktadır. Bu kurumlar metinleri öğrencinin seviyesine uygun olarak yazılan kurmaca metinler aracılığıyla ya da var olan bir metnin öğrencinin düzeyine uyarlanması ile elde etmektedirler. Bu metinlerle yabancı dil öğrenen kişilerin motivasyonları ve öğrenme hızları artmaktadır.

Yabancı dil öğrenen kişilerin okuma metinleri sadece ders kitapları ile sınırlı kalmamalıdır. Düzeylerine uygun ders kitapları ve okuma kitaplarıyla dil öğrenen kişinin gelişimi desteklenmelidir. Bu kitaplar seçilirken çok dikkatli olunmalıdır. Çünkü dil öğrenen kişi, okuduğu eserler vasıtasıyla dilini öğrendiği milletin kültürünü, âdetlerini, fikirlerini, yaşayışını ve eğitimini de öğrenecektir. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin okuyacağı metinlerin seçimi özenle yapılmalıdır çünkü ilkokul sıralarından üniversiteye kadar okuma, en büyük eğitim aracı olmuştur.

Tablo 2: Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı DIALANG Öz Değerlendirme İfadeleri (Okuma)

Düzy	OKUMA
A1	<ul style="list-style-type: none"> • Basit bilgilendirici metinleri ve kısa basit betimlemelerin genel fikrini, özellikle de metni açıklayıcı resim içeriyorsa, anlayabilirim. • Kolay isimleri, sözcükleri ve temel kalıpları bir araya getirerek, örneğin tekrar tekrar metnin bölümlerini okuyarak, çok kısa ve basit metinleri anlayabilirim. • Kısa, basit yazılı talimatları, özellikle resim içeriyorsa, takip edebilirim. • Günlük durumlarla ilgili basit duyurulardaki tanıdık isim, sözcükleri ve çok basit kalıpları fark edebilirim. • Örneğin posta kartlarındaki gibi kısa, basit iletileri anlayabilirim.
A2	<ul style="list-style-type: none"> • Günlük hayatta geçen sıradan sözcükleri ve ortak uluslararası sözcükleri içeren kısa, basit metinleri anlayabilirim. • Günlük dille yazılmış kısa ve basit yazılı metinleri anlayabilirim. • İşimle ilgili kısa, basit metinleri anlayabilirim. • Reklamlar, broşürler, menüler ve tarifeler gibi basit günlük yazılı materyallerdeki açık bilgiyi bulabilirim. • Mektuplar, broşürler ve olayları betimleyen kısa gazete makaleleri gibi basit yazılı materyallerdeki açık bilgiyi bulabilirim. • Kısa, basit kişisel mektupları anlayabilirim. • Bildik konularda standart rutin mektup ve faksları anlayabilirim. • Günlük hayatta karşılaşılan araç gereçlerin üzerindeki, örneğin ankesörlü telefonlardaki, basit talimatları anlayabilirim. • Sokak, lokanta, tren istasyonları ve işyerleri gibi halka açık yerlerdeki günlük işaret ve duyuruları anlayabilirim.
B1	<ul style="list-style-type: none"> • İlgi alanımla ilgili konularda yazılmış açık ve net metinleri anlayabilirim. • Mektup, broşür ve kısa resmi belgeler gibi günlük belgelerde gereksinim duyduğum genel bilgiyi bulup anlayabilirim.

	<ul style="list-style-type: none"> • Bir görevi tamamlamak için gerekli bilgiyi bulmak için uzun bir metni ya da kısa birkaç metni tarayabilirim. • Bildik konularda yazılmış açık ve net gazete makalelerindeki önemli noktaları fark edebilirim. • Açık ve net yazılmış kanıtlayıcı metinlerdeki ana sonucu bulabilirim. • Bir metindeki genel neden-sonuç çizgisini ayrıntılarla olmasa da anlayabilirim. • Bir arkadaş ya da tanıdıkla karşılıklı yazışabilecek kadar iyi düzeyde mektuplardaki olay, duygu ve istek betimlemelerini anlayabilirim. • Bir araç için yazılmış açık ve net talimatları kolayca anlayabilirim.
B2	<ul style="list-style-type: none"> • İlgi alanımla ilgili yazışmaları okuyabilir ve anlamı kolayca anlayabilirim. • Alanım dışı uzmanlık makalelerini alan terimlerinin anlamlarını kontrol edebileceğim bir sözlük eşliğinde anlayabilirim. • Çok çeşitli türde metni okuma amacıma ve metin türüne bağlı olarak farklı hız ve şekilde kolayca okuyabilirim. • Geniş bir sözcük dağarcığına sahibim, ancak bazen az kullanılan sözcük ve kalıplarda güçlük çekiyorum. • Geniş bir konu yelpazesinde haber, makale ve raporların içerik ve uygunluğunu hızlı bir şekilde belirleyip ayrıntılı bir okuma gerekip gerekmediğine karar verebilirim. • Yazarların belirli bakış açıları geliştirdiği güncel sorunlar hakkında yazılmış makale ve raporları anlayabilirim.
C1	<ul style="list-style-type: none"> • Nadiren sözlük kullanarak her hangi bir yazışmayı anlayabilirim. • Yeni bir makine üzerindeki uzun ve karmaşık talimatları ya da işlemleri uzmanlık alanım dışında bile olsa zor kısımları tekrar okuyabildiğim takdirde anlayabilirim.
C2	<ul style="list-style-type: none"> • Soyut, yapısal olarak karmaşık ya da büyük oranda ana dil kullanılan yazınsal ya da günlük metinler dâhil tüm yazılı dil ürünlerini kolayca anlayıp yorumlayabilirim.

Kaynak: (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 207-208)

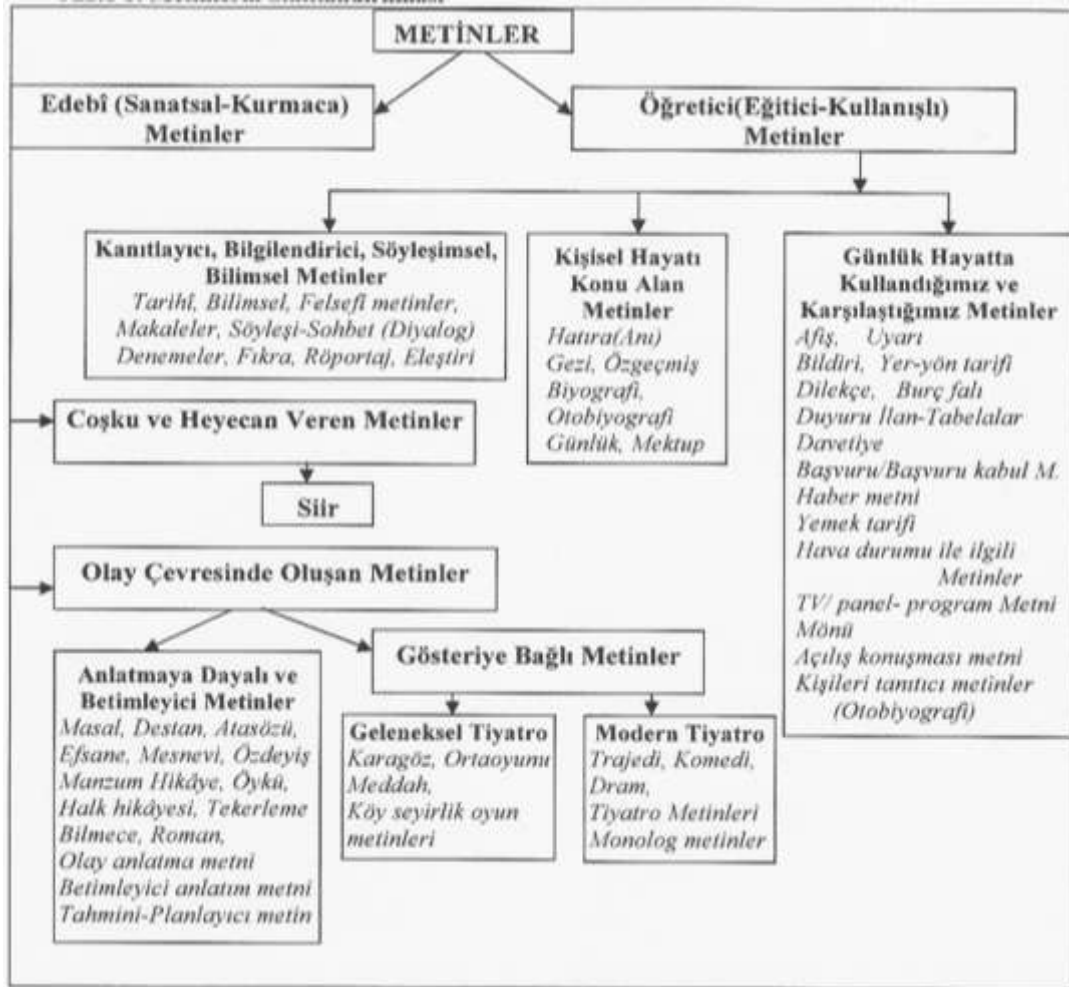
2.5. Okuma Becerisinin Kazandırılmasında Metin Türlerinin Yeri ve Önemi

Bir kişiye okuma becerisinin kazandırılması için uzun bir süreç gerekmektedir. Bu sürecin ilkökul sıralarından itibaren okunan kitaplarla ve metinlerle bağlantılı olduğu görülmektedir. Fakat okuma becerisini kazanmak sadece o metni okumak değil aynı zamanda okunan metnin anlamlandırılmasıdır. İçinde olay örgüsü bulunmasından dolayı hikâye edici metinler bilgi verici metinlere göre daha kolay anlaşılacaktır. Bu sebeple metin türleri, öğrenciye okuma becerisi kazandırmada ayrı bir önem taşımaktadır. Metin türlerine geçmeden metinle ilgili yapılmış tanımlara göz atmakta fayda vardır.

Türkçe Sözlük'te “metin” şu şekilde tanımlanmıştır: “1. Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü. 2. Basılı veya el yazması parça” (TDK, 2005: 1382).

Günay (2003: 33), Metin Bilgisi isimli eserinde metni ‘belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünü’ şeklinde tarif ederken; Gülmez (1987: 12), “Makro gösterge veya somut bir varlığı olan ve belli bir amaç için oluşturulmuş dilsel öğeler kesiti” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımların yanı sıra Kılıç’ın metin tanımı da önemlidir. Ona göre metin dildeki en büyük yapı, alıcıyla gönderici arasındaki iletişimi sağlayan dilsel bir köprü ve yazılı ya da sözlü, uzun ya da kısa, insanlar tarafından üretilen her türlü dilsel üründür (Kılıç, 2002: 113-118).

Metin sadece cümlelerden oluşmaz. Bir anlam bütünlüğü de olması gerekir. Bu anlam bütünlüğü mantıksal bir düzene göre yerleştirilmelidir. Şimşek (2011: 38) metinleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

Tablo: Metinlerin Sınıflandırılması

Okuma, yalnızca bilgi edinme, kafamıza takılan soruların yanıtını bulma ya da başkalarının yaşantı ya da deneyimlerini paylaşma konusunda kullandığımız bir araç olarak görülmemelidir. Bu işlevlerinin dışında davranış biçimi ve düşünüş gücünü de besler, geliştirir. Çünkü bir yazıyı okurken belli bir iletişim konumuna girmek gerekir (Özdemir, 2005: 19).

Özdemir'e (1983: 39) göre "Okuyacağımız yazı ya da kitabın hangi metin öbeğinde yer aldığını bilme, anlayarak okumanın ilk adımı, ilk kuralıdır." Bu nedenle, metin türleri üzerinde önemle durulmalı, okuma eğitimi metin türlerine göre yapılmalıdır. İşeri'ye (1998: 11) göre, farklı türden metinler farklı türden okumaları

gerekli kılmaktadır. Bu sebeple öğrencilere bu ayırım öğretilmeli ve metin türüne göre okuma bilinci kazandırılmalıdır.

Şimşek (2011: 40-41) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin önemini şu şekilde maddeler hâlinde belirtmiştir:

- ✓ Türkçe öğretimi sadece bir dil öğretimi değil aynı zamanda Türk kültürü ve Türk milletinin bakış açısının da öğretimidir. Bu öğretimlerin hepsinin bir arada bulunduğu yegâne öğretim aracı da okuma metinleridir.
- ✓ Okuma metinleri, Türkçe öğretimini hayatın içine indirgeyen unsurdur. Metinler gerçek hayatla öğrenci arasındaki bağıdır. Okuma metinleri sayesinde Türkçe öğrenen öğrenci yaşamı ve dünyayı daha iyi tanır.
- ✓ Türkçe öğretiminde okuma metinleri yazınsal-edebî özelliklerinden dolayı öğrencinin duygusal zekâsını geliştirici ve bilişsel açıdan ufkunu açıcı özellikler gösterir.
- ✓ Okuma metinleri Türkçe öğrenen öğrencilere eleştirel düşünmeyi, değerlendirmeyi ve farklı görüşlerle karşı karşıya kalmayı öğretir.
- ✓ Okuma metinleri günlük hayat problemlerini de ele alması nedeniyle Türkçe öğrenenleri çağdaş sosyal hayatla bağını kuvvetlendirir.
- ✓ Okuma metinleri; Türkçe öğretiminde sadece ders kitaplarında değil; gazetelerde, dergilerde, görsel medyada ve internette de kendini gösterir.
- ✓ Öğrencinin dil bilinci edinmesine yardımcı olur. Türlerine göre ayrılan metinler Türkçenin öğretiminde öğrenciyi dilin farklı yapılarıyla karşılaştırır.
- ✓ Öğrenci, Türkçenin söz varlığını okuma metinleri aracılığıyla tanır.
- ✓ Öğrencinin söz dağarcığının gelişmesi dile hâkimiyetini artırır, duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade edebilmesini sağlar.
- ✓ Okuma metinleri, bilgileri yineleme, geliştirme ve yeni bilgilerle birleştirme fırsatı sunar.
- ✓ Okuma metinleri sayesinde Türkçe kelimeler, söz öbekleri ve cümleler arasında bağlantılar kuran öğrenci, parçadan bütüne ve bütünden parçaya doğru dil öğrenimini gerçekleştirebilir.

- ✓ Okuma metinleri, Türkçe öğrenenlerin Türkçeyi anlamlandırma konusunda ufkunu açar. Böylece dil öğretimi, dil bilgisel kalıplarla sınırlanıp kısırlaşmadan özgün bir anlama ve anlatım yeteneği kazandırır.
- ✓ Okuma metinleri; sadece okuma becerisini değil, yapılan etkinliklerle dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin de kaynağını oluşturur. Dört temel dil becerisini işlevselliği ile geliştirir.

Ayrıca Bölükbaş, okuma etkinliklerinde kullanılan metinlerin türü ve dil yapısı, öğrencilerin dil düzeylerine göre değiştiğini belirtir. Öğrencilerin dil düzeyine uygun bir metin elde etmek için ya duruma uygun metin üretmek (kurma metin) ya da özgün (otantik) bir metni sadeleştirerek öğrencilerin düzeyine uygun hâle getirmek gerekir. Kurma metinler, sadece o derste öğretilecek dil bilgisi yapılarını ve ders kitabı dışında var olmayan dil kullanımlarını içeren yapay metinler olduğundan, kurma metinler yerine özgün metinlerle çalışılması dil öğretiminde iletişim becerilerinin geliştirilmesinde daha işlevseldir. Ancak özgün metinlerin üzerinde herhangi bir sadeleştirme yapılmadan doğrudan öğrenciye verilmesi, özellikle A1-A2 düzeylerinde anlama sorunlarına neden olmakta, bu da öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, özellikle başlangıç düzeyinde, özgün metinlerin ders malzemesi olarak kullanılmaları için metinlerin öğrencilerin düzeyine uygun şekilde uyarlanması önemlidir (Bölükbaş, 2015: 926-927).

Yabancı dil öğretimi, çeşitli materyallerle desteklenmelidir. Bu materyaller yabancı dil öğrenen kişinin okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmelidir.

Yabancı dil öğretiminde metinlerden en üst düzeyde yararlanmak gerekir. Ama bunun için metin türleri üzerinde nasıl çalışılması gerektiği bilinmelidir. Bir makale ile denemenin dili ve amacı farklıdır. Aynı şekilde bir roman ile hikâyenin de dili ve amacı farklıdır. Bunları doğru anlamak, doğru algılanmalarına bağlıdır. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde metinler basitten zora doğru seçilmelidir. Eğer dil öğrenen kişi metinleri anlamada zorlanırsa dil öğretiminden uzaklaşır ve öğrendiği dile ilgisi azalır. Bunun için seviyelere göre yazılmış kitaplara ihtiyaç vardır. Bu kitaplar okunduktan sonra anlamaya dayalı etkinliklerle desteklenmelidir. Yapılan

etkinliklerle yabancı dil öğrenen kişinin öğrendiklerinin kalıcılığı sağlanmış olur. Okuduğunu anlayıp etkinlikleri tamamlayan kişiler daha fazla okumak isteyecektir.

2.5.1. Bilgi Verici Metinler

İsminden de anlaşılacağı üzere bu tür metinlerde amaç somut verilerle bilgi vermektir. Teknik sözcüklerin ve terimlerin yoğun olarak kullanılması sebebiyle bu tür metinlerin okunması okuyucuya daha zor gelmektedir. Nesnel bir anlatım ile okuyucu bilgilendirilir ve metinler duygusallıktan uzaktır.

Günay'a (2003: 166) göre bilgi verici metinler, okuyucuya belirlenen herhangi bir konu hakkında bilgi vermek veya konuyu betimlemek amacıyla oluşturulmuş metinlerdir. "Dil açısından metnin; birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünlük oluşturan dizisi olduğunu, bu dizilişin bir rastlantı değil, aksine yazar tarafından bilinçli olarak belli bir mantık sırasıyla, dil bilimsel ulamlar ve metnin işleyişine göre yapıldığını belirtir. Metnin, onu oluşturan cümlelerin toplamından farklı, kendine özgü bir bütün olduğunu, yani cümlelerden oluşan değil, cümlelerle gerçekleşen bir yapı olduğunu ve metnin hem üreticinin oluşturduğu bir ürün hem de alıcının anlamlandırması bakımından süreç olma özelliğini taşıdığını ifade etmektedir" (Taşıgüzel, 2004: 75).

Temel amacın bilgiyi aktarmak olduğu bu tür metinler bilgi verme açısından hikâye edici metinlere göre daha kullanışlı ve faydalıdır. "Bilgi verici metinler belli bir konu veya sorun hakkında bilgi veren, düşünceler aktaran, çözümleyici öneriler sunan yazılardır. Bilgi verici metinlerde yaratıcılık ve okuyucuya yol gösterecek bir kurgusallık yoktur. Genel olarak anlatımları düzdür ve üslup kaygısı taşımaz. Öncelik, bir anlamı, özü doğrudan ve kestirme bir söylemle anlatmaktır. Yazar bu tür bir metni oluştururken genellikle sözcüklerin herkesçe paylaşılan somut anlamlarından yararlanır. Metinde anlatılanlar gerçek yaşamdaki nesnelere, varlıklara, durumlar veya olgulardır. Hayal gücünün payı yok gibidir. Mantık ölçüsü içerisinde gelişen ve açıklamaya dayanan anlatım biçimi ağır basar" (Gangi, 2004: 174; Weaver ve Kintsch, 1991: 230; Quandt, 1983: 159; akt. Başaran ve Akyol, 2009).

Özışık (1997: 36), bilgilendirici metinlere aynı zamanda kullanmalık metin de denildiğini belirtir. Bunun nedenini ise metinlerden edinilen bilgilerin uygulama alanı bulabilmesi olarak açıklar. Bu adın yerine ‘bilimsel ve öğretici nitelikli metinler’ adı da kullanılmaktadır. Çünkü bu metinlerin amacı, bir şeyi bildirmek ve anlaşılmasını sağlamaktır.

Göğüş’e (1978: 140) göre yazınsal ve bilgilendirici metinlerden yararlanabilmek için öğrencilerin bu türlerde neler arayacaklarına alıştırılması gerekir. Bir makalenin ifade ettiği şeyler ve amacı ile bir romanın veya öykünün anlattıkları birbirine benzemez.

“Bilgi verici metinlerde kullanılan dil duygusal ve çağrışımsal bir nitelik taşımaz. Bu yüzden anlamsal açıdan çok değerlilik söz konusu değildir. Böyle metinlerden alınan bilgiler yaşama doğrudan aktarılabilir. Bu tür metinler okuduğunu anlama açısından eşit düzeydeki herkese aynı şeyi söyler. Genelde farklı bir şekilde yorumlanmaya açık bir yapıları yoktur ancak öne sürülen fikrin doğruluğu veya yanlışlığı tartışılabilir” (Akbayır, 2006: 269).

Bilgilendirici metinlerin genel özelliklerini Kolaç (2009: 603) şu şekilde ifade etmiştir:

- Bilgi verme amaçlıdır.
- Nesnel bilgilere yer verilir.
- Sözcükler ve cümleler gerçek anlamlarıyla yer alırlar.
- Tanımlar, yer, zaman, miktar gibi somut bilgiler içerir.
- Sunulan somut, sayısal bilgiler grafiklere, çizelgelere, tablolara dönüştürülür.
- Anlatıcı nesnel bir tutum izler.
- Anlatıcının izine neredeyse hiç rastlanmaz.
- Anlatım sade, cümleler kısadır.
- Terimler ve teknik sözcükler yoğun olarak kullanılır.
- Okur bilgi almaya odaklanır.
- Metnin sonunda yazarın iletmek istediği mesaj ya da mesajlar açık ve nettir.
- Yazarın sunduğu iletilerin gerçek yaşamda karşılığı vardır.

Bilgi verici metinler, hikâye edici metinlere göre daha değişik bir yapıya sahiptir. Fakat üzerinde anlaşılmış bir yapı bulunmamasına rağmen bazı uzmanlar tarafından beş ana başlıkta ele alınmıştır. Akyol (2006: 160) bu tür metinleri tanımlama, kronolojik sıralama, karşılaştırma-kıyaslama, sebep-sonuç ilişkisi ve problem çözme şeklinde ele almıştır. “Tanımlama türü metinlerde temel fikir, bir dizi detay veya örnekle desteklenmektedir. Kronolojik sıralamada ana fikir detaylarla desteklenmektedir. Fakat bu detaylar mutlaka bir aşama içerisinde olmalıdır. Karşılaştırma ve kıyaslama türü metinlerde, iki veya daha fazla ana fikrin ve bu ana fikirleri destekleyen detayların birbirlerine benzerliklerini ve zıtlıklarını ortaya koyma söz konusudur. Sebep ve sonuç ilişkisini ele alan metinlerde de problemin oluşmasında etkili olan hususlar veya problemin etkileri üzerinde durulmaktadır” (Meyer ve Rice, 1984; Calfee ve Curley, 1984; Cooper, 1986; Richgels vd., 1989; akt: Akyol, 1999).

Bilgilendirici metinlerde amaç sadece bilgi vermek olsa da metinler edebî bir değer taşımaktadır. Okuyucu insanın iç sıcaklığını da hissetmelidir. Sadece bu metinler bilgi verirse başkasının acısını ya da sevinçlerini okuyucu kendinde yaşayamaz.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı gibi bilgi verici metinlerin en büyük özelliği anlatılmak isteneni en kısa yoldan söylemektir. Burada amaç bilgi vermek ve okuyucuya çözümler sunmaktır. Bilgi verici metinlerde dil daha çok resmîdir ve kelimelerin herkesçe bilinen anlamının kullanılması metinlerin farklı yorumlanmasını engeller ve insanlar bilgilendirici metinleri okudukça bilgi evreni gelişir. Denemeler, eleştiriler, ticari kitaplar, ansiklopediler, gazeteler, fıkralar, dergi makaleleri ve el kitapları gibi kurgusal olmayan metinler bilgilendirici metne örnek olarak verilebilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında ve yardımcı materyallerde yoğun olarak bilgilendirici metinlerden faydalanılmıştır. Bu tür metinlerde amaç bilgi vermektir. Okuyucu metni hissedemediği için dil öğrenen kişiler belli bir süre sonra motivasyon kaybına uğramaktadır. Okuyucu metni hissetmeli, kendisine göre yorumlamalıdır.

2.5.2. Hikâye Edici Metinler

Hikâye edici metinler, hayatta olan ya da olması mümkün olayları yazılı olarak ele alan edebî bir türdür. Bu tür metinler anlatma üzerine kurulmuştur. Olaylar belirli bir sıra içerisinde verilir. Hikâyelerin kişileri azdır ve genellikle tek bir olayın duygulu, heyecanlı bir şekilde anlatılması sebebiyle okuyucuların daha çok ilgisini çekmektedir. Hikâye edici metinler dil edinimi, okuma ve yazma açısından da çok önemlidir. Kişilerin okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi ile dil öğrenenlerin kelimeler arasında anlam kurabilmeleri için zengin bir kaynaktır.

Dil bilimciler hikâye edici metinleri değişik şekillerde tanımlamaktadırlar: Çetişli(2004: 16-20) hikâye edici metinler hakkında şunları söylemektedir: “Hikâye edici metinler edebiyat sanatının iki ana formundan biridir ve bu metinler, insanın merak duygusunu var etmiştir, sonu kimi zaman hoşça vakit geçirmeye, kimi zaman da mutlak gerçeğe çıkan sorular yumağı; bu sorulara olayların kurgusu ve estetik anlatımla cevap bulma ve verme gayretinin sonucu belli bir zaman ve mekân bağlamı içinde, belli şahıs kadrosunun yaşadığı olayları anlatan tahkiyeli bir edebî formdur”. Güneş ise “Yaşantı (öyküleyici) nitelikli metinler, bilgi dağarcığından çok yaşantıyı zenginleştiren yazılardır. Bu tür yazılar bizleri bulduğumuz ortamdan başka bir ortama götürmekte ve düş dünyamızı zenginleştirmektedir” ifadelerini kullanır (Güneş, 2002: 88).

Hatipoğlu (2003: 336) ise hikâye edici metinleri şu şekilde tanımlamıştır: “Olmuş veya olması mümkün bulunan olayların anlatıldığı edebî türler” Hikâyelerdeki olayların gerçek ya da gerçeğe yakın olması sebebiyle en önemli öğrenme yollarından biridir. Tanımlara dikkat edilirse tüm tanımlarda “olay” ve “anlatma” kavramlarının kullanıldığı görülecektir. Bu yüzden hikâyeyi, en basit anlamıyla bir olayın(vaka) aktarılması olarak tanımlamak mümkün görünmektedir.

Hikâyelerde amaç, okuru düşündürmekten çok olay vasıtasıyla heyecanlandırmaktır. Bu tarz anlatım biçimleri heyecan uyandırmaları bakımından ilgi çekerler. Öyküleme yoluyla yapılan anlatımlarda okuyucu eylemin içine çekilir yani serüvene ortak edilir. Birbiriyle bağlantısı koparılmadan olayın gelişiminde

geriye dönüşler, ileriye sıçramalar yapılarak olaya duygusal bir ton katılır (Aktaş ve Gündüz, 2004).

Hikâye edici metinlerin kaynağı yazarın algısı, hayal gücü ve gözlemidir. Bu metinlerde anlatılan olaylar yazarın gözleminin, hayatının ve hayal gücünün bir parçası olabilir. Hikâye edici metinleri okumak kişinin yaşamını zenginleştirir, bazen de kötü bir olayla karşılaşmadan okuyucuya yaşam tecrübesi kazandırarak hayatını yeniden düzenlemesine yardımcı olabilir. “Her edebî ürünün dolayısıyla tüm hikâye edici metinlerin kaynağı, konusu ve hitap ettiği biricik odak insandır. Bazı hikâye edici metinlerin karakterleri hayvan, bitki, hatta oyuncak vb. olabilir. Ancak bu metinlerde de anlatılan olay, insan veya insansı özelliklerle ilgilidir” (Gündüz, 2003: 19-20; Çetişli, 2004: 20).

Öyküleyici metinlerde anlatılan, gerçek bir olay da olsa bazı değişikliklere uğratılarak kurmaca bir evren içerisinde anlatılır. Bu tür metinleri anlamada karşılaşılan güçlüklerin en önemli sebeplerinden biri de budur. Kurmaca, gerçeklerle yazarın imgeleminin kesişmesiyle ortaya çıkar ve ne tamamen gerçek ne de tamamen hayal ürünüdür (Bolat, 2003: 33-34). Aktaş’a (2003: 14-21) göre kurmaca evren, harici evrenin bir düşünce sistemi etrafında yazar tarafından yorumlanmasıyla meydana gelir. Yazar metindeki evreni oluştururken dış dünyanın gerçeklerinden yararlanabilir. Yani hikâye edici metinlerde, yazarın gerçeği ile hayatın gerçeği birbirinden farklı olabilir. Yazarın gerçeği ve hayatın gerçeği farklı da olsa okuyucuların büyük bir kısmı tarafından hikâye edici metinlerin gerçeğe yakın metinler olduğu ifade edilir. Yazar gerçek dünyadan olayları alıp kendi dünyasıyla harmanlayıp okuyucuya sunabilir. Bu da metnin zenginliğinin göstergesidir.

Öyküleyici metinlerin genel özelliklerini Kolaç (2009: 603) şu şekilde ifade etmiştir:

- Olaya dayalıdır. Olay ya da olay örgüsünü içerir.
- Bir ana düşünceye sahiptir.
- Kişi, zaman ve mekân öğelerine yer verilir.
- Olay ya da olay örgüsü belli bir plana bağlı kalınarak anlatılır.

- Duygusal, düşsel öğelere yer verilir.
- Sözcükler ve cümleler açıkça görünen anlamlar dışında başka anlamlarda çağrışırlar.
- Metnin sonunda yazarın iletmek istediği mesaj ya da mesajlar örtüktür.
- Okurun, yazarın iletmeye çalıştığı ileti ya da iletileri anlayabilmesi için çaba harcaması gerekir.
- Anlatımda öznellik vardır.
- Anlatıcı bellidir.
- Yazarın kendine özgü bir anlatım biçimi vardır.
- Yazarın sunduğu iletilerin gerçek yaşamda karşılığı olmayabilir.
- Estetik kaygı gözetilerek yazılır.

“Bir hikâye edici metin, bazen metne sindirilmiş bazen de açıkça görülebilecek ve birbiriyle ilişkili birçok unsurdan oluşur. Ancak bu unsurların tamamı, her metinde aynı şekilde görülmeyebilir. Literatürde hikâye unsurlarına ilişkin birbirinden çok az farklılık gösteren listelere rastlanılmaktadır. Bu farklılıkların sebebi, bazı araştırmacıların başka bir unsur altında incelenebilecek bir elementi hikâye unsurları başlığı altında incelemesidir. Bu unsurlar, olay, kurgu, şahıs kadrosu, sahne, zaman, çatışma, tema ve motif olarak sıralanabilir” (Buttry, 2006; Kinsella, 2006; Kirszner ve Mandel, 2004: 57-58; Yakıcı, 2005: 225; Çetişli, 2004: 57).

Hikâye edici metinler oluşturulurken aynı olay farklı şekillerde anlatılabilir ve hikâyelerde asıl unsur olan olayın yazar için ya da okuyucu için bir önemi olmalıdır. Aktaş’a (2003: 11) göre, gösterme ve tasvirle zenginleştirilen olayın etrafında diğer tüm unsurlar birleşerek metni oluşturur. Hikâye, roman, masal vb. metinlerde anlatılacak bir olayın varlığı hemen sezilir. Hikâye edici metinlerden olay çıkartıldığında geriye bir yığın sözcük kalır.

Hikâye edici metinlerde olayın başı ve sonu vardır. Öyküleyici anlatımda okur olayı hisseder. Yani olayı okurken yaşar. Bu sebeple metinler yazılırken dikkat edilmelidir. Merak öğelerinden ve inandırıcılıktan uzaklaşmamalıdır. Hikâye edici

metinleri okuyan kişilerin yorum yapma, hatırlama, problem çözme, anlamı açıklama gibi yetenekleri gelişir.

Öğrencilerin okudukları metin türlerine bakıldığı zaman öyküleyici metin türünü bilgilendirici metin türüne göre daha iyi anladıkları görülmektedir. Dil öğrenen kişiler için de bu böyledir. Bilgi verici metinleri dil öğrenen kişiler okurken sıkılmaktadır fakat hikâye edici metinleri okurken motivasyonları artmaktadır. Bu da öğrenmenin kalıcılığını artırmaktadır. Bu metinleri derslerde kullanırken dil öğrenen kişilerin olayı hissetmesi ve yaşaması ile derse olan ilgilerini de olumlu yönde etkilemektedir.

2.5.3. Hikâye Türü ve Önemi

Türkçe öğretimi ders kitaplarında sık sık hikâye türünden örnekler yer verilmektedir. Bu tür metinlerin seçilmesinin başlıca sebeplerinden birisi de edebiyat, tarih, coğrafya, atasözleri, genel kültür gibi konuların bu metinlerle daha kolay öğretilmesi gösterilebilir. Çünkü bu tür metinler öğrencilerin ilgisini çekmektedir. Hikâye türü ile ilgili yapılan tanımlara bakılacak olursa:

“Hikâye, olmuş ya da olabilecek olayları anlatan, insan yaşamından değişik kesitler sunan, bunu yere ve zamana bağlayarak yapan, olayları ve kişileri tek yönüyle ele alıp anlatan, romandan daha kısa yazılardır” (Kavcar vd., 2001: 88). Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi hikâyeler gerçek hayatla bağlantılı olayları anlatır. Bu sebeple öğrencilere Türk kültürünün daha kalıcı öğretilmesine yardımcı olur. Çünkü bir olayı hikâyeleştirerek anlatmak okuyucuların zihninde kalıcılığı artırır. Sadece kelime öğretimi yapmak yeterli değildir. O kelimelerin kullanım alanlarını göstermek kelimelerin kalıcılığını artırır.

“Sözlük anlamı olarak hikâye, bir olayın sözlü ve yazılı olarak anlatılması, gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı demektir. Edebî bir tür olarak, olmuş veya olması mümkün olayları anlatan masala göre daha gerçekçi, romana göre daha kısa anlatımı olan yazılardır” (Arıcı, 2008: 148).

Nuhoğlu ve Gökaya'ya (2006: 77) göre hikâyenin, okuyucuda heyecan ve zevk uyandırması gerekir. Hikâyede geçen olaylar olmuş ya da olması muhtemel

olayları anlatabilir ama anlatılan olaylar belirli bir ölçü içerisinde verilmelidir. Hikâyeler genelde çok uzun olmaz. Bu da okuyucu için cazip bir şeydir ve hikâyelerin kişileri azdır, bir olay anlatmak için yazılır. Çok uzun olmayan hikâyeler bir çırpıda okunup bitmektedir. Bu da okuyucuların hikâye türüne yönelmesini sağlamaktadır.

“Belirli bir zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen, gerçeğe uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterlerini çizen, çoğu kez birkaç sayfa tutan kısa yazılar” hikâye olarak adlandırılmaktadır” (Kaya, 2006: 65).

“Hikâye belirli zaman ve yerlerde az sayıdaki kişiler arasında geçen, gerçeğe uygun olayların hareketleriyle birlikte kısa, duygulu, heyecanlı biçimde gözleme ve tasarlanmaya dayanan yazılardır” (Parlak yıldız, 1999: 189).

Hikâyelerde geçen olaylar gerçek ya da hayal ürünü olabilir. Bazı kişiler gerçek ya da gerçeğe yakın olayları severken bazı kişiler hayal ürünü hikâyeleri sevebilir. Fakat hikâyelerde anlatılan olay hayal ürünü de olsa hayatın gerçekleriyle bir bağlantısının olması gerekir.

Türk Dili Edebiyatı Ansiklopedisinde (1981: 225) ise hikâye; “mensur, genellikle muhayyile mahsulü veya gerçek bir olaya dayanmasına rağmen süslenmiş, soyutlanmış ve dolayısıyla yazarın yeniden yorumladığı bir eser” olarak tanımlanmıştır.

“Hikâye, tek bir olayın etrafını çeviren psikolojik tepkileri anlatır; bu psikoloji realitesi romandakinden farklıdır. Hikâye, gerçek hayatın izlenimi duygusu verir” (Özön, 1954: 121). Yani hikâye okuyan kişiler bir olayı yaşamadan da tecrübe kazanabilir. Hikâyeleri okuyarak insanların verdiği tepkileri ve başlarına neler geldiğini öğrenerek bir hayat tecrübesi kazanmış olur.

Kısaca hikâyeler önemli bir düşünme, açıklama, anlama ve öğrenme araçlarıdır. Hatırlamayı kolaylaştırır, karşılaşılan problemlere çözüm üretmede farklı bakış açıları geliştirir ve kişiye tecrübe kazandırır. Okuyucular hikâyeleri okudukça o kültüre ve dile daha çok hâkim olacaktır ve öğrendiklerinin zihninde kalıcılığını sağlayacaktır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı gibi, hikâyeler yaşanmış ya da tasarlanmış bir durumu kişileri ve çevresi sınırlı olarak hızlı bir şekilde ilerleterek anlatan çok kısa yazılardır.

Okuma alışkanlığı ve zevkinin geliştirilmesinde hikâyelerin önemli bir yeri vardır. Hikâyeler insanların farklı insan tipleri üzerinde düşünmelerini ve her yaşta insanın hayat tecrübesi kazanmasını sağlar. Hayata yeni bir bakış açısı kazandırır. İnsanlar okudukça yeni şeyler öğrenir. Yani okuma alışkanlığı ve zevkinin geliştirilmesinde, hikâyeler önem taşımaktadır.

“Hikâye ve romanlar okuma alışkanlığının kazandırılması için çok uygun eserlerdir. Çocuklar hikâye okumaya teşvik edilmeli, ders saatlerinde bile hikâyeler dağıtılmalıdır. Hikâyede kahramanlar ve değişik olaylar çocukların ilgisini çekmektedir. Bol bol okumak, çocukların kelime hazinelerini geliştirir. Onların düşüncelerini doğru ve düzgün bir şekilde ifade edebilmelerini sağlar. Bu onların düşüncelerini diğerlerine doğru ve etkili bir şekilde aktarmalarını kolaylaştırır” (Rıza, 2004: 281).

“Hikâye, anlaşılması son derece güç olan hayatın ve insanın içine adeta bir pencere açar. Günlük hayatta insanlar hayatı ve insanı dıştan görürler. Hikâyeciler bizlere eseri ile hayatın ve insanın ayrı bir yönünü gösterirler ve dış görünüşlerinin arkasındaki gerçekleri keşfederler” (Kaplan, 2003: 10).

“Çocukların ilk dil edinimlerinde hikâyeler ve masallar önemli bir yere sahiptir” (Kırkılıç ve Akyol, 2007: 252-253).

Yabancı dil öğrenen kişiler kitap okudukları zaman yüksek düzeyde yaratıcı bir eylemle uğraşmaktadırlar. Okudukları bu hikâyeden tecrübelerini, duygularını, kültürlerini estetiklerini ve hayallerini geliştirebilecek yetenekler alırlar. Sadece sınıf ortamında yabancı dil öğrenen kişilerle başka ortamlarda ve farklı materyallerle o dile maruz kalan kişilerin öğrenme hızları tamamen farklıdır. Dil öğrenen kişiler sınıf ortamında sadece dil öğretici kişinin istediği şekilde dil öğrenirken farklı materyallerle karşı karşıya kalınca öğrenen özerkliğini sağlayabilir.

“Hikâyeler, çocukların ve yetişkinlerin yaşama farklı yönlerden bakmasını sağlayan, insanı tüm acılarıyla ve gerçeğiyle olduğu gibi tanımak, kabul etmek ve sevmek gerektiği mesajlarıyla yoğrulmuş çarpıcı niteliktedirler” (Arseven, 2005: 42). Günümüzde insanlar arasında ayrışmanın azaltılması için çeşitli faaliyetler yapılmaktadır. Bu ayrışmanın azaltılması için hikâye kitaplarının çok önemli bir yeri olduğu unutulmamalıdır. Kitap okuyan küçükler veya büyükler hikâyedeki kahramanların yerine kendilerini koyarak empati yeteneğini geliştirip insanları olduğu gibi kabul edebilir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde de hikâye kitapları okumak kişinin öğrendiği dilin kültürünü, adetlerini, yaşayışını öğrenmesini sağlar. Yabancı dil öğrenen kişiler o dilin dil bilgisi yapılarına hikâye ve diğer kitapları okuyarak aşina olur. Ayrıca kişinin o topluma uyum sağlamasını kolaylaştırır.

Yabancı dil öğrenen kişilerin en büyük eksikliklerinden biriside kelime bilmemeleridir. Yabancı dil öğrenen bir kişi hikâye okuyarak kelime hazinesini zenginleştirebilir. Bu da o kişinin dil öğrenmesini kolaylaştırır. Kelime hazinesini geliştiren kişiler karşı tarafın hassasiyetlerini bu kitaplar aracılığıyla öğrenebilir ve karşı tarafla daha kolay iletişim kurabilir.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ile evren ve örnekleme hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ömer Seyfettin'den seçilen ve A1-A2 seviyesine uyarlanacak olan hikâyeleri seçmek için tarama yöntemi kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde ‘gözleyip’ belirleyebilmektir. Tarama modellerinde amaçların ifade edilişi genellikle soru cümleleri ile olur. Bunlar: “Ne idi?”, “Nedir?”, “Ne ile ilgilidir?” ve “Nelerden oluşmaktadır?” gibi sorulardır (Karasar, 2012: 77).

Seçilen metinlere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi yapıları ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni okuma kazanımları esas alınarak uyarlama işlemi yapılmıştır. “Metin uyarlama, yabancı dil öğrencilerinin hedef dilde okudukları bir metni daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla yapılan söz dizimsel ve sözcüksel değişikliklerdir” (Ellis, 1993; Hill, 1997; Young, 1999; akt. Bölükbaş, 2015: 927).

Bölükbaş (2015: 928) metin sadeleştirilmenin dört şekilde yapılabileceğini ifade etmektedir. Bunlar; koruma, değiştirme, özetleme ve silmedir. Genel olarak metinler sadeleştirilirken değiştirme yöntemine başvurulur.

“Değiştirme, öğrencinin düzeyinin üstünde olan sözcük ve yapıların, aynı anlamı verecek şekilde öğrencinin bildiği sözcük ve yapılarla değiştirilmesidir” (Bölükbaş, 2015: 928).

Değiştirme aşağıdaki şekillerde yapılabilir. (Alderson, 2000; Chang, 2008; Nation, 1993; akt. Bölükbaş, 2015: 928)

1. Sözcüksel değiştirme:

a. Az kullanılan sözcük ya da ifadenin, daha sık kullanılan sözcük ya da ifadeyle değiştirilmesi.

b. Cümleden bazı sözcük ya da ifadelerin atılarak sözcüksel yoğunluğun azaltılması.

c. Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla cümleye yeni sözcük ya da ifadelerin eklenmesi.

2. Sözdizimsel değiştirme:

a. Devrik cümlelerin kurallı hâle dönüştürülmesi ve cümledeki sözcüklerin ya da ifadelerin yeniden sıralanması.

b. Uzun cümlelerin kısa cümlelere ve bağlı, sıralı ya da bileşik cümlelerin basit cümlelere dönüştürülmesi, yani cümlenin bölünmesi.

c. Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla ayrı cümlelerin sebep-sonuç, amaç-sonuç, zıtlık, vb. anlamı taşıyan bağlaçlarla birleştirilmesi.

3. Sözcüksel-sözdizimsel değiştirme:

a. Sözcük, ifade ve yapıların tekrarından kaçınarak metni küçültme.

b. Yapısal ve anlamsal olarak karmaşık olan ifadeleri yeniden kurma.

c. Cümledeki örtük anlatımları ya da anlaşılması zor yapıları açıklamak için metne eklemeler yapma.

4. Biçimsel değiştirme: Anlamayı kolaylaştırmak amacıyla bir paragrafın birkaç parçaya bölünmesi ya da bağlaçlar kullanılarak iki paragrafın birleştirilmesidir.

Uyarlama yapılırken Bölükbaş'ın (2015) "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi" adlı makalesindeki metin sadeleştirme ile ilgili görüşlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca okuma - anlama becerisinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla hikâyelerle ilgili okuma etkinlikleri hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra kelime öğretimini desteklemek amacıyla bir de sözlük hazırlanmıştır. Sözlükte kelimelerin hikâyedeki ilk anlamları verilmiş ve uygun dil bilgisi kalıplarıyla tanımı verilemeyen kelimelerin karşısına okuyucunun anlayabileceği şekilde örnek cümleler yazılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Ömer Seyfettin'in bütün hikâyeleri oluşturmaktadır. Araştırmaya esas olacak hikâyeleri belirlemek için Ömer Seyfettin'in bütün hikâyeleri taranmıştır. Araştırmanın örneklemini ise Ömer Seyfettin'in Forsa, Eleğimsağma, Çakmak, Mermer Tezgâh, İlk Cinayet, Ant, Kurumuş Ağaçlar, Üç Nasihat ve Rüşvet adlı hikâyeleri oluşturmaktadır.

**4. BÖLÜM: ÖMER SEYFETTİN'İN HİKÂYELERİNİN A1-A2 SEVİYESİNE
UYARLANMASI**

4.1. ELEĞİMSAĞMA

Küçük Ayşe yüksek tezgâhın önünden kalktı. Uzun süre o tezgâhın önünde çalışmıştı. Bugün evde yalnızdı. Babasıyla kardeşleri dün erkenden kasabaya pazara gitmişlerdi. Annesiyle ablası da komşuya gitmişti. Belki de Zaimlerin evine gitmişlerdi. Küçük Ayşe ellerini yüzüne götürdü. Yüzüne dokundu. Yavaş yavaş odanın duvarındaki sarı aynaya yaklaştı. Sonra aynada kendine baktı. Gözleri uyukulu gibiydi. Yanakları daha fazla kırmızıydı. Saçları çoktu ve dağınıktı. Tekrar gerindi. Aynada kendini gördü ve çok şaşırıldı. Sanki kendini ilk defa görüyordu. Güzel gözleri, ince dudakları ve beyaz boynu vardı.

— Ben çok güzelim, dedi ve güldü.

Başını önüne eğdi. Bütün vücudunu dikkatlice inceledi. Mavi terliklerinden boynuna kadar dikkatle baktı. Tekrar aynaya baktı. Döndü. Elleriyle saçlarını havaya kaldırdı ve saçlarıyla oynadı. Daha on yaşına girmemişti ama büyük bir kız gibi görünüyordu. İki gün önce Zaimlerin düğünü vardı. Düğüne diğer köylerden de davetliler gelmişti. Bu davetlilerden bazıları Ayşe'ye şaşırıldı. Çünkü Ayşe çok büyümüştü. Hem de çok güçlüydü. Aynı yaştaki erkekleri kaldırıp yere atıyordu. Ona “Pehlivan Ayşe” diyorlardı. Ata binmeyi ve güreşmeyi seviyordu. Bu özellikleriyle erkek çocuklara benziyordu.

Fakat o büyüyordu. Artık bu oyunları bırakması gerekiyordu. Geçen gün su doldurmak için çeşmeye gitmişti. Dönüşte köyün imamı Kurt Hoca ile karşılaştı. Yaşlı imamın elini öptü. Ayşe ondan hiç hoşlanmıyordu.

Kurt Hoca:

— Ayşe, annene söyle. Senin artık başını örtmen ve kapalı giyinmen gerekiyor. Senin açık kıyafetler giymen uygun değil, demişti.

Ayşe evde çok sıkılıyordu. Ölene kadar evde kalacak hiç dışarıya çıkamayacaktı. Böyle düşünüyordu. Atlara, tüfeklere, güreşlere, kaydıraklara veda etmek onun için zor olacaktı. Eliyle saçlarını arkaya attı. Aynaya tekrar dikkatlice baktı. Çok güzeldi. Saçları çoktu. Siyah gözlü ve kırmızı yanaklıydı. Ama bu

güzelliklerin onun için bir önemi yoktu. Güçlü bir nefes aldı ve düşündü. Erkek olmayı çok istiyordu. Bu onun çocukluk hayaliydi. Şimdi erkek olmayı daha çok istiyordu. Mantıksız ve tuhaf bir şekilde düşünmeye başladı. Çünkü erkekler daha çok şey yapabiliyordu. Mesela, çok ünlü bir pehlivan ya da efe olacaktı. Zaimoğulları'nın küçük kızı ile evlenecekti. Savaşlara katılacak, ödülleri alacak, zor işleri başaracaktı. Ayrıca haftalarca ayı avına gidecekti. Bunu sadece cesur köy erkekleri yapabiliyordu. Aynanın önünden çekildi. Yavaş adımlarla pencereye doğru yürüdü. Kolunu kenara koydu. Hava hem açık hem de bulutluydu. Kurt hocanın bahçesinde horozlar ötüyordu. Öğlen olmasına bir saat vardı ama hava sanki sabah gibiydi. Ara sıra hafif bir yağmur yağıyordu. Ayşe erkek olma hayalini düşünmeye başladı.

Kalbi aniden hızlı atmaya başladı.

Yüzü sarardı. Zor nefes alıyordu. Acaba o söz gerçek miydi? Yalan olma ihtimali var mıydı? Yüzü kızardı. Ellerini başına koydu. Ömründe bu kadar yakın bir gökkuşağı görmemişti. Gökkuşağı çok büyük ve rengârenkti. Ucu fundalıkların içindeydi. Ayşe'nin kalbi daha hızlı atmaya başladı. Gökkuşağı köyün yakınına gelmişti. Koşarak onun altından geçmek istiyordu. Çünkü gökkuşağının altından geçtikten sonra erkek olacaktı.

Bu konudan emindi. Daha fazla düşünmedi. Pencereden ayrıldı. Merdivenlerden aşağı indi. Bahçeden geçti. Sokağa çıktı. Deli gibi koşmaya başladı. Etrafını görmüyordu. Koştı, koştı. Gökkuşağı kaybolmadan yetişmek istiyordu. Bütün kuvvetiyle koştu. Daha erken ulaşmak için hendeklerden atladı. Tarlaların üzerine bastı. Tepelere tırmandı. Çalılıkların arasına girdi. Yağmur sürekli yağıyordu. Koştı, koştı, koştı. Çalılara etekleri takılıyor; elleri, yüzü, gözü yaralanıyordu. gökkuşağına elli adım kadar yaklaştı. Çok yorulmuştu. Yorgun bir şekilde gökkuşağının altından geçti. Zor nefes alıyordu.

— Oh, dedi.

Yağmur hâlâ yağıyor, güneş bulutların arasından görünüyordu. Koşarken terlikleri ayağından çıkmıştı. Çorapları yırtılmış, ayakları yaralanmıştı. Çünkü

ayakları dikenlere ve taşlara çarpmıştı. Biraz dinlenmek için çalıkların arasına yattı. Yağmur bazen hızlanıyor, bazen de yavaşlıyordu.

*

Ayağa kalktı. O anda çok şaşırdı. Boyu büyümüş, ceketi yırtılmıştı. Kıyafetleri de küçük oluyordu. Elini yüzüne götürdü. Yüzü ıslaktı. Yüzündeki bıyıklarına dokundu. Kendine baktı. Büyük bir genç erkek olmuştu. Ama kıyafetleri erkek kıyafeti değildi.

— Eve gidip kıyafetlerimi değiştireyim, dedi ve yürüdü.

Kendini çok güçlü hissediyordu. Biraz önce yol yarım saat sürmüştü ama şimdi aynı yolu üç adımda geçti. Her tarafı sıcak bir güneş aydınlatıyordu. Çok susamıştı. İçeri girdi. Bol bol su içti. Sonra yukarı çıktı. Kilitli bir sandığı kırdı. Sandığın içinden ağabeyinin bayramlık kıyafetlerini çıkardı ve onları giydi. Kıyafetler vücuduna çok dar geliyordu. Duvardan silahı da aldı. Omzuna koydu. Dışarı çıktı. Dışarıda çok sis vardı. Sokağın başından davul zurna sesleri geliyordu. O tarafa gitti. Çocuklara; “Burada ne oluyor?” diye sordu. Çocuklar:

— Zaimlerin düğününde güreş var, dediler.

— Onların düğünü üç gün önce olmadı mı?

— Evet, üç gün önce oldu ama şimdi de küçük kızlarının düğünü var.

Ayşe bunu duydu ve çok sinirlendi. İşte şimdi erkekti ve bu kızla evlenmek istiyordu. Koştı, cami meydanından geçti. İnsanlar ikindi namazından çıkıyordu. İnsanlar Ayşe’ye bakıyordu ama onu tanıyamıyorlardı. Düğün evinin bahçesine girdi ve yüksek sesle insanlara bir şeyler söyledi.

— Yiğit insan burada. Kenara çekilin, dedi.

Herkes ona baktı ama kimse onu tanıyamadı. Davullar, zurnalar çalıyor; pehlivanlar güreşiyordu. Hiç kimseye kendini tanıtmadı.

— Hoş geldin efe. Sen kimsin? diye sordular. Ayşe onlara güldü ve:

— Sonra anlarsınız, dedi. Sonra pehlivanlara seslendi:

— Benimle ikişer ikişer kim güreşecek? Çıksın meydana, dedi.

Bütün köylüler çok şaşırды. Herkes sessizce birbiriyle konuşmaya başladı. Kurt Hoca bile onu görmeye çalışıyordu. Kurt Hoca Ayşe'yi görmek için ayağa kalktı, cübbesini giydi ve gözlüklerini taktı. Bir kişi iki pehlivanla nasıl güreşecekti? Herkes bunu merak ediyordu. Ayşe güreş için hazırlandı. Güreş kıyafetini giydi ve güreş başladı. Ayşe pehlivanları ikişer ikişer yendi. Kocaman ineği kuzu gibi kucağına aldı. Herkes çok şaşırды ve bağırılmaya başladı.

— Nerelisin?

— Yaşa, yaşa!

Davullar, zurnalar sustu. Herkes Ayşe'nin etrafına toplandı. Ayşe:

— Ben Bozkayalıyım, dedi.

Herkes birbirine baktı. Bütün köy oradaydı. Kimse onu tanımıyordu.

— Hayır, Bozkaya'dan değilsin. Biz köyümüzü tanımaz mıyız? Bizimle dalga geçiyorsun, dediler.

Ayşe dayanamadı ve güldü.

— Ben Ayşe'yim, dedi.

— Hangi Ayşe? diye sordular. Ayşe de:

— Hacı Mehmetlerin Ayşe, dedi.

Köy halkı olaylara inanamıyordu. Ayşe bağırarak bütün durumu anlattı. Sonra sordu:

— Gülsüm kiminle evleniyor?

— Muhtarın oğlu Hasan'la evleniyor, diye cevap verdiler.

Ayşe:

— Çabuk karşıma gelsin, dedi.

Kalabalığın içinden Hasan'ı buldular. Ayşe Efe'nin karşısına getirdiler. Ayşe:

— Nikâhı kim kıydı?

- Kurt Hoca.
- Kurt Hoca'yı da çağırın.

Köylüler Kurt Hoca'yı da getirdiler. Kurt Hoca Ayşe'nin önünde duruyordu. Çok korkmuştu. Normalde Kurt Hoca herkese emir verir, kimseye iyi davranmazdı. Ama şimdi çok sakindi.

Ayşe Hasan'a:

- Gülsüm'ü boşa, dedi.
- Boşamam.
- Boşa diyorum.

Ayşe sinirlendi ve Hasan'ı tutup yukarı kaldırdı. Hasan çok korktu.

- Aman Efe yapma, dedi.

Ayşe:

- Bekleyip durma. Boşa diyorum. Şimdi seni yere çarpıp kafanı parçalayacağım.

Hasan:

- Tamam, boşuyorum, dedi.

Zavallı Hasan havada bağıyordu. Ayşe onu yavaşça yere bıraktı. Sonra Kurt Hoca'ya döndü.

- Gülsüm'le benim nikâhımı kıy, dedi.
- Kıymam.
- Yapma hoca. Nikâhı kıyacaksın.
- Kıymam.
- Kıy diyorum.
- Kıymam.
- Niçin nikâhı kıymıyorsun?
- Uygun değil.
- Ben anlamam, nikâhı kıyacaksın.

— Kıymayacağım.

Ayşe bunu duydu ve çok sinirlendi sonra Kurt Hoca'yı havaya kaldırdı.

— Nikâhı kıy, çabuk, dedi.

— Kıymam.

— Kıy diyorum, kötü olacak şimdi.

— Kıymayacağım, kıymayacağım.

Ayşe çok sinirlendi. Hocayı salladı ve fırlattı. Ama hoca yere düşmedi. Havada kaldı. Havada bağırmaya başladı:

— Hey! Köylüler! Bu erkek değildir. Haberiniz olsun. Bu kızdır. Bu kız böyle giyinemez, dedi.

Sonra köy halkı kendi arasında konuştu. Hep birlikte:

— Uygun değil, uygun değil, diye bağırdılar.

Hepsinin elinde kalın, siyah kıyafetler ve kırmızı elbiseler vardı. Ayşe'yi örtmek istiyorlardı. Ayşe bağırdı. Tüfeğini eline aldı, herkesi önüne çağırdı. İnsanların beline vuruyor ve insanları yere yuvarlıyordu. Sadece Kurt Hoca cübbesiyle havadaydı. Köyün sokaklarında insanları kovalıyordu. Cami meydanından geçti. O sırada Kurt Hoca minareye çıkmıştı. Hocayı gördü. Hemen caminin avlusuna daldı. Yavaşça minarenin merdivenlerinden çıktı. O sırada içinden konuşuyordu:

— Ah şu hain adamı yakalamam gerekiyor, dedi.

Minarenin üstüne çıktı. Kurt Hoca'yı tuttu.

— Uygun değil mi? dedi ve hocanın boğazını sıktı. Hoca kaçmaya çalıştı. Minarenin şerefesi büyük bir gürültüyle yıkıldı. Ayşe aşağıya düştü. Kafasını yere çarptı.

*

Ayşe gözünü açtı. Babasını gördü. Babası:

— Ne yapıyordun burada? dedi.

Ayşe cevap vermedi. Çok yağmur yağmıştı. Bu yüzden Ayşe çok ıslanmıştı. Yeşil ve sık fundalıkların içindeydi. Annesi, ağabeyi, muhtarın oğlu Hasan ve komşuları Ayşe'nin etrafında duruyordu.

Herkes Ayşe'ye kızıyordu. Çünkü o kaybolmuştu. Ve onu çok merak etmişlerdi. Hasan onu kurtarmaya çalışıyordu.

— Kızmayın ağam, bir daha yapmaz, diyordu.

Bütün köylüler Ayşe'yi aramıştı. Herkes onu çok merak ediyordu. Babası üç dört saat çamurlar içinde onu aramıştı. Çok öfkeliydi.

Babası:

— Ne yapıyordun burada? diye bağıırıyordu.

Annesi de babasının sözlerini tekrarlıyordu. Ona evde daha çok kızacaktı. Gözlerini açıyor ve başını sallıyordu.

— Ne arıyordun burada?

Ayşe hiç cevap vermiyordu. Sadece ağlıyordu. Aptal gibiydi. Annesinin, babasının ve köylülerin arkasından yürüdü. Üzgün bir şekilde köye döndü. Eve yaklaştılar. Havadan bir ses geldi:

— Buldunuz mu, Mehmet Ağa?

— Bulduk Hoca Efendi.

Ayşe gözlerini yukarı kaldırdı. Kurt Hoca abdest alıyordu.

— Neredeymiş?

— Fundalıklardaymış, uyumuş.

— Bu yağmurda orada ne yapıyormuş?

— Söylemiyor.

— Artık onun açık kıyafetlerle dışarı çıkması uygun değil. Kapalı giyinmesi gerekir.

Ayşe hiç konuşmuyordu. Çok utanmıştı. Yere bakıyor ve hüngür hüngür ağlıyordu.

4.1.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1- Ayşe erkek olmak için ne yapıyor?

.....

2- Ayşe nasıl bir kızdır?

.....

3- Köylüler Ayşe'yi nerede buldu? Ayşe o zaman ne yapıyordu?

.....

4- Ayşe'nin hayali nedir?

.....

5- Babası Ayşe'ye neden kızdı?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

1. Ayşe evlenmek istiyor. (.....)
2. Ayşe rüya görmüştür. (.....)
3. Herkes Ayşe'yi merak etmiştir. (.....)
4. O gün köyde kar yağıyordu. (.....)
5. Ayşe'nin çocukluk hayali erkek olmaktı. (.....)

4.1.2. FİİLLERİ BULUYORUM

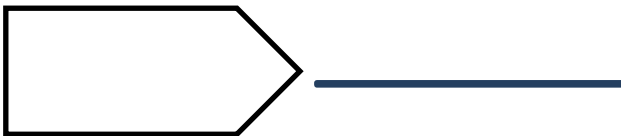
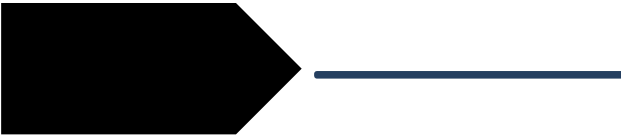
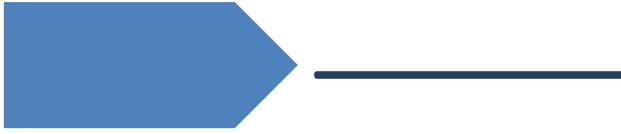
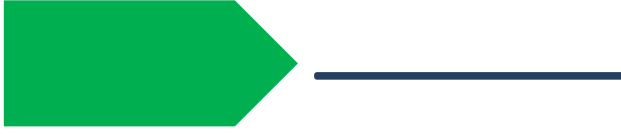
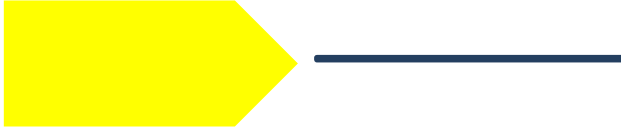
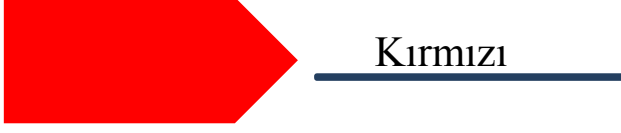
Aşağıda bazı cümleler verilmiştir. Cümledeki boşlukları uygun şekilde tamamlayınız.

1. Bütün vücudunu dikkatlice ...**inceledi** (E)
2. Gökkuşuğu kaybolmadan yetişmek (.....)
3. Koşarken terliklerini ayağından(.....)
4. Köy halkı olaylara bir türlü (.....)
5. Kurt Hoca Ayşe'nin önünde (.....)
6. Yavaşça minarenin merdivenlerinden(.....)
7. Babasıyla kardeşleri dün erkenden kasabaya pazara(.....)
8. Daha on yaşına girmemişti ama büyük bir kız gibi (.....)
9. Çorapları yırtılmış, ayakları (.....)
10. Büyük bir genç erkek olmuştu. (.....)

A	duruyordu
B	inanamıyordu
C	yaralanmıştı
D	görünüyordu
E	inceledi
F	istiyordu
G	atmıştı
H	gitmişlerdi
I	inanamıyordu
J	çıktı

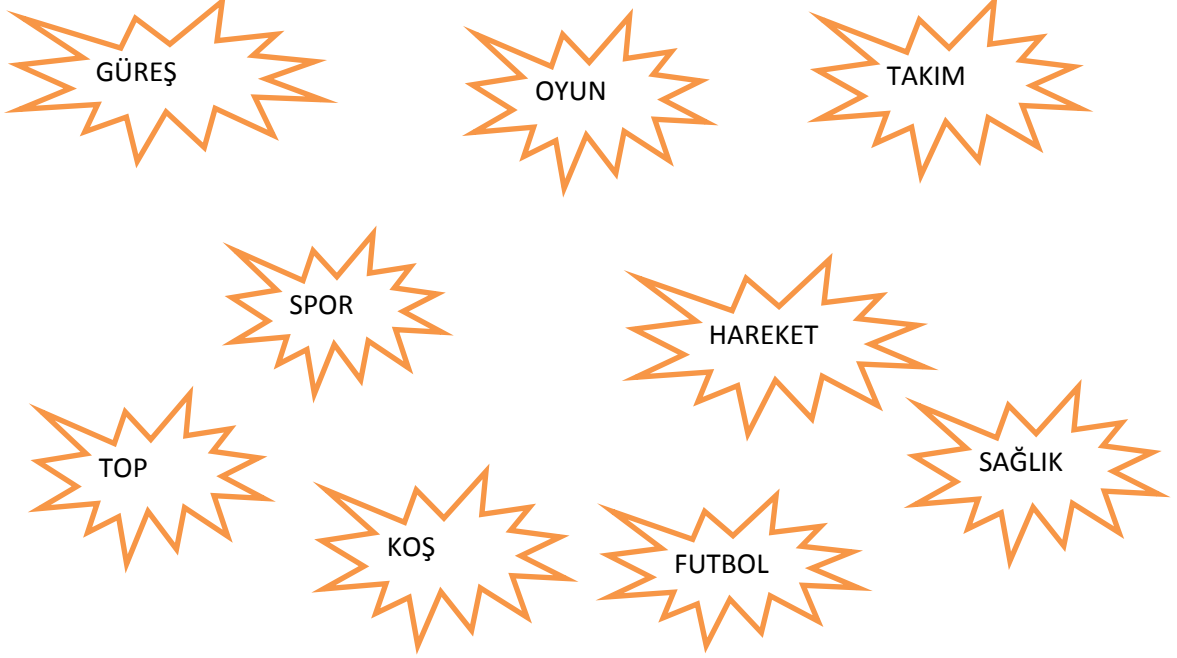
4.1.3. RENKLER

Aşağıda verilen renklerin karşısına adını yazınız, bu renklerle ilgili birer cümle yazınız.

4.1.4. SPOR VE SAĞLIK

Aşağıdaki sözcükleri bulmacanın içinden bularak kırmızı kalemle işaretleyiniz.

A	S	A	Ğ	L	I	K	P	T	H
G	B	O	Y	U	N	Z	Ç	A	A
Ü	C	A	M	Y	U	E	B	K	R
R	A	T	H	A	S	L	U	I	E
E	K	O	Ş	F	O	İ	A	M	K
Ş	D	P	C	B	M	Ö	P	E	E
B	C	A	K	L	İ	N	C	E	T
O	K	F	U	T	B	O	L	O	P
L	B	E	A	B	Y	E	M	Z	A
B	E	Z	S	P	O	R	E	D	Ğ

4.1.5. SÖZLÜK

abdest: *Namaz kılmadan önce çeşmeyi açtı. Ellerini, yüzünü, kollarını, başını ve ayaklarını yıkayarak abdest aldı.*

adım: *Çok yağmur yağıyordu. Araba yirmi adım mesafedeydi. Arabaya kadar yürüdük ve ıslandık.*

ağa: Genellikle köylüler kendilerinden büyük erkeklere bu şekilde hitap eder.

ağabey: Büyük erkek kardeş. *Sema, ağabeyiyle sinemaya gitti.*

aptal: Aptalların zekâsı az olur ve akıllı davranmazlar. *Yaramaz çocuk, aptal gibi davranıyordu.*

av: Karada, denizde, gölde veya akarsularda vahşi hayvanları vurma veya yakalama işi.

aydınlata-: *Sabah güneş dünyayı yavaş yavaş aydınlatıyor ve her yer görünmeye başlıyor.*

ayrıl-: Uzaklaşmak.

bağır-: Çok yüksek sesle konuşmak.

başar-: *Bu iş çok zor ama ben başaracağım.*

başını salla-: Başını sağa ve sola hareket ettirmek.

bayramlık: Bayramda insanlar yeni ve güzel kıyafetler giyer. Bu kıyafetlere bayramlık denir.

bıyık: *Babam sakallarını kesti ama bıyıklarını kesmedi.*

boğaz: *Boğazım ağrıyor.*

boşa-: Evli insanların ayrılmasıdır.

bulut: *Bugün hava bulutlu, yağmur yağacak.*

cesur: *Benim babam çok cesur bir insan. O hiçbir şeyden korkmaz.*

cübbe: Din adamları, hukukçular, üniversite hocaları ve mezuniyet öğrencileri cübbe giyerler. Cübbe uzun ve bol bir kıyafettir.

çabuk: Hemen, hızlı.

çalı: Böğürtlen, ahududu gibi bitkilerin dallarıdır.

çamur: *Yağmur yağdı. Toprak çamur oldu. Çünkü yağmurdan sonra toprak çamur olur.*

çekil-: Sağa, sola ya da geriye doğru giderek, yol vermek.

çeşme: *Yol kenarındaki çeşmeden su içtik.*

dağınık: *Karışık. Masan çok dağınık. Masanı düzenlemen gerekiyor.*

dalga geç-: *Alay etmek. Bir kişinin eksik, kusurlu, gülünç ve vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak.*

davetli: *Akşamki programa davetliler saat yedide gelecek.*

davul: *Bir müzik aleti.*

değiştir-: *Çocuk üzerine su döktü. Annesi çocuğun kıyafetlerini değiştirdi.*

deli: *Delilerin aklı yoktur, her şeyi yapabilir.*

diken: *Elime gülün dikenini battı. Çok acıyor.*

doldur-: *Herkes çayını içmiş. Herkesin bardağına tekrar çay doldurdum.*

düğün: *Evlilik töreni.*

efe: *Yiğit. Eskiden genç ve cesur erkeklere verilen isim.*

eleğimsağma(gökkuşağı): *Yağmurdan sonra gökyüzünde görünür. İçinde mavi, sarı, yeşil vb. çok renk vardır.*

emin: *Kesin olarak inanmak.*

etek: *Bayan kıyafeti. Erkekler etek giymez pantolon giyer.*

etraf: *Çevre. Bahçenin etrafına yeni bir duvar yaptık.*

evlen-: *Ben bekâr değilim. Bir yıl önce evlendim.*

fırlat-: *Uzağa atmak. Küçük çocuk annesinin gözlüğünü fırlattı. Gözlük yere düştü.*

fundalık: *Bir bitki türü.*

gerin-: *Vücudunu rahatlatmak için hareket yapmak. Sabah yataktan kalktı ve gerindi.*

güreş: *Bir spor dalı.*

gürültü: *Çok ve karışık ses. Bizim sınıfta çok gürültü var.*

hain: *İhanet etmek. O hain bir insan çünkü yakın arkadaşının parasını çaldı.*

hâlâ: *Sinemanın önünde Ahmet'i bekliyorum. Ahmet hâlâ gelmedi.*

hayal: *Hayaller gerçekte yoktur, sadece insanların istekleridir. Güzel bir ev olmayı hayal ediyorum.*

hendek: *Derin çukur. Bizim köyde çok hendek var.*

horoz: *Bir hayvan. Kümeste tavuk ve horoz var.*

hoşlan-: *Beğenmek. Sınıfa yeni bir öğrenci geldi. Ben ondan hiç hoşlanmadım.*

hüngür hüngür ağla-: Çok fazla ağlamak. *Küçük çocuğun oyuncuğu kırıldı. Çocuk hüngür hüngür ağlamaya başladı.*

ıslak: Yerler çok ıslak. *Çünkü kardeşim yere su döktü.*

ıslan-: Kıyafetime su döküldü. *Kıyafetim ıslandı.*

imam: Din görevlisi. *Arkadaşımın babası imam.*

inan-: Babam bana hep inanır ve güvenir. *Çünkü ben yalan söylemem.*

incele-: Bir şeyin özelliklerine dikkatlice bakmak. *Yeni bir araba aldım. Babam arabayı inceledi.*

kalbi at-: Kalbin çalışması. *O adam ölmüş. Kalbi atmıyor.*

kaldır-: Yukarı doğru yükseltmek. *Adam bebeği aldı ve yukarı kaldırdı.*

kasaba: Şehirden küçük, köyden büyük yerlere kasaba denir.

kaybol-: Telefonum kayboldu. *Her yere baktım. Telefon yok.*

kaydırak: Çocuk parklarındaki bir oyun aleti.

kilitli: Kapalı. *Eve giremedim çünkü evin kapısı kilitli.*

kovala-: Polisler hırsız uzun süre kovaladı. *Hırsız çok hızlı koşuyordu.*

köy: Küçük yerleşim yeridir. *Bizim köyde çok güzel ağaçlar var. Biz oraya gidip piknik yapıyoruz.*

kucak: Bebek yatağında ağlıyordu. *Annesi bebeği kucağına aldı ve bebek sustu.*

kurtar-: Çocuk havuza düştü. *Görevli onu kurtardı. Çünkü çocuk yüzmeye bilmiyordu.*

kuzu: Koyunun yavrusu.

merak et-: Annem bana doğum günümde ne hediye alacak? *Çok merak ediyorum.*

merdiven: Bu apartmanda asansör yok. *Sadece merdiven kullanıyoruz.*

minare: Camilerdeki ince ve uzun yüksek yer. *Hoca burada ezan okur.*

muhtar: Köy ve mahallelerin yöneticisidir. *Muhtarı halk seçer.*

namaz: Bir ibadet çeşidi. *Müslümanlar bir günde beş vakit namaz kılar.*

nefes al-: Çok koştum. *Kalbim hızlı hızlı atmaya başladı ve hızlı hızlı nefes almaya başladım.*

nikâh kıy-: Nikâh memuru gelin ve damadın nikâhını kıydı. *Artık onlar evli.*

ödül: Yarışmada 1. oldum ve ödül aldım.

öfke: Kızgınlık.

ört-: Bir şeyin üzerini kapatmak.

öt-: Kuşlar konuşamaz ama öter.

parçala-: Parçalara ayırmak. *Küçük çocuk oyuncağını parçaladı.*

pazar: Pazarda belli günlerde sebze, meyve, kıyafet vb. satışı yapılır. *Annemle pazara gittik. Pazardan domates, patates, elma ve ayakkabı aldık.*

pehlivan: Pehlivanlar güreş yapar.

sandık: Tahta kutu.

sarar-: Bir insanın yüzünün sarı ya da sarı gibi olması. *O çok hasta. Bu sebeple yüzü sarardı.*

seslen-: Bir kişiyi çağırmak.

sıkıl-: *Bugün çok ders çalıştım. Çok yoruldum ve sıkıldım. Dışarıda gezmek istiyorum.*

silah: Savunmak ya da saldırmak amacıyla kullanılır. Polislerin silahı vardır.

sinirlen-: *Çocuk annesinin gözlüğünü kırdı. Annesi sinirlendi.*

sis: *Bugün hava sisli. Hiçbir yer görünmüyor.*

susa-: Su içmek istemek. *Hava çok sıcaktı, çok yürüdüm susadım.*

şaşır-: *Sınav çok zordu ama yüksek puan aldım. Çok şaşırdım.*

şerefe: Minarelerdeki küçük balkon.

tarla: Tarım arazisi.

tepe: Bir yerin en üstteki bölümü. *Dağın tepesine tırmandık.*

terlik: *Sahile ayakkabı ile girilmez, terlikle girilir.*

tezgâh: Uzun masadır. Genellikle dükkânlarda üzerinde iş yapılır. *Satıcı, kumaşları tezgâhın üzerine koydu.*

tırman-: *Kedi ağaca tırmandı.*

tuhaf: Acayip, garip.

tut-: *Küçük kardeşim yere düşecekti. Ben onun elinden tuttum. Bu sayede düşmedi.*

tüfek: Bir silah çeşidi. Savaşta ve avda kullanılır.

utan-: *Merve alışveriş merkezinde yere düştü. Herkes ona baktı. O çok utandı.*

uygun: *Hikâye yazıyordum. Son cümle için uygun bir kelime bulamadım.*

ünlü: Meşhur. Bir kişinin herkes tarafından tanınması. *Bu akşam ünlü bir şarkıcının konserine gideceğiz.*

veda et-: *Babamın görevi İstanbul'a çıktı. Artık Ankara'ya veda ediyoruz.*

vur-: Elini veya elindeki bir şeyi bir yere hızla çarpmak

yaklaş-: *Gemi limana yaklaşıyor.*

yalan: *Bana yalan söyleme, gerçekleri anlat.*

yalnız: *Evde yalnız yaşıyor. Sadece kendisi var. Başka kimse yok.*

yanak: Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.

yaralan-: *Bugün büyük bir trafik kazası oldu. 2 kişi öldü, 10 kişi yaralandı.*

yavaşla-: *Araba çok hızlıydı. Şoför, yolda bir çocuk gördü ve yavaşladı.*

yıkıl-: *Deprem oldu bütün evler yıkıldı. Artık hiç ev yok.*

yırtıl-: *Bisikletten düştüm. Pantolonum yırtıldı. Yeni bir pantolon almam gerekiyor.*

yiğit: Kahraman. *O çok yiğit bir askerdi. Hiçbir şeyden korkmazdı.*

zurna: Bir müzik aleti.

4.2. ANT

...Ben Gönen'de doğdum. Kasabadan yirmi yıl önce ayrıldım. Hâlâ kasabayı görmedim bu sebeple kasaba benim için hayal oldu. Eski, uzak bir rüya gibi oldu. Babam o zaman genç bir yüzbaşıydı. Babamla her zaman Çarşı Camisinin önünden geçerdik. Caminin karşısındaki küçük eski şadırvana, nehre ve yıkanmak için bir hamama giderdik. O sıcak sulu hamamın derin havuzunu şimdi hatırlamaya çalışırım. Fakat pek bir şey hatırlayamam. Sanki hatıralarımı bir duman kapatır. Uzun ayrılıklardan sonra insanlar bir gün vatanına döner. Her yeri bir an önce görmek ister ama her yeri hemen göremez. Bu sebeple çok üzgün olur. Ben de aynen bunun gibi bir acı hissederim. O yollardan her akşam inekler geçer. Tozlu, taşsız yollar, yosunlu ve siyah kiremitli çatılar, eski duvarlar, küçük ve ahşap köprüler, verimsiz tarlalar, alçak çitler hep bu duman içinde yok olur.

Yalnız, evimizle mektebi hatırlıyorum.

*

Büyük bir bahçe... Ortasında köşk gibi bir beyaz ev. Sağ köşesinde beyaz perdeli oda. Her vakit o odada otururduk. Sabahları annemle beraber bir bebek gibi pencerenin kenarına otururduk. Dersimi tekrar ederdik. Sütümü içerdim. Bu pencereden bahçe görünürdü. Bahçenin diğer tarafındaki toprak rengindeki binanın camsız bir penceresi vardı. Bu siyah pencereden çok korkardım. Bir hizmetçimiz vardı. Adı Abil Ana'ydı. O yemeklerimizi pişirir, çamaşırlarımızı yıkar, evimizi temizler, babamın atına yem verir ve av köpeklerine bakardı. Abil Ana her gece korkunç hikâyeler anlatırdı. Bu hikâyeler hiç bitmezdi. Hikâyelerdeki ayıyı bu karanlık pencerede sanki görüyordum. Annem rüya yorumlamayı çok severdi. Ben de anneme her sabah ayılı rüyalar anlatırdım. "İri ve siyah bir ayı beni dağa götürdü, ormandaki inine kapattı, kollarımı bağladı, burnumu ve dudaklarımı yedi sonra yolun kenarındaki bir yere attı." diye anlatırdım. Annem birçok defa "Hayırdır inşallah." derdi ve rüyayı yorumlardı. "Büyük bir adam olacaksın, sana kimse kötülük yapamayacak." derdi. Annem böyle yorumlardı. Aslında ben yalan söyledim. Ama

annem çok güzel yorumlardı, ben de yalanımı unutturdum. Rüya gerçek gibi inanırdım. Mutlu olurdum.

*

Okula kiminle giderdim ve sokaklar nasıldı? Bilmiyorum... Mektep bir katlı ve duvarları boyasızdı. Kapıdan girdikten sonra üstü kapalı bir bahçe vardı. Daha ilerisinde küçük ve ağaçsız bir bahçe vardı. Bahçenin sonunda tuvalet ve kocaman bir abdest fiçisi vardı. Erkek çocuklarla kızlar karışık otururlar, beraber okur, beraber oynarlardı. Büyük Hoca kınalı ve az saçlı, kambur, uzun boylu, ihtiyar bir kadındı. Gözleri maviydi. Çok ciddiye. Sarı burnu kocaman ve eğriydi, sarı bir kuşa benzerdi. Küçük Hoca, Büyük Hoca'nın oğluydu. Çocuklar ondan hiç korkmazdı. Galiba biraz aptaldı. Ben arka taraftaki sıralarda oturdum. Büyük Hoca'nın en büyük sopası oraya yetmezdi. Kızlar belki saçlarının açık sarı olmasından, bana hep "Ak Bey" derlerdi. Büyük erkek çocukları ismimi söylerdi ya da "Yüzbaşı oğlu" diye çağırırlardı. Sınıf kapısının kapalı tarafında bir levha vardı. Kalın duvarların tavana yakın dar penceresinden ışık içeriye girerdi. Çocuklar bağırır, durmadan kitap okur, susmazdı.

*

Mektepte sadece bir çeşit ceza vardı. Dayak... Büyük suçlular, hatta kızlar bile falakaya yatarlardı. Herkes falakadan korkar ve titrerdi. Küçük suçluların cezası belirsizdi her şey olabilirdi. Küçük Hoca'nın tokadı ya da Büyük Hoca'nın uzun sopası... Sopa'nın değmesi halinde mutlaka kafan şişerdi. Ben hiç dayak yememiştim. Bir defa yalan söylemişim. Büyük Hoca sol kulağımı çekmişti. O kadar hızlı çekmişti ki ertesi gün bile kulağım kıpkırmızıydı. Hâlbuki suçum yoktu. Doğru söylemişim. Bahçedeki abdest fiçisinin musluğunu birisi koparmıştı. Büyük Hoca suçlu kişiyi arıyordu. Suçlu kimdi? Bu suçlu kişi mavi yelekli, hasta ve zayıf bir çocuktur. Haber verdim. Falakaya yatıracaklardı. İnkâr etti. Sonra başka bir çocuk çıktı. Ben kopardım, onun suçu yok dedi ve falakaya yattı. Ayaklarına sopayla vurdular. Çocuk çok bağırды. O zaman Büyük Hoca, "Niçin yalan söylüyorsun, bu zavallıya iftira ediyorsun?" diye kulağımı çekti ve bana darıldı.

*

Ağladım, ağladım. Çünkü yalan söylemiyordum. Evet, musluğu o koparmıştı. Gözümle görmüştüm. Akşam çocuğu gördüm ve yanına gittim:

- Niçin yalan söyledin? Musluğu sen koparmamıştın.
- Ben kopardım.
- Hayır, sen koparmadın. Diğer çocuk kopardı. Gözümle gördüm.

Israr edemedi. Yüzüme baktı. Bir an öyle durdu. Gerçeği söylerim ama hocaya söylemeyeceksin. Yemin et. Ben hemen yemin ettim. Merak ediyordum.

- Musluğu Ali koparmış, dedi. Ben biliyordum. Ama o çok zayıf ve hastadır. Görüyorsun. Falakadan sonra belki ölür çünkü geçen hafta hastaydı, yeni iyileşti.
- Ama sen niçin onun yerine dayak yedin?
- Niçin mi? Biz onunla ant içtik. O bugün hasta, ben iyi ve kuvvetliyim. Onu kurtardım.

Tam anlamadım. Tekrar sordum:

- Ant ne?
- Bilmiyor musun?
- Bilmiyorum!

O vakit güldü. Biraz yürüdü. Tekrar bana döndü. Cevap verdi:

- Biz birbirimizin kanlarını içeriz. Bu ant içmektir. Ant içtikten sonra kan kardeşi oluruz. Ant içtikten sonra insanlar birbirlerine hayatlarının sonuna kadar yardım ederler.

*

Sonra dikkat ettim, mektepte birçok çocuk birbirleriyle ant içmişlerdi. Kan kardeşiydiler. Hatta bazı kızlar bile kedi aralarında ant içmişlerdi. Bugün bu yeni âdeti öğrendim. Kendim de gördüm bu yeni âdeti ve şahit oldum. Arka sıralardaydık. Küçük Hoca abdest almak için dışarı çıkmıştı. Büyük Hoca sırtını bize dönmüş,

yavaş yavaş namazını kılıyordu. İki çocuk bir bıçakla kollarını kestiler. Kollarından büyük bir damla kan çıkmıştı. Kollarındaki kanı, kollarının üzerindeki çizgiye sürdüler. Kanlarını karıştırdılar. Sonra birbirlerinin kanlarını emdiler. Ant içerek kan kardeşi oldular. Bunu düşünmeye başladım. Benim de kan kardeşim olmalıydı. O beni korurdu. Falakaya yatmaktan kurtarırdı. Koca mektebin içinde kendimi yalnız, arkadaşsız ve savunmasız hissediyordum. Anneme fikrimi söyledim. Her çocuk gibi ant içmek istiyorum, dedim. Andı tarif ettim. Annem kabul etmedi. Ve: “ Öyle gereksiz şey istemem. Sakın yapma...” dedi.

*

Ama ben dinlemedim. Kesinlikle ant içmek istiyordum. Fakat kiminle ant içecektim? Yanlışlıkla elimi kestim. Elimi kestikten sonra kan kardeşimi buldum. Cuma günleri bizim evin bahçesine bütün komşu çocukları gelirdi. Akşama kadar beraber oynardık. Evimizin arkasında bir ev vardı. O evde benim yaşımda bir çocuk vardı. O çocuğun adı çok hoşuma gidiyordu. Adı Mıstık'tı. Bu kelimeyi söylerdim ve keyif alırdım, hep tekrarlardım. İsmi çok güzeldi, şarkı gibiydi. Kızlar, Mıstık'ı bahçede görürlerdi. Bu güzel isim için şarkı söylüyorlardı. Hâlâ hatırlarım:

Mustafa Mıstık,

Arabaya kıstık,

Üç mum yaktık,

Keyfine baktık!

diye bağırırlar, ellerini yumruk yaparlardı. Mıstık'ın sinirlenmesini isterlerdi. Mıstık hiç kızmazdı. Gülerdi. Biz de bazen bu şarkıyı bağırarak tekrarlar, eğlenirdik.

*

Bu şarkı benim hayalimi bile etkilemişti. Rüyamda birçok utanmaz kız görürdüm. Mıstık'ı büyük bir arabanın içine koyarlardı ve etrafına üç tane mum yakarlardı. Sonra izlerlerdi. Niçin Mıstık birden koşup bu kızlara birkaç tokat atmaz, bu kötü kokulu arabadan kurtulmazdı. Hepimizden kuvvetliydi. Sanki adı gibi her

tarafı yuvarlaktı. Başı, kolları, bacakları, vücudu ve elleri yuvarlaktı. Bütün çocukları oyunlarda yenerdi ve yazın her cuma sabahı ağaç dalları getirirdi. Bu dallardan kendimize atlar yapar, oyun oynar, yarış yapardık. Yarışta da hepimizi geçirdi. Onu hiçbirimiz yenemezdik. Yine bir cuma günü Mıstık ağaç dalları getirdi. Ben en uzun dalı seçtim ve aldım. Diğerlerini çocuklara dağıttım.

Bir bıçak ile bu dalların ucunu keserdik. Kabuklarından iki kulak bir burun yapardık. Bu bir at başına benzerdi. Bunu en güzel ben yapardım.

Kendi atımı yapıyordum. Benden sonra Mıstık ve diğer çocuklar atlarını yapacaktı. Mıstık'la diğer çocuklar benim işimi bitirmemi bekliyordu. Nasıl oldu, anlamadım. Bıçak sol elimin işaret parmağını kesti. Sulu ve kırmızı bir kan akmaya başladı. O saatte aklıma bir şey geldi: Ant içmek... Parmağımın acısını unuttum, Mıstık'a:

— Haydi, dedim. Elim kanıyor. Kan kardeşi olalım. Sen de kes...

Tereddüt etti. Siyah gözleriyle yere baktı. Yuvarlak başını salladı:

— Olmaz... Ant için kol kesmek lazım.

— Canım ne zararı var? diye ısrar ettim, kan değil mi? Hepsi aynı. Kol ya da parmak fark etmez. Haydi, haydi!...

Kabul etti. Elimden bıçağı aldı. Kolunu biraz derin kesti. Kanı çok koyuydu. Parmağımın kanı ile karıştırdık. İlk ben onun kanını emdim. Bu, tuzlu ve sıcak bir şeydi. Sonra o da benim parmağımdaki kanı emdi.

*

Ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Belki altı ay... Belki bir yıl. Mıstık'la kan kardeşiydik ama ben sanki unutmuştum. Yine beraber oynuyor, mektepten eve beraber dönüyorduk. Hava perşembe günü de çok sıcaktı, bugün de çok sıcaktı. Büyük Hoca bizi serbest bıraktı. Mıstık'la tozlu sokaktan yavaş yavaş yürüyorduk. Ben fesimin altına mendilimi koymuştum. Terimi silmemiştım. Bu sebeple yüzüm ıslaktı. Büyük ve geniş bir yoldan geçiyorduk. Birdenbire karşıdan iri ve kara bir köpek çıktı. Köpek koşuyordu. Üzerimize geliyordu. Arkasından birkaç adam, kalın

sopalarla kovalıyordu. Bize: ‘‘Kaçınız, kaçınız ısırarak..’’ diye bağırdılar. Korktuk. Şaşırık. Öyle kaldık. İlk ben konuştum. ‘‘Aman, kaçalım...’’ dedim, köpeğin gözleri ateş gibi parlıyordu. Köpek yanıma gelmişti. O zaman Mıstık, ‘‘sen arkamda dur...’’ diye bağırdı ve önüme geçti. Köpek ona saldırdı. Hızla birbirlerine çarptılar. Mıstık köpeği tutmaya çalışıyordu.

*

Biraz böyle savaştıktan sonra ikisi de yere düştüler. Mıstık’ın küçük fesi ve mavi mendili düştü. Bu savaş bana çok uzun geldi. Titriyordum. Sopalı amcalar koşarak geldiler. Köpeğe bütün kuvvetleriyle birkaç defa vurdular. Mıstık kurtuldu. Zavallının kollarından ve burnundan kan akıyordu. Köpek kaçtı. Mıstık: ‘‘Bir şey yok... Acımıyor... Biraz çizildi...’’ diyordu. Evine götürdüler. Ben de hemen evimize koştum. Anneme olayı anlattım. Yere yattım. Abil Ana dua okuyarak yüzüme üfledi.

Ertesi gün Mıstık mektebe gelmemiştir. Sonraki günde gelmedi... Anneme ‘‘Mıstık’ı görmek istiyorum evlerine gidelim’’ dedim. ‘‘Hastaymış oğlum, dedi. İnşallah iyi olacak o zaman oynarsınız, şimdi rahatsız etmek ayıptır. ‘‘ Ondan sonra ben her sabah Mıstık iyi olur diye düşündüm. Mektebe bu ümitle gittim.

Fakat o hiç gelmedi... Köpek kuduzmuş. Kontrol için Mıstık’ı Bandırma’ya götürdüler. Oradan İstanbul’a göndereceklerdi.

Ve sonunda bir gün duyduk, Mıstık ölmüş...

*

Bazen erken kalkarım. Açık ve bulutsuz sabahlar herkes gibi bana çocukluğumu hatırlatır. Bazen doğum yerimi hatırlamak isterim. Farkında olmadan, sol elimin işaret parmağına bakarım. Parmağımın ucunda bir yara izi vardır. Bu yara izi benim için çok değerlidir. Mıstık’la ant içmiştik. Ant için ölmüştü. Hayatını mahvetmişti. Mıstık’ı hatırlarım. O zaman kan kardeşimin sıcak dudaklarını tekrar parmağımın ucunda hissederim. Beni kurtarmak için o kendisinden büyük ve tehlikeli köpekle savaşmıştı. Onun aslan ve kahraman hayalini görürüm.

4.2.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1- Ant ne demektir?

.....

.....

.....

2- Mıstık nasıl bir çocuktur?

.....

.....

.....

3- Yazar kasabadan ne zaman ayrıldı?

.....

.....

.....

4- Abil Ana kimdir?

.....

.....

.....

5- Mıstık neden öldü?

.....

.....

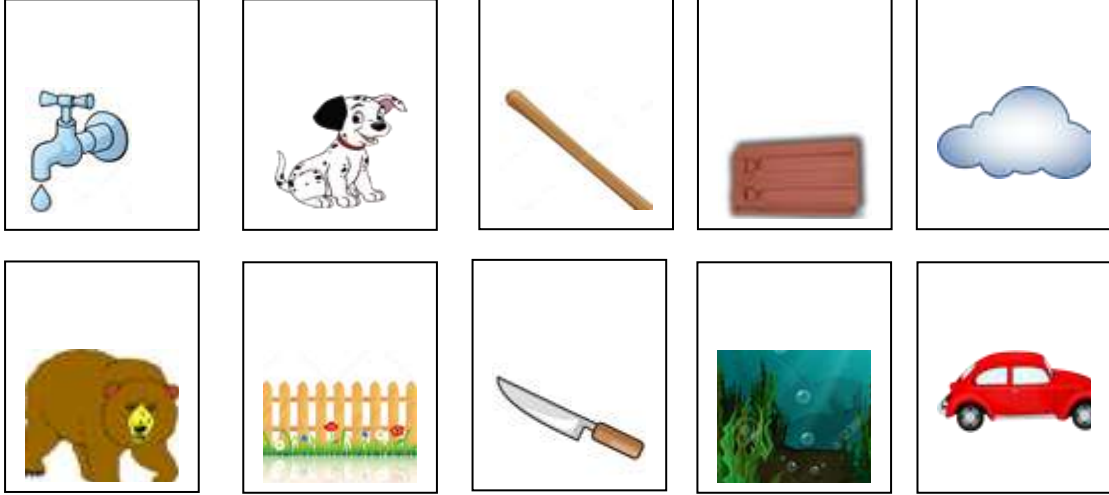
.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

1. Yazar, bu hikâyede eskiyi hatırlamaktadır. (...)
2. Mektep iki katlı ve mavi boyalıydı. (...)
3. Mektepte çok farklı cezalar vardı. (...)
4. Yazar ve Mıstık kan kardeşi oldular. (...)
5. Kan kardeşi olmak için yazar kolunu, Mıstık parmağını kesti. (...)

4.2.2. BULMACA

Aşağıdaki görsellerin isimlerini bulmacada bulup işaretleyiniz.

T	M	U	S	L	U	K	Ç
Ö	Y	A	Y	I	Ü	Ö	S
B	U	L	U	T	J	P	O
C	Ç	İ	T	Z	E	E	P
A	T	B	I	Ç	A	K	A
M	K	İ	R	E	M	İ	T
U	F	Y	O	S	U	N	B
M	U	Y	<u>A</u>	<u>R</u>	<u>A</u>	<u>B</u>	<u>A</u>

4.2.3. CÜMLE KURUYORUM

Aşağıdaki tabloda verilen sayı kadar sözcükten oluşan hikâyeyle ilgili cümleler yazınız.

SÖZCÜK SAYISI	CÜMLE
5	<u>Mıstık</u> <u>ile</u> <u>kan</u> <u>kardeşi</u> <u>olduk.</u> 1 2 3 4 5
2	
3	
3	
4	
5	
2	
3	
4	

4.2.4. ANI

Bir arkadaşınızı tanıtınız ve arkadaşınızla ilgili bir anınızı yazınız.

4.2.5. SÖZLÜK

abdest: *Namaz kılmadan önce çeşmeyi açtı. Ellerini, yüzünü, kollarını, başını ve ayaklarını yıkayarak abdest aldı.*

acı: *Üzüntü, kötü durum. Bugün çok acı bir haber aldık. Antalya’da iki çocuk kazada ölmüş.*

ak: Beyaz.

an: Kısa bir zaman.

ant iç-: bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, yemin etmek.

aptal: Aptalların zekâsı az olur ve akıllı davranmazlar. *Yaramaz çocuk, aptal gibi davranıyordu.*

av köpeği: Avcılık için av köpekleri kullanılır.

ayı: Bir hayvan. *Dağda ayı gördüm.*

ayıp: *Kötü bir davranış. Kötü bir duruma düşmek. Bana kötü sözler söyledi. Bu davranışı çok ayıp.*

ayrıl-: Uzaklaşmak.

bağır-: Yüksek sesle konuşmak ya da birisine bir şeyler söylemek. *Çocuklar sınıfta bağıyor. Başım çok ağrıdı.*

bina: Yapı. *Bu şehirdeki binalar çok güzel ve sağlam. Buradan ev alabiliriz.*

ceza: *Ödevimiz vardı. Ödevi yapmadım. Öğretmen bana ceza verdi. Yarın bütün sınıfa çikolata alacağım.*

çağır-: Uzaktan seslenmek. *Ben bahçede oyun oynuyordum. Annem kapıya çıktı ve beni çağırırdı. ‘Eve gel.’ dedi.*

çatı: Evin en üst kısmıdır. *Evin çatısına kuş kondu.*

çit: Duvar gibi bahçelerin etrafında bulunur. Genellikle ağaçtan yapılır.

dal: Ağaçların dallarına kuşlar konar.

damla: *Elime bir yağmur damlası düştü.*

dayak: *Annesi küçük çocuğa dayak attı. Eliyle vurdu.*

değ-: Dokunmak.

değerli: Kıymetli. *Bu saat benim için çok değerli. Çünkü onu bana dedem aldı.*

derin: *Bu havuz üç metre. Ben bu havuzda yüzemem çünkü çok derin.*

dön-: *Teyzem Almanya'da yaşıyordu. İki hafta önce Türkiye'ye döndü. Artık Türkiye'de yaşayacak.*

dua: *İyi bir üniversitede okumak istiyorum. Bunun için çok ders çalışıyorum ve her gece yatmadan önce dua ediyorum.*

duman: *Sigaranın dumanı çok zararlı.*

eğri: *Bu yol düz değil, eğri. Sürekli sağa sola dönüyoruz.*

em-: Dudak yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

falaka: Bir ceza aracı. Falakada ayaklara sopa ile vururlar.

fıçı: Büyük su kabı.

galiba: Belki. *Galiba akşam Ahmet gelmeyecek çünkü çok hasta.*

güreş: Bir spor türü.

hamam: *Otelin hamamına gittik. Çok güzel yıkandık.*

hatıra: Anı. *Küçükken çok şey yaşadım. Şimdi hepsi bir hatıra oldu. Hepsini zaman zaman hatırlayıp üzünlenirim.*

hatırla-: *5 yıl önce çok güzel bir bisikletim vardı ama rengini hatırlamıyorum. Belki kırmızı, belki de turuncu.*

havuz: *Denizde yüzmeyi sevmiyorum ama havuzda yüzmeyi seviyorum. Çünkü deniz tuzlu.*

hayal: *Hayalimdeki evi almak için para biriktiriyorum.*

hoşuna git-: *Beğenmek. Bu araba benim çok hoşuma gitti.*

ısır-: *Köpek, küçük çocuğu ısırıldı. Çocuk çok ağladı.*

ısrar et-: *Bir konuda, bir düşüncede aynı şeyi söylemek.*

iftira: *Suçsuz birini suçlamak. Arkadaşları ona iftira attı. Parayı o çaldı dediler. Hâlbuki o çalmamıştı.*

in: *Ayı yuvası.*

inan-: *Babam bana hep inanır ve güvenir. Çünkü ben yalan söylemem.*

inkâr et-: *Kabul etmemek. Vazoyu o kırdı. Ama inkâr etti. Ben kırmadım, dedi.*

iri: *Çok büyük.*

iyileş-: *Geçen hafta hastaydım. Bu hafta iyileştim. Artık iyiyim.*

iz: *Adamın yüzünde bir iz vardı. Herkes o izden onu tanıyordu.*

kabuk: *Bir şeyin dış bölümü. Portakalın kabuğunu soydum ve yedim.*

kaç-: *Yolda köpek gördüm. Çok korktum. Oradan koşarak kaçtım.*

kahraman: *O, kahraman bir kişidir. Çünkü insanları kurtarmak için öldü.*

kambur: *Bir tür hastalık. İnsanın sırtının çok eğik olması.*

kan: *İnsan vücudundaki kırmızı renkli sıvıdır. Bıçak elimi kesti. Elimden kan aktı.*

kana-: *Bıçak elimi kesti. Elim kanıyor.*

karanlık: *Akşam her yer karanlık olur ve ışığa ihtiyacımız vardır. Çünkü güneş ışığı yoktur.*

kasaba: Şehirden küçük yerleşim yeri. *Biz güzel bir kasabada yaşıyoruz.*

kaza: Bir şeyden zarar görmek. *İstanbul'da büyük bir trafik kazası oldu. Kazada 15 kişi öldü.*

kes-: Bıçak, makas gibi bir aletle bir şeyi ikiye ayırmak ya da yaralamak.

kına: Saç ve elleri boyamak için bir tozdur. Kına Türk kültüründe çok önemlidir. Düğünden önce geline kına yakılır.

kiremit: Kiremit kırmızı gibi bir renktedir. Evlerin çatısında olur.

kocaman: Çok büyük.

koru-: *Yolda sokak köpekleri gördük. Babam beni sokak köpeklerinden korudu.*

kopar-: Küçük çocuk bahçedeki gülleri kopardı ve yere attı.

korkunç: *Dün akşam komedi filmi izleyecektik ama güzel bir film bulamadık. Korkunç film izledik. Gece uyuyamadım. Korktum.*

köprü: *İstanbul'da boğazda üç köprü var.*

köşe: İki duvarın birleşim noktası.

köşk: Çok büyük ve güzel ev. *İstanbul'da çok güzel köşkler var.*

kuduz: Bir hastalık türüdür. Kedi, köpek gibi hayvanların insanları ısırmasıyla insanlara geçer.

kurtar-: *Küçük kedi ağaçta kaldı. Onu ben kurtardım.*

kurtul-: Tehlikeli ya da kötü bir durumdan uzaklaşmak.

kuvvetli: Güçlü. *Benim babam çok güçlüdür. Kanepeyi kendisi taşıdı.*

levha: *Yoldaki trafik levhalarına uymak gerekir.*

mahvet-: *Doğum günü için 3 saat hazırlık yaptık. Ama Ahmet gidip doğum günü sürprizini haber vermiş. Tüm sürprizi bozmuş. Her şeyi mahvetmiş.*

mektep: Okul.

merak et-: *Annem bana doğum günümde ne hediye alacak? Çok merak ediyorum.*

musluk: *Sabah elimi yüzümü yıkamak için musluğu açtım. Elimi, yüzümü yıkadım.*

nehir: Irmak. *Türkiye'nin en uzun nehri Kızılırmak'tır.*

pis: *Bu oda temiz değil, pis.*

rüya: *Bu gece çok kötü bir rüya gördüm. Korkarak uyandım.*

rüya yorumla-: *Dün gece çok güzel bir rüya gördüm. Anneme rüyamı anlattım. Annem rüyamı yorumladı: "Hayatında çok güzel şeyler olacak." dedi.*

saldır-: *Bir şeye zarar vermek için hareket etmek. Köpek, küçük çocuğa saldırdı. Çocuk yere düştü.*

savun-: Korumak.

serbest: *Hoca 15 dakika ders anlattı. Sonra dersi bitirdi. Bizi serbest bıraktı. Biz de oyun oynadık.*

suç: *Bu hareket o ülkede suç. Para cezası var.*

yumruk: *El ile vurmak. Boks maçında boksörler birbirlerine yumruk attılar.*

sırt: *Boyundan bele kadar vücudun arka bölümü.*

sopa: *Kalın değnek. Düzgün ağaç parçası. Elde taşınabilir.*

suçlu: *Pencereyi Ahmet kırdı. O suçlu. Ben hiçbir şey yapmadım.*

şadırvan: *Genellikle cami bahçelerinde bulur. Üstü kapalı büyük çeşmedir.*

şahit ol-: Bir olayı görmek, bir olaya tanık olmak.

şiş-: *Dün akşam futbol oynadık. Ayağımı yere çarptım. Ayağım şişti. Çok ağrıyor.*

tarla: Tarım arazisi. *Köyden büyük bir tarla aldık. Oraya patates ekeceğiz.*

taş: *Çocuk pencereye taş attı ve camı kırdı.*

ter: *Bugün hava çok sıcak. Bütün vücudum ter oldu.*

tereddüt et-: Kararsız davranmak.

titre-: *Çok sinirlendi elleri titriyordu. Elindeki kalem yere düştü.*

tokat at-: Bir kişinin yüzüne el ile vurmak.

tozlu: *Bugün hava çok tozlu. Pencereyi kapat.*

uç: Bir şeyin en öndeki kısmı. *Kalemin ucu elimi acıttı.*

uçurum: Deniz, göl, ırmak su kıyılarında veya karada dik ve yüksek yer.

utan-: *Merve alışveriş merkezinde yere düştü. Herkes ona baktı. O çok utandı.*

üfle-: *Doğum günü pastasının mumlarını üfledi ve söndürdü.*

vatan: *Türkiye bizim vatanımız. Vatanımı çok seviyorum.*

verimsiz: Fayda sağlamamak. *Bu toprak çok verimsiz. Ürünler iyi olmayacak.*

yalan söyle-: *Ona telefon ettim. Neredesin, dedim. Evdeyim, dedi. Ama ben onu sinemada gördüm. O bana yalan söyledi.*

yarış: *Bugün okulda bisiklet yarışı yaptık. Yarışmada birinci oldum.*

yara: *Bisikletten düştüm ve ayağım yara oldu.*

yelek: Kolları açık, cekete benzer bir kıyafet türü.

yem: Hayvanların yiyecekleridir. *Tavuklara yem verdim.*

yemin et-: Bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, ant içmek

yen-: Savaş veya yarışmada kazanmak. *Futbol maçında bizim okul diğer okulları yendi.*

yosun: Suyun altında ya da ağaç veya taşların üzerinde olur. Rengi yeşil bir bitkidir.

yuvarlak: Bir şekil. *Top yuvarlaktır.*

yüzbaşı: Bir askeri rütbe.

zavallı: Zor durumdaki insan ya da hayvan. *Zavallı kadın çok fakirdi, hiç parası yoktu.*

4.3. ÇAKMAK

- Ulan İboş, sen be?
- Vay Mıstık, sen ha?
- Ben yaa...

.....

İki hemşehri hemen sarıldılar. Makedonya'dan ayrılmışlardı. O günden beri hiç görüşmemişlerdi. Şimdi bu uzak Anadolu kasabasının dışarısında bir dere vardı. Onlar bunu beklemiyordu. Çok mutlu oldular. Hayret ettiler. Sevinçleri pek samimiydi. Makedonya'da sürücülük yapıyorlardı. Yılın her mevsimine göre ayrı bir ticaretleri vardı. Sonbaharda Sırbistan'a geçerlerdi. At, katır, eşek alırlardı. Kışın ticareti bırakırlardı. Bulgaristan'dan tahıl taşırlardı. Fakat hiç beraber çalışmamışlardı. Ama iyi arkadaşlardı. Birbirlerine güvenirlerdi. Mıstık'ın kirli, sarı yüzündeki gözleri parlıyordu. Mıstık, İboş'a sordu.

- Ne yapıyorsun?
- Hiç.
- Burada ne işin var?
- Hiç. Geçiyorum. Ee sen?
- Ben de geçiyorum.
- Nereye gidiyorsun?
- Daha belli değil. Sen nereye?
- Benim de belli değil.
- Ne zaman buraya geldin?
- Bir ay önce geldim.
- Ben de yaklaşık bir ay önce geldim.

.....

İkisi de henüz gençtiler. Çocukları yoktu. Sırtlarındaki iplerle bellerindeki kuşaklarla eşya taşıyıp para kazanıyorlardı. Anadolu'da şehir, kasaba, köy beğenmiyorlardı. Çiftçi değillerdi. Bu sebeple toprağa önem vermiyorlardı. Bir meslekleri de yoktu. Çarşıya da önem vermiyorlardı. Kalabalık bir ticaret yeri arıyorlardı. Yüzde üç yüz kâr etmek istiyorlardı. Böyle bir ticaret yeri arıyorlardı.

İboş:

— Canım Rumeli... dedi, nerede o günler?

Mıstık başını salladı.

— Nerede? Eski işler artık yok. Burada mecbur bir günde on kuruş kazanmak için eşek gibi çalışıyoruz.

— ...

Derenin kenarı düz bir yerdi. Etraftaki verimsiz tarlalar tenhaydı. Bir çöle benziyordu.

— Oturalım şuraya...

— Oturalım...

Çimenlerin üstüne oturdular. Dere yavaş yavaş akıyordu. Mıstık dereye bakıyordu ve konuştu.

— Ah nerede bizim köy?

dedi. Anadolu suları midasını rahatsız ediyordu. Sıtma yapıyordu. Bunları anlatmaya başladı. İboş çok kuvvetliydi. Zayıf arkadaşını hep onaylıyordu. Anadolu'ya Makedonya'dan gelmişti. O günden sonra hep hastaydı. Dar pantolonun cebi yırtık gibiydi. Cebinden bir çakmak ve kese çıkardı. Kesenin rengi kirden belli değildi. Keseyi Mıstık'a uzattı.

— Bir sigara yap...

Mıstık keseyi daha açmadan sinirlendi.

— Tütün gibi değil bu, çok kötü, dedi.

— Ah bizim tütünler!

— Çok güzeldi...

— Mükemmeldi...

...

Sigaralarını sardılar. Anadolu tütünlerine, yönetime, sigara satıcılarına kızarak sigara içmeye başladılar. Her şeyden çok insanların ahlâkından, hilekârlığından, geçimsizliğinden şikâyet ediyorlardı.

Mıstık:

— Tövbe, tövbe, dedi. Yalan söylüyorlar ve yemin ediyorlar. Bu çok kötü.

- Evet, bu en kötü huyları...
- Bir gün büyük bir felaket gelecek hepsi ölecek.
- Ölecek, ölecek...
- Ölecek!

İşleri, hükümetin yardımlarını, insanların hayatlarını insanların yaşayışları arasındaki farklılıkları konuşular. Bir saatten fazla konuşular. Tütünleri beğenmemişlerdi, ama toplam yirmi sigara içmişlerdi. İboş, tütün kesesini kuşağına koydu. Üstünü aradı. Kalktılar. Çimenleri elleriyle aradı. Ayağa kalktı. Sinirlendi. Mıstık'a baktı:

- ...
- Ne var?
- Ver, diyorum.
- Ne istiyorsun?
- Bilmiyor musun?
- Yook!
- Çakmağı ver diyorum.
- Hangi çakmağı?
- Ulan, inkâr mı ediyorsun?
- Neyi be?
-

İboş dişlerini sıktı. Elleri titremeye başladı. Bu, insanı eşek gibi görmektir. Sakin bir şekilde sordu:

- Biz burada oturduk. Yanımıza kimse geldi mi?
- Hayır.
- Ben tütün kesesiyle beraber bir çakmak çıkardım mı?
- Çıkardın.
- Sigaralarımızı o çakmakla yakmadık mı?
- Yaktık.
- Buradan kalkıp bir yere gittik mi?
- Hayır.

- O zaman çakmak nerede?
- Ben nereden bileyim?
- Sen aldın.
- Hayır, ben almadım.

İboş, üstünü, yerleri, çimenlerin arasını dikkatle, tekrar tekrar aradı. Çakmağı Mıstık çalmıştı, artık hiç şüphesi yoktu. “ Bu hemşehriliğe yakışmaz” diye düşündü. Çok yalvardı. Mıstık “ Asla.. Kabul etmem vallahi..” diye yemin etti. Arkadaşının bu sözlerini ağır bir hakaret kabul ediyor, kavga çıkarmaya çalışıyordu. İboş’un eski memleketinde tuhaf bir şöhreti vardı. Ona “Bir pire için yorgan yakar” derlerdi. En küçük hakkını bile kimsede bırakmazdı. Hatta bir gün bir savcının eşyasını taşımıştı. Savcının bozuk parası yoktu. Bu sebeple sürücü ücretini iki kuruş eksik vermişti. İboş bu iki kuruşu bırakmamak için o zamanın müfettişine ve valiliğe tam beş yüz kuruşluk şikâyet telgrafı çekmişti. Bu davayı bütün Rumeli duymuştu.

- Sen beni bilirsin Mıstık, dedi, ben kimsede bir şeyimi bırakmam. Ver şu çakmağı.
- Almadım vallahi.
- E, sen almadın, ben de almadım, bunu kim aldı?
- Bilmem.
- Ben senden bu çakmağı alırım.
- Almadım ki, nasıl alacaksın?
- ...
- ?..

.....

İboş; “Seni mahkemeye dava edeceğim,” dedi. Sinirle kasabaya doğru yola çıktı. Hâlbuki Mıstık çakmağı çalmıştı.

Mıstık: “ Görmeden aldım. Şahit yok. Bir yemin değil mi? Ederim.” diye düşündü. Bir dakika önce o kadar tatlı tatlı muhabbet etmişlerdi. Mıstık arkadaşına bağırdı:

- Haydi, beraber gidelim, sen bana iftira atıyorsun. Ben de seni dava edeceğim.
- Haydi gel...

Toprak yolda yan yana yürümeye başladılar. Ama biri sağa, biri sola bakıyordu.

*

... Yarım saat sonra...

Mahkeme salonundaydılar. Alt kattan at sesleri geliyordu. Kırlangıçlar açık pencerelerden giriyorlar. Sanki birbirlerini öldürmek için kovalıyorlardı sonra yuvalarına konuyorlardı.

Aksakallı hâkim, sigarasını içerek bu iki yabancı kişinin davasını dikkatle dinledi:

İboş'a sordu:

- Bu çakmağı o çaldı, diyorsun. Şahidin var mı?
- Yok.

Mıstık'a döndü:

- Sen de çalmadım, diyorsun
- Evet, ben de onu dava ediyorum. Bana hırsız demek istiyor. Ben bunu kabul etmiyorum.
- O başka mesele... Şimdi sen çalmadım diye yemin edeceksin. Eder misin?
- Ederim.
- O zaman önce senin davan biter. Yani hırsız mısın, değil misin? Belli olur.
- Pekâlâ.

Yeşil örtülü masaya yaklaştı. Yine yeşil bir beze sarılı kitaba elini bütün kuvvetiyle bastı. Yemin etti. “ çakmağı ben çalmadım” dedi. O anda davayı kazandı. İboş kaybetti.

...

Tam dışarı çıkıyorlardı. Mıstık seviniyordu. Hâkim:

- Oğlum, sen on kuruş vereceksin, dedi.
- Mıstık ağzını ve gözlerini açtı. Çok şaşırıldı.
- Niçin vereceğim? Ben davayı kazanmadım mı?
- Kazandın.
- Çakmağı ben çalmadım. Bu durum ortaya çıkmadı mı?
- Çıktı.

- Niçin benden para istiyorsun?
- Mahkeme masrafı...
- !...

Mıstık çok kötü oldu. Durdu ve önüne baktı. Düşündü. Sonra İboş'a döndü. Yavaş yavaş elini kıyafetinin içine soktu.

- !
- ?
- Altmış kuruşluk şey için on lira veremem! Al çakmağını, uğursuz, dedi ve çakmağı arkadaşının yüzüne fırlattı.

4.3.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1. İboş ve Mıstık nerelidir?

.....

2. Mıstık davadan sonra neden şaşırdı?

.....

3. İboş ve Mıstık nerede karşılaştılar?

.....

4. Çakmağı kim aldı?

.....

5. Mahkemeyi kim kazandı? Niçin?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

1. İboş ve Mıstık çok eskiden arkadaştır.(.....)
2. Onlar mahkemeye gitmek için bir saat yürüdüler. (.....)
3. Hâkim mahkeme masrafı için Mıstık’tan on kuruş istedi. (.....)
4. İboş ve Mıstık’ın bir mesleği yoktur. (.....)
5. İboş ve Mıstık her zaman beraber çalışmışlar. (.....)

4.3.2. GİZLENMİŞ KELİMELER

Aşağıdaki bulmacada bazı kelimeleri gizlenmiştir. Bakalım hangi kelimeleri bulacaksınız.

Ç	A	H	E	M	Ş	E	H	R	İ	E
A	D	H	G	H	A	Ü	F	C	V	I
K	C	Z	K	A	S	A	B	A	Ö	H
M	Y	A	A	L	D	Y	N	Ş	H	A
A	Ğ	A	Ç	Ü	E	N	E	E	G	K
K	Ğ	J	G	E	R	C	H	F	F	İ
A	U	I	R	C	E	I	İ	K	D	M
Y	H	I	R	S	I	Z	R	Y	S	K
D	G	H	H	E	A	Z	I	E	L	H
M	E	M	L	E	K	E	T	A	Ö	Ü

4.3.3. NE YAPMASI LAZIM?

1. Ahmet'in üst kat komşusu çok yüksek sesle müzik dinliyor. Ahmet ne yapmalı?

Çözüm:

2. Hafta sonu pikniğe gitmek istiyorsunuz. Ama bir gün sonra sınavınız var ve aileniz izin vermiyor. Ne yapmanız gerekir?

Çözüm:

3. Ali yaz tatilinde Almanya'ya gitmek istiyor ama ailesi Amerika'ya gitmek istiyor. Ali'nin ne yapması gerekir?

Çözüm:

4. Ayşe'nin evine misafir gelecek ama o çok hasta. Ayşe ne yapmalı?

Çözüm:

4.3.4. SÖZLÜK

ak-: *Irmakta ilkbaharda çok su akıyor. Yazın az su akıyor.*

bas-: Elini ya da ayağını kuvvetle bir yere koymak.

bel: *Çok ağır eşya taşıdım. Belim ağrıyor.*

çakmak: Ateş yakmak için kullanılır. *Babam sigarasını yakmak için çakmağı aldı.*

çal-: Başkasının malını(eşyasını) gizlice almak

çiftçi: Bir meslek. Toprağı ekip biçer. Köydeki insanlar genellikle çiftçidir.

çimen: Çimenler toprak üzerinde ortaya çıkar ve yeşil renktedir. *Köydeki çocuklar çimenlerin üzerinde oyun oynuyor.*

çöl: Kumlu ve susuz yer. *Çölde develer var.*

dava: *O benim paramı çaldı. Polise şikayet ettim. Yarın mahkemede dava açacağım.*

dere: Irmak büyüktür fakat dere genellikle ilkbahar aylarında akar ve küçüktür. *Bizim köyde güzel bir dere var.*

eksik: *Masada her şey yoktu. İçecekler eksikti. Onları da birazdan masaya koyacağım.*

felaket: Çok kötü olay.

fırlat-: Elindeki bir şeyi hızla atmak.

hâkim: Bir meslek. *Polis hırsızı yakaladı. Hâkim, mahkemede ceza verdi.*

hayret et-: Şaşırarak.

hemşehri: *Ben Ankaralıyım. Ahmet de Ankaralı. Biz Ahmet'le hemşehriyiz.*

hırsız: Başkalarının eşyasını çalar. *Dün akşam evde yoktum. Eve hırsız girmiş bilgisayarımı çalmış.*

inkâr et-: Kabul etmemek. *Vazoyu o kırdı. Ama inkâr etti. Ben kırmadım, dedi.*

ip: *Ayakkabımın iplerini bağladım.*

kasaba: Şehirden küçük, köyden büyük yerler.

kuşak: Uzun bir kumaş. Eskiden insanlar bu kumaşı beline sarardı.

mahkeme: Bir yer. Burada hâkim, savcı vardır. *Polis hırsızı yakaladı. Bir gün sonra mahkemeye götürdü. Hâkim hırsız tutukladı.*

memleket: *Ben Konya'da doğup büyüdüm. Benim memleketim Konya. Ahmet Bursa'da doğup büyüdü. Onun memleketi Bursa.*

mide: Bir organ. *Aslı çok yemek yedi, şimdi midesi ağrıyor.*

müfettiş: Bir meslek. Denetleme görevlisi. *Okula müfettişler geldi. Öğretmenleri denetledi.*

mükemmel: Çok güzel, kusursuz. *Bu yemek mükemmel olmuş.*

onayla-: Bir kişinin fikirlerini kabul etmek.

pire için yorgan yak-: Küçük bir olayı büyük gibi görmek. Abartmak.

salla-: Bir şeyi aşağı-yukarı ya da sağa-sola hareket ettirmek. *Başını salladı. Olmaz, dedi.*

samimi: *Ben arkadaşım Emre ile çok samimiyim. O benim kardeşim gibi.*

sarıl-: *Çocuk gece korktu ve çok ağladı. Annesi çocuğun odasına girdi ve çocuğa sarıldı.*

savcı: Bir meslek. İki kardeş hukuk fakültesini bitirdi. 5 yıl beraber avukatlık yaptılar. Sonra sınavlara girip biri savcı, biri hâkim oldu.

sevinç: *O çok mutlu, sevinçli. Yarın babası gelecek.*

sırt: Sırt karnın arka tarafı. *Karnım değil, sırtım ağrıyor.*

sıtma: Bir hastalık. Bu hastalıkta insanlarda yüksek ateş, terleme ve titreme olur.

şahit: *Bu olayın tek şahidi Ahmet'tir. Ahmet'ten başka kimse bu olayı görmedi.*

şikâyet et-: Bir insanın yanlış iş veya davranışını başka birilerine bildirmek.

şöhret: Ün. İnsanların bir kişiyi bir özelliği sebebiyle daha çok tanınması.

titre-: *Heyecandan elleri titriyordu. Elindeki suyu döktü.*

toprak: *Toprağı kazdım ve ağaç diktim.*

tövbe: Bir hatadan pişman olmak ve tekrar yapmamak için karar vermek.

tütün: Sigara yapımında kullanılır. Bir bitki türüdür.

uğursuz: *O uğursuz bir insan. Bazen yanıma geliyor, benim işim kötü oluyor.*

vali: Vali şehri yönetir. *Bu şehrin valisi çok iyi. İnsanlara hep yardım eder.*

valilik: Bir bina. Vali burada devlet işlerini yapar.

verimsiz: Fayda sağlamamak. *Bu toprak çok verimsiz. Ürünler iyi olmayacak.*

yak-: *Ocağı çakmakla yaktım.*

yalan: *Dün geleceğim dedi ama gelmedi. Her zaman yalan söylüyor. Doğru konuşmuyor.*

yalvar-: Bir kişiden ısrarla bir şeyi istemek. *Derya, ablasının eteğini düğünde giymek istedi. Ablasına yalvardı ama ablası eteği vermedi.*

yemin et-: Bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, ant içmek.

yuva: 1.Ev, barınak. 2. Hayvanlar yuvada yaşar.

ayrıl-: Uzaklaşmak.

görüş-: *Dün eski bir arkadaşım ile görüştim. Uzun süre sohbet ettik.*

4.4. FORSA

Tarihî Hikâye

Burası Akdeniz'in eski bir kasabasıydı. Küçük tepe bir çiçek ormanı gibiydi. Sahile doğru bir keçi yolu iniyordu. İnce uzun dallı badem ağaçlarının gölgeleri bu yola düşüyordu. Martılar ilkbaharın tatlı rüzgârlarını çok sevmişti. Martılar çılgın sesler çıkararak uçuyordu. Badem bahçesinin yanında geniş bir bağ vardı. Burada bir duvar vardı. Bu duvar beyaz taştan yapılmıştı ve kısaydı. Duvarın diğer tarafı zeytin bahçesiydi. Vadiye kadar zeytin bahçesi vardı. Bağın ortasındaki viran kulübenin kapısız girişinden bir ihtiyar adam çıktı. İhtiyarın saçı, sakalı bembeyazdı. Gerindi. Sanki kamburunu düzeltmek istiyordu. Elleri, ayakları titriyordu. Denize baktı, baktı. Deniz, gökyüzü kadar boş, gökyüzü kadar sakindi.

— Hayırdır, inşallah!

dedi. Duvarın kenarında taşlar vardı. Bu taşların üzerine oturdu. Başını iki elinin arasına aldı. Sırtında çok eski bir çuval vardı. Ayağında ayakkabı yoktu. Ayakları toprak gibi olmuştu. Kolları zayıftı. Tekrar başını kaldırdı. İlerilere dikkatle baktı. Fakat bir şey görünmüyordu.

*

Burada zavallı bir Türk forsası vardı. Her gece rüyasında birçok gemi görüyordu. Onlar kendisini kurtarmak için gelecekti. Buna inanıyordu. Kırk seneden fazla olmuştu. Esirdi. Otuz yaşında dinç, yakışıklı, kuvvetli bir kahramanken Malta korsanlarına esir düşmüştü. Yirmi sene korsanların savaş gemisinde kürek çekti. Yirmi sene ayağında zincirle rutubetli bir gemiye bağlı yaşadı. Yirmi senenin yazları, kışları, rüzgârları, fırtınaları, güneşleri onun sağlam vücuduna zarar vermedi. Zincirleri çürüdü, kırıldı. Yirmi sene içinde birkaç defa halkalarını, çivilerini değiştirdiler. Fakat onun çelikten daha sert bacaklarına bir şey olmadı. Sadece abdest alamamasına üzülmüdü. Beş vakit namazını gizli gizli, işaretle kılardı. Korsanlar onu "Artık iyi kürek çekemez." diye bir adada satmışlardı. Çünkü o elli yaşındaydı. Sahibi bir çiftçiydi. On sene sadece kuru ekmeği yiyerek onun yanında çalıştı. Allah'a şükrediyordu. Çünkü artık ayaklarından bağlı değildi. Abdest alabiliyor, namaz

kılıyor dua edebiliyordu. Tek isteği memleketine, Edremit'e kavuşmaktı. Otuz sene içinde hiçbir zaman ümidini kaybetmedi. "Elli yıl esir kaldıktan sonra da memleketime kavuşacağım. Benim inancım bu." derdi. En şanslı, en meşhur Türk gemicilerindendi. Daha yirmi yaşındayken haftalarca, aylarca kuzeydoğuya ve çok uzaklara gitmişti. Bazen bir ada karşısına çıkmış ve oradan vergi almıştı. Büyük ve küçük donanmaları tek başına hafif gemisiyle yenmişti. O vakitler Türk topraklarında çok ünlüydü. Padişah bile kendisini saraya çağırılmış ve maceralarını dinlemişti. Çünkü o çok yer gezmişti. O yerlere sadece kendisi gitmişti. Çok farklı denizlere gitmişti. Üzerinde dağlardan, adalardan büyük buz parçaları yüzüyordu. Oralar başka bir dünyaydı. Altı ay gündüz, altı ay gece olurdu. Buradan biriyle evlenmişti. Gemisi altın, gümüş, inci, elmas, esir dolu vatana dönüyordu. Oğlu Turgut o zaman doğmuştu. Şimdi kırk beş yaşında olmalıydı. Acaba yaşıyor muydu? Beyaz tenli karısı acaba hala yaşıyor muydu? Kırk sene sadece İstanbul'un minareli görüntüsü hayalindeydi. Hala hatırlıyordu. "Bir gemim yoktu. Bir gemiye sahip olmam halinde gözümü kapatıp Kabataş'ın önüne gelirim." diye düşünürdü. Altmış yaşını geçtikten sonra efendisi onu serbest bırakmıştı. Ama bu serbest bırakmak değildi. Sokağa, açlığa, zor duruma atmaktı. İhtiyar esir eski bir bağın içindeki eski bir kulübe buldu. İçine girdi. Kimse bir şey demedi. Bazen kasabaya iniyor. İnsanlar ona acıyordu. Çünkü çok ihtiyardı. Bu sebeple insanlar ona ekmek veriyordu. O da ekmekleri toplayıp dönüyordu. On sene daha geçti. Artık hiç kuvveti yoktu. Bağ sahibi de kendisini istemiyordu. Nereye gidecekti.

Eskiden bir rüya görüyordu. Şimdi bu rüyaları tekrar görmeye başlamıştı. Kırk senelik bir rüya. Rüyasında Türkler ve Türk gemileri geliyordu.

Zayıf elleriyle gözlerini kapattı sonra ellerini çekti. İleride deniz ve gök birleşiyordu. Yine baktı. Evet, mutlaka geleceklerdi. Buna emindi.

Kırk sene bu rüyayı görmüştü. Yalan olamazdı. Kulübe duvarının kenarına yattı. Yavaş yavaş gözlerini kapattı. Martıların seslerini "Geliyorlar, geliyorlar, seni kurtarmaya geliyorlar!" gibi duyuyordu. Martılar çuvaldan kıyafetlerinin içine giriyor, beyaz sakalının üstünde oynuyorlardı. İhtiyar esirin rüyasında büyük bir

Türk donanması limana giriyordu. Kasabanın yoluna askerler çıkmıştı. Kırmızı bayrağı uzaktan tanıdı.

*

— Bizimkiler! Bizimkiler!

diye bağırarak uyandı. Ayağa kalktı. Üstündeki kertenkeleler kaçtı. Limana baktı. Hakikaten kalenin karşısına bir donanma gelmişti. Gemilerin, yelkenlerin, küreklerin şekline dikkat etti. Sarardı. Gözlerini açtı. Ellerini göğsüne koydu. Çok heyecanlanmıştı. Bunlar Türk gemileriydi. Kıyıya doğru geliyorlardı. Gözlerine inanmadı. “Acaba rüyam devam mı ediyor?” diye düşündü. Fakat o uyanıktı. Acaba uyanık insan rüya görür müydü? Anlamak için elini ısırıldı. Yerden bir taş parçası aldı. Alnına vurdu. Evet, hissediyordu. Uyanıktı. Rüya değildi. O uyuduktan sonra donanma birdenbire gelmişti. Çok sevindi ve şaşırdı. Ayakları yok gibiydi. Hemen yere oturdu. Askerler sahile çıktı. Ellerinde al bayraklar vardı. Kaleye doğru ilerliyorlardı. 40 sene beklemişti. Ayağa kalktı. Yolda badem ağaçları vardı. Yürüdü. Kenara doğru koştu, koştu, koştu. Askerler yaşlı adamı gördü:

— Dur!

diye bağırdılar. İhtiyar durmadı; bağırdı:

— Ben Türk’üm, oğullar, ben Türk’üm.

— ...

Askerler onun yaklaşmasını beklediler. İhtiyar adam Türklerin yanına yaklaştıktan sonra askerleri öpmeye başladı. Ağlıyordu. Askerler de duygulandı. Yaşlı adamın heyecanı geçtikten sonra ona sordular:

— Sen esir miydin?

— Evet

— Kaç sene oldu?

— Kırk!

— Nerelisin?

— Edremitli.

- Adın ne?
- Kara Memiş.
- Kaptan mıydın?
- Evet...

İhtiyarın etrafındaki askerler birden bağırdı: ‘‘Beye haber verin! Beye haber verin!’’ diye bağıryorlardı. İhtiyarı deniz kenarına götürdüler. Yaşlı adamı bir sandala koydular. Sonra büyük bir gemiye çıktılar. Askerler onun hikâyelerini ve şöhretini biliyordu. Biraz güvertede durdu. Kırk sene Türklere hasret kalmıştı. Sevinçten şaşırılmıştı. Bir pantolon verdiler. Pantolonu giydi. Üzerine bir kıyafet verdiler. Başına bir kavuk koydular.

- Haydi, beyin yanına gidiyoruz!

dediler. Askerler yaşlı adamı geminin arka tarafına götürdü. Orada bir adam vardı. Kara bıyıklı, güzel kıyafetli, kıyafetinin üzerinde demirden ve çelikten bir zırh vardı. Adamın karşısında durdu.

- Sen Kaptan Kara Memiş misin?
- Evet.
- Sen çok ülke gezmişsin. Senden başka kimse o ülkelere gidemezmiş. Doğru mu?
- Evet.
- Doğru mu söylüyorsun?
- Neden yalan söyleyeyim?
- Sağ kolunu aç!

İhtiyar sağ kolunu açtı. Kolunda derin bir yara izi vardı. Bu yarayı bir adada almıştı. Bu adanın gecesi altı ay sürüyordu. Karısını bu adadan kurtarmıştı. Burada yaralanmıştı. Bey ihtiyar adamın ellerini öpmeye başladı.

- Ben senin oğlunum!
- Turgut musun?
- Evet...
- ...

İhtiyar esir sevinçten bayılmıştı. Kendine geldikten sonra oğlu ona :

- ‘Ben savaşmak için gidiyorum. Sen gemide kal.’ dedi ama eski kahraman bunu kabul etmedi. Yaşlı adam genç bir kaptan gibi ayağa kalktı. Çok heyecanlıydı. Kılıç istedi. Sonra geminin arkasındaki bayrağı göstererek:
- Belki bu savaşta vatanım için ölürüm. O zaman bu bayrağı üzerime örtün! Vatan sadece kendi toprağın değildir. Bak burada da bayrağımız dalgalanıyor. O zaman burası da vatanımız değil midir? dedi.

...*Büyük Mecmua, S. 1, 6 Mart 1989, s.14-15.*

4.4.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1. Kara Memiş kimdir?

.....

2. Kara Memiş kaç yıl önce esir düştü?

.....

3. Kara Memiş'i kim kurtardı?

.....

4. Korsanlar Kara Memiş'i neden sattı?

.....

5. Kara Memiş'i nasıl tanıdılar?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

1. Kara Memiş'in bir oğlu vardır. (.....)
2. Askerler Kara Memiş'i buldu. (.....)
3. Kara Memiş İstanbulludur. (.....)
4. Turgut savaşmak için tek başına adaya gitti. (.....)
5. Kara Memiş korsanların gemisinde yirmi yıl çalıştı. (.....)

4.4.2. CÜMLE TAMAMLAMA

Aşağıda verilen kelimelerle cümleleri uygun şekilde tamamlayınız.

duvar	sakalı	görüyordu	öpmeye
kurtarmaya	bayrağı	kenarına	askerler
ayakkabı	kırk beş	gündüz	gördü

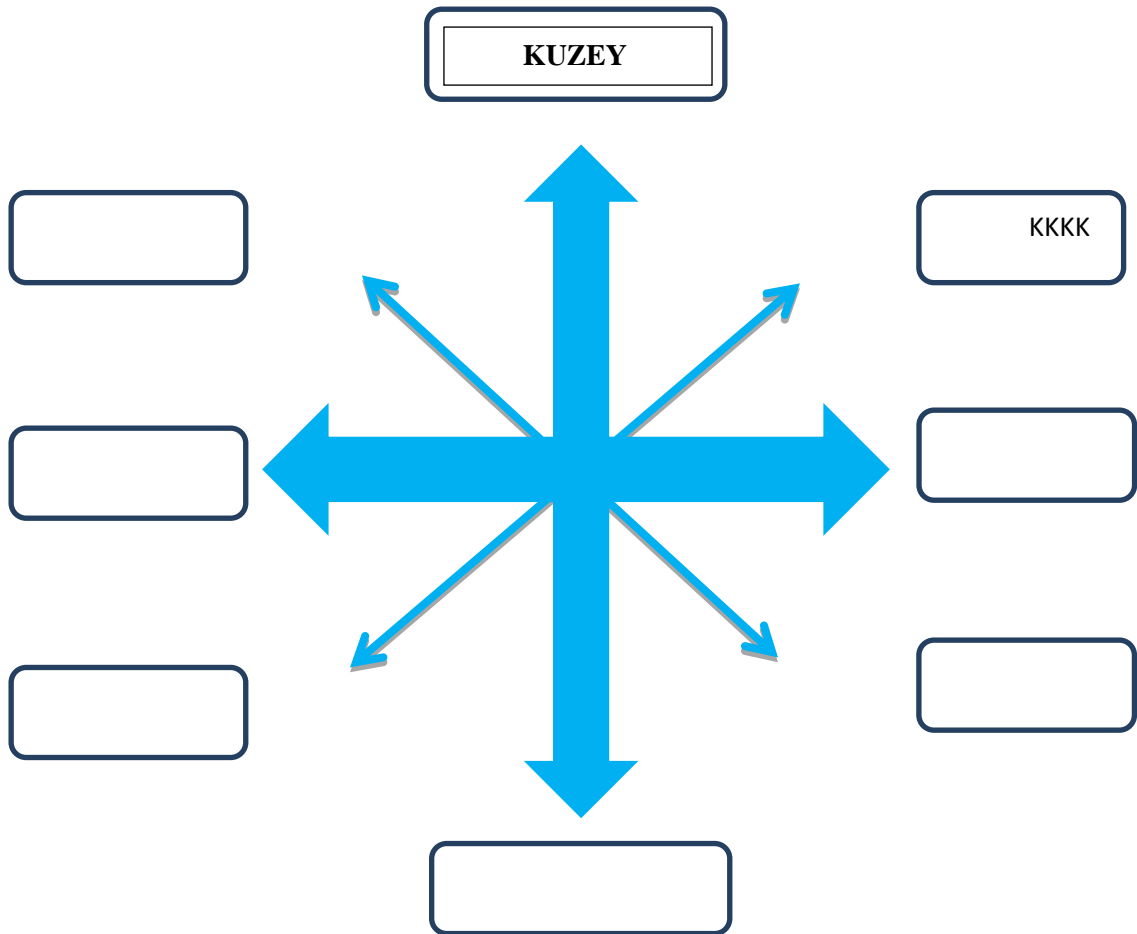
- Bu beyaz taştan yapılmıştı ve kısaydı.
- İhtiyarın saçı, bembeyazdı.
- Her gece rüyasında birçok gemi
- Geliyorlar, geliyorlar, seni geliyorlar!
- Kırmızı uzaktan tanıdı.
- İhtiyar adam Türklerin yanına yaklaştıktan sonra askerleri başladı.
- Deniz götürdüler.
- onun hikâyelerini ve şöhretini biliyordu.
- Ayağında yoktu.
- Şimdi yaşında olmalıydı.
- Orada altı ay, altı ay gece olurdu.
- Askerler yaşlı adamı

4.4.3. ETKİNLİK

Forsa hikâyesindeki denizcilikle ilgili kelimelerden bazıları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Kelimelerdeki eksik harfleri tamamlayınız ve o kelime ile ilgili bir cümle yazınız.

G	E	M	İ				
1. <i>Gemi ile yolculuk yapmayı çok seviyorum.</i>							
F	_____	R	_____	_____			
2.							
_____	Ü	V	_____	R	_____	E	
3.							
K	_____	P	_____	_____	N		
4.							
_____	A	N	_____	_____	L		
5.							
K	_____	H	R	_____	M	_____	_____
6.							
D	O	_____	_____	_____	M	_____	
7.							
_____	D	_____					
8.							
K	_____	Y	_____				
9.							

4.4.4. YÖNLER

✓ Aşağıdaki kelimeleri boşluklara uygun bir şekilde yazınız.

kuzeyinde – kuzeybatısında – güneyinde – güneybatısında – batısında - güneydoğusunda

1. Türkiye'nin Karadeniz vardır.
2. Türkiye'nin Akdeniz vardır.
3. Türkiye'nin Ege Denizi vardır.
4. Türkiye'nin Irak vardır.
5. Türkiye'nin Bulgaristan vardır.
6. Türkiye'nin Suriye vardır.
7. Türkiye'nin Kıbrıs vardır.

4.4.5. SÖZLÜK

abdest: *Namaz kılmadan önce çeşmeyi açtı. Ellerini, yüzünü, kollarını, başını ve ayaklarını yıkayarak abdest aldı.*

ada: *Kıbrıs bir adadır. Etrafı denizlerle çevrilidir.*

ak: Beyaz.

al: Kırmızı.

altın: Değerli bir maden. *Altın yüzük çok pahalı ama gümüş yüzük daha ucuz.*

badem: Bir bitki. Fındık, fıstık, badem yedim.

bağ: Üzümün yetişme alanı. *Bizim köyde bağımız var. Orada çok güzel üzümler oluyor.*

bağır-: Yüksek sesle konuşmak. *Çocuklar sınıfta bağıyor. Başım çok ağrıdı.*

bağlı: *Köpek evin bahçesinde zincirle bağlıydı. İnsanlara zarar veremez.*

bayıl-: *Hava çok sıcaktı. Genç adam yolda yürüyordu. Aniden yere düştü. Bayılmış. Beş dakika hiç hareket etmedi. Sonra yavaş yavaş kendine geldi.*

bayrak: *Türk bayrağının rengi kırmızı.*

bıçak: Bir kesme aracı. *Akşam elma yiyordum. Bıçak elimi kesti.*

bıyık: *Babam sakallarını kesti ama bıyıklarını kesmedi.*

buz: *Dün kar yağdı. Bugün hava çok soğuk. Her yer buz olmuş.*

çelik: *Bu kapı tahta değil, çelik kapı.*

çılgın: *Mustafa çok çılgın bir insandır. Gece ormanda gezer, dağa çıkar. Çok farklı ve aşırı davranışlarda bulunur.*

çiftçi: *Benim babam çiftçi. Tarlaya buğday, mısır ekıyor. Tarım yapıyor.*

çivi: *Saati duvardaki çiviye taktım.*

çuval: Eşya taşımak için kullanılır. Pamuktan veya iplikten büyük çantadır.

çürü-: *Dolaptaki meyveler çürüdü. Hepsini çöpe attım. 20 gün önce almıştım.*

değiştir-: *Çocuk üzerine su döktü. Annesi çocuğun kıyafetlerini değiştirdi.*

demir: Bir maden.

dinç: Gücü ve sağlığı iyi olmak, canlı olmak.

donanma: Bir amaç için kullanılır ve birden fazla gemi topluluğu.

duygulan-: *Dün akşamki programda arkadaşım çok güzel bir şiir okudu. Herkes duygulandı.*

efendi: Sahip.

elmas: Değerli bir taş. *Elmas yüzük çok pahalı ama gümüş yüzük ucuz..*

emin: Kesin olarak inanmak.

esir düş-: Savaşta yenildikten sonra düşman askerleri tarafından tutuklanmak. *Savaşı kaybettikten sonra 10 yıl vatanından uzakta yaşadı. Çünkü savaşta esir düşmüştü.*

esir: *Tutsak. Korsanlar yaşlı adamı esir aldı. On yıl gemide zorla çalıştırdı.*

evlen-: *Yarın akşam düğün var. Ahmet ve Ayşe evleniyor.*

forsa: Forsa, gemide çalışır. Mahkûmdur.

gerin-: Vücudunu rahatlatmak için hareket yapmak. *Sabah yataktan kalktı ve gerindi.*

göğüs: *Göğsüm ağrıyor.*

gölge: *Çok sıcaktı. Bir ağacın gölgesinde oturdum.*

gümüş: Değerli bir maden.

güverte: Geminin bir bölümü. *Güvertede fotoğraf çekmeyi seviyorum çünkü güverte açık alan, fotoğraf çok güzel çıkıyor.*

hakikaten: Gerçekten. *Ben hakikaten seni üzmem istemedim. Özür dilerim.*

halka: Olimpiyatların logosu beş tane halkadır. Bu halkalar iç içedir.

harap: Çok eski, viran. *Yaşlı adam, harap bir evde yaşıyordu.*

hasret kal-: Çok özlemek. *On yıl ülkesine gitmedi ve ülkesine hasret kaldı.*

hatırla-: *5 yıl önce çok güzel bir bisikletim vardı ama rengini hatırlamıyorum. Belki kırmızı, belki de turuncu.*

heyecanlan-: *Ahmet'i en son üç yıl önce gördüm. Dün birden karşıma çıktı. Çok heyecanlandım.*

ısır-: *Köpek çocuğu ısırıldı. Doktora götürdük.*

inan-: *Babam bana hep inanır ve güvenir. Çünkü ben yalan söylemem.*

inanç: Bir fikre, bir düşünceye inanmak.

inci: Bazı deniz hayvanlarının içerisinde olur. Kadınlar inci kolye takar.

iz: Bir şeyin üzerindeki şekil, işaret. *Onun yüzünde bir yara izi vardı.*

kahraman: *O kahraman bir kişidir. Çünkü insanları kurtarmak için öldü.*

kambur: Bir tür hastalık. İnsanın sırtının çok eğik olması.

kaptan: Bir meslek. *Kaptan gemiyi çok güzel kullanıyor.*

kasaba: Şehirden küçük yerleşim yeri. *Biz güzel bir kasabada yaşıyoruz.*

kavuk: Pamuktan erkek şapkası.

kavuş-: *Uzun zaman annesinden ayrı kalmıştı, annesini görmüyordu. Yarın annesine kavuşacak. Annesini tekrar görecek.*

keçi: Bir hayvan.

kertenkele: Bir hayvan.

kılıç: Bir savaş aleti.

kırıl-: *Duvardaki saat birden düştü ve kırıldı. Yarın yeni saat almam gerek.*

kıyı: Sahil.

korsan: Deniz hırsız. *Gemiye korsanlar saldırdı. İnsanların paralarını, altınlarını çaldı.*

kulübe: Çok küçük ve basit ev, barınak. *Ormanda yürüyorduk. Eski bir kulübe gördük.*

kurtar-: Bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak. *Kedi ağaca çıkmış. Orada kalmış. İtfaiye gelip kediyi kurtarmış.*

kuvvetli: *O çok kuvvetli bir kişi. 100 kilo eşyayı çok kolay taşıyabilir.*

kürek çek-: Eskiden gemiler insan kuvveti ile hareket ederdi. Suçlu insanlar gemiyi hareket ettirmek için bu işi yapardı.

liman: Uçaklar havaalanına iner. Gemiler limana yanaşır.

macera: Çok ilginç olaylar.

martı: Bir kuş türü. *Denizde martılara yiyecek attık.*

memleket: Ben Konya'da doğup büyüdüm. Benim memleketim Konya. Ahmet Bursa'da doğup büyüdü. Onun memleketi Bursa.

meşhur: Ünlü. Herkes tarafından tanınır. *Bu akşam, meşhur bir şarkıcının konserine gideceğiz.*

minare: Camilerdeki ince ve uzun yüksek yer. Hoca burada ezan okur.

mutlaka: Kesinlikle.

namaz kıl-: Müslümanların ibadet şekli. Müslümanlar bir günde beş vakit namaz kılar.

orman: Ormanda çok ağaç vardır.

oyna-: *Çocuklar bahçede futbol oynadı.*

ört-: Bir şeyin üzerini kapatmak.

rutubet: Nem.

rüya: *Gece bir rüya gördüm. Rüyamda çok zengin oluyordum.*

sağlam: *Bu ev çok sağlam, deprem de zarar görmez.*

sahil: Deniz kenarı. *Her cumartesi sahilde yürüyoruz.*

sakin: Hareketsiz, sessiz, durgun. *Bugün deniz çok sakindi. Hiç dalga yoktu.*

sandal: Küçük bir deniz aracı.

sarar-: Sarı ya da sarı gibi olmak. *O çok hasta. Bu sebeple yüzü sarardı.*

saray: Devlet başkanları sarayda yaşar. Saray çok güzel ve büyük bir binadır.

savaş: Devletlerin silahla birbirleriyle mücadele etmesi. Suriye’de savaş var.

serbest bırak-: Özgür olmak.

sevinç: *O çok mutlu, sevinçli. Yarın babası gelecek.*

sırt: Sırt karnın arka tarafı. *Karnım değil, sırtım ağrıyor.*

şan: Ün. İnsanların bir kişiyi bir özelliği sebebiyle daha çok tanınması.

şaşır: *Sınav çok zordu ama yüksek puan aldım. Çok şaşırdım.*

şöhret: Ün. İnsanların bir kişiyi bir özelliği sebebiyle daha çok tanınması.

şükret: *Sınavı kazanmıştı. Allah’a şükretti.*

taş: *Bahçede çok taş var.*

tek: Bir.

titre-: *Heyecandan elleri titriyordu. Elindeki suyu döktü.*

ufuk: Yerle gökyüzünün birleşme yeri.

ünlü: Ünlü kişiler herkes tarafından tanınır. *Bu akşam, ünlü bir şarkıcının konserine gideceğiz.*

vadi: İki dağ arasındaki yer.

vatan: *Türkiye bizim vatanımız. Vatanımı çok seviyorum.*

vergi: *Bu telefonun normal fiyatının üzerine % 18 vergisi var. Vergisiz fiyatı 500 lira. Vergili fiyatı 590 lira.*

viran: Çok eski, zarar görmüş. Yaşlı adam, viran bir evde yaşıyordu.

yalan: *Ona telefon ettim. Neredesin, dedim. Evdeyim, dedi. Ama ben onu sinemada gördüm. O bana yalan söyledi.*

yara: *O küçükken bisikletten düşmüş. Yüzü yara olmuş. Şimdi otuz yaşında yüzünde yara izi hâlâ duruyor.*

zarar ver-: *Bu hastalık gözlerime çok zarar verdi. Gözlerim iyi görmüyor.*

zavallı: Zor durumdaki insan ya da hayvan. *Zavallı kadın çok fakirdi, hiç parası yoktu.*

zırh: İnsanlar savaşta zırh giyer. Zırh insanı kılıçtan, silahtan korur.

zincir: *Bu mahallede çok hırsız var. Bisikletimi zincirle bağladım.*

4.5. İLK CİNAYET

Ben daima çok acı çekiyorum. Bu acının sebebi çok eskidir. Belki daha dört yaşında bile değildim. Bu yaştan sonra çok kötülük yaptım ve fenalık düşündüm. Kötülük düşünmem sebebiyle acı çekiyorum. Beni bazı şeyler üzmüştü. Hiçbirini unutamadım. Sanki sadece kederli şeyleri hatırlıyorum.

*

Evet, acaba dört yaşında var mıydım? Bundan önceki hiçbir şeyi hatırlamıyorum. İnsan bazen eski şeyleri birden hatırlar. Tolstoy dokuz aylık çocukken banyoya girmiş ve bunu hatırlıyor. İlk duygusu çok güzel. Benimki büyük bir acı ile başladı. Ben ilk defa kendimi bir vapurda hatırlıyorum. Hâlâ gözümün önünde. Sanki o gün doğdum, annemin kucağındayım. Vapurda bir sürü kadın var ve çok sesli konuşuyorlar. Annem yanındaki sarı saçlı bir hanımla gülüşerek konuşuyor, sigara içiyorlar. Annem sigarasını ince, gümüş bir maşaya takmış. Ben bunu istiyorum.

— Tamam, ama ağzına alma!

diyor. Bana bu ince maşayı veriyor, sigarasını denize atıyor. Galiba mevsim yaz. Çok aydınlık, çok güneşli bir hava var. Annem konuşuyor ve mavi tüylü yelpazeyi yavaş yavaş sallıyor. Ben kucağından aşağıya inmek istiyordum. Annem beni kollarımdan tutuyor sonra annemin yanına oturuyorum. Gümüş maşa ile oynuyorum. Annem görmeden dişlerimle ısırıyorum. Annem sarı saçlı, mavi kıyafetli bir hanımla konuşuyor. Ben beyaz kıyafetler giymişim. Başım açık, saçlarım çok ve galiba biraz dağınık. Annem saçımı düzeltiyor. Ben yukarıya bakıyorum. Çadır güneşten parlıyor. Çadırın kenarında küçük bir şey hareket ediyor.

— Bak, bak!

Diyorum. Annem yukarıya bakıyor:

— Kuş konmuş.

diyor. Bu kuşu istiyorum.

— Olmaz, diyor.

Ben tekrar istiyorum. Annem şemsiyesiyle buraya doğru vuruyor. Fakat hareket yok. Yine yanındaki hanıma dönüyor:

— Aaa, kaçmadı.

— Niye acaba?

— Mutlaka yavru bir kuştur.

— ...

— Anne, ben kuşu isterim!

diye ısrar ediyorum. O vakit annem yelpazesini bırakıp ayağa kalkıyor, beni yukarıya kaldırıp diyor ki:

— Aniden tut.

Gözlerim güneşten zor görüyor. Ellerimi uzatıyorum. Kuşu tutuyorum. Bu beyaz bir kuş... Annem elimden alıyor. Öpüyor, sarı saçlı hanım da öpüyor, ben de öpüyorum.

— Aaa, zavallı daha yavru.

— Martı yavrusu.

— Uçamıyor olmalı.

— Denize düşmesin, boğulur!

— ...

Öteki kadınlar da fikrini söylemeye başlıyor. “Yaşamaz!” diyorlar. Annem beyaz kuşu “A zavallı, a zavallı!” diye uzun uzun okşadıktan sonra benim kucağıma veriyor.

— Eve götürelim, belki yaşar, diyor, ama sakın sıkma yavrum.

— Sıkmam.

— Böyle tut.

— ...

Gümüş maşasına bir ince sigara takıyor. Yanındaki hanımla tekrar konuşmaya başlıyor. Kuşun tüyleri bembeyaz ve çok güzel. Dokunuyorum. Ayakları kırmızı. Kaçmak için hiç hareket etmiyor, şaşırmış. Gözleri yuvarlak. Kırmızı gagasının bir kenarında sarı bir renk var. Etrafa bakmaya çalışıyor. Ben o zaman anneme bakıyorum. Yanındaki hanımla gülüşerek konuşuyorlar. Benimle ilgilenmiyor. Sonra beyaz kuşun ince boynunu yavaşça elimle tutuyorum. Bütün kuvvetimle sıkmaya başlıyorum. Kanatlarını açmak istiyor. Öteki elimle onları da tutuyorum. Ayakları dizlerime batıyor. Sıkıyorum, sıkıyorum, sıkıyorum. Dişlerim sıkmaktan sanki kırılacak. Ses çıkarmıyor. Sarı kenarlı gagası titreyerek açılıp kapanıyor. Pembe dili dışarı çıkıyor. Yuvarlak gözleri önce büyüyor. Sonra küçülüyor, sonra yavaş yavaş kapanıyor... Birdenbire, ellerimi açıyorum. Beyaz kuşun ölüsü yere düşüyor.

— !..

Annem dönüyor, eğiliyor. Yerden bu henüz sıcak masum cesedi alıyor. “A..Aaa.. Ölmüş!” dedikten sonra bana sinirli sinirli bakıyor.

— Ne yaptın?

— ...

— Sıktın mı?

— ...

— Söyle bakayım?

— ...

Cevap vermiyor, ağlamaya başlıyorum. Annemin elinden beyaz kuşun ölüsünü sarı saçlı hanım alıyor.

— Ah, ne günah!

— ...

— Zavallı.

— ...

Başka kadınlar da olaya karışıyor. Karşımızda şişman ve ihtiyar bir kadın oturuyordu. O kadın, cinayetimi haber veriyor:

— Boğdu. Gördüm vallahi, bu kötü bir çocuk.

Annem sapsarı olmuş, sesi titriyor:

— Ah, insafsız! diye tekrar bana sinirli sinirli bakıyor. Daha çok ağlıyorum. O kadar ağlıyorum ki... Hiç susmuyorum. Ne zaman, nerede, nasıl sustum acaba? Bugün bile hatırlayamıyorum. Sanki sonsuza kadar ağlayacağım.

Cinayetın üzerinden otuz seneden fazla bir zaman geçti. Şimdi vapurların güvertelerinde otururum. Bazen bir martı gelir. Hemen neşemi kaybederim. Bir çocuk gibi ağlamak isterim. Kalbimin içinde bir acı büyür, büyür, büyür. Göğsüm acır.

— Ah insafsız!
diye annem bana kızmıştı. Annemin kızgınlığını tekrar hatırlarım.

4.5.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1- Yazar ilk defa kendini nerede hatırlıyor?

.....

2- Martı nasıl ölüyor?

.....

3- Yazar neden ağlıyor?

.....

4- Olay nerede geçiyor?

.....

5- Yazarın annesi neden kızıyor?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

- 1- Olay ilkbahar mevsiminde geçiyor. (.....)
- 2- Olayın üzerinden otuz seneden fazla zaman geçti. (.....)
- 3- Yazar bazen martı görür ve çok mutlu olur. (.....)
- 4- Yazar dört yaşındayken bu olayı yaşamıştır. (.....)
- 5- Kuşun rengi gridir. (.....)

4.5.2. ANILARIM

Bir okul ve çocukluk anınızı yazınız.

OKUL ANIM:

.....

.....

.....

.....

.....

ÇOCUKLUK ANIM:

.....

.....

.....

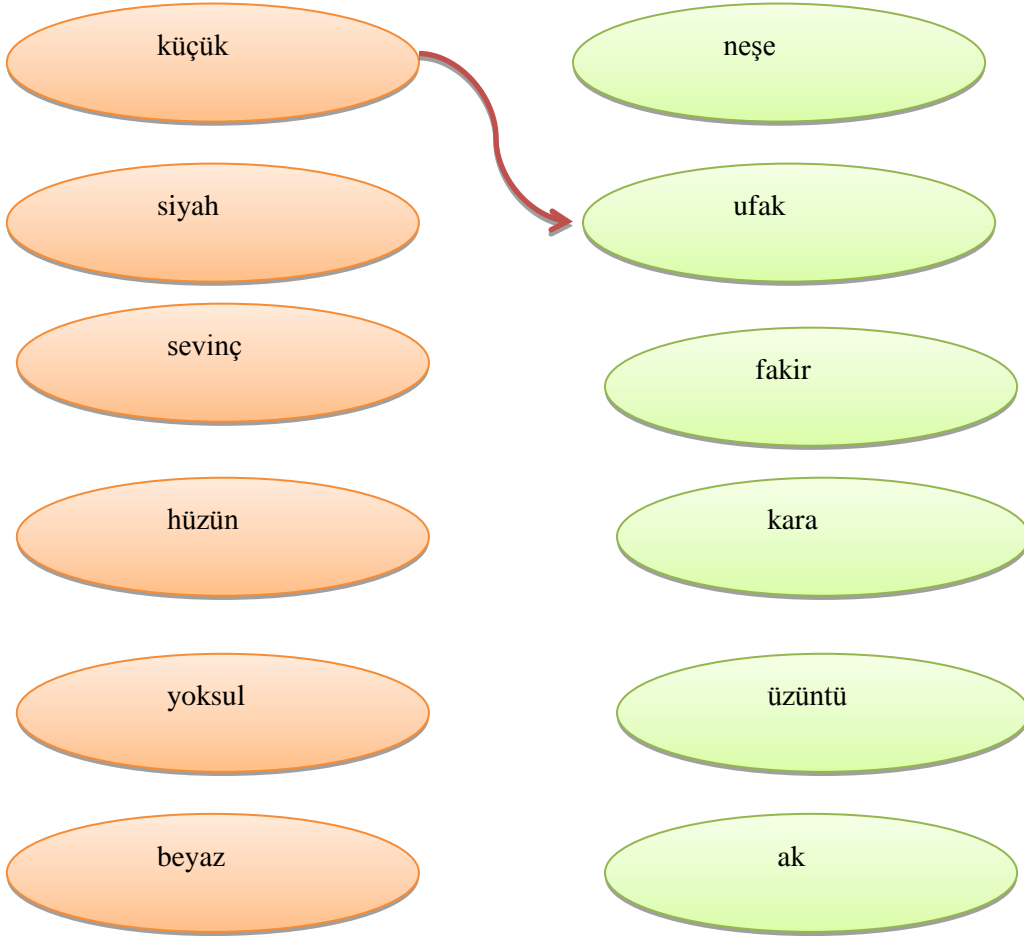
.....

.....

.....

4.5.3. AYNI ANLAMA GELEN KELİMELER

Aşağıda bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerden aynı anlama gelenleri örnekteki gibi eşleştiriniz.

4.5.4. BULMACA

Aşağıdaki resimlerdeki hayvanların isimlerini bulmacada bulup işaretleyiniz.

S	K	A	K	E	Ç	İ	N	C	M	I
A	K	E	L	E	B	E	K	A	Ö	K
R	İ	N	E	K	D	K	Ö	A	S	Ö
I	R	K	K	C	Y	I	L	A	N	P
O	P	U	C	Ö	M	E	A	S	Ğ	E
T	İ	R	K	U	R	B	A	Ğ	A	K
A	C	T	Z	E	Y	N	Y	Ü	T	V
V	K	E	D	İ	Ş	E	I	A	N	Z
U	L	Ş	D	A	M	A	R	T	I	B
K	K	A	P	L	U	M	B	A	Ğ	A

4.5.5. SÖZLÜK

acaba: *Çok merak ediyorum acaba akşam partiye gelecek mi?*

acı: *O çocukken annesi öldü. Bu çok acı bir olay.*

aniden: *Birden. Bahçede bir kedi gördüm. Kedi kaçmak istedi ama ben aniden tuttum kaçamadı.*

aydınlık: *Güneş doğduktan sonra hava aydınlık olur.*

azarla-: *kızmak. Öğretmen öğrencilere kızdı.*

birdenbire: *Aniden.*

boğ-: *Bir kişiyi ya da hayvanı nefessiz bırakarak öldürmek.*

boğul-: *Havasızlıktan ölmek.*

büyü-: *Bebek bir ay önce çok küçüktü. Şimdi büyümüş.*

cehennem: *Dinî inanışlara göre dünyada günah işledikten sonra insanların öldükten sonra ceza görecekleri yer.*

ceset: *Ölü insan. Denizde bir ceset bulmuşlar.*

cinayet: *Bir kişinin bir kişiyi öldürmesi.*

çadır: *Hava çok sıcaktı. Güneşin etkisini azaltmak için bahçeye çadır çektik.*

dağınık: *Karışık. Masan çok dağınık. Masanı düzenlemen gerekiyor.*

daima: *Her zaman.*

doğ-: *Ben İstanbul'da doğdum.*

dokun-: *Müzedeki tablolara dokunmak yasaktır.*

duygu: *Mutluluk, üzüntü, acı, üzüntü, keder gibi hisler.*

düş-: *Bardak elimden yere düştü ve kırıldı.*

düzeltil- Öğretmen ödev kâğıdındaki hataları düzeltilti.

eğil- Anahtar yere düştü. Anahtarı almak için yere eğildim. Anahtarı aldım.

fenalık: Kötülük.

fikir: Düşünce.

gaga: Kuşların ağzının uzun kısmı.

galiba: Galiba akşam Ahmet gelmeyecek çünkü çok hasta.

gülüş- Karşılıklı gülmek.

gümüş: Bir maden. Altın kolye alacaktım ama çok pahalıydı. Ben de gümüş kolye aldım.

günah: Dini bakımdan yanlış davranışlar.

güverte: Geminin güvertesinde, açık havada denizi seyrettim.

halka: Çember. Sıfır rakamının şekli.

hanım: Bayan.

hatıra: Anı. Küçükken çok şey yaşadım. Şimdi hepsi bir hatıra oldu. Hepsini zaman zaman hatırlayıp hüznlenirim.

hatırla- İlkokul numaramı hâlâ hatırlıyorum. İlkokul numaram yüz kırk.

ısır- Köpek çocuğu ısırıldı. Doktora götürdük.

ısrar et- Akşam Ali'nin evine gittim. Ben gitmek istemedim ama o çok ısrar etti. Ben de mecbur gittim.

ilgilen- İlgi göstermek. Dün doktora gittim. Doktor benimle çok ilgilendi. Her şeyi sordu.

insafsız: Vicdansız. İnsafsız adam kediyi öldürdü.

kaç- Yolda köpek gördüm. Çok korktum. Oradan koşarak kaçtım.

kaldır-: Bir şeyi yukarı doğru hareket ettirmek.

gözleri kamaş-: Güneşin çok parlak olması sebebiyle bakamamak.

kanat: Kuşun iki ayağı, iki kanadı vardır.

keder: Acı, üzüntü.

kırıl-: *Duvardaki saat birden düştü ve kırıldı. Yarın yeni saat almam gerek.*

kızgınlık: Öfkeli olma durumu.

kol: *Sol kolum ağrıyor.*

kon-: *Bahçedeki ağaca bir kuş kondu.*

kucak: *Bebek yatağında ağlıyordu. Annesi bebeği kucağına aldı ve bebek sustu.*

martı: Bir kuş türü. Genellikle denizlerde yaşar, rengi beyazdır.

masum: Suçsuz.

maşa: Bir şeyi tutmaya yarar. *İnsanlar eskiden sigaraları maşa ile tutup içerdi.*

neşe: Mutluluğun hareketlerden belli olması.

okşa-: Sevmek.

ölü: *Trafik kazasında iki ölü, üç yaralı var.*

öp-: *Bayramda dedemin elini öptüm. Dedem bana para verdi.*

öteki: Diğer.

salla-: *Bir şeyi sağa sola veya yukarı aşağı hareket ettirmek.*

sonsuz: *Onlar birbirlerini çok sevdi ve evlendiler. Ölene kadar(sonsuz) kadar mutlu yaşadılar.*

sus-: Konuşmamak.

sustur-: *Öğretmen tüm sınıfı susturdu. Kimse konuşamadı.*

sürü: Çok.

tak-: *Boynuna kolye taktı. Koluna saatini taktı.*

titre-: *Çok sinirlendi elleri titriyordu. Elindeki kalem yere düştü.*

tüy: İnsan ve hayvan derisi üzerinde olur. *Kuşun beyaz tüyleri vardı ve çok güzeldi.*

uç-: *Kuşlar uçuyor.*

vapur: Bir gemi çeşidi. *İstanbul'da vapura bindim.*

yavru: Küçük. İnsanların küçüklerine bebek, hayvanların küçüklerine yavru deriz.

yelpaze: Çok sıcak havalarda insanlar serinlemek için kullanır. Elimizle yelpazeyi sallayarak yüzümüze hava gelmesini sağlarız.

yuvarlak: Top veya kürenin şekli.

zavallı: *Yaşlı kadın çok yorgundu ve açtı. Konuşamıyordu. Zavallı kadına yardım ettim.*

4.6. KURUMUŞ AĞAÇLAR

Küçük Masal

Deli Murat, memleketin en korkunç adamlarından biriydi. Yaşlandıktan sonra değişti. İyiyi kötüyü anlamaya başladı. Artık en küçük bir kötülük bile onu üzüyordu. Elli yaşındaydı, hacca gitmek istiyordu. Fakat nasıl hacca gidecekti? Çok kötülük yapmıştı. Evi bir saraya benziyordu. Uzun kış geceleri ocağın alevlerine bakarak düşünürdü. Tam otuz sene kötülük yapmıştı. Her kötülüğü yapmıştı. Kervan soymuştu, kız kaçırmıştı, posta arabalarını vurmuştu, köyleri yakmıştı, hanları yıkmıştı, şehirleri basmıştı. Hepsini hatırladı. İnsanları öldürmüştü... Sebep önemli değildi, kan mühimdi. Suçluymuştu. Evet, kırk kişiyi öldürmüştü!...

*

Bir gece sabaha kadar uyuyamadı. Daha güneş doğmamıştı. Atlarını hazırlattı. Kasabaya gitmek için hızla yola çıktı. Sabah namazı yeni bitmişti. Kasabadaki kişiler henüz camiden çıkmamıştı. Bu şeyh oradaki en büyük din âlimlerindendi. Ümitsiz insanlar buraya gelip dertlerini anlatıp ibadet ederdi. Şeyh Deli Murat'ı gördü ve gülümsedi:

- Hoş geldin, seni bekliyordum.
- Beni mi?
- Evet.
- Niçin?
- Hacca gitmek istiyorsun, değil mi?
- ...

Bu şeyh her şeyi bilir, her şeyi görürdü. Bu şeyhin adı Karababa'ydı. Deli Murat bu değerli ihtiyarın ellerini öptü.

- Fakat utanıyorum, gidemem babacığım!
- dedi.

- Allah her şeyi affeder.
- Benim suçum yok. Günahlarım çok büyük.

...

Karababa'nın yanına oturdu. Ağlayarak geçmişini anlattı. Bunları sürekli hatırlıyordu. Bu sebeple peygamberin mezarına gitmeye cesaret edemeyecekti.

Karababa:

- Sen kırk kişiyi öldürdün!
- Evet.
- Allah bu günahını bile affeder.
- Nasıl?
- Ya ölüme lâıık bir adamı vurursun ya da...

Deli Murat:

- Asla. Ben artık adam öldüremem.

Karababa:

- Ya da büyük bir menzil açarsın. Fakir olsun, zengin olsun tüm insanlara yemek verirsin. Hepsini mutlu edersin.

Deli Murat, bu ikinci seçeneği mantıklı buldu. Parasının miktarını bilmezdi. Bir menzil değil, on menzil açabilirdi.

- Tamam, babacığım, dedi. Yarından sonra menzili açacağım. Fakat Allah beni ne zaman affedecek? Bunu nasıl bileceğim?
- Bilip ne yapacaksın?
- Hacca gideceğim.

Karababa bir an düşündü:

- Menzilin iç bahçesine kurumuş ağaçlar dik...
- Kurumuş ağaçlar mı?
- Evet, bunlar yeşerip çiçek açtıktan sonra günahların affedilir, cezan biter..
- Hiç kurumuş ağaç yeşerir, çiçek açar mı?
- Açar.
- !..

*

Deli Murat'ın evi yolun üzerindeydi. Bu yol şehre gidiyordu. Yedi ülke yolcuları önünden geçmeye mecburdu. Burasını hemen menzil yaptı. Her odaya bir sofra koydu. Günde yirmi kazan yemek pişiyordu. Ekmeğinden, etinden, pilavından herkese yediriyordu. İç bahçeye de kurumuş ağaçlar dikti. Her gün bunları kontrol ediyordu. Bir sene, iki sene, üç sene geçti. Kurumuş ağaçlar yeşermedi. Hatta çürümeye başladı. Her gün yine yemekler pişiyor, yaz kış bu iş devam ediyordu. Deli Murat düşünmeye başladı. “ Budala mıyım? Hiç kurumuş ağaçlar çiçek açar mı? Karababa beni daima hayır yapmam için kandırdı galiba!” Gündüzleri menzilin önünde oturup uşakları izlerdi. Uşaklar yolculara nasıl hizmet ediyordu? Bunu kontrol ederdi. İnsanlara yemeğinden en az bir kaşık yedirirdi. Tok insanlar bile mecbur yedi. Bir gün yine oturuyordu. Acaba kefareti kabul olacak mıydı? Hacca gidebilecek miydi? Düşünmeye başladı. Daldı. Tatlı bir rüya görmeye başladı. Bir devenin üstünde, tek başına, çöl ortasında gidiyordu. Deve aniden durdu. Deli Murat uğraşıyor, deve yürümüyordu. Sonunda deve hareket etti. Murat kumlara düştü. Gözlerini açıp “Hayırdır inşallah!” dedi. Tam o anda uşaklar yol üstünde bir atlı kişiyle uğraşyordu. Dikkat etti. Bu adam atından inmiyordu:

— Bırakın beni! Acele işim var. Duramam! Bırakın... İnmem... diyordu.

Uşaklar zorluyorlar:

“İn, bir kaşık çorba iç. Sonra git. Seni bırakamayız. Ağa bize küser...” diye yalvarıyorlardı.

Deli Murat ayağa kalktı. Yolcunun atından inmesi için kendisi de rica edecekti. Tam yola doğru yürüyordu. Yolcu uzaklaşmaya başladı. Deli Murat inat etti. İçinden: “Ben sana mutlaka yemeğimden yedireceğim. dedi. Belinden tabancasını çıkardı. Yolcu atıyla hızla uzaklaşıyordu. Atı vurayım dedi. At ölür, yolcu da gidemez. Çorbayı içer. Ben ona en iyi atlarımdan birini hediye ederim, memnun olur... diyordu. Atı vurmak istedi, ateş etti. At durmadı daha çok hızlandı. Ama üzerindeki adam yere düşmüştü. Uşaklarıyla beraber yolcuya yardım etmek için koştu. Atı vurmak istemişti ama atın sahibini vurmuştu. Zavallı adam ölmüştü. Yüzünden taze

kanlar akıyordu. Deli olacaktı. Kırk kişiyi öldürmüştü. Bunu Allah'a affettirmeye çalışıyordu. Yanlışlıkla başka bir kişiyi daha öldürmüştü. Ağlamaya başladı. Çok üzülüyordu. Uşakları korktu. "Bırakın beni, kendimi öldüreceğim." Elinden tabancasını zorla aldılar. Teselli etmek için menzildeki odasına götürüyorlardı. İç bahçeye girdiler. Birdenbire:

— A!.. diye bağırdı. Bakınız, bakınız!

— ...

Kurumuş ağaçlar, badem ağaçları gibi çiçek açmıştı. Bu olay herkesi şaşırttı. Deli Murat mutluluktan ağaçların altındaki toprağı öpüyordu. Mutluluktan ağlıyordu. Artık günahları affedilmişti. Kaza ile adam vurmıştu. Bu adam ölüme layık bir günahkârdı. Bu adam kimdi acaba? Öğrendi. Menzildeki herkes onu tanıyordu. Dünyada bunun kadar iyi adam yoktu! Allah rahmet eylesin! diye acıyorlardı.

Fakat Deli Murat:

— Hayır, hayır, dedi, bu adam ölüme layık bir günahkârmış!

Menzildekiler tekrar itiraz ettiler:

— Hayır, değerli bir adamdı! Çevresindeki kimseye kötülük yapmadı. Beş vakit namaz kıldı. Üç ay oruç tuttu. Fakir insanlara yardım etti. Annesiz, babasız çocukları büyüttü.

— Hayır, hayır, bu adam ölüme layık bir günahkârmış!

— ...

Ama cesedin başında herkes bu adam iyi diyordu. Sonunda Deli Murat:

— O hâlde, bu adam şimdi kötü bir şey yapmaya gidiyormuş!

dedi.

Uşaklarına ölünün üzerini aramalarını emretti. Küçük bir mektuptan başka bir şey yoktu. Bu mektup genç bir kadının aleyhindeydi ve kadının kocasına gidiyordu.

4.6.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1. Deli Murat hangi kötülükleri yaptı?

.....

2. Deli Murat günahlarının affedilmesi için ne yapıyor?

.....

3. Kurumuş ağaçlar nasıl çiçek açtı?

.....

4. Karababa kimdir?

.....

5. Deli Murat'ın evi nerededir?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

- 1- Deli Murat iç bahçeye kurumuş ağaçlar dikti.(....)
- 2- Yolcular menzilde sadece yaz aylarında yemek yedi. (....)
- 3- Deli Murat Hacca gitmek istiyor. (....)
- 4- Deli Murat yanlışlıkla atın üzerindeki adamı vurdu. (....)
- 5- Uşaklar mutluluktan ağladı. (....)

4.6.2. BULMACA

Aşağıda verilen kelimeleri bulmacada bulup işaretleyiniz.

<u>A</u>	<u>Ğ</u>	<u>A</u>	<u>Ç</u>	Y	Ö	P	Ğ	Ü	A
C	E	Z	A	O	V	C	B	N	T
G	A	S	G	L	A	D	A	M	A
Ü	C	V	B	C	R	U	G	L	S
N	D	G	H	U	Ş	A	K	Ü	D
E	H	E	D	İ	Y	E	A	Z	F
Ş	E	R	İ	K	E	R	V	A	N
M	E	K	T	U	P	C	U	T	H
İ	H	T	İ	Y	A	R	A	S	K
M	E	M	L	E	K	E	T	U	L

GÜNEŞ

MEKTUP

İHTİYAR

MEMLEKET

KERVAN

ADAM

UŞAK

YOLCU

AĞAÇ

CEZA

4.6.3. EKSİK KELİMELERİ TAMAMLIYORUM

Aşağıdaki kelimelerle cümlelerdeki boşlukları uygun şekilde tamamlayınız.

herkese	kişiyi	yolun	öldüreceğim
herkesi	uyuyamadı	mektuptan	fakir
öldürmüştü	pişiriyordu	kötülük	güneş

1. Bir gece sabaha kadar
2. Sen kırk öldürdün!
3. Deli Murat'ın evi üzerindeydi.
4. Ekmeğinden, etinden, pilavından yediriyordu.
5. Bırakın beni, kendimi
6. Bu olay şaşırttı.
7. Küçük bir başka bir şey yoktu.
8. insanlara yardım etti.
9. Yanlışlıkla başka bir kişiyi daha
10. Günde yirmi kazan yemek
11. Tam otuz sene yapmıştı.
12. Daha doğmamıştı.

4.6.4. KELİME YAZIYORUM

Aşağıdaki tabloda verilen harflerle başlayan dört kelime yazınız.

A	E	M	S
1. ağaç 2. ayna 3. aşçı 4. atkı			
H	C	Ö	B
F	K	R	Z
Y	P	U	D

4.6.5. SÖZLÜK

kurumuş ağaçlar: Bir ağacın doğal şartlar ya da yaşlılık sebebiyle kuruması.

Allah: Tanrı.

aniden: Birden. *Bahçede bir kedi gördüm. Kedi kaçmak istedi ama ben aniden tuttum kaçamadı.*

acı: Ağrımak.

ağaç dik-: *Bahçeye ağaç diktik. Birkaç yıl sonra bahçede çok güzel ağaçlar olacak. Ağaçların meyvelerini yiyeceğiz.*

acele: Çabuk. *Eve gitmek için acele ediyordu.*

affet-: *Dün arkadaşşıma kötü sözler söyledim. Bugün özür diledim. O da beni affetti. Şimdi sorun yok.*

alev: Ateş.

aleyh: Bir şeyin ya da bir kimsenin karşısında olma.

badem: Bir bitki. *Fındık, fıstık, badem yedim.*

bırak-: *Elimdeki telefonu yavaşça masaya bıraktım.*

bas-: Elini ya da ayağını kuvvetle bir yere koymak. *Yerde gözlük varmış. Görmedim üzerine bastım. Kırıldı.*

bağır-: Yüksek sesle konuşmak ya da birisine bir şeyler söylemek. *Çocuklar sınıfta bağıyor. Başım çok ağrıdı.*

budala: Aptal.

büyüt-: *Çocuğun annesi ölmüş. Bu sebeple çocuğu anneannesi büyütmüş.*

çardak: Üstü kapalı oturma yeri.

çevre: Etraf.

ceza: *Ödevimiz vardı. Ödevi yapmadım. Öğretmen bana ceza Verdi. Yarın bütün sınıfa çikolata alacağım.*

değiş-: *O eskiden çok sinirli bir insandı. Artık çok değişti. Sinirli değil.*

deli: *Bir kişinin davranışlarının normal olmaması durumu. Delilerin aklı yoktur, her şeyi yapabilir.*

değerli: *Kıymetli. Bu saat benim için çok değerli. Çünkü onu bana dedem aldı.*

çöl: *Kumlu ve susuz yer. Çölde develer var.*

çürü-: *Dolaptaki meyveler çürüdü. Hepsini çöpe attım. 20 gün önce almıştım.*

dert: *Problem.*

deve: *Bir hayvan. Deve çok uzun süre su içmeden yürüyebilir.*

doyur-: *Aç insanlara yemek vermek. Dün yolda bir adam gördüm. Çok açtı. Lokantaya götürdüm yemek yedirdim. Yani onu doyurdum.*

emret-: *Emir vermek.*

günah: *Dini bakımdan yanlış davranışlar.*

günahkâr: *O günahkâr bir insan. Çok suçu var.*

hac: *Kutsal mekânların belli aylarda ziyaret edilmesi.*

hatırla-: *5 yıl önce çok güzel bir bisikletim vardı ama rengini hatırlamıyorum. Belki kırmızı, belki de turuncu.*

hayır yap-: *İyilik yapmak.*

ibadet et-: *Bir dinin emirlerini yapmak.*

inat et-: *Ona ders çalış dedim. İnat etti ve hiç çalışmadı.*

kabul ol-: *Bir işe başvuru yaptım. Başvurum kabul oldu. Yarın işe başlayacağım.*

kaçır-: Bir kişiyi zorla götürmek.

kan: İnsan vücudundaki kırmızı renkli sıvıdır. *Bisikletten düştüm. Kolum kanadı.*

kandır-: Aldatmak. *Yarın parayı vereceğim dedi. Vermedi. Beni kandırdı.*

kaza: Yanlışlıkla, istemeden.

kazan: Çok büyük tencere.

kefaret: Bir suçun affedilmesi için yapılması gerekenler.

kervan: Uzak yerlere eşya ve insan götürür. Kervanda hayvanlar kullanılır. En az yirmi, otuz hayvan olur.

korkunç: *Dün akşam komedi filmi izleyecektik ama güzel bir film bulamadık. Korkunç film izledik. Gece uyuyamadım. Korktum.*

kum: *Sahilde kumların üzerine yattım, güneşlendim.*

küs-: Bir kişiyle kötü bir söz, davranış sebebiyle konuşmamak.

layık: Hareketleri ya da davranışları sebebiyle bir şeyi hak etmek. *O en iyi şeylere layık çünkü herkese yardım ediyor.*

mantıklı: Akla uygun.

mecbur: *Yarın sınav var. Bugün bir yere gidemem mecbur ders çalışacağım.*

menzil: Yolculukta insanlar dinlenmek için menzilde durur. Yemek yer ve dinlenir.

oruç tut-: Dini bir görevdir. Sabahtan akşama kadar bir şey yememek.

ocak: Ocakta yemek pişiririz.

öp-: *Bayramda dedemin elini öptüm. Dedem bana para verdi.*

öldür-: *Adam silahla arkadaşını öldürdü.*

rüya: *Dün gece bir rüya gördüm. Rüyamda çok zengin oluyordum.*

saray: Devlet başkanları sarayda yaşar. Saray çok güzel ve büyük bir binadır.

seçenek: Alternatif.

sofra: *Sofrada peynir, zeytin, bal reçel vardı.*

soy-: Bir kişinin yanındaki eşyaları ve paraları çalıp kaçmak.

suç: *Bu hareket o ülkede suç. Para cezası var.*

suçlu: Kabahatli. *Pencereyi Ahmet kırdı. O suçlu. Ben hiçbir şey yapmadım.*

sürekli: Daima. *O hiç susmuyor. Sürekli konuşuyor.*

şeyh: Büyük din adamı.

tabanca: Silah.

uğraş-: Bir işi başarmak için ya da bir şeyi yapmak için çalışmak.

uşak: Erkek hizmetçi. *Evde uşaklar temizlik yapıyor.*

utan-: Gülünç duruma düşmek. *Merve alışveriş merkezinde yere düştü. Herkes ona baktı. O çok utandı.*

uzaklaş-: Bir yerden gitmek.

ümit: *Dört yıl gelmesini bekledim. Hâlâ bekliyorum. Bence gelecek. Ümidim var.*

ümitsiz: *Sınav çok kötüydü. Ümitsizim. Bu sene kazanamam.*

yaşlan-: İhtiyar olmak. *Dedem çok yaşlandı. Artık kulakları duymuyor.*

yak-: *Dün ütü yapıyordum. Gömleği yakmışım. Yeni gömlek almam gerek.*

yalvar-: Bir kişiden ısrarla bir şeyi istemek. *Derya, ablasının eteğini düğünde giymek istedi. Ablasına yalvardı ama ablası eteği vermedi.*

yedir-: *Çocuk yemeği yiyemedi. Annesi yedir-di.*

yeşer-: *Canlanmak. İlbaharda ağaçlar yeşerir. Tekrar yaprak açar.*

zorla-: *Birine bir şey yaptırmak amacıyla güç kullanmak.*

toprak: *Toprağı kazdım ve ağaç diktim.*

4.7. RÜŞVET

Çarşı meydanında büyük çınar ağaçlarının gölgesi vardı. Kuvvetli bir rüzgâr esiyordu. Dükkân küçüktü. Avukat Hacı Namık Efendi kâğıtlarının uçmaması için dükkânın pencerelerini kapattı. Sonra gitti. Açık kapıyı itti. Heybesi omzunda, atının yuları elinde kısa boylu bir köylü geliyordu.

— Merhaba Ali hoca, bugün burada ne yapıyorsun? Daha pazara iki gün var.

Köylünün gözleri siyah iki noktaya benziyordu. Gözlerini kapatarak:

— Aleykümselam Namık Efendi. Çok büyük bir derdim var. Bir dava için geliyorum, dedi.

— Gel biraz, konuşalım.

— Konuşalım.

— Derdini bana anlat.

— Senden başka kime anlatacağım?

Atının yularını sedire bağladı. Küçük dükkâna girdi. Ofisin sağındaki sedire oturdu. Heybesini yanına koydu. Namık Efendi sigara paketini uzattı. Sigarasın içmeye başladı ve davasını anlattı. Köyün muhtarı Huysuzoğlu ile problemi vardı. Ona ait bir arsanın üzerine Ali Hoca çok eskiden bir bina yaptırmıştı. Şimdi o, arsaya benim diyordu. Hâlbuki binanın sahibi yerin de sahibidir.

Namık Efendi, ak sakalını kaşdı. Gözlüğünün üstünden bakarak:

— Ali Hoca, sen haksızsın!

— Haksız mıyım?

— Evet.

— Hayır, ben haklıyım. Niye inşaat zamanı itiraz etmemiş?

— İtiraz etmesin.

— Namık Efendi, ben haklıyım. Davadan vazgeçmem.

— Kaybedeceksin!

— Kaybedeyim, zararı yok. Ama davadan vazgeçmem.

Namık Efendi haksız davaları almazdı. Ali Hoca'nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. Fakat "Bozöyük" köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. Her iş için ona gelirlerdi. Kışlık tahılı da hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi. Sonunda:

- Pekâlâ, senin bu işine bakayım. Kaybedeceksin, sonra bana darılma.
- Darılmam, ama niye kaybedeceğim?
- Çünkü haksızsın.
- Hâkime güzel bir koç göndereyim mi?
- Ne?..
- O zaman davayı kazanamaz mıyım?
- O zaman kesinlikle kaybedersin!
- Niçin?
- Yeni hâkimi sen tanımazsın. O çok farklı bir insan.
- ...

Ali Hoca'nın avukatı çok heyecanlıydı. Avukattan yeni hâkimin özelliklerini uzun uzun dinledi. Bu kişi rüşvetten, hediye eden nefret edermiş. En haklı kişi bile rüşvet vermek istemesi sebebiyle davayı kaybedermiş!

Ali Hoca:

- Allah böyle doğru kişileri dünyadan eksik etmesin! diye dua etti. Namık Efendi:
- Amin, amin!

Davayla ve doğrulukla alakalı bir saat kadar konuştular. Vekâlet için anlaştilar. Avukat ümitsizdi. Bu işi mecbur kabul ediyordu. Haksızlık belliydi.

*

İki hafta sonra, aynı saatte Ali Hoca yeşil boyalı dükkâna geldi. Namık Efendi bir dilekçe yazıyordu. Gözlüğünün üstünden müşterisini gördü ve güldü:

- Hoş geldin. Davayı kazandık. Ne diyorsun?
- Bu kadar haksız bir kararı hâkim nasıl vermişti? Bir haftadır şaşırıyordu.
- Ali Hoca:

- Ben koç gönderdim. Bu sayede kazandık.
— Ne!.. Sen hâkime bir koç mu gönderdin?
— Evet.
— Bunu gerçekten yaptın mı?
— Evet, ama sen bana rüşvet düşmanıdır, dememiş miydin?
— Evet.
— Ben de koçu gönderdim ama kendi ismimi vermedim.
— Peki, ne yaptın?
— Düşmanım muhtar Huysuzoğlu'nun ismini verdim.
— !!!..

İhtiyar avukatın elinden kalem yere düştü. Arkasına yaslandı. Karşısındaki küçük, parlak, siyah gözlü kişiye baktı. Ali Hoca kapıda ayakta duruyordu. Meydandaki büyük çınar ağaçlarının sesi geliyordu. Dükkânın duvarlarında eski gazeteler vardı. Rüzgâr küçük dükkânın içine doğru esiyordu.

4.7.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1- Namık Efendi kimdir?

.....

2- Ali Hoca kiminle problem yaşamaktadır? Niçin?

.....

3- Ali Hoca davayı kazanmak için ne yapıyor?

.....

4- Davayı neden Ali Hoca kazanıyor?

.....

5- Ali Hoca dükkâna ne ile geliyor?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

- 1- Köyün muhtarı hâkime koç gönderiyor. (...)
- 2- Davanın sonucunu iki hafta sonra öğrendiler. (...)
- 3- Bozöyük Köyü'nün halkı Namık Efendi'nin otuz yıllık müşterisidir. (...)
- 4- Ali Hoca uzun boylu bir insandır. (...)
- 5- Yeni hâkim dürüst bir insandır. (...)

4.7.2. EKŞİK KELİMELEİRİ TAMAMLIYORUM

Aşağıda verilen kelimelerle cümleleri uygun şekilde tamamlayınız.

pencerelerini	itiraz	hâkimin	kalem
gözlü	dükkâna	dilekçe	var
itti	düşmanımış	davadan	anlatacağım

1. Avukat Hacı Namık Efendi kâğıtlarının uçmaması için dükkânın kapattı.
2. Niye inşaat zamanı etmemiş?
3. Ondan yeni özelliklerini uzun uzun dinledi.
4. İhtiyar avukatın elinden yere düştü.
5. Karşısındaki küçük, parlak, siyah kişiye baktı.
6. Ali Hoca yeşil boyalı geldi.
7. Namık Efendi bir yazıyordu.
8. Çok büyük bir derdim
9. Açık kapıyı
10. Bu kişi rüşvetin, hediyeinin!
11. Ama vazgeçmem.
12. Senden başka kime?

4.7.3. MESLEK BULMACASI

Aşağıdaki bulmacada gizlenmiş bazı meslek isimleri vardır. Bakalım hangi meslekleri bulacaksınız?

H	D	O	K	T	O	R	D	P	M
A	Ö	Ğ	R	E	T	M	E	N	Ü
V	K	P	İ	L	O	T	İ	T	H
U	H	A	K	İ	M	M	R	A	E
K	Ç	Ş	Ç	M	F	T	J	M	N
A	O	Ç	Ş	O	F	Ö	R	İ	D
T	E	I	M	A	N	A	V	R	İ
I	T	E	R	Z	İ	Ğ	M	C	S
Ğ	Ç	İ	F	T	Ç	İ	D	İ	Ğ

4.7.4. SÖZCÜK OLUŞTURMA

Aşağıda karışık şekilde heceler verilmiştir. Bu hecelerden sözcükler oluşturunuz. (Bütün kelimeler iki hecedir.)

.....çarşı.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.7.5. SÖZLÜK

arsa: Arsaya ev, okul, bina vb. yaparız.

avukat: Bir meslek. Mahkemede insanları ya da kurumları savunur.

bağla-: *Ayakkabımın ipini bağladım.*

bina: Yapı. *Bu şehirdeki binalar çok güzel ve sağlam. Buradan ev alabiliriz.*

çarşı: *İstanbul'da Mısır Çarşısı'nda alışveriş yaptım.*

çınar: Bir ağaç türü.

darıl-: *Arkadaşımın doğum gününü unuttum. Benimle konuşuyor ama galiba bana biraz darılmış. Eskiden daha samimi konuşuyordu.*

dava: *Bu davayı kazanacağız. Çünkü biz haklıyız. Avukatım da kazanacağız, diyor.*

dert: Üzüntü, sorun. *Komşumuzun büyük bir derdi vardı. Küçük çocuğu çok hastaymış. Bu duruma çok üzülüyor.*

dilekçe: Resmi makamlara yazılır. Dilek, istek ve şikâyetleri yazarız.

es-: *Rüzgâr bugün hızlı esiyor.*

gölge: *Çok sıcaktı. Bir ağacın gölgesinde oturdum.*

haklı: Bir kişinin düşüncesinin veya davranışın doğru olması.

hediye: *Yarın babamın doğum günü. Ona hediye almak istiyorum. Sence ne alayım?*

heybe: At, eşek gibi hayvanların üzerinde eşya taşımak için kullanılır. Bir çeşit torbadır.

heybe: Bir çanta çeşidi.

it-: *Çocuk önündeki arkadaşını eliyle itti. Arkadaşı yere düştü.*

itiraz: Bir düşünce ya da kararı kabul etmemek, karşı çıkmak.

karar: Yarın pikniğe gitmek istiyoruz ama gidip gitmeyeceğimiz belli değil. Sabah karar vereceğiz.

kaybet-: *Dün anahtarımı kaybettim. Arıyorum. Hiçbir yerde yok.*

koç: Bir hayvan.

korkunç: *Akşam korkunç bir film izledik. Bu sebeple gece çok korktum ve uyuyamadım.*

köylü: Köydeki insanlardır.

kuvvetli: Güçlü. *O çok kuvvetli bir kişi. 100 kilo eşyayı çok kolay taşıyabilir.*

meşdan: Boş alan.

muhtar: Köy ya da mahallenin resmi işlerini yapar. Görevli kişidir.

müşteri: *Bugün dükkâna çok müşteri geldi. Bu sebeple çok para kazandık.*

omuz: Vücudumuz ile kolumuzun birleşme yerine omuz deriz.

özellik: *Bu telefon diğerlerinden daha pahalı çünkü çok özelliği var.*

reddet-: Kabul etmemek. *Ben yeni bir işe başlamak istedim ama beni reddettiler.*

rüşvet: Bir şeyi haksız bir durumda kazanmak için para ya da değerli bir şey vermek.

rüzgâr: *Bugün hava rüzgârlı.*

sahip: *Yolda bir cep telefonu buldum. Sonra sahibini buldum ve teslim ettim.*

sakal: *Berber saçımı ve sakalımı kesti.*

saye: *Arkadaşımın her gün ders çalıştık. Arkadaşımın sayesinde çok iyi bir üniversite kazandım.*

sedir: *Eskiden kanepede yoktu. İnsanlar sedirde otururdu.*

şüphesiz: Bence.

tahıl: Buğday, arpa, ... vb. şeylerin genel ismi.

tamamı: Hepsi

teklif: Öneri. *Bana yeni bir iş teklifi geldi ama kabul etmedim. Çünkü iş yeri evime çok uzak.*

tepe: Bir şeyin en üst kısmı. *Dağın tepesine çıktık. Çok yorulduk.*

ümitsiz: *Sınav çok kötüydü. Ümitsizim. Bu sene kazanamam.*

vekâlet: Bir kişinin yetkilerini başkasına vermesi.

yaslan-: Bir yere dayanmak. *Sandalyeyi yeni boyamışlar. Yaslandım, sırtım boya oldu.*

yular: Atı tutmaya yarar. Bir çeşit iptir.

4.8. ÜÇ NASİHAT

Durmuş'un annesinden başka kimsesi yoktu. Fakirdi ama gençti. Kuvvetliydi. Öküzünün biri öldükten sonra tarlasını süremedi. Para kazanıp tekrar öküz alabilmek için başka şehre gidip çalışmaya karar verdi. Gurbet İstanbul demektir. Köyde çoğu insan İstanbul'a giderdi. Durmuş da torbasını omzuna aldı. Ayakkabılarını giydi. Eline bir değnek aldı. Gurbetçilerle beraber uzak yollardan geçti. Uzun bir yolculuktan sonra İstanbul'a geldi. İki gün hemşehrilerinin kahvesinde vakit geçirdi. Ne iş yapacaktı? Düşünüyordu ama bilmiyordu. Bir mesleği yoktu.

— Uşak olayım, dedi.

İş aramaya başladı. Bir hafta geçti. Uygun bir iş bulamadı. Ona bir gün kahvede Müstakim Efendi adında bir adamı tavsiye ettiler. Bu adamın evi Edirnekapı adında bir yerdeydi. Durmuş gitti. Bu adamı buldu. Müstakim Efendi ak sakallı, beyaz yüzlü bir ihtiyardı. Durmuş:

— Efendim, eviniz için bir uşak lazımımış. Ben çalışmak istiyorum, dedi.

Müstakim Efendi ona dikkatli bir şekilde baktı.

— Nerelisin, dedi.

Durmuş:

— Kastamonuluyum, dedi.

— Evli misin?

— Hayır.

— Annen baban yaşıyor mu?

— Sadece annem yaşıyor. Babam öldü.

— Ne zaman geldin?

— On gün önce geldim.

— On gün işsiz mi gezdin?

— İş aradım.

— Bulamadın mı?

— Bulamadım.

Müstakim Efendi:

— Parayı ne yapacaksın, dedi.

Durmuş'un cevapları Müstakim Efendiyi memnun etti.

— Oğlum benim yanımda işe başla ama sana çok para veremem, dedi.

Durmuş:

— Ben çok para istemem efendim, dedi.

— Ama ben pek az para veririm.

— Ne kadar verirsiniz?

— Bir kuruş.

— Günde bir kuruş mu?

— Hayır.

— Haftada bir kuruş mu?

— Hayır.

Durmuş biraz şaşırdı. Tekrar sordu:

— Ayda bir kuruş mu efendim?

— Hayır, senede bir kuruş...

Durmuş ihtiyar birisinin kendine şaka yaptığını düşündü. Güldü. Önüne baktı. Müstakim Efendi tekrarladı.

— Senede bir kuruş... dedi. Yalnız bu kadar değil.

Bir de nasihat vereceğim.

Durmuş Müstakim Efendiye baktı.

— Ben nasihati ne yapayım? Bana para lazım efendim.

— Parayı harcarız, biter. Ya da kaybolur, oğlum. Ama insanın aldığı nasihat hiç bitmez. Bir ömür işine yarar.

Durmuş üzgün üzgün yine önüne baktı. Gereksiz sözlerin onun işine faydası yoktu. Kendisi böyle düşünüyordu. Tekrar Müstakim Efendi'den izin aldı. Döndü, gidiyordu. İhtiyar adam tekrar konuştu:

— Dur oğlum, dedi. Duvarlara bak. Ne görüyorsun? Hep kitap var... Burada beş bin kitap var. Ben hepsini okudum. Ömrüm ilim ile geçti. Çok kitap okudum. Saçım sakalım beyazladı. Bence akıl paradan daha kıymetli. Ve akıl daha faydalıdır. Çünkü nasihat hazır bir akıldır. Başka zaman ben sana 15 lira verebilirim. Ama paradan daha kıymetli şeyi yani nasihati veriyorum. Bana hizmet et.

Durmuş:

— Hayır, efendim bana para lazım, nasihat lazım değil. dedi. Dışarı çıktı. Yolda düşündü. Acaba paradan daha kıymetli şey neydi? Kahveye geldi.

O gece çok merak etti. Uyuyamadı. Acaba nasihat neydi? Sabah erken saatte tekrar Müstakim Efendi'ye gitti. Odasına girdi.

— Sizin nasihatınızı çok merak ettim. Ben bir sene size hizmet edeceğim.

— Tamam oğlum. Bir yıl bittikten sonra nasihatini alırsın.

Durmuş tam bir sene kitap odasını temizledi. Bahçenin işlerini yaptı. Su taşıdı. Merdivenleri yıkadı. Camları sildi. Her şeyi yaptı. Bir yıl sonra Müstakim Efendi onu çağırıldı.

— İşte oğlum bir yıl çalıştın. Beni iyi dinle. Nasihatini söylüyorum.

“Yolunu bilmeden, görmeden bir yere gitme.” Bir kuruşunu al.

Durmuş'un efendisi bir kuruşu verdi. Aniden canı sıkıldı. Büyük bir nasihat alacağını düşünüyordu. Hâlbuki bu gereksiz bir nasihatti.

— Ben bu nasihati zaten biliyordum efendim, dedi.

Müstakim Efendi güldü:

— Daha iyi. Şimdi tekrar hatırladın.

Durmuş şaşkın şaşkın baktı. Düşündü. Bir sene bu söz için çalışmıştı. Müstakim Efendi'den izin aldı. Odadan çıkacaktı. İhtiyar yine dedi ki:

- Bir sene daha kal. Yine bir nasihat, bir kuruş veririm.
- Hayır, istemem efendim.

Durmuş çıktı. Hemşehrilerinin kahvesine gitti. Gece yine uyuyamadı. Merak etti. Acaba nasihat neydi? Bir sene sabretmiş, birinci nasihat için çalışmıştı. Şimdi daha çok merak etmişti. Acaba ikincisi neydi? Sabredemedi. Kalktı. Müstakim Efendi'nin evine geldi. Tam bir sene daha hizmet etti. Bir sene sonra Müstakim Efendi onu çağırdı. Parayı verdi. Sonra:

- Al nasihatini. “Emanete hıyanetlik etme!” dedi. Durmuş'un canı sıkıldı.
- Efendim, ben bu nasihati biliyordum.
- İyi işte. Şimdi tekrar hatırladın. Bir şeyi hatırlamak yeni bir şey öğrenmek kadar faydalıdır.

Durmuş odadan çıkıyordu. Efendisi:

- Oğlum bir sene daha çalış. Sana bir kuruş ve son bir nasihat vereceğim.

Durmuş kabul etmedi. Çıktı. Hemşehrilerinin kahvesine gitti. Bir gece, iki gece, üç gece... Rahat uyuyamadı. Acaba efendisinin bu son nasihati neydi? Belki biliyordu. Ama neydi? Hep nasihati düşündü. Dalgın dalgın iş aradı. Bulamadı. “İki senelik emeğim boşa gitti. Bir sene daha çalışırım. Son nasihati de öğrenirim.” dedi. Tekrar geldi. Eski işine girdi. Tam bir sene daha Müstakim Efendi'ye hizmet etti. Bir sene sonra efendisi çağırdı. Bir kuruşu eline verdi.

- Al nasihatini, Gece karını yalnız bir yere gönderme. Orada tek kalmasın ve gece yatmasın, dedi.

Durmuş düşündü. “Bu lafın da bir sonu yok...”dedi. İzin aldı. Durmuş odadan çıkıyordu. Efendisi nereye gideceksin dedi.

- Memlekete gideceğim efendim. dedi.
- Başka bir yerde çalışmayacak mısın?

— Hayır.

— Niçin?

— Üç sene oldu. Gurbetteyim. Annem ihtiyar. Gideyim. Bakayım. Ne oldu?

— Tamam, oğlum. Yola çıkmadan buraya gel. Sana bir hediye vereyim. Annene götür. Olur mu?

— Olur efendim.

Hemşehrilerinin kahvesine gitti. Kahvede oturan gurbetçilere anılarını anlattı. Hepsi güldüler.

— Sen deliymişsin! dediler. Artık İstanbul'da durmak istemedi. Ama memlekete nasıl gidecekti? Cebinde üç kuruştan başka para yoktu. İnsanlar uzak yerlere çalışmaya yürüyerek giderdi. Fakat insanlar memlekete yürüyerek dönmezdi. Para lazımdı. Herkes at kiralardı ve at ile köye dönerdi.

Kahvedekiler Durmuş'un durumuna üzüldüler. Ona at kiralaması için para topladılar. Durmuş Üsküdar'a gidecekti. Durmuş akşam, efendisinin evine gitti.

— Gidiyorum efendim. Dedi.

İhtiyar kalktı. Güle güle git. Ona iki büyük ekmek verdi. Durmuş düşündü.

— Şu hediyelere bak, diye kızdı.

Ama bir şey demedi. Ekmekleri aldı. Kahveye geldi. Çantasına koydu. Kahvede işçiler vardı. Bu işçilerin bazıları da memleketlerine dönecekti. Durmuş bu insanlarla Üsküdar'a geçti. Atlara bindiler. Gece ay ışığında yola çıktılar. Uzak yollardan geçtiler. Bir gün, bir ormanda ırmak kenarına geldiler. Nereden karşıya geçeceklerdi. Bilmiyorlardı. Durmuş bu kadar bir su karşısında hemşehrilerinin korkmasına güldü. Atıyla suya doğru gidecekti. Bu sırada Müstakim Efendinin nasihatini hatırladı:

— Yolunu bilmeden, görmeden bir yere gitme.

Atının ön ayakları suyun içindeydi. Yanındaki arkadaşı durmadı. Atını sürdü. İki adım attı ve suyun içinde kayboldu. İnsanlar onun çıkmasını bekledi. Ama o

çıkmadı. O anda bir çoban gördüler. Suyun geçme yerini öğrendiler. Hâlbuki orası çok derinmiş.

Durmuş efendisinin nasihatine şükretti. Suya girecekti ama girmemişti çünkü Efendisinin nasihati aklına gelmişti. Bu şekilde kurtulmuştu. Bir senelik hakkını helal etti. Yolda hemşehrileri ona yiyecek de veriyorlardı. Bir gün çok acıktı. Efendisinin hediye ekmeklerinden birini yemek istedi. O anda efendisinin nasihatini hatırladı. Bu nasihati bir sene çalışarak kazanmıştı.

— Emanete hıyanet etme!

Ekmeği yemedi. Birkaç gün, birkaç gece daha yürüdüler. Sonunda bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı. Ağaçların arasından bir ses geldi:

— Durun!

Durmuş durdu. Onunla birlikte bütün kervan durdu. Eşküyalar her yerdeydi. Bir eşkıya ortaya çıktı:

— Üzerinizdeki para ya da eşyaları buraya bırakın. Rahat rahat yolunuza devam edin sizi öldürmeyeyim, diye haykırdı.

Kimse hareket edemedi. Kimse kaçamadı. Eşküyalar yolun arkasında da vardı. İnsanın yaşaması paradan daha değerlidir. Herkes paralarını ve eşyalarını efeye verdi. Bu eşyalar arasında altın keseler, gümüş, elmas hediyeler ve daha çok değerli şeyler vardı. Eşya verme sırası Durmuş'taydı. Durmuş:

— Benim bir şeyim yok. dedi.

Efe inanmadı:

— Sen işten gelmiyor musun?

— Evet. İşten geliyorum.

— Çalışmadın mı?

— Çalıştım.

— Para kazanmadın mı?

— Kazanmadım...

— Yalan.

— Gerçekten kazanmadım. Ama bana inanmıyorsunuz. Hemşehrilerime sorun. Onlar size doğruyu söyleyecek.

Efe, Durmuş'un hemşehrilerine sordu. Hepsi:

“Durmuş para kazanmadı. Senede bir kuruşa hizmet etti.” dediler.

Efe, Durmuş'a güldü ve kızdı. Sonra adamlara seslendi:

— Şu aptal adamı dövün. Bir daha para kazanmadan evine dönmesin. Dedi.

Adamlar Durmuş'u yere yatırdılar ve çok kötü dövdüler.

Yolcuların hepsi parasız kaldı. Durmuş da parasızdı. O hâlde eve döndüler. Durmuş'un annesi çok yaşlanmıştı. Zavallı kadın üç sene çok zor yaşamıştı. Fakirlik sebebiyle çok yaşlanmıştı.

Yaşlı kadın “Niye para kazanmadın oğlum?” diye üzülecekti. Ama Durmuş konuştu.

— Hemşehrilerimin paralarını eşkıyalar aldı. Benim param yoktu. Hemşehrilerim gibi para kazanamadım. Bu sebeple benden bir şey alamadılar, dedi.

Durmuş çok acıkmıştı. Annesinden biraz yiyecek istedi. Annesi ağlamaya başladı.

— Oğlum evde yiyecek bir şey yok ki. İki gün oldu bir şey yemiyorum.

— Şu torbada ekmeğin var. Efendim sana hediye gönderdi. Beraber onu yiyelim. Dedi.

— Torbadan ekmeğin çıkardılar. Ekmeğin bölünce içinden altınlar çıktı. Çok şaşırdılar. Diğer ekmeğin de böldüler. Onun içinden de altınlar çıktı. Sevinerek bütün altınları topladılar. Durmuş, Müstakim Efendi'nin yanında üç sene çalışmıştı. Durmuş iki yıllık emeğini efendisine helal etti. Bir sene hizmet edip efendisi ona “Yolunu bilmeden, görmeden bir yere gitme.” nasihatini

vermişti. Nehirde boğulacaktı. Ama aklına bu nasihat gelmişti. İki sene çalışıp “Emanete hıyanetlik etme!” nasihatini aklından çıkarmadı. Bu sebeple ekmekleri yemedi. Ve altınlar ekmeğin içinde kaldı. Bu sebeple hırsızlar Durmuş’un altınlarını alamamıştı. Yavaş yavaş düşünüyordu. Efendisi çok büyük ve çok akıllı bir adamdı. Şimdi anlamaya başlıyordu. Efendisi ona para vermedi ve Durmuş parayı harcayamadı. Parası da her yıl kaldı ve hırsızlar onun parasını alamadı. Durmuş düşündü. Akıl paradan daha değerli, dedi. Bunu anladı. Akıl olmadan para işe yaramazdı. İşte arkadaşlarının hali... Parayla dağ yolundan geçtiler. Paralarını hırsızlar aldı.

Durmuş zengin olduktan sonra tarla aldı. Bağ aldı. Büyük bir çiftlik sahibi oldu. Köyünün ağası oldu. Ama evlenememişti. Yaşı otuzu geçmişti. Hâlâ bir kız bulamamıştı. Köy ağaları ona evlenmesini teklif ediyordu. O da köy ağalarına bir şart söylüyordu.

- Ben de evlenmek isterim. Ama bir şartım var, derdi.
- Nasıl şart, ağa?
- Eşimi tek başına bir yere göndermem. Beraber gitmeliyiz.
- Akrabalarının yanına göndermez misin?
- Göndermem.
- Annesinin, babasının yanına da göndermez misin?
- Kendim de orada olmalıyım. Başka şekilde olmaz.
- Niçin?
- Bilmem...

Efendisinin son nasihati Durmuş’un aklından çıkmıyordu. Birinci ve ikinci nasihati de ilk anlayamamıştı. Ama sonra nasihatlerin faydasını görmüştü. Kendi köyünde, komşu köylerde bu şartla kimse kız vermiyordu.

- Biz evladımızı esir yapmayız. diyorlardı.

En sonunda iki saat uzak bir köyde öksüz bir kız buldular. Durmuş o kızla evlendi. Çok güzel bir düğün yaptı. Mutlu oldu. Bir erkek çocuğu oldu. Dört sene geçti. Karısını hiçbir yere göndermedi. “Her şeyi beraber yapacağız.” derdi.

Bir gün karısının akrabaları geldi. Köylerinde düğün varmış. Durmuş'un karısını düğüne götürmek için bir gece için izin istediler. Durmuş:

- Hayır, olmaz. Dedi.
- Niçin?
- Bilmem.

Efendisinin nasihatı aklından çıkmıyordu. Yalvardılar. Israr ettiler. O kabul etmedi. Kendi köyündeki insanlar da rica etti.

- Zavallı kadın, hasta olacak. dediler.

Herkes konuştu. Durmuş sonunda kabul etti. Eşini bir gece kalması için köye yolladı. O akşam çok pişman oldu. Yemek yiyemedi. “Niçin Müstakim Efendi'nin nasihatini dinlemedim?” diye sıkılmaya başladı. İlk iki nasihatten çok büyük fayda görmüştü. Şimdi son nasihatini dinlememişti. Belki çok büyük zarar görecekti. Duramadı. Uşaklarına atını hazırlamalarını söyledi. Uşaklar atı hazırladı. Gece saat ikide köye vardı. Düğün evinin önüne gitti.

Bahçede kadınlar kızlar oynuyor. Gençler onları izliyordu. Durmuş da gençlerin yanına yaklaştı. Karısı çocuğuyla oturuyordu. Acaba bu gece karısı hangi akrabasının yanında yatacak? Şüphelendi. Döndü. Arkasına baktı. Bunu anlamak istedi.

- Bana bak nine. Sana bir şey soracağım.
- Sor oğlum.
- Şurada çocuğuyla beraber bir genç kadın oturuyor. Görüyor musun?

Yaşlı kadın dikkatle baktı.

- Ah evladım sorma. O zalim bir adamla evlendi. Kadına çok kötü davranıyor. Dört sene sonra köyüne yeni geliyor.
- Acayip.
- Evet, bütün köylü zorladı. Bu defa izin alabildi. Kocasını çok kötü, çok zalim bir adam...

Durmuş'un karısı acaba nerede kalacaktı? Durmuş çok merak etti ve yaşlı kadına sordu.

Yaşlı kadın:

— Bilmem. Diye cevap verdi.

Durmuş iyice düşündü. Birdenbire dedi ki:

— Bu gece bu kadınla yatmak istiyorum. Yardım et sana beş altın vereyim.

— Yiğidim bu çok kolay.

— Yaa, mümkün yani.

— Tabii ki.

— Nasıl?

— Onun akrabaları benim komşumdur. Yanımızdaki ev onların... Benim her sözümü dinlerler. Evlerinin bahçelerinde tek bir oda var. Giderim. Onları kandırırım. Kadını oraya yatırırım. İnsanlar evlerine gittikten sonra seni götürürüm. Gizlice bu odaya sokarım.

— Doğru söyle.

— Sen hemen altınları ver, yiğidim.

Durmuş kesesinden beş altın çıkardı. Yaşlı kadına verdi. Yaşlı kadının evinin bahçesine gitti. Sinerden titriyordu. Gece yarısı geçti. Yaşlı kadın geldi. Onu aldı. Küçük bir bahçe kapısından geçtiler. Bahçenin sonundaki tek odaya girdi. Durmuş yüzünü bir örtüyle kapatmıştı. Karısı onu tanımadı. Hemen bağırmağa başladı. Durmuş sesini çıkarmadı. Kapıyı kapattı. Üzerine yürüdü. Zavallı kadın yatağın yanında korkarak duruyordu. Hem bağıyor hem tekme atıyordu. Durmuş kadına yaklaşmadı. Oğlu akşam uyumuştı. Hâlâ yatağın üzerinde uyuyordu. Annesinin haykırmasına uyanmadı. Mışıl mışıl uyudu. Durmuş karısının daha çok bağırması için kapının yanına oturdu. Hiçbir şey yapmadı. Kadın bütün gece ağladı. Sabaha karşı korkudan, yorgunluktan uyudu. Bahçede horozlar öttü. Durmuş yavaşça yataktaki oğlunu aldı. Çocuk hâlâ uyuyordu. Sessizce dışarı çıktı. Atına bindi. Hızla köyüne döndü. Karısının akrabaları geldi. Çocuk yoktu. Hırsızlar çalmıştı. Çok

şaşırdılar. Ne yapacaklardı? Ağaya ne cevap vereceğiz? Diye düşünmeye başladılar. Yaşlı kadın buna da fikrini söyledi. Herkes bu fikri beğendi.

— Bu oda zaten eski. Yakarız. “Gece yangın oldu. Çocuk öldü.” dersiniz.

Onu dinlediler. Hemen odayı yaktılar. Ağlayarak Durmuş’un karısını evine getirdiler. Hepsi ağlıyordu. Durmuş:

— Çocuk nerede? diye sordu.

— Ah çok kötü şeyler oldu. Gece odamız yandı. Çocuğu kurtaramadık.

— Niye ağlıyorsunuz canım? dedi. Başımız sağ olsun. Şükür genciz. Allah başkasını verir. Başka çocuğumuz olur.

Karısının akrabaları Durmuş’un bu sakinliğinden biraz rahatladılar.

Tam bu sırada kapıdan Durmuş’un çocuğu içeri girdi. Annesinin kucasına oturdu. Durmuş’un eşinin akrabaları çok şaşırdı. O zaman Durmuş:

— Gördünüz ya, yalancı hainler. Karımı neden tek göndermiyor muşum? Diye bağırdı.

Hepsini dövdü ve kovdu. Karısına döndü:

— Gece sana dokunmama izin vermedin. Bu sebeple seni öldürmedim. İşte, bu sana ders olsun sakın bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme, dedi.

İhtiyar efendisine üç senelik emeğini de helal etti.

4.8.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1- Durmuş nerelidir?

.....

2- Müstakim Efendi Durmuş'a ne kadar ücret verdi? Neden?

.....

3- Durmuş neden Müstakim Efendi'nin yanında çalışmaya başladı?

.....

4- Müstakim Efendi Durmuş'a ne hediye verdi? Bu hediyenin özelliği nedir?
 Durmuş nasıl zengin oldu?

.....

5- Durmuş zengin olduktan sonra neler yaptı?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

1- Durmuş evlendi, iki çocuğu oldu. (...)

2- Durmuş'un karısının akrabaları yalan söyledi. (...)

3- Müstakim Efendi Durmuş'a çok az para verdi. (...)

4- Müstakim Efendi'nin yaşamı ilimle geçti, çok kitap okudu. (...)

5- Durmuş hemşehrileriyle köyüne döndü. (...)

4.8.2. BULMACA

Aşağıdaki bulmacada hikâyede geçen kelimeler verilmiştir. Bakalım hangi kelimeleri bulabileceksiniz.

K	İ	S	T	A	N	B	U	L	A
Ö	A	S	D	F	G	H	Ş	İ	N
Y	O	L	C	U	Ö	N	A	Ş	N
E	R	T	Y	Ö	H	J	K	Ç	E
İ	H	T	İ	Y	A	R	Z	İ	H
K	A	R	A	N	L	I	K	A	İ
C	V	B	N	M	Ö	Ç	Ç	İ	R
M	E	M	L	E	K	E	T	B	P
Y	H	E	M	Ş	E	H	R	İ	Ü
N	A	S	İ	H	A	T	M	E	Ğ

4.8.3. EKSİK KELİMELERİ TAMAMLIYORUM

Aşağıdaki kelimelerle cümlelerdeki boşlukları uygun şekilde tamamlayınız.

çıkmadan	ekmeklerinden	zengin	paradan
para	başladı	önce	baktı
altınlar	kitap	vereceğim	hizmet

1. İş aramaya
2. On gün geldim.
3. Bir de nasihat
4. Durmuş üzgün üzgün yine önüne
5. Burada beş bin var.
6. Bence akıl daha kıymetli.
7. Tam bir sene daha etti.
8. Yola buraya gel.
9. Efendisinin hediye birini yemek istedi.
10. Durmuş olduktan sonra tarla aldı.
11. Ona at kiralaması için topladılar.
12. Ekmeği bölünce içinden çıktı.

4.8.4. ZIT ANLAM VE BENİM CÜMLELERİM

Aşağıda bazı sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerin zıt anlamlılarını bulup o kelimeyle ilgili cümle yazınız.

ZIT ANLAMLI VE BENİM CÜMLEM

yaşlı

(GENÇ) Dedem gençlere her zaman öğüt verir.

fakir

kirli

tatlı

açık

güzel

uzun

dolu

4.8.5. SÖZLÜK

acık-: *Sabahtan akşama kadar hiçbir şey yemedim. Çok acıktım.*

acayip: İlginç, enteresan.

ağa: Köyün zengin kişileri ya da sahibi.

ak: Beyaz.

akraba: *Bugün önce Ahmet amcama sonra da Selma teyzeme gittik. Akrabalarımıza gitmeyi seviyorum.*

altın: Değerli bir maden. *Anneme altın kolye aldım.*

anı: Hatıra. Geçmişteki olaylar. *Bugün arkadaşşıma tatil anılarımı anlattım.*

aptal: Aptalların zekâsı az olur ve akıllı davranmazlar. *Yaramaz çocuk, aptal gibi davranıyordu.*

bağır-: Yüksek sesle konuşmak ya da birisine bir şeyler söylemek. *Çocuklar sınıfta bağılıyor. Başım çok ağrıdı.*

belki: Bir şeyin olması kesin değildir, olup olmama ihtimali vardır. *Belki yağmur yağabilir.*

böl-: Bir bütünü iki veya daha çok parçaya ayırmak. *Elmayı ikiye böldüm. Yarısını kardeşime verdim, yarısını ben yedim.*

çoban: Köylerde inek ya da koyun gibi hayvanlara bakmakla görevli insanlardır.

değerli: Kıymetli. *Bu saat benim için çok değerli. Çünkü onu bana dedem aldı.*

değnek: Küçük sopa.

derin: *Bu havuz 3 metre. Ben bu havuzda yüzemem çünkü derin.*

döv-: Birine vurmak ve ona acı vermek.

düğün: Evlilik töreni. *Yarın akşam arkadaşımın düğünü var. Düğünde çok eğleneceğiz.*

efe: Yiğit. Eskiden genç ve cesur erkeklere verilen isim.

elmas: Değerli bir maden. *Elmas bir yüzük almak istiyorum ama çok pahalı. Bunun için çok zengin olmak gerekir.*

emanet: *Eşyalarımı ona emanet ettim. Altı ay sonra gelip alacağım.*

emek: Bir işin yapılması için harcanan zihin ya da beden gücü.

esir: *Tutsak. Korsanlar yaşlı adamı esir aldı. On yıl gemide zorla çalıştırdı.*

eşkıya: *Eşkıyalar yolda ve dağda insanların parasını ve eşyalarını çalarlar.*

evlat: 1. Çocuk. 2. Yaşlıların gençlere seslenme şekli.

gurbet: Memleketinden uzakta yaşamaktır. *Ben Konya'da doğdum ama şimdi İzmir'de yaşıyorum. Ben gurbetteyim.*

gümüş: Bir maden.

hain: *O, bir vatan haini. Kendi vatanına büyük zarar verdi.*

harca-: *Dün alışverişte çok para harcadım.*

hatırla-: *5 yıl önce çok güzel bir bisikletim vardı ama rengini hatırlamıyorum. Belki kırmızı, belki de turuncu.*

haykır-: Üzüntüyle bağırarak. *Trafik kazası oldu. Yaralı çocuk "anne" diye haykırdı.*

hediye: *Yarın annemin doğum günü. Ona hediye alacağım. Bu saat çok güzel. Annem bu hediyeyi çok beğenecek.*

hemşehri: *Ben Ankaralıyım. Ahmet de Ankaralı. Biz Ahmet'le hemşehriyiz.*

hırsız: Başkalarının eşyasını çalar. *Dün akşam evde yoktum. Eve hırsız girmiş bilgisayarımı çalmış.*

hiyanet: Bir kişinin güvenini kötüye kullanmak. *Ben ona güvendim. Her şeyimi anlattım. O, bana ihanet etti. Benim sırlarımı başkalarına anlattı.*

hizmet et-: Birisi ya da bir yer için çalışmak.

horoz: Bir hayvan.

ısrar et-: *Akşam Ali'nin evine gittim. Ben gitmek istemedim ama o çok ısrar etti. Ben de mecbur gittim.*

ilim: Bilim.

kahve: 1. Bir içecek türü. 2. Bir yer. İnsan orada çay, kahve içer, sohbet eder.

kandır-: *Yarın parayı vereceğim, dedi. Vermedi. Beni kandırdı.*

karanlık: Akşam her yer karanlık olur ve ışığa ihtiyacımız vardır. Çünkü güneş ışığı yoktur.

kazan-: *İstanbul'da çalıştı çok para kazandı. Şimdi onun çok parası var.*

kervan: Uzak yerlere giden yolcu ve hayvan topluluğu. Eskiden insanlar kervan hâlinde uzak yerlere giderdi.

kese: Para, altın vb. koymak için kullanılır. Küçük bir torbadır.

kıymetli: Değerli. *Bu saat benim için çok kıymetli. Çünkü onu bana dedem aldı.*

kuvvetli: Güçlü. *Babam çok kuvvetli bir insan.*

merak et-: *Annem bana doğum günümde ne hediye alacak? Çok merak ediyorum.*

mışıl mışıl: *Bebek mışıl mışıl(çok güzel) uyuyordu.*

nasihat: Öğüt. *Dedem bize "Sigara içmeyin" diye nasihat verdi. Büyüklerin sözünü dinlememiz gerekir.*

nehir: Irmak. *Nil Nehri dünyanın en uzun nehridir.*

pek: Çok.

pişman ol-: *Dün arkadaşına çok kötü sözler söyledim. Çok pişman oldum. Ondan özür dileyeceğim.*

öksüz: *Mehmet öksüz çünkü onun annesi ölmüş.*

öküz: Bir hayvan.

ömür: Hayat, yaşam.

örtü: *Masa örtüsü çok kirlidir. Yarın yıkayacağım.*

öt-: İnsanlar konuşur, köpekler havlar, kuşlar öter.

sabret-: Bir şeyin olması için uzun süre beklemek.

sakin: Hareketsiz, sessiz, durgun. *Bugün deniz çok sakindi. Hiç dalga yoktu.*

seslen-: Birisini uzaktan bağırarak, çağırmak.

şart: Koşul. Olması başka durumların gerçekleşmesine bağlıdır. *Dışarı çıkabilirsin ama bir şartım var. Akşam erken geleceksin.*

şaşır-: *Sınav çok zordu ama yüksek puan almışım. Çok şaşırdım.*

şükret-: Allah'a teşekkür etmek.

şüphelen-: *Polis suçluyu arıyor. Ama hala şüphelendikleri kimse yok. Senin tahminin var mı, dediler. Ben de yok, dedim.*

tarla: *Köyden büyük bir tarla aldık. Oraya patates ekeceğiz.*

tarlayı sür-: Bazı aletleri kullanarak toprağı tarım için uygun hâle getirmek.

tavsiye: Önermek. *Ben doktora gideceğim. Hangi doktoru tavsiye edersin? Çünkü iyi bir doktora gitmek istiyorum.*

tekme at: Ayakla vurmak.

teslim ol-: *Hırsız kaçmadı, polise teslim oldu.*

titre-: *Heyecandan elleri titriyordu. Elindeki suyu döktü.*

torba: *Bugün markette çok alışveriş yaptık. Bu sebeple torbalar çoktu ve ağırdı. Çok yoruludum.*

uşak: Erkek hizmetçi.

yak-: *Dün ütü yapıyordum. Gömleği yakmışım. Yeni gömlek almam gerek.*

yaklaş-: Yanına doğru gitmek.

yangın: Yangında itfaiyeyi aramak gerekir.

yalan: *Dün geleceğim, dedi ama gelmedi. Her zaman yalan söylüyor. Doğru konuşmuyor.*

yalnız: Tek.

yalvar-: Bir kişiden ısrarla bir şeyi istemek. *Derya, ablasının eteğini düğünde giymek istedi. Ablasına yalvardı ama ablası eteği vermedi.*

yaşlan-: *Dedem artık çok yaşlandı. Hiçbir şeyi hatırlayamıyor.*

yola çık-: Bir yere gitmek için bir yerden ayrılmak. *Sabah saat dokuzda yola çıkacağız. Saat on birde Ankara'da oluruz.*

yorgun: *Sen çok yorgun görünüyorsun. Bugün çok mu çalıştın?*

zalim: Acımasız. *Zalim kişiler insanlara çok kötü davranır.*

zavallı: Zor durumdaki insan ya da hayvan. *Zavallı kadın çok fakirdi, hiç parası yoktu.*

4.9. MERMER TEZGÂH

Cabi Efendi, diğler ihtiyar insanlar gibi evde durmazdı. Fakat yine de önemli bir iş yapmazdı. Yiyeceğim var, içeceğim var. Neden çalışayım? derdi. Ama her sabah güneş doğmadan önce sokağa çıkardı. En büyük merakı dünyanın durumunu kontrol etmekte. Okuryazar bir insandı. Fakat bu özelliğini hiç kullanmıyordu. Kütüphanenin önünden geçerken birden bir şeyler söylerdi. “İşte cahil insanların yeri!” diye gülümserdi. Ona göre kitaplar gerçekleri saklıyordu. Kitaplar gerçeklerin üzerinde gibiydi. İnsanlar bu kitapların altına bakarak gerçekleri görebilirdi. Bu kitapların altına bakmadan gerçeği göremezdi.

Gerçekler kitaplarda değildi. Hayatın kendisindeydi. Bazı insanlar sadece kitap okuyor. Bu sebeple insanlar kitaba inanıyor ve akli başka şeylere çalışmıyor. Fakat hayat her gün değişiyor. Hiçbir kelime hayatı anlatmaya yetmiyor. Bu yüzden hayatı okumak gerekir. Hayatın her anında binlerce garip insana sır vardır ve binlerce hile gizlidir. İlim, kültür, felsefe, hayatın içindeydi. Örneğin elli yıl olmuştu. Hep İstanbul’u geziyordu. Ama hâlâ her yeri gezememişti. Gerçekten İstanbul en az bir milyon sayfalı büyük bir kitaptı. Sokaklarında, çarşısında, pazarında insanlar geziyordu. Bu insanlar da ayrı bir dünyaydı. Bu kitapların hepsini okumak istemek çok zordu. Hatta bu istek Umman denizini içmek gibiydi. Yalnız bir tanesini, bir kısmını anlamak insanlar için yeterliydi. Sadece bir kısmını anlamak insanı kültür sahibi yapardı. İlkokuldan diplomasını aldıktan sonra hiç kitap okumadı. Cabi Efendi “Kitap okumadım.” diye gurur duydu. İşte Cabi Efendi böyle bir bilgeydi. Bütün semt halkı Cabi Efendi’yi dünyanın en birinci âlimi olarak görürdü. Cabi Efendi beyaz sakallı, kısa boylu, şişman bir insandı. En gereksiz yerlerde gezerdi. İnsanları görürdü. İnsanlarla konuşurdu. İnsanlara nasihat verirdi. Kendi bilgisinden insanların faydalanmasını sağlardı. Kitap okumazdı, gazete de okumazdı. Kitaplara para vermeyi gereksiz buluyordu. Kitaplar baştan sona yalanlarla dolu derdi. Gözümlerimden bir şeye inanmam derdi. Bisiklete, gramofona, sinemaya, telefona, otomobile, uçağa, denizaltına hep gözüyle gördükten sonra inanmıştı.

Bir bahar sabahı, güneş bahçedeki eski, ihtiyar ağaçların üstünden yavaş yavaş doğdu. Cabi Efendi de evden çıktı. Birkaç adım yürüdü sonra durdu. Etrafına baktı.

Bahar gelmiş, kısa erik ağaçları çiçek açmıştı. Hoşuna gitti. Eğri burnunu yukarı kaldırdı. Derin derin havayı kokladı. ‘‘Çok hoş, çok güzel Allah’ım!’’ dedi. Her sene insanlar kıştan, yağmurdan, çamurdan, kardan, soğuktan, tipiden bıvardı. İnsanlar baharı hayal ederdi. Bahar insanların hareketsiz hayatlarına hareket verir, sonra insanları yazın sıcaklığına bırakıp kelebekleri ve çiçekleriyle giderdi. ‘‘Ben yalanlara inanmam, hepsi rüya.’’ dedi. Birkaç hafta sonra çiçekler ve koku kalmaz. Çimenlerin üzerindeki damlaları ayaklarıyla ezdi. Gece sokağa çıktı. Manav gece çalışıyordu. Yolda yürüyerek meyve sebze satıyordu. Şimdi nereye gidecekti? Daima yola çıktıktan sonra buna karar verirdi. Çırpıcı’ya, Veliefendi’ye, Balıklı’ya, Eyüp’e, Sütlüce’ye gitmeyi düşündü. Duvarın gölgesinde yürüyordu. Bir horoz sesi duydu. Cabi Efendi hemen dikkatle yukarıya baktı. Bulut yoktu. Hava çok açıktı. Artık horozlara inanmamak gerek dedi. Bir tanesine 40 tavuk veriyorlar. Bu şekilde olması normal dedi. Zavallı horozlar sinirleniyor. Niçin, ne zaman öttüklerini bilmiyorlar. Durdu, sakalını kaşdı. Hava çok güzeldi. ‘‘Galiba bugün hava hep güzel olacak.’’ diye düşündü. Bu güzel günü nerede geçirecekti? Uzun zaman olmuştu, Üsküdar’a gitmemişti. ‘‘Tekkelere de giderim.’’ dedi. Tekrar yürüdü. Caddeye çıktı. Topkapı tramvayına bindi. Tramvayda memurlar vardı. İlk önce onları gizlice dinledi. Hepsini saçma ve gereksiz konuşuyordu. Hatta birbirlerini iterek şakalaşıyorlardı. Cabi Efendi bu kötü durumu görmemek için gözlerini kapattı. Çok sıkıldı. Allah’ım kulaklara niçin kapak yapmadın diyecekti, yolculuk bitti. Diyemedi. Sirkeci tren istasyonunda gözlerini açtı. Şehrin ortasındaki köprüyü yavaş yavaş geçti. Bu köprünün vergisini vermişti. Üsküdar vapuruna bir bilet aldı. Güverteye çıktı. Hava gerçekten çok güzeldi. Geminin bacasının dumanlarının içinden temiz, beyaz martılar kirlenmeden geçiyordu. Koyu mavi denizin ortasında Kızkulesi parlıyordu.

Cabi Efendi her gün İstanbul'a gidiyordu. 50 sene İstanbul'a gitmişti. Ama Kızkulesi'ne gitmemişti. Düşündü. Acaba içi nasıldı? Kim yapmıştı? İçinde şimdi ne vardı? Eskiden İstanbul'da lodos esmez miydi? Birçok soru aklına geldi. "Bugün şuraya gideyim. Gerçeği anlayayım." dedi. Vapurdan inmeden seyahat planını yaptı. Yoldan Harem iskelesine gidecekti. Sonra sandalla kız kulesine çıkacaktı. Dalgın bir şekilde yürüyordu. Tuhaf bir şey gördü. Durdu. Kızkulesi'ni unuttu. Baktı, baktı, baktı:

— Böyle iş olmaz, dedi. Biraz karanlık, temiz, geniş bir marangoz dükkânı vardı. İçeride kırk yaşında şişman, kara bıyıklı bir adam vardı. Elinde keser vardı. Çalışıyordu. Fakat büyük ve beyaz mermerden büyük, bir tezgâhın önünde çalışıyordu. Cabi Efendi inanmadı. Tekrar baktı. Tezgâh mermerdi. Acaba beyaz boyalı bir tahta mı diye düşündü. Aklı karıştı. Baktı, baktı. Mermerden marangoz tezgâhı olur muydu? Olabilir ama mutlaka bunun özel bir sebebi vardı. Mermer tahtadan daha pahalıydı. Başını, sakalını kaşdı. Hiç şüphe yok. Burası eskiden ya bozacı ya da muhallebici dükkânıydı. Galiba bu adam dükkânı sonradan açtı buraya. Bu tezgâhı da hazır buldu. Güldü. "Tembel adam!" dedi, acaba ne kadar keser bozdu. İnsan mermer üzerinde çalışır mı? Nasihat vermek istedi. Her şeyin bir kuralı vardı. Kurallara uymamak zarar verirdi. Durmadı. Düşünmeden dükkâna girdi. Marangoz Cabi Efendi'ye bakıyordu. Marangoza sordu:

— Sen bu dükkânı yeni kiraladın, değil mi?

— Hayır.

Bu cevabı duyduktan sonra tekrar sordu:

— Hmm. Olabilir. Belki sen çok önce kiraladın. Fakat senden önce burada bir muhallebici dükkânı vardı, değil mi?

— Hayır.

— O zaman bir bozacı vardı.

— Hayır.

- Peki, burada kim vardı?
- Hiç kimse. Bu dükkânı ben yaptırđım.
- Ee, bu mermer tezgâh neden burada?
- Ben istedim.
- Cabi Efendi gözlerini açtı. Marangoza daha dikkatli baktı:
- Oğlum, sen deli misin?
- Hayır.
- Akıllı bir adam mermer üzerinde keserle çalışır mı?
- Neden çalışmasın?
- Belki yanlışlıkla keser, mermer tezgâha çarpar. Hem mermer tezgâh hem de keser bozulur.
- Ben hiç hata yapmam.
- Kaç senelik marangozsun?
- Yirmi senelik.
- Mermer tezgâh üzerinde çalışmaya ne zaman başladın?
- On beş sene oldu.

Cabi Efendi tezgâha yaklaştı. Marangoz gülüyordu.

- On beş sene mermer tezgâh üzerinde çalıştın ve keseri hiç tezgâha vurmadın mı?
- Vurmadım.
- Yanlışlıkla da mı vurmadın?
- Hayır, hiç vurmam. Gel, bak...

Cabi Efendi cebinden gözlüğünü çıkardı. Gözlüğünü taktı. Baktı. Baktı. Mermer tezgâhta hiç bir şey yoktu, ilk günkü gibiydi. Sonra marangoza döndü. İyice baktı. Hiç öyle zeki bir adama benzemiyordu. Tekrar sordu:

- Şimdiye kadar hiç keserini yanlış vurmam. Gerçekten mi?
- Görüyorsun işte...
- Bu nasıl olur?

- Çünkü ben en iyi ustayım. Keseri vurmadan önce çok dikkatli bakarım. Sonra vururum. Hata yapmam. Elimin maharetine güveniyorum. Bu sebeple tezgâhım mermerden.

Cabi Efendi dayanamadı:

- Oğlum, bunun senin elinin maharetiyle alakası yok.
- Ya neden?
- Düşüncesizliğinden.
- Düşüncesizliğimden mi?
- Evet.

Marangoz sinirlendi. Keserini mermer tezgâhın üzerine yavaşça bıraktı. Yüzünün şekli değişti. Cabi Efendi'ye sinirli bir şekilde sordu:

- Bunu nasıl biliyorsun?
- Nasıl bileceğim? Bence düşünmüyorsun. Düşüncen yok. Bu sebeple dikkatli keser kullanabiliyorsun.
- Benim düşüncem yok yani. Bunu bilemezsin. Ben iyi bir ustayım. Her zaman doğru yaparım. Hiç hata yapmam. Ben işimde çok başarılıyım. Haydi git. Bu kadar gevezelik yeter!
- ...

Cabi Efendi onun sözlerinden çok rahatsız oldu. Adam ilk başta Cabi Efendi'yle güzel bir şekilde konuşuyordu. Cabi Efendi'den gerçekleri duydu. Birden değişti, kaba davranmaya başladı. Bu durum Cabi Efendi'nin canını sıktı. Gözlüğünü çıkarmaya vakit bulamadan dükkândan çıktı. Sanatının ustasıymış. Budala seni! Daha çok sinirlendi. Başını salladı. Her olayın bir sebebini aramak onda bir hastalıktı. Bu sebebi bulmak, bulduktan sonra da göstermek diğer bir hastalığıydı. Bu adam ahmak ve düşüncesizdi. Bu sebeple hata yapmıyordu. Hata yapmamasının sebebini elinin mahareti sanıyordu. Hızla döndü: Marangoz çalışmaya başlamıştı. Bağırıldı:

- Usta, yarın dikkat et. Keserini yanlış yere vuracaksın. Mermer tezgâhını kıracaksın...

...

Cevap beklemedi. Hemen yürüdü. Karşıdaki sokağa döndü. Oradaki dükkânlara girdi. Mermer tezgâhlı marangozla ilgili birçok bilgi öğrendi. İsmi meşhur Ali Usta'ydı. İleride büyük bir bahçenin yanında evi vardı. Ev kırmızı boyalı, tek katlıydı. Evin numarası yediymiş. Bütün komşuları Ali Usta'yı anlatıyordu. Çok maharetli diyorlardı. Ömründe en küçük bir hata bile yapmamıştır. Kendisine güvenir. İstanbul'da onun gibi yoktur. Avrupa'da bile marangozlar mermer tezgâhta çalışmazmış. Cabi Efendi içinden "Yarın siz onun mermer tezgâhını görürsünüz." diyordu. Adamlara: "Doğru, doğru..." diyordu. Daha öğlen olmasına epey zaman vardı. Ali Usta'nın mermer tezgâhını kırması için plan düşünüyordu. Bu planı düşünerek Yeni Cami'nin bahçesine girdi. Bu düşüncesiz adamı bir dakika düşündürmek yeterliydi! Cabi Efendi'nin birçok tecrübesi vardı. Küçük bir düşünce en büyük dikkati bile mahvederdi. Bu tecrübelerden bir tanesini bu düşüncesiz adamda tekrarlayarak gerçeği bu adama zorla kabul ettirecekti. Planını zihninde tamamladıktan sonra caminin karşısındaki kasaba girdi. Bir kuzu satın aldı. Bu kuzu pişmeye hazırды. Çırağın eline verdi. Beraber fırına gittiler. Fırıncıya bu kuzuyu kaç saate pişirsin diye sordu?

— İki saatte...

Cevabını aldıktan sonra hemen büyük bir toprak kap aldı. Kuzuyu fırına verdi. Fırıncı kuzuyu fırına attı. Dükkânın kapısında bekledi. Sigarasını yaktı. Tam iki saat sessizce sigarasını içti ve sigaranın dumanlarını seyretti. Kuzu piştikten sonra bir adam buldu. Kabı adama verdi. Öne geçti. Yokuşu tırmandılar. Bir dereden geçtiler. Mermer tezgâhlı Ali Usta'nın evine vardılar. Bahçenin yanındaki tek katlı, kırmızı boyalı evi gördü.

— Burası...

Cabi Efendi yürüdü. Kapıyı çaldı. İçeriden ince, fena bir kadın sesi geldi.

— Kim o?

— Ben.

— Sen kimsin?

- Burası mermer tezgâhlı marangoz meşhur Ali Usta'nın evi değil mi?
- Evet.
- Usta bu kuzuyu gönderdi. Alın.

Kadın kapıyı biraz açtı. Kadın kuzuyu içeriye aldı. Bir şeye sinirlenmiş gibi kapıyı hızlıca kapattı. Cabi Efendi gülümsedi:

- Ali Usta yarın mermer tezgâhı kıracak.

Kapının üzerindeki rakama baktı. Rakam hafif silinmişti.

- Yedi, yedi...

Diye başını salladı. Sabah erkenden mermer tezgâhı kıracak. Cabi Efendi de bunu görecekti. Bunu görmek için İstanbul'a gitmedi. Bir handa kalmaya karar verdi. Temiz bir oda kiraladı. Gece Üsküdar'da kalacaktı.

*

Meşhur marangoz Ali Usta eve geç gelirdi. Kapıdan girdikten sonra yemek yemek için oturdu ve şaşırdı. Karısına:

- Hayırdır, bu kuzu nereden geldi?
- Sana sormak gerek?
- Ne demek?
- Bugün sen gönderdin.
- Hayır.
- Hayır mı?
- !..

Karısı merhum Kasımpaşa imamının üvey kızıydı. Çok çabuk sinirlenirdi. Sinirden yüzü kızardı.

- Hayır?
- ...
- Ben bunu çaldım yani?
- Bilmem.

- Başka bir kişi mi gönderdi?
- Onu da bilmem!
- Gündüz gönderdin. Şimdi unutup yalan mı söylüyorsun?

Ali Usta:

- Ben hiçbir şeyi unutmam.
- Yalan söyleme. Unuttun. Çamaşır yıkıyordum. Bir adam geldi. ‘‘Mermer tezgâhlı Ali Usta’nın evi burası mı?’’ dedi. ‘‘Evet’’ dedim. ‘‘Ali Usta benimle bu kuzuyu gönderdi.’’ dedi. Ben de aldım.
- Nasıl bir adamdı?
- Ben başka erkeklere bakmam. Görmedim.
- Sesi nasıldı?
- Ben başka erkeklerin sesini duymam. Duymadım.
- ?..
- ...!
- Karı koca kuzu yüzünden kavga ettiler. Ali Usta yemeklerden hiç yemedi. Acaba bu kuzuyu kim göndermişti? Çok merak ediyordu. Acaba, eşinden ayrılması için birisinin planı mıydı? Kahvesini de sigarasını da içmedi. Ömründe ilk defa o gece uyuyamadı. Karısı hâlâ onu suçluyordu:
- İhtiyarsın sen bir şey hatırlamıyorsun...

diyordu.

Sabah namazını kılmadan dükkâna gitti. Kapılarını açtı. Çok dalgındı. Köşedeki Cabi Efendi’yi görmedi. Cabi Efendi onu izliyordu. Düşünmeden sessiz bir şekilde keserini eline aldı. Dünkü işini mermer tezgâhın üzerine koydu. Cabi Efendi açık kapıdan onun dalgınlığına bakarak gülümsüyordu. Zavallı adamın akli fikri dün akşamki kuzudaydı. Kim gönderdi, Allah’ım, kim gönderdi, kim olabilir? diye düşünüyordu. Keskin, kalın, ağır keseri kaldırdı ve vurdu. Vurduktan sonra küçük bir mermer parçası tezgâhtan koptu ve yere düştü. Arkasındaki kapıdan bir ses duydu.

- Geçmiş olsun usta!
- !..?

Döndü. Dünkü küçük adamı gördü. Daha çok şaşırıldı. Cabi Efendi sordu:

- Hani sanatının en iyisiydin! Ne oldu böyle?
- !..?

Zavallı Ali Usta ağzını açamadı. Yüzü sarardı. Dudakları titriyordu. Ali Usta'nın maharetinin sebebi düşüncesiz olmasıydı. Ali Usta buna yetenek diyordu. Cabi Efendi bu adama üzüldü.

- Artık düşünme. O kuzuyu ben gönderdim.
- Sen mi?
- Evet.
- Niçin?
- Senin biraz düşünmen için...

Sonra ona nasihat verdi. İnsanların hayvanlardan farkı düşünmektir. İnsan düşünür ve bunun sonucunda dalgınlıkla bazen hata yapar. Hata yapmamak hayvanlara özel bir durumdur. Kapıdan çıkıyordu:

- Haydi oğlum, dedi, dünyanın kurallarını değiştirmeye çalışma. Marangozun tezgâhı tahtadan olur. Şimdi şu mermeri hemen kaldır. Yerine ahşap bir tezgâh koy.

*

Bir saat sonra Cabi Efendi Harem İskelesinde kayığa bindi. Kayık hafif hafif sallanıyordu. Dün Kız Kulesi'ne gitmeye karar vermişti. Kız Kulesi neden denizin ortasındaydı? Bunun asıl sebebini merak ediyordu, bunu öğrenecekti. Ama bu sabah çok memnundu çünkü sabah bir insana gerçeği öğretebilmişti.

4.9.1. METNİ ANLAMA SORULARI

1- Cabi Efendi'nin en büyük merakı nedir?

.....

2- Ali Usta neden mermer tezgâhta çalışıyor?

.....

3- Cabi Efendi Ali Usta'nın düşünmesi için ne yapıyor?

.....

4- Ali Usta eşiyle neden tartıştı?

.....

5- Ali Usta ne iş yapıyor?

.....

Aşağıdaki cümleleri doğru “D”, yanlış “Y” şeklinde cevaplayınız.

1- Cabi Efendi genç bir insandır. (...)

2- Ali Usta mermer tezgâhı kırdı. (...)

3- Cabi Efendi Ali Usta'ya nasihat verdikten sonra Kızkulesi'ne gitmeye karar verdi. (...)

4- Cabi Efendi sürekli kitap okur. (...)

5- Ali Usta'nın dükkânı kiralıktır. (...)

4.9.2. EŞLEŞTİRELİM

Aşağıda bazı meslekler verilmiştir. Meslekleri bağlantılı olduğu kelimelerle eşleştiriniz.

aşçı

elbise

öğretmen

öğrenci

doktor

yemek

terzi

kitap

yazar

yangın

itfaiyeci

hırsız

polis

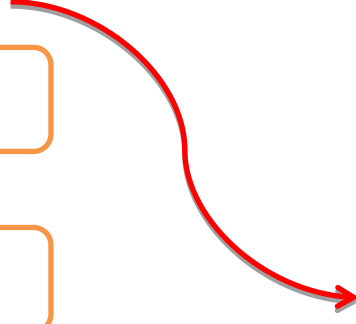
uçak

pilot

ilaç

avukat

mahkeme

4.9.3 EKSİK KELİMELERİ TAMAMLIYORUM

Aşağıdaki kelimelerle cümleleri tamamlayınız.

güzel	kuzuyu	bilet	insanlar
hata	Kızkulesi	dükkânlara	geziyordu
aldıktan	düşüncesiz	katlıydı	cebinden

- Bazı sadece kitap okuyup kitaptaki şeylere inanıyor.
- Sokaklarında, çarşısında, pazarında insanlar
- Galiba bugün hava hep olacak.
- Üsküdar vapuruna bir aldı.
- Ben hiç yapmam.
- Cabi Efendi gözlüğünü çıkardı.
- Oradaki girdi.
- Ev kırmızı boyalı, tek
- Bu adamı bir dakika düşündürmek yeterliydi.
- Fırıncıya bu kaç saate pişirsin, diye sordu.
- İlkokuldan diplomasını sonra hiç kitap okumadı.
- Koyu mavi denizin ortasında parlıyordu.

4.9.4. SÖZCÜK BULMA OYUNU

Aşağıda kutulara verilen sözcüklerin son harfiyle başlayan yeni sözcükler yazınız ve diğer kelimelere de bu şekilde devam ediniz.

tuğla	arkadaş	şal	leylek	kalem
deniz				
sinema				
hava				
kulak				
köprü				
vapur				
kitap				
ağaç				
marangoz				

4.9.5. YAZMA

Aşağıdaki kelimelerle ilgili birer cümle yazınız.

- güneş:
- ihtiyar:
- İstanbul:
- kitap:
- bisiklet:
- telefon:
- tren:
- vapur:
- dükkân:
- marangoz:
- sigara:
- gündüz:
- hayvan:
- deniz:
- sabah:
- temiz:
- şişman:

4.9.6. SÖZLÜK

acaba: *Çok merak ediyorum. Acaba akşam partiye gelecek mi?*

ahmak: Budala, aptal.

ahşap: *Bu masa ahşap, demir değil.*

alaka: İlgi.

âlim: O çok âlim birisidir. Her şeyi bilir.

baca: *Fabrikanın bacasından çok duman çıkıyor. Bu sebeple bütün mahallede hava çok kirlî.*

bağır-: Bir kişiye karşı yüksek sesle konuşmak.

bilge: Bilgili, iyi ahlaklı, olgun ve örnek kimse.

boz-: Bir şeyin, bir yerin düzenini değiştirmek.

boza: Eski bir Türk içeceği.

bozacı: Bozacı, boza satar.

budala: Ahmak, aptal.

büyü: *Masalda kötü kadın kıza büyü yaptı. Kız yıllarca uyudu.*

cahil: *O cahil bir insan hiç okumamış.*

çal-: *Hırsız cüzdanımı çaldı. Hiç param yok.*

çamur: Toprak ve suyun karışması ile oluşur. *Yağmur yağdı, yol çamur oldu.*

çarp-: *Araba yoldaki çocuğa çarptı. Çocuğu hastaneye götürdüler.*

çarşı: *İstanbul'da Mısır Çarşısında alışveriş yaptım.*

çırak: Çırak, dükkânda basit işlere yardım eder.

çimen: Yeşil ve otlulu yer. *Baharda çok yağmur yağdı. Bahçemizde yeşil yeşil otlar, çimenler çıktı.*

dal: Ağacın dalında kuşlar var.

dalgın: *Dün yolda Ahmet beni görmüş. Selam vermiş. Ben onu duymamışım. Çünkü çok dalgındım, düşünüyordum.*

damla: Küçük su birikintisi. *Yağmurdan sonra yaprakların üzerinde yağmur damlaları olur.*

davran-: Bir kimseye veya bir şeye karşı belli tavır takınmak.

denizaltı: Gemiler, denizin üzerinde gider. Denizaltı, denizin altından gider.

dere: Küçük ırmak. *Köyün ortasındaki dere den ilkbaharda su akar.*

derin: *Bu havuz 3 metre. Ben bu havuzda yüzemem çünkü derin.*

diploma: *Üniversite bittikten sonra diplomamı aldım.*

doğ-: *Güneş doğudan doğar, batıdan batar.*

dolaş-: Gezmek.

duman: Bir maddenin yanmasından çıkar. Rengi siyah veya gridir. *Sigaranın dumanından rahatsız oluyorum.*

eğri: *Bu yol düz değil, eğri. Sürekli sağa sola dönüyoruz.*

epey: Çok.

erik: Bir meyve.

es-: *Çok rüzgar esiyordu.*

ez-: *Çocuklar çiçeklerin üzerine bastı. Çiçekleri ezdi.*

faydalan-: *Öğretmenimizin bilgilerinden faydalandık. Yeni şeyler öğrendik.*

garip: Tuhaf.

geveze: *O çok geveze. Sürekli konuşuyor.*

gölge: *Çok sıcaktı. Bir ağacın gölgesinde oturdum.*

gramofon: Bir müzik aleti.

gurur duy-: *Çocuğum çok iyi bir üniversiteyi kazandı. Onunla gurur duyuyorum.*

güverte: Geminin açık yeri. *Güvertede fotoğraf çekmeyi seviyorum.*

han: Eskiden oteller yoktu. Hanlar vardı.

hile: *Onunla oyun oynadık. Oyunu ben kazanacaktım ama o hile yaptı. Ben oyunu kaybettim. Oyunu kazanmak benim hakkımdı.*

horoz: Bir hayvan. *Kümeşte tavuk ve horoz var.*

hoş: Güzel. *Bence bu ayakkabı çok hoş.*

hoşuna git-: Beğenmek. *Bu araba benim çok hoşuma gitti.*

ilim: Bilim.

imam: Müslüman din görevlisi.

iskele: *Gemi iskeleye yanaştı. Yolcular gemiden indi, iskeleye çıktı.*

it-: *Çocuk önündeki arkadaşını eliyle itti. Arkadaşı yere düştü.*

iyice: Çok dikkatli.

kaba: *O çok kaba birisi. Hiç kibar davranmıyor, insanlara kötü davranıyor.*

kap: Tencere, tabak gibi şeylerin genel ismi.

kapak: *Su şişesinin kapağını açtım. Su içtim.*

karanlık: Akşam her yer karanlık olur ve ışığa ihtiyacımız vardır. Çünkü güneş ışığı yoktur.

karış-: *Matematik dersinden aklım karıştı. Dersi anlamadım.*

kasaba: Şehirden küçük köyden büyük yerler.

kaşı-: *Ayağımı böcek ısırды. Çok kaşınıyor.*

kavga: *Trafikte iki adam tartıştı ve kavga etti. Birbirlerine vurdular. Polis onları karakola götürdü.*

kayık: *Deniz'de kayığa bindim. Kayık çok küçük. Kayığa en fazla 4 kişi binebilir.*

kelebek: Bir hayvan. Genellikle ilkbaharda daha çok görülür. Güzel kanatları vardır.

keser: Bir tarafı keskindir. Diğer tarafı ile çivi çakarız.

keskin: *Bu bıçak çok keskin. Her şeyi hemen kesiyor.*

kır-: *Masadaki tabağı kırdım.*

kızar-: İnsanın sinirden veya heyecandan yüzünün kırmızı olması.

kızkulesi: İstanbul'da denizin ortasındaki bir yer.

kirala-: *Bugün yeni bir ev kiraladım. Her ay 500 lira vereceğim.*

kirlen-: *Kıyafetlerim kirlendi. Akşam çamaşır makinesinde yıkayacağım.*

koyu: Siyah, kırmızı, kahverengi gibi renkler koyu renklerdir. Beyaz, sarı gibi renkler açık renklerdir.

köprü: *İstanbul'da üç köprü var ama her gün bu köprülerde çok trafik oluyor.*

kuzu: Koyunun yavrusu.

lodos: Bir rüzgâr türü.

maharet: Yetenek, ustalık. *Annem yemek konusunda çok maharetlidir.*

mahvet-: Yok etmek. Bozup işe yaramaz duruma getirmek.

marangoz: *Benim babam marangoz. O tahtadan masa sandalye yapıyor.*

martı: Martı denizde yaşar. Bir kuştur.

merhum: Ölü.

mermer: Bir taş türü. Genellikle mutfaklarda kullanırız. Mutfak tezgâhları mermerden olabilir.

muhallebi: Bir sütlü tatlı.

münasebetsiz: Yakışksız, çirkin.

nasihat: Öğüt.

okuryazar: *Dedeme mektup geldi. Mektubu ben okudum çünkü dedem okuryazar değil.*

öt-: İnsanlar konuşur, köpekler havlar, kuşlar öter.

parla-: *Ay gökyüzünde çok güzel parlıyor. Elmas gibi. Her yeri aydınlatıyor.*

rüya: *Dün gece bir rüya gördüm. Rüyamda çok zengin oluyordum.*

sağla-: Bir işin olması için gerekli durumu, şartları hazırlamak.

salla-: Bir şeyi sağa sola hareket ettirmek.

sandal: Çok küçük gemi. İki ya da üç kişi binebilir. İnsan gücüyle hareket eder.

sarar-: *Köpek çocuğu kovaladı. Çocuğun rengi sarardı.*

semt: Şehrin bir bölümü.

silin-: *Cebimdeki kâğıttaki telefon numaralarının bir kısmı silinmiş. Okuyamıyorum. Bir rakam var bir rakam yok.*

sonuç: *Öğretmen sınavın sonuçlarını açıkladı. 70 almışım.*

suçla-: *Kardeşim evdeki vazoyu kırdı. Ama beni suçladı. Sen kırdın, dedi.*

şakalaş-: Karşılıklı şaka yapmak.

şaşır-: *Yolda arkadaşımı gördüm. Çok şaşırdım. Çünkü o burada değildi.*

şüphe: *Bence katil o olmayabilir. İçimde bir şüphe var. Bence katil o değil.*

tak-: *Koluna saati taktı.*

tekke: İnsanlar tekkede kalır, ibadet eder.

tipi: Kar fırtınası.

titre-: *Çok sinirlendi elleri titriyordu. Elindeki kalem yere düştü.*

tuğla: *Evin duvarlarında tuğla var.*

tuhaf: Garip.

unut-: *Telefonumu arabada unuttum. Şimdi gidip alacağım.*

unutkanlık: *O çok ihtiyar. Artık her şeyi unutuyor. Unutkanlık başladı.*

usta: *O işini çok iyi yapar. Usta birisidir.*

uy-: Bu sınıfta kurallara herkes uyacak.

üvey: *Ayşe'nin annesi ölmüş. Babası tekrar evlenmiş. Ayşe'ye şimdi üvey annesi bakıyor.*

vergi: *Bu telefonun normal fiyatının üzerine % 18 vergisi var.*

vur-: Elini veya elindeki bir şeyi bir yere hızla çarpmak.

yaklaş-: Yanına doğru gitmek.

yalan: *Dün geleceğim dedi ama gelmedi. Her zaman yalan söylüyor. Doğru konuşmuyor.*

yokuş: *Bu yol çok dik. Yukarı doğru çıkıyorum. Ama yokuşta çok yoruluyorum.*

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancılara Türkçe öğretimi son yıllarda gelişme göstermeye başlamıştır. Hazırlanan kitaplarla, programlarla ve materyallerle Türkçenin etkili bir şekilde öğretilmesi hedeflenmektedir. Fakat yapılan bütün çalışmalara rağmen yabancılara Türkçe öğretimi alanında kaynak eksikliği hâlen giderilebilmiş değildir. Bu alandaki en büyük eksikliklerden birisi de yardımcı okuma kitaplarının nicelik olarak yetersizliğidir. Dünyada yabancı dil öğretimi yapan bazı devletler bu eksikliği gidermek için kendi edebiyatlarının önemli eserlerini dil öğrenen kişilerin düzeylerine uyarlayarak gidermeye çalışmıştır. Bu şekilde hem kendi edebiyatlarının önemli eserlerini tanıtmışlar hem de dil öğrenen kişilere kaynak sağlamışlardır. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında ise var olan yardımcı okuma kitapları genellikle ilkokul seviyesindeki öğrencilere yöneliktir. Bu kitaplar küçük yaştaki çocuklar için uygun olsa bile çocukluk çağını geçmiş kişiler bu kitapları okumak istememektedir. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin yaşlarına ve seviyelerine uygun kitaplar hazırlanması gerekmektedir.

Bu çalışmada Ömer Seyfettin'in Forsa, Eleğimsağma, Çakmak, Mermer Tezgâh, İlk Cinayet, Ant, Kurumuş Ağaçlar, Üç Nasihat ve Rüşvet adlı hikâyeleri Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nin A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi yapılarına göre uyarlanmıştır.

Ömer Seyfettin'in hikâyeleri uyarlanırken Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti'nde yer alan A1-A2 seviyesindeki dil bilgisi konuları göz önünde bulundurulmuştur. Hikâyelerde öğrencilerin seviyelerine uygun olmayan yapılar öğrencilerin anlayabileceği yapılara çevrilmiştir. Hikâyelerde, günlük hayatta kullanımı azalan bazı kelimeler ise okuyucunun anlayabileceği ve daha sık kullanılan kelimelerle değiştirilmiştir. Uyarlama çalışmasında yapı olarak sadeleşme olsa bile konu, olay akışı, zaman, mekân gibi hikâyenin ana unsurları üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Çalışmanın sonunda hikâyelerde geçen bazı kelimeler için Türkçe-Türkçe sözlük hazırlanmıştır. Bazı kelimeler için Türkçe açıklama yapılırken

bazı kelimeler öğrencilerin bildiği yapılar göz önünde bulundurularak sadece örneklerle sözlükte yer almıştır.

Yapılan çalışma ile bu alandaki en büyük eksiklerden birisi olan yardımcı okuma kitabı eksikliği bir nebze olsun giderilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmanın bundan sonra yapılacak araştırmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Araştırma sürecinde elde edilen bilgiler ışığında aşağıdaki hususlar önerilmektedir:

1. Yabancılara Türkçe öğretimi yapan kurumların desteğiyle tüm seviyelere yönelik okuma setleri oluşturulmalı ve bu setlere öğrencilerin kolay bir şekilde ulaşması sağlanmalıdır.

2. Yabancılara Türkçe öğretimi ayrı bir disiplin olarak görülerek bu alana özgü bir eğitim programı hazırlanmalı ve programın uygulanabilmesi için görev yapan okutmanlara belirli zaman aralıklarında eğitimler verilmelidir.

3. Türkçe öğreten kurumlar arasında koordinasyon sağlanmalı ve yapılacak işbirliği ile belli dönemlerde kurumlar arasında görüş alışverişi yapılmalıdır.

4. Öğrenciler için hazırlanan yardımcı okuma kitaplarının görseller, ses dosyaları ve etkinliklerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu sayede öğrencilerin sadece sınıf ortamında değil başka ortamlarda da Türkçe ile ilgilenmelerine olanak sağlanmalıdır.

5. Temel seviyede öğrenciler için basit yapılarla kurulmuş ve öğrencinin ilgisini canlı tutacak metinlere yer verilirken orta seviyede bilimsel içerikli metinlere yer verilmelidir.

6. Yabancılara Türkçe öğretiminde hazırlanan kitaplar sadece okuma becerisini geliştirmeye yönelik olmamalıdır. Söz konusu kitapların diğer becerilerin de geliştirilmesine yönelik etkinliklerle zenginleştirilmesi kitapları daha işlevsel hâle getirecektir.

7. Türk dilini ve kültürünü yansıtan edebî eserler sadeleştirilerek dil öğrenen kişilerin bu kitaplardan faydalanması sağlanmalıdır. Böylece öğrencilerin sadece

dilin kurallarını, kelimelerin anlamlarını, dil bilgisi yapılarını değil Türk kültürünü de öğrenmelerine katkı sağlanmış olur.

8. Temel seviyedeki öğrencilere yönelik resimli sözlük, ilerleyen seviyeler için ise Türkçe-Türkçe sözlükler hazırlanmalıdır.

9. Dil öğretiminin temelinde kültür aktarımı vardır. Bu sebeple hazırlanan kitapların kültürümüzü tanıtıcı nitelikte olmasına özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKBAYIR, S. (2006). *Cümle ve Metin Bilgisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- AKSAN, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKTAŞ, S. (2003). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- AKTAŞ, Ş. ve GÜNDÜZ, O. (2004). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- AKYOL, H. (1999). Bilgi Vermeye Dayalı Metinler ve Öğretimi. *Çağdaş Eğitim*, 253, 7-13.
- AKYOL, H. (2006). *Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- ARGUNŞAH, H. (2007). *Ömer Seyfettin Bütün Eserleri: Hikâyeler 1-2-3-4*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- ARI, Ş. (2010). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde İlköğretimin İkinci Kademesinde Öğrenim Gören Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ARICI, F. (2008). *Okuma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- ARSEVEN, T. (2005). Mesaj Açısından Çocuk Kitapları. *Hece*.104-105, 42-52.
- ARSLAN, M. ve GÜRSOY, A. (2008). Rol Yapma ve Drama Etkinlikleriyle Yabancılara Türkçe Öğretiminde Motivasyonun Sağlanması. *Ege Üniversitesi Ege Eğitim Dergisi*, 9 (2), 109-124.
- ATALAY, B. (1998). *Divanü Lügat-it Türk Tercümesi*, Ankara: TDK Yayınları.

BAKAN, H. (2012). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Ölçütler Çerçevesinde Bir Sadeleştirme Denemesi: Sait Faik Abasıyanık, "Meserret Oteli, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.*

BANARLI, N. S. (2004). *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

BARIN, E. (2003). Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, 13, 311-317.

BAŞARAN, M. ve AKYOL, H. (2009). Okuduğunu Anlama ve Metne Karşı Geliştirilen Tutum Üzerinde Metnin Bilgi Verici veya Hikâye Edici Olmasının Etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 11-23.

BAŞKAN, Ö. (2006). *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler ve Çözümler*. İstanbul: Multilingual.

BİÇER, N. (2011). *Kıpçak Dönemi Eserlerinin Yabancılara Türkçe Öğretimi Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

BİÇER, N. (2015). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Öğrenen Özerkliği Süreçlerinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

BOLAT, S. (2003). *Öykü Yazma Teknikleri*. İstanbul: Papirüs Yayınları.

BÖLÜKBAŞ, F. (2014). Jigsaw-IV Tekniğinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Türkçedeki Temel Zamanları Öğrenme Becerileri Üzerindeki Etkisi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3 (3), 196-209.

BÖLÜKBAŞ, F. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES 2015, 924-935.

BULUT, M. (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi, *Turkish Studies*, 8(13), 559-575.

CERAN, D., YILDIZ, D. ve ÇAKIN, E. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğreniminde Yazılı ve Sözlü Anlatımlarda Yapılan Yanlışlar: Japon Örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES 2015, 476-494.

COŞKUN, E. (2002). *Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Sessiz Okuma Hızları ve Okuduğunu Anlama Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ÇELEBİ, M. D. (2006). Türkiye'de Ana Dili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi. *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 285-307.

ÇETİŞLİ, İ. (2001). Edebiyat Dili/Edebî Dil. *Türk Yurdu*, Şubat-Mart 2001, 162-163.

ÇETİŞLİ, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş II*. Ankara: Akçağ Yayınları.

DEMİR, Ş. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi: Yöntemler, Uygulamalar, Öğrenme ve Öğretmede Karşılaşılan Bazı Sorunlar. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 3 (7), 144-158.

DEMİR, S. (2015). *Türkçede {-mİş} Biçimbiriminin İşlevleri ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Sınıflarında Öğretimi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

DEMİRCAN, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Ekin Yayın-Dağıtım.

DEMİREL, Ö. (2010). *Yabancı Dil Öğretimi; Dil Pasaportu- Dil Biyografisi- Dil Dosyası*, Ankara: Pegem Yayınları.

DOĞAN, S. (2011). *XIX. Yüzyılda Batı'da Yabancılara Türkçe Öğretimi Çalışmaları: W. B. Barker Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ER, O. (2015). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Uygulamalarının Kültürel Farkındalık Oluşturma Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

ER, O., BİÇER, N. ve BOZKIRLI, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (1), 51-69.

ERGİN, M. (2007). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basın/Yayım/Dağıtım.

ERKUL, R. (2004). *Cümle ve Metin Bilgisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

GÖÇER, A. ve MOĞUL, S. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (3), 797-810.

GÖÇMENLER, H. (2011). *Beden Dilinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

GÖĞÜŞ, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.

GÜLMEZ, B. (1987). Yazınsal Metin Çözümlemesi için Öneriler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 1-16.

GÜN, M., AKKAYA, A. ve KARA, Ö. T. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (6), 1-16.

GÜNAY, V. D. (2008). Neyi, Nasıl Okuruz ya da Okumalıyız? *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1 (2), 1-16.

GÜNAY, V. D. (2003). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

GÜNDÜZ, S. (2003). *Öykü ve Roman Yazma Sanatı*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.

GÜNEŞ, F. (2002). *Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Ankara: Ocak Yayınları.

GÜNEŞ, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları.

HAMARATLI, E. (2015). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kelime Ağı Oluşturma Yönteminin Öğrencilerin Yazma Becerisi ve Motivasyonuna Etkisi (Mısır Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

HATIPOĞLU, A. N. (2003). *Üniversitede Türk Dili*. Ankara: Barış Yayınevi.

İŞERİ, K. (1998). Okuma Ediminin Eğitimsel İşlevi. *TÖMER Dil Dergisi*, 70, 5-18.

KAHRAMAN, M. (2010). Türkçe Öğretiminde Edebi Eserin Yeri. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, 16-18 Aralık 2010 İzmir, 526-530.

KAPLAN, M. (2003). *Hikâye Tahlilleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

KAPLAN, M. (1977). *Türk Milletinin Kültürel Değerleri*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

KARA, M. (2011). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğrenen Yabancılara A1-A2 Seviyesinde Türkçe Öğretim Programı Örneği. *Zeitschriftfürdie Welt der Türken Journal of World of Turks*, 3 (3), 157-195.

KARASAR, N. (2009). *Bilimsel Araştırma ve Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.

KAVCAR, C., OĞUZKAN, F. ve AKSOY, Ö. (2001). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Anı Yayıncılık.

KAYA, F. (2006). *İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Bazı Öğrenme Stratejilerinin Tutum ve Okuduğunu Anlamaya Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

KAYA, S. (2011). *TÖMER'de Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan İngilizce ve Türkçe Kitaplarının Geçmiş Zaman Öğretiminin Genel Öğretim İlkeleri Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

KESKİN F. ve OKUR A. (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

KILIÇ, V. (2002) Bir metin Çözümleme Denemesi. *Türk Dili Dergisi*, 15 (90), 22-25.

KIRKKILIÇ A. ve AKYOL H. (2007). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

KIVRAR, S. (2000). Hızlandırılmış Öğrenme Metodu ile Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi, Uluslararası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu, Ankara: Ank. Ü. TÖMER.

KOLAÇ, E. (2009). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Açısından Değerlendirilmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 594-626.

KURT, C., AYGÜN, E.N., LEBLEBİCİ E. ve COŞKUN, Ö. (2012). *Yeni Hitit -1 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2* (Editör: N. Engin Uzun). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

KUTLU, A. (2015). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk Adlı Hikâyelerinin A1-A2 Seviyesine Uyarlanması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

NUHOĞLU, M. ve GÖKKAYA, H. (2006). *Türkçe Öğretimi Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

OĞUZKAN, A. F. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

OKUR, A. ve KESKİN, F. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (2), 1619-1640.

ÖZBAY, M. (2002). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi, *Türk Dili*, 602, 112-120.

ÖZBAY, M. (2007). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.

ÖZBAY, M. (2011). *KKTC Ortaokul Öğrencilerinin Okuma ve Yazma Becerileri*. Ankara: Öncü Kitap.

ÖZBAY, M. ve KARAKUŞ TAYŞI, E. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (1), 21-31.

ÖZDEMİR, C. (2013a). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Ders Malzemelerinin Önemi ve İşlevsel Ders Malzemelerinin Nitelikleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (1), 2049-2056.

ÖZDEMİR, C. (2013b). Dil- Kültür İlişkisi: Folklor Ürünlerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeri ve İşlevi. *Milli Folklor*, 97, 157-166.

ÖZDEMİR, E. (1983). *Anlayarak Okuma Tekniği*. Ankara: Mektupla Öğretim Merkezi Yayınları.

ÖZDEMİR, E. (2005). *Eleştirel Okuma*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

ÖZDEMİR, M. (2011). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edatlar, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖZİŞİK, A. (1997). *İlköğretim 6. Sınıflarda Türkçe Öğretiminde Yeni Teknikler Kullanarak Metin Anlamayı Geliştirme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ÖZÖN, M. N. (1954). *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

PARLAKYILDIZ, H. (1999). *İlkokulların Dördüncü-Beşinci Sınıflarında Türkçe Ders Kitaplarındaki Çocuk Edebiyatı Metinleri Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

POLAT, T. (2001). Avrupalılık Bağlamında Kültür Boyutuyla Yabancı Dil. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 13, 29-40.

RIZA, E. T. (2004). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. İzmir: Anadolu Matbaası.

SEVER, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı.

SÜLÜKÇÜ, Y. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde (Temel Seviye A1) Bilgisayar Destekli Materyal Geliştirme ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkisi*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

ŞİMŞEK, P. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

TABAK, G. (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Benzetim (Simülasyon) Tekniğinin Kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

TAŞIGÜZEL, S. (2004). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Öğretici Nitelikteki Metinlerde Eşdizimsel Örüntülemenin Görünümü. *Dil Dergisi*, 125,72-87.

TOSUN, C. (2005). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1 (1), 22-28.

TUNÇEL, H. (2011). *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözlü Türkçenin Kelime Sıklığı ve Yaygınlığını Belirleme Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ (1981). İstanbul: Dergâh Yayınları.

TÜRKÇE SÖZLÜK (2005). Ankara: TDK Yayınları.

ÜNALAN, Ş. (2006). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

YAKICI, A., YÜCEL, M., DOĞAN, M. ve YELOK V. S. (2005). *Türkçe-2 Sözlü Anlatım*. Ankara: Bilge Yayınları.

YILDIRIM, O. (2013). *Yeni Türk Edebiyatı Metinlerinin A1-A2 Düzeyine Uyarlanması ve Çalıkuşu Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILDIZ, Ü. ve TUNÇEL, H. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Öneriler. (Editörler: KILINÇ, A. ve ŞAHİN, A.) *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi, 115-145.

YÜCE, S. (2005). İletişim ve Dil: Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1 (1), 81-88.

EKLER

EK-1 Eleğimsağma Hikâyesinin Özgün Metni

ELEĞİMSAĞMA

Küçük Ayşe sabahtan beri önünde mekik dokuduğu yüksek bez tezgâhından kalktı. Yorgun yorgun gerindi. Bugün evde yapılmıydı. Babasıyla kardeşleri dün erkenden kasabaya, pazara gitmişlerdi. Annesiyle ablası da komşuda idiler; belki Zaimlerde... Gözlerini ovuşturdu. Yavaş yavaş sofanın duvarındaki sarı çerçeveli aynaya yaklaştı. Kendine baktı. Beyazları azalan kömür gözleri uykudan henüz kalkmış gibi mahmurdu. Yanakları daha ziyade aldı. Ve gür siyah saçları dağınıktı. Tekrar gerindi. Gerinirken bütün bütün süzülen gözlerini, titreyen, gerilen ince dudaklarını, beyaz ve billur gerdanını sanki ilk defa görüyormuş gibi şaştı.

– Ne güzelim ben, ayol...

diye güldü... Başını eğdi. Mavi aba terliklerinden boynunun görebildiği yerlerine kadar bütün vücudunu dikkatle süzdü. Gözlerini tekrar aynaya attı. Döndü. Saçlarını elleriyle dalgalandırdı. İşte daha on yaşında yokken koca bir kız gibi iri idi. İki gün evvel Zaimlerin düğününde öteki köylerden gelenler onu bu kadar büyümüş görünce hayrette kalmışlardı. Hem öyle kuvvetli idi ki... erkek akranlarını bir tutuşta kaldırıp yere çarpıyordu. Ona "Pehlivan Ayşe" derlerdi. Erkek çocuklar gibi ata binmesini, silah atmasını, güreşmesini, birdir bir, esir almaca oynamasını çok seviyordu. Fakat...

Fakat işte büyüdükçe o kadar sevdiği bu oyunlara veda etmek lazım gelecekti. Hatta geçen gün çeşme dönüşünde köyün imamına, Kurt Hoca'ya rast gelmişti. Kuru elini öperken bu hiç hoşlanmadığı huysuz ihtiyar ona:

– Kız Ayşe, anana söyle, seni örtüye soksun. Artık senin açık dolaşman caiz değil, demişti. Yarın yahut öbür gün o da, her büyüyen kız gibi, çara girecek... Ve demek kendini sıkın bu evde, bu bez tezgâhının başında ölünceye kadar mahpus kalacaktı... Atlara, tüfeklere, güreşlere, kaydıraklara, hepsine veda etmek ha... Eliyle saçlarını arkaya attı. Aynaya tekrar dikkatle baktı. Ne güzeldi! Ama bu güzelliğin, bu gür saçların, bu kömür gözlerin, bu al yanakların onca hiç ehemmiyeti yoktu. İçini çekti:

– Ah erkek olsaydım...

dedi. Ah erkek olsaydı... Hemen alevlenen masum bir çocuk hayatının mantıksız garabetleriyle düşünmeye başladı. Neler yapmıyacaktı? Bir kere yalnız Bozkaya'nın değil, hatta bütün kazanın birinci pehlivanı olacaktı. Sonra... Meşhur bir efe... Ve mutlaka Zaimoğullarının küçük kızını alacaktı. Muharebelere girecek, göğsü nişanlarla dolacak, dağları aşacak, cesur köy delikanlılarının yaptıkları gibi haftalarca ayı avlarında dolaşacaktı. Aynanın önünden çekildi. Yine yavaş adımlarla pencereye doğru yürüdü. Kenara dirseğini dayadı. Hava hem açık, hem bulutlu idi. Yüz adım ötede Kurt Hoca'nın bahçesinden horozlar ötüyordu. Öğle yaklaştığı hâlde ortalıkta sanki yeni sabah oluyormuş gibi tatlı bir hâl vardı. Ara sıra hafif bir yağmur serpeliyordu. Ayşe tamamıyla hayalatına daldı. Cansız bir heykel gibi hiç kıvıldamıyordu.

– Fakat... birdenbire yüreği atmaya başladı.

Sarardı. Nefesi tutuluyordu. Acaba o söz sahi mi? Ama yalan olmak ihtimali var mı? Kızardı. Başını ellerinin içine aldı. Evet... Ömründe bu kadar yakın bir eleğimsağma görmemişti. Köyün arkasındaki kuru dereye giden yolun etrafındaki fundalıkların, deve dikenlerinin ortasından pembeli, mavili, yeşilli, sarılı, morlu, kırmızılı, turunculu kalın, gayet kalın bir eleğimsağma kalkmış, nurdan eğri bir direk gibi havaya uzanmıştı. Ucu ta fundalıkların içinde idi... Ayşe'nin yüreği daha hızlı çarpmaya başladı. İşte bu kadar köyün yakınına inmiş olan bu eleğimsağmanın koşup bir kere altından geçse...

Erkek olacaktı!

Bunda hiç şüphesi yoktu. Daha ziyade düşünmedi. Pencereden ayrıldı. Merdivenlerden indi. Bahçeyi geçti. Kendini sokağa attı. Deli gibi koşmaya başladı. Etrafını görmüyordu. Koştu. Koştu. “Eleğimsağma sönmeden yetişeyim” diye bütün kuvvetiyle koştu. Koştu. Kestirme gitmek için hendeklerden atladi. Tarlaları çiğnedi. Tepelere tırmandı. Fundalıklara daldı. Yağmur hep yağıyordu. Koştu. Koştu. Koştu. Çalılara etekleri takılıyor, elleri, yüzü, gözü yırtılıyordu. Nihayet eleğimsağmaya elli adım kadar yaklaştı. İyice keşilmişti. Bir gayret... Bir gayret daha...

Nefes nefese eleğimsağmanın altından geçti.

– Oh!

dedi. Yağmur hâlâ yağıyor, güneş bulutların arasından görünüyordu. Koşarken terliklerini ayağından atmıştı. Çorapları paralanmış, dikenlere, taşlara çarpan ayakları berelenmişti. “Biraz dinlensem...” diye fundalıkların içine uzandı. Yağmur bazı hızlanıyor, bazı yavaşlıyordu.

*

Ayağa kalkınca şaşırıldı. Boyu büyümüş, cepkeni yırtılmış, kısalan etekleri belinde kalmıştı. Islanmış yüzüne elini götürdü. Parmaklarına bıyıkları dokundu. Kendine baktı. Koca bir delikanlı! Ama arkasındakiler erkek esvabı değil.

– Eve gideyim, şunları değiştireyim.

dedi. Yürüdü. O kadar kuvvetlenmiş idi ki... demin yarım saatte koşarak geçtiği yerleri üç adımda aştı. Her tarafı sıcak bir güneş aydınlatıyordu. Çok susamıştı. Açık bıraktığı kapıdan girdi. Evvela kanıncaya kadar su içti. Sonra yukarı çıktı. Kilitli bir sandığı kırdı. Ağabeysinin bayramlıklarını çıkardı. Giydi. Vücutuna çok dar geliyordu. Duvardan martini de aldı. Omzuna taktı. Dışarı çıktı. Her yeri ağır bir sis kaplamıştı. Sokağın baş tarafından davul zurna sesleri işitti. O tarafa doğru gitti. Yolda oynayan çocuklara ne olduğunu sordu.

– Zaimgillerin düğününde güreş var.
dediler.

– Üç gün evvel onların düğünü olmadı mı be?

– Şimdi de küçük kızlarını everiyorlar...

Küçük kızlarını, Gülsüm'ü ha... Birdenbire hiddetlendi. İşte şimdi erkekti. Bu üzüm gözlü küçücük kızı kendi alacaktı. Koştı, cami meydanından geçti. İkinci namazından çıkanlar ona bakıyor, kim olduğunu tanımıyorlardı. Düğün evinin avlusuna girerken yeni yüze inmiş efeler gibi bir nara attı:

– Er olan meydanda! Açılın!

Herkes ona baktı. Tanımıyorlardı. Davullar, zurnalar çalıyor, ortada çiftler çiftler pehlivanlar güreşiyordu. Evvela kim olduğunu söylemedi.

– Hoş geldin efe, kimlerdensin?

diyenlere gülüyor:

– Sonra anlarsınız...

diyordu. Pehlivanlara bağırdı:

– Benimle ikişer ikişer güreşecek varsa meydana çıksın!...

Kadın erkek bütün köy ahalisi şaştı. Bir fısıltıdır gitti. Yerinden kalkan Kurt Hoca bile cüppesini arkasına kambur yapıyor, onu iyice görmek için gözlüklerini takıyordu. Şimdiye kadar bir kişinin iki pehlivanla güreştiği işitilmemişti. Ayşe yağlandı. Kışpetler giydi. Çiftler çiftler karşısına çıkan pehlivanları kaldırıp kaldırıp yere çarptı. Başa verilen kocaman mandayı kuzu gibi kucağına alınca halk hayretten bağırışmaya başladı:

– Nerdensin delikanlı?

– Kimlerdensin efe?...

– Yaşa, yaşa.

Davullar, zurnalar sustu. Avlunun içindekilerin hepsi etrafına toplandı. Ayşe:

– Ben Bozkaya'danım...

diye haykırdı. Herkes birbirine bakıştı. Bütün köy halkı orada idi. Hiçbirisi onu tanımıyordu:

- Hayır, Bozkaya'dan değilsin.
- ...
- Biz köyümüzü tanımaz mıyız?
- ...
- Eğleniyorsun!
- Dayanamadı. Güldü:
- Ben Ayşe'yim...
- Halk uğuldadı:
- Hangi Ayşe, hangi Ayşe?
- Hacı Mehmetlerin Ayşe...
- !!!

Köy ahalişi bir türlü inanamıyordu. Ayşe bağıra bağıra nasıl koştuğunu, nasıl eleğimsağmanın altından geçtiğini, nasıl erkek olduğunu anlattı. Nihayet sordu ki:

- Gülsüm'ü kim alıyor?
- Muhtarın oğlu Hasan...

dediler.

- Çabuk karşıma gelsin...

Kalabalığın içinden Hasan'ı buldular. Ayşe Efe'nin karşıma diktiler.

- Nikâhı kim kıydı?
- Kurt Hoca...
- Kurt Hoca ha... Onu da getirin bakayım.

Kurt Hoca'yı da getirdiler. Herkese emreden, daima surat asan, kimseye yüz vermeyen Kurt Hoca şimdi yumuşamış, elpençe divan duruyordu. Ayşe dedi ki:

- Ulan Hasan, boşa bakayım Gülsüm'ü!
- Boşamam.
- Boşa diyorum.

Ve birden kırmızı kuşağından yakaladı. Havaya kaldırdı.

- Ay, ay, ay... aman efe...

- Boşa, diyorum, yoksa şimdi yere çarpar, beynini parçalarım.

- Boş olsun! Boş olsun!...

Zavallı Hasan havada bağıyordu. Ayşe onu yavaşça yere bıraktı. Sonra Kurt Hoca'ya döndü:

- Kıy bakalım Gülsüm'le benim nikâhımı!

dedi.

- Kıymam.

- Yapma Hoca!

- Kıymam...

- Kıy diyorum.

- Kıymam.

- Niçin kıymıyorsun?

- Caiz değil. Caiz değil.

- Caiz değil filan tanımam, kıyacaksın.

- Kıymayacağım.

Ayşe bir saldırdı. Hasan'a boşattığı gibi havada nikâhını kıydırmak için Kurt Hoca'nın kuşağından yakaladı. Havaya kaldırdı:

- Kıy bakayım çabuk, yoksa şimdi yere çarparım.

- Kıymam.

- Kıy diyorum. Yoksa fena olacak.

- Kıymayacağım, kıymayacağım.

- Ayşe fena hâlde hiddetlendi. Hiç hazzetmediği bu zalim herifi salladı, salladı, salladı. Öyle bir fırlattı ki...

Fakat Kurt Hoca yere düşmedi! Havada kaldı. Ve havada bağır-maya başladı:

- Hey köylü... haberiniz olsun bu erkek değildir. Bu kızdır. Bu-

- nu örtüye sokmalı. Bunun böyle gezmesi caiz değildir.

Avlunun içindeki halk karınca kümesi gibi birdenbire çoğalıyor, kaynaşıyor, Kurt Hoca'nın sesiyle:

- Caiz değil, caiz değil...

diye korkunç bir uğultu çıkarıyor... Ve hepsinin ellerinde kalın, si-

yah çarlar, kırmızı peştemallar, onu örtmek, örtüler altında boğmak için üzerine hücum ediyorlardı. Ayşe silkindi. Bir nara attı. Martini ni yakaladı. Dipçiği savurmaya başladı. Herkesi önüne kattı. Yetiştiğinin beline indiriyor, yere yuvarlıyordu. Yalnız Kurt Hoca kanat gibi açılan cüppesiyle havada dolaşıyordu. Köyün sokaklarında elleri çarlı, peştemalli köylüleri kovalıyordu. Cami meydanından geçerken Kurt Hoca'nın çaylak gibi minareye konduğunu gördü. Hemen caminin avlusuna daldı. Yavaşça minarenin merdivenlerinden çıkıyor, içinden:

– Ah, şu mendeburu bir yakalasam...

diyordu. Şerefeye gelince Kurt Hoca'ya birdenbire yapıştı:

– Caiz değil mi bakayım?

diye gırtlığından tuttu. Sıkıyordu. Canı çıkarken hoca fena hâlde tepindi. Gümbür gümbür şerefe yıkıldı. Ayşe aşağıya düştü. Kafası küt diye yere vurdu.

*

Gözünü açınca kafasını yumruklayan babasını gördü:

– Domuzun kızı, ne arıyordun burada?

– ...

Yağmurla sırsıklam olmuş, yeşil ve sık fundalıkların içinde idi. Anası, ağabeyi, muhtarın oğlu korucu Hasan, daha birtakım komşular etrafında duruyorlardı.

– Ne arıyordun burada, bizi arattırıyorsun, domuz!

– ...

Deminden kuşağından tutup havaya kaldırdığı Hasan onu kurtarmaya çalışıyor:

– Bir daha etmez ağam, bir daha etmez...

diyordu. İşte öğleden beri onu arıyorlardı, böyle birdenbire kaybolması bütün köyü merakta bırakmıştı. Her tarafa adamlar, korucular çıkmıştı. Üç dört saattir çamurlar içinde dolaşan babası öfkesini alamıyor, yarısı Ayşe'yi kurtaranlara yapışan tekmeler indiriyordu.

– Kızgın domuz, ne arıyordun burada...
diye kükrüyordu. Anası da babasının küfürlerini tekrarlıyor, evde ona göstereceğini söylüyor, gözlerini açıyor, başını sallıyordu.

– Ne arıyordun burada?..

– ...

Ayşe aptallaşmış, hiç cevap veremiyor, yalnız ağlıyordu. Anasının, babasının, köylülerin arkasına takıldı. Demin koştuğu yerlerden miskin miskin köye döndü. Evlerine yaklaştıkları zaman havadan bir ses geldi:

– Buldunuz mu Mehmet Ağa?

– Bulduk hoca efendi...

Ayşe gözlerini yukarı kaldırdı. Kurt Hoca, başı kabak, yalın ayak, kolları sıvalı, evinin yüksek taraçasında kalaylı ibriğiyle abdestini tazeliyordu.

– Nerede imiş?

– Fundalıklarda. Uyumuş kalmış...

– Bu yağmurdâ orada ne yapıyormuş ki...

– Söylemiyor domuz.

– Örtüye koyun onu, örtüye... Artık onun açık dolaşması caiz değil...

Zavallı Ayşe hiç sesini çıkaramıyor, utancından yerlerin dibine geçiyor, bastığı çamurlara bakarak, bütün göğsünü sarsan derin hıçkırıklarla hüngür hüngür ağlıyordu.

EK-2 Ant Hikâyesinin Özgün Metni

ANT

...Ben Gönen'de doğdum. Yirmi yıldan beri görmediğim bu kasaba hayalimde artık seraplaştı. Birçok yerleri unutulmuş eski, uzak bir rüya gibi oldu. O zaman genç bir yüzbaşı olan babamla her vakit önünden geçtiğimiz Çarşı Camii'ni, karşısındaki küçük ve harap şadırvanı, içinde binlerce kereste tomruğu yüzen nehirciği, bazı yıkanmaya gittiğimiz sıcak sulu hamamın derin havuzunu şimdi hatırlamaya çalışırım. Fakat beyaz bir nisyan dumanı önüme yığılır. Renkleri siler, şekilleri kaybeder... Pek uzun gurbetlerden sonra vatanına dönen bir adam doğduğu yerin ufku koyu bir sis altında bulup da sevdiği şeyleri uzaktan bir an evvel göremediği için nasıl mahzun olursa, ben de tıpkı böyle müraka, sabırsızlığa benzer bir elem duyarım. O her akşam sürülerle mandaların ve ineklerin geçtiği tozlu ve taşsız yollar, yosunlu ve siyah kiremitli çatılar, yıkılacakmış gibi duran büyük duvarlar, küçük ve ahşap köprüler, nihaysiz tarlalar, alçak çitler hep bu duman içinde erir...

Yalnız evimizle mektebi gözümün önüne getirebilirim.

*

Büyük bir bahçe... Ortasında köşk tarzında yapılmış bembeyaz bir ev... Sağ köşesinde her vakit oturduğumuz beyaz perdeli oda... Sabahları annem beni bir bebek gibi pencerenin kenarına oturtur, dersimi tekrar ettirir, sütümü içirirdi. Bu pencereden görünen avlunun öbür tarafındaki büyük toprak rengindeki binanın camsız ve kapaksız tek bir penceresi vardı. Bu siyah delik beni çok korkuturdu.

Yemeklerimizi pişiren, çamaşırlarımızı yıkayan, tahtalarımızı silen, babaımın atına yem veren, av köpeklerine bakan hizmetçimiz Abil Ana'nın her gece anlattığı korkunç ve bitmez hikâyelerdeki ayıyı bu karanlık pencerede görür gibi olurdum. Bu vehim ile, rüya dinlemek ve tabir etmek merakında olan zavallı anneme her sabah ayılı rüyalar uydurur, iri ve kuzgun bir ayının beni kapıp dağa götürdüğünü, ormandaki inine kapadığını, kollarımı bağıladığını, burnumu ve dudaklarımı yediğini, sonra Bayramiç yolundaki su değirmeni-nin çarkına attığını söyler, ona birçok, "Hayırdır inşallah..." dedirtirdim. Ve tabir ederken benim büyük bir adam, büyük bir bey, büyük bir paşa olacağımı, bana kimsenin fenalık yapamayacağını temin ettikçe yalan söylediğimi unuttur, ne kadar sevinirdim!

Nasıl sokaklardan ve kiminle giderdim? Bilmiyorum... Mektep bir katlı ve duvarları badanasız idi. Kapıdan girilince üstü kapalı bir avlu vardı. Daha ilerisinde küçük ve ağaçsız bir bahçe... Bahçenin nihayetinde ayakyolu ve gayet kocaman abdest fiçisi... Erkek çocuklarla kızlar karmakarışık otururlar, beraber okur, beraber oynarlardı. "Büyük Hoca" dediğimiz kınalı ve az saçlı, kambur, uzun boylu, ihtiyar ve bunak bir kadındı. Mavi gözleri pek sert parlar, gaga gibi eğri ve sarı burnuyla tüyleri dökülmüş hain ve hasta bir çaylağa benzerdi. Küçük Hoca erkekti. Ve Büyük Hoca'nın oğlu idi. Çocuklar ondan hiç korkmazlardı. Galiba biraz aptalca idi. Ben arkadaşlarımla, Büyük Hoca'nın en uzun sopasını uzatamadığı bir yerde otururdum. Kızlar, belki saçlarının açık sarı olmasından, bana hep "Ak Bey" derlerdi. Erkek çocukların büyücekleri ya ismini söylerler, yahut "Yüzbaşı oğlu" diye çağırırlardı. Sınıf kapısının açılmayan kanadında sallanan "geldi, gitti" levhası yassı ve cansız bir yüz gibi bize bakar, kalın duvarların tavana yakın dar pencerele-rinden giren donuk bir aydınlık durmadan bağırır, haykırarak okuyan çocukların susmaz ve keskin çığlıklarıyla sanki daha ziyade ağırlaşır ve bulanırdı...

*

Mektepte yalnız bir nevi ceza vardı: Dayak... Büyük kabahat-
liler, hatta kızlar bile falakaya yatarlardı. Ve falakadan korkmayan,
titremeyen yoktu. Küçük kabahatlıların cezası ise nispetsiz ve mik-
yassız idi. Küçük Hoca'nın ağır tokadı... Büyük Hoca'nın uzun so-
pası... ki rast geldiği kafayı mutlaka şişirirdi. Ben hiç dayak yeme-
miştim. Belki iltimas ediyorlardı. Yalnız bir defa Büyük Hoca kuru
ve kemikten elleriyle yalan söylediğim için sol kulağımı çekmişti.
O kadar hızlı çekmişti ki ertesi günü bile yanıyordu. Ve kıpkırmızı
idi. Hâlbuki kabahatim yoktu. Doğru söylemişim. Bahçedeki ab-
dest fıçısının musluğu koparılmıştı. Büyük Hoca bu kabahati yapa-
nı arıyordu. Bu mavi cepkenli, kırmızı kuşaklı, hasta ve zayıf bir ço-
cuktu. Haber verdim. Falakaya konacaktı. İnkâr etti. Sonra diğer bir
çocuk çıktı. Kendi kopardığını, onun kabahati olmadığını söyledi ve
yere yattı. Bağıra bağıra sopaları yedi. O vakit Büyük Hoca, "Niçin
yalan söylüyor, bu zavallıya iftira ediyorsun?" diye kulağıma yapış-
tı. Yüzünü buruşturarak darıldı.

*

Ağladım. Ağladım. Çünkü yalan söylemiyordum. Evet muslu-
ğu koparıırken gözümle görmüştüm. Akşam azadında dayağı yiye
çocuğu tuttum:

- Niçin beni yalancı çıkardın? dedim, musluğu sen koparma-
mıştın...

- Ben koparmıştım.

- Hayır, sen koparmamıştın. Öbür çocuğun kopardığını ben gö-
zümle gördüm.

Israr edemedi. Yüzüme baktı. Bir an öyle durdu. Ve eğer hoca-
ya söylemeyeceğime yemin edersem saklamayacaktı. Anlıyacaktı.
Ben hemen yemin ettim. Merak ediyordum:

- Musluğu Ali koparmıştı, dedi, ben de biliyordum. Ama o çok
zayıf ve hem hastadır. Görüyorsun, falakaya dayanamaz. Belki ölür,

daha yataktan yeni kalktı.

- Ama sen niçin onun yerine dayak yedin?

- Niçin olacak. Biz onunla ant içmişiz. O bugün hasta, ben iyi ve kuvvetliyim. Onu kurtardım işte.

Pek güzel anlamadım. Tekrar sordum:

- Ant ne?

- Bilmiyor musun?

- Bilmiyorum!

O vakit güldü. Benden uzaklaşarak cevap verdi:

- Biz birbirimizin kanlarını içeriz. Buna ant içmek derler. Ant içenler kan kardeşi olurlar. Birbirlerine ölünceye kadar yardım ederler, imdada koşarlar.

Sonra dikkat ettim, mektepte birçok çocuklar birbirleriyle ant içmişlerdi. Kan kardeşi idiler. Hatta bazı kızlar bile kendi aralarında ant içmişlerdi. Bir gün bu yeni öğrendiğim adetin nasıl yapıldığını da gördüm. Yine arka rahlelerde idi. Küçük Hoca abdest almaya dışarı çıkmıştı. Büyük Hoca arkasını bize çevirmiş, yavaş yavaş, bir sümüklü böcek kadar ağır, namazını kılıyordu. İki çocuk tahta saplı bir çakı ile kollarını çizdiler. Çıkan büyük kırmızı damlayı kollarının üzerinde çizgiye sürdüler, kanlarını karıştırdılar. Sonra birbirlerinin kollarını emdiler. Ant içerek kan kardeşi olmak... Bu, beni düşündürmeye başladı. Şayet benim de kan kardeşim olsa idi hocaya kulağı-mu çektirmeyecek, ihtimal falakaya yatacağım zaman beni kurtaracaktı. Koca mektebin içinde kendimi yapıyalız, arkadaşsız ve hâmisiz zannediyordum, anneme fikrimi, her çocuk gibi birisiyle ant içmek istediğimi söyledim. Ve andı tarif ettim. Razi olmadı. Ve: "Öyle münasebetsizlikler istemem. Sakın yapma ha..." diye tembih etti.

Lakin ben dinlemedim. Aklıma ant içmeyi koymuştum. Fakat kiminle? Bir tesadüf, beklenilmey en bir kaza bana kan kardeşimi

kazandırdı. Cuma günleri bizim evin bahçesine bütün komşu çocukları toplanırlardı. Akşama kadar beraber oynardık. Arkamızdaki evlerin sahibi Haçı Budakların benim kadar bir çocukları vardı ki en çok adı hoşuma giderdi: Mıstık... Bu kelimeyi söylerken sanki mütelezziz olur ve hep tekrarlardım. O kadar ahenkli ve tanınli idi. Kızlar, bu güzel isme uydurulmuş kafiyeleri, Mıstık'ı bahçede ve sokakta görünce bir ağızdan söylerler, hâlâ hatırımda:

Mustafa Mıstık,
Arabaya kıstık,
Üç mum yaktık,
Seyrine baktık!

diye bağırışlar, ellerini yumruk yaparak ona karşı dururlardı. Mıstık hiç kızmazdı. Gülerdi. Biz de bazı bu beyitleri bağırarak tekrarlar, eğlenirdik.

Bu iki minimini beyit benim hayalime bile tesir etmişti. Rüyamda birçok arsız kızların onu büyük bir muhacir arabasına sıkıştırarak ve etrafına üç mum yakarak seyrine baktıklarını görürdüm. Niçin Mıstık öyle uslu dururdu. Niçin birden fırlayıp bu kızlara birkaç tokat atmaz, sıkıştığı katran kokulu arabadan kurtulmazdı... Hepimizden kuvvetli o idi. Sanki adı gibi her tarafı yuvarlaktı; başı, kolları, bacakları, vücudu... hatta elleri... Bütün çocukları güreşte yenerdi. Ve yazın her cuma sabahı büyük bir deste söğüt dalı getirirdi. Bu dallardan kendimize atlar yapar, cirit oynar, yarışa çıkarırdık. Yarışta da hepimizi geçerdi. Onu hiçbirimiz tutamazdık. İşte yine böyle bir cuma günü Mıstık söğüt dallarıyla geldi. Ben en uzununu kendime ayırdım. Öbürlerini çocuklara dağıttım. Bir çakı ile bu dalların ucunu keser, kabuklarından iki kulak bir burun çıkartır, tıpkı bir at başına benzetirdik. Ve bunu en güzel ben yapardım.

Kendi atımı yapıyordum. Mıstık'la diğer çocuklar sıralarını bekliyorlardı. Nasıl oldu, farkına varmadım, söğüdün kabuğu birden yarıldı. Arasından kayan çakı sol elimin şahadet parmağını kesti. Sulu ve kırmızı bir kan akmaya başladı. O saatte aklıma bir şey geldi: Ant içmek... Parmağımın acısını unuttum, Mıstık'a:

– Haydi, dedim, hazır elim kesildi. Kan kardeşi olalım. Sen de kes...

Tereddüt etti. Siyah gözlerini yere dikerek büyük ve yuvarlak başını salladı:

– Olur mu ya... Ant için kol kesmek lazım...

– Canım ne zararı var? diye ısrar ettim, kan değil mi? Hepsini bir. Ha koldan, ha parmaktan... Haydi, haydi!..

Razı oldu. Elimden aldığı çakı ile kolunu, hatta biraz derince kesti. Kanı o kadar koyu idi ki akmıyor, bir damla hâlinde kabarıyor ve büyüyordu. Parmağımın kanı ile karıştırdık. Evvela ben emdim. Bu, tuzlu ve sıcak bir şey idi. Sonra o da benim parmağımı emdi.

*

Bilmiyorum aradan ne kadar zaman geçti. Belki altı ay... belki bir yıl... Mıstık'la kan kardeşi olduğumuzu adeta unutmuşum. Yine beraber oynuyor, mektepten eve beraber dönüyorduk. Bir gün hava pek sıcaktı. Büyük Hoca bizi yarım azat etti. Tıpkı perşembe günü gibi... Mıstık'la sokağın tozları içinde yavaş yavaş yürüyorduk. Ben fesimin altına mendilimi koymuştum... Terimi silmediğim için yüzüm sırsıklam idi. Büyük ve geniş bir yoldan geçiyorduk. Kenarda yıkılmış bir duvarın temelleri vardı. Birdenbire karşıdan iri ve kara bir köpek çıktı. Koşarak geliyordu. Arkasından, birkaç adam, kalın sopalarla kovalıyorlardı. Bize: "Kaçınız, kaçınız, ısıracak..." diye bağırıyorlardı. Korktuk. Şaşırdık. Öyle kaldık. Evvela ben biraz kendimi toplayarak, "aman, kaçalım..." dedim, ama gözleri ateş gibi parlayan köpek bize yetişmişti. O vakit Mıstık, "sen arkama saklan..." diye haykırdı ve önüme geçti. Köpek onun üzerine hücum etti. İlk hızla birbirlerine çarptılar. Sonra tıpkı güreşir gibi boğaz boğaza geldiler. Köpek de ayağa kalkmıştı.

*

Biraz böyle savaştıktan sonra ikisi de yere yuvarlandılar. Mıstık'ın küçük fesi ve mavi yemenisi düştü. Bu muharebe bana pek uzun geldi. Titriyordum. Sopalı amcalar yetiştiler. Köpeğe odunlarının bütün kuvvetiyle birkaç tane indirdiler. Mıstık kurtuldu. Zavalının kollarından ve burnundan kan akıyordu. Köpek, kuyruğunu bacalarının arasına sıkıştırmış, ağzı yerde, dörtmala, kaçtı. Mıstık: "Bir şey yok... Acımıyor... Biraz çizildi..." diyordu. Evine götürdüler. Ben de hemen evimize koştum. Anneme başımıza geleni anlattım. Abil Ana beni yere yatırdı. Uzun uzadı kasıklarına, korku damarlarına bastı. Ve öyle bir dua okuyarak yüzüme üfledi ki sarımsak kokusundan aksırdım.

Ertesi günü Mıstık mektebe gelmemişi. Daha ertesi günü yine gelmedi... Anneme Hacı Budaklara gidip Mıstık'ı görmemizi söyledim. "Hasta imiş yavrum, dedi. İnşallah iyi olunca yine oynarsınız, şimdi rahatsızlık etmek ayıptır." Ondan sonra ben her sabah Mıstık'ı iyileşmiş bulacağım ümidiyle mektebe gittim.

Fakat heyhat... O hiç gelmedi... Köpek kuduzmuş. Baktırmak için Mıstık'ı Bandırma'ya götürdüler. Oradan İstanbul'a göndereceklerdi.

Ve nihayet bir gün işittik ki Mıstık ölmüş...

*

Erken kalktığım açık ve bulutsuz sabahlar, herkes gibi bana da, çocukluğumu hatırlatır. Yâdında ezeli ve mor bir fecir memleketi gibi kalan doğduğum yeri gözümün önüne getirmek isterim. Ve daima, farkında olmayarak, sol elimin şahadet parmağına bakarım. Birinci boğumun üstünde hâlâ beyaz çizgi şeklinde duran bu küçük yara izi bence pek mukaddestir. Andı için ölen, hayatını mahveden kahraman kan kardeşimin sıcak dudaklarını tekrar parmağımın ucunda duyar, beni kurtarmak için o kendisinden büyük, kudurmuş, iri ve kara çoban köpeğiyle pençelesen aslan ve bahadır hayalini görürüm.

Ve kavmiyetimizden, hadsî (intuitif) Türklükten uzaklaştıkça daha müteaffin derinlerine yuvarlandığımız karanlık uçurumun, bu ahlaksızlık ve bozukluk, vefasızlık ve hodgâmlık, adilik ve miskinlik cehenneminin dibinde meyus ve sartlaşmış, kıvranırken saf ve nurdan mazi kaybolmuş bir cennetin hakikatten uzak bir serabı hâlinde karşında açılır... Beni müteselli ve mesut eder. Saatlerce Mıstık'ın hatırasıyla, bu muazzez ve necip matemini eskikip unutuldukça daha ziyade kıymeti artan tatlı ve mahzun acısıyla müteleziz olurum...

Genç Kalemler, C. 3, S. 19, 11 Nisan 1328/24 Nisan 1912, s. 166-171.

EK-3 akmak Hikâyesinin Özgün Metni

ÇAKMAK

- Ulan İboş, sen be!
- Vay Mıstık, sen ha?
- Ben ya...

.....

İki hemşehri hemen kucaklaştılar. Makedonya'dan çıktıkları günden beri görüşmemişlerdi. Şimdi bu üçra Anadolu kasabacığının dışarısında, bu inleye inleye akan çakıllı dereciğin başında böyle karşı karşıya gelmek... onlar için umulmadık bir saadet oldu! Hayretle karışan sevinçleri pek samimiydi. Terk ettikleri eski vatanlarında ikisi de sürücülük yapardı. Yılın her mevsimine göre ayrı bir ticaretleri vardı. Sonbaharda Sırbistan'a geçerler, at, katır, eşek alır... kış gelince cambazlığı bırakarak Bulgaristan'dan zahire taşırlardı. Vakıa hiç ortaklık etmemişlerdi. Ama gayet iyi tanışlırdı. Birbirlerinin hakkında nihayetsiz bir itimat beslerlerdi. Mıstık kirli sarı yüzünde gayet temiz birer canlı mücevher gibi mavi mavi parlayan küçük gözlerini oynatarak sordu:

- Ne yapıyorsun bakalım?
- Hiç...
- Burada ne arıyorsun?
- Hiç. Geçiyorum. Ee sen?
- Ben de.
- Nereye gidiyorsun?
- Daha belli değil. Sen nereye?
- Benim de belli değil.

- Ne vakitten beri buradasın?
- Bir ay var...
- Ben de aşağı yukarı bir aydır buraldayım!

.....

İkisi de henüz gençtiler. Çolukları çocukları yoktu. Sermayele-ri, sırtlarındaki iplerle bellerindeki kuşaklarıydı. Anadolu'da şehir, kasaba, köy beğenmiyorlardı. Çiftçi olmadıkları için toprağa, zanaat sahibi olmadıkları için çarşıya ehemmiyet vermiyorlardı. Aradıkları kalabalık bir ticaret yeriydi! Yüzde üç yüz kâr bırakacak bir ticaret yeri...

İboş:

- Gözünü sevdiğimin Rumelisi... dedi, nerede o günler?

Mıstık başını salladı:

- Nerde?.. Eski çamlar bardak oldu. İşin yoksa burada on kuruş gündelikle eşek gibi çalış...

- ...

Derenin kenarı düz bir çimenlikti. İhtiyar söğüt ağacı alaca gölgeliklerini sudaki aksine karıştırıyor, etraftaki nihayetsiz tarlalar, tenhalıklarıyla zümrüt kumlu bir çölü andırıyordu.

- Çökelim şuraya, be can...

- Çökelim be...

Çimenlerin üstüne bağdaş kurdular. Mıstık hazin hazin akan dereye bakarak:

- Ah, nerede bizim Mesta?

dedi. Sonra Anadolu sularının midesine dokunduğunu, sıtma yaptığını anlatmaya başladı. Kara kaşlı, kara gözlü, tıknaz, insan esvabı giymiş bir öküz kadar kuvvetli İboş, hep sıksa arkadaşını tasdik ediyor... yanaklarından kan damlarken, Anadolu'ya geldi geleli hastalıktan baş kaldıramadığını söylüyordu. Sulardan sonra sırasıyla havadan, yollardan, şimendiferlerden, dağlardan, hanlardan, jandarmalardan bahsettiler. İboş büyük kırmızı kuşağından meşin bir kese çekti. Dar poturunun yamanmış bir yırtığa benzeyen cebinden nikel

bir çakmak çıkardı. Kirden rengi belli olmayan bir keseyi Mıstık'a uzattı:

– Yap bakalım, bir sigara...

Mıstık keseyi daha açmadan... zayıf, tıraşı uzamış, pis suratını fena hâlde ekşiterek:

– Tütün değil, mübarek, tezek! dedi.

– Ah bizim tütünlere!

– Dilber saçını sanırdın...

– Tutam tutam sırmaydı...

.....

Sigaralarını sardılar. Anadolu tütünlüğünün, rejinin, kaçakçıların aleyhinde küfürler savurarak içmeye başladılar. Her şeyden ziyade Anadolu'nun ahlakından, hilekârlığından, geçimsizliğinden şikâyet ediyorlardı.

Mıstık:

– Tövbe! Tövbe! dedi. Hele yalan yere yemin etmeleri...

– Evet, bu en fena tabiatları...

– Bir gün yer yarılacak, vallahi hepsi batacak...

– Batacak, batacak...

– Batacak!

Tutulacak işleri, hükümetin himayesini, muhacirlik imtiyazlarını konuşuyorlardı... Belki bir saatten ziyade... Beğenmedikleri tütünden, birbiri arkasına, onar sigara içmişlerdi. Kalkarlarken tütün kesesini kuşağına sokan İboş arandı, tarandı. Eğildi, üstünde oturdukları çimenleri elleriyle yokladı. Doğru oldu. Kaşlarını çattı. Yumruklarını böğrüne dayadı. Çok kirpikli gözlerini süzdü. Mıstık'a baktı:

– ...

– Ne var?

– Ver, diyorum.

– Ne istiyorsun?

– Bilmiyor musun?

– Yo...k!

- Çakmağı ver diyorum.
- Hangi çakmağı?
- Ulan, inkâr mı ediyorsun?
- Neyi be?
- ...

İboş dişlerini sıktı. Açılan yumrukları titremeye başladı. Bu, âdeta insanı eşek yerine koymaktı! Sakin bir tatlılıkla sordu:

- Biz burada otururken yanımıza kimse geldi mi?
- Hayır.
- Ben tütün kesesiyle beraber bir çakmak çıkardım mı?
- Çıkardın.
- Sigaralarımızı o çakmakla yakmadık mı?
- Yaktık.
- Buradan kalkıp bir yere gittik mi?
- Hayır.
- Öyleyse çakmak nerede?
- Ben ne bileyim?
- Sen aldın...
- Haşa...

İboş üstünü başını, yerleri, çimenlerin arasını dikkatle, tekrar tekrar aradı. Çakmağı Mıstık'ın çaldığından artık hiç şüphesi kalmadı. Bunun hemşehriliğe yakışmayacağını söyledi. Yalvardı, yakardı. Mıstık "Haşa... Kabul etmem vallahi..." diye birbiri arkasına yeminleri basıyor, arkadaşının bu ithamını ağır bir hakaret sayarak kabarıyor, kavga çıkarmaya kalkıyordu. İboş'un eski memleketinde tuhaf bir şöhreti vardı. Ona "Bir pire için yorganı yakan" derlerdi. En ufaklık hakkını bile kimsede bırakmazdı. Hatta, bir defa, eşyasını taşıdığı bir müdde-i umumi, bozukluğu olmadığı için sürücü ücretinden iki kuruşçuğunu eksik vermişti. Bu iki kuruşu bırakmamak inadıyla İboş o vaktin müfettiş-i umumiliğine, dahiliye nezaretine, vilayete tam beş yüz kuruşluk şikâyet telgrafı çekmişti.

Bu vaka bütün Rumeli'nce meşhurdu.

– Sen beni bilirsin Mıstık, dedi, ben kimsede bir şeyimi bırakmam. Ver şu çakmağı.

– Almadım vallahı...

– E, sen almadın, ben de almadım, ecinliler mi gelip aldı?

– Bilmem.

– Ben senden bu çakmağı çıkarırım.

– Almadım ki, ne çıkaracaksın...

– ...

– ?..

.....

İboş mahkemeye müracaatla dava edeceğini söyledi. Hiddetle, kasabaya doğru giden yola atıldı. Hâlbuki Mıstık çakmağı çalmıştı.

İçinden: "Görmeden aldım. Şahit yok. Sepet yok. Bir yemin değil mi? Ederim." dedi. Dışından –bir dakika evvel o kadar tatlı tatlı muhabbet ettiği arkadaşına– acı acı haykırdı:

– Haydi beraber gidelim, ben de senden namus davası edeceğim.

– Haydi gel...

Etrafı derin hendeklerle çevrilmiş tozlu yoldan yan yana yürümeye başladılar. Ama iki şaşı göz gibi biri sağa, biri sola bakıyordu.

*

... Yarım saat sonra...

Hükümet konağındaki küçük mahkeme salonunda idiler. Alt kattan, azgın zaptiye beygirlerinin kişnediği, tepindiği işitiliyor... açık pencerelerden birbirlerini öldürmek için kovalıyorlar sanılan kırlangıçlar giriyorlar, siyah tahtalı eski tavanın çatlaklarında çamurdan delikleri andıran yuvalarına konuyorlardı.

Ak sakallı hâkim, enfiyesini çekerek, bu iki yabancının davasını dikkatle dinledi.

İboş'a sordu:

- Bu adamın çakmağını çaldığına şahidin var mı?

- Yok.

Mıstık'a döndü;

- Sen de çalmadım diyorsun.

- Evet. Hem de namus davası ediyorum. Bana hırsız, demek istiyor. Ben bunu kabul etmem.

- O başka mesele... Şimdi sen çalmadığına yemin edeceksin. Eder misin?

- Ederim.

- Öyleyse evvela, senin istediğin dava görülmüş olur. Yani hırsız olmadığın meydana çıkar. Namusun temizlenir.

- Pekâlâ!

Gayet soluk, lekeli bir yeşil çuha örtülmüş kürsüye yaklaşan Mıstık yine yeşil bir bohçaya sarılı kitaba elini bütün kuvvetiyle bastı, çakmağı almadığına yeminler savurdu. O anda onun kazandığı davayı İboş kaybetti!

... Tam dışarı çıkarlarken sevinen Mıstık'a hâkim:

- Oğlum, sen on kuruş vereceksin!

dedi.

Mıstık ağızıyla gözlerini açtı:

- Niçin! Ben davayı kazanmadım mı?

- Kazandın.

- Çakmağı benim almadığım meydana çıkmadı mı?

- Çıktı.

- Öyleyse ne parası istiyorsun?

- Mahkeme masrafı...

- !..

Mıstık vurulmuş gibi durdu. Önüne baktı. Ağızını yüzünü buruşturarak düşündü. Sonra İboş'a döndü. Yavaş yavaş elini koynuna soktu.

- !

- ?

– Altmış paralık şey için on kuruş veremem! Al malını uğursuz... diye, bir az evvel katiyen çalmadığı tahakkuk eden çakmağı arkadaşının suratına fırlattı!

Vakit, 15 T.sani 1333/15 Kasım 1917, s. 2.

EK-4 Forsa Hikâyesinin Özgün Metni

Tarihî Hikâye

FORSA

Akdeniz'in esatir yuvası nihayetsiz ufuklarına bakan küçük tepe minimini bir çiçek ormanı gibiydi. İnce uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri sahile inen keçi yoluna düşüyor, ilkbaharın tatlı rüzgârıyla sarhoş olan martılar çılgın naralarla havayı çınlatıyorlardı. Badem bahçesinin yanı geniş bir bağdı. Beyaz taşlardan yapılmış kısa bir duvarın ötesindeki zeytinlik, ta vadiye kadar iniyordu. Bağın ortasındaki viran kulübenin kapısız methalinden bir ihtiyar çıktı. Saçı, sakalı bembeyazdı. Kamburunu düzeltmek istiyormuş gibi gerindi. Elleri, ayakları titriyordu. Gök kadar boş, gök kadar sakin duran denize baktı, baktı.

– Hayırdır inşallah!

dedi. Duvarın dibindeki taş yığınlarına çöktü. Başını iki ellerinin arasına aldı. Sırtında yırtık bir çuval vardı. Çıplak ayakları topraktan yoğrulmuş sanılacaktı. Zayıf kolları kirlî tunç rengindeydi. Tekrar başını kaldırdı. Gökle denizin birleştiği dumandan çizgiye dikkatle baktı. Fakat görünürde bir şey yoktu.

*

Bu, her gece uykusunda kendini kurtarmak için birçok gemilerin pupa yelken geldiğini gören zavallı eski bir Türk forsasıydı. Esir olalı kırk seneden ziyade geçmişti. Otuz yaşında dinç, levent, kuvvetli bir kahramanken Malta korsanlarının eline düşmüştü. Yirmi sene onların kadirgalarında kürek çekti. Yirmi sene iki zincirle iki ayağından rutubetli bir geminin dibine bağlanmış yaşadı. Yirmi se-

maktı. İhtiyar esir bu viran bağın içindeki harap kulübeyi buldu. İçine girdi. Kimse bir şey demedi. Ara sıra kasabaya iniyor, ihtiyarlığına acıyanların verdiği ekmeğe parçalarını toplayıp dönüyordu. On sene daha geçti. Artık hiç kuvveti kalmamıştı. Hem bağ sahibi de artık kendisini istemiyordu. Nereye gidecekti?

Fakat işte eskiden beri gördüğü rüyaları yine görmeye başlamıştı. Kırk senelik bir rüya... Türklerin, Türk gemilerinin gelişi...

Gözlerini kadit elleriyle iyice ovdu. Deniz gökle birleştiği yere yine baktı. Evet, mutlaka geleceklerdi. Buna o kadar emindi ki...

– Kırk sene görülen bir rüya yalan olmaz!

diyordu. Kulübe duvarının dibine uzandı. Yavaş yavaş gözlerini kapadı. İlkbahar bir ümit tufanı gibi her tarafı parlatıyordu. Martuların:

– Geliyorlar, geliyorlar, seni kurtarmaya geliyorlar!

gibi işittiği tatlı seslerini dinleye dinleye daldı. Duvar taşlarının arasından çıkan kertenkeleler üzerinde geziniyorlar, çuvaldan esvabının içine kaçıyorlar, gürr beyaz sakalının üstünde oynaşıyorlardı. İhtiyar esir rüyasında ağır bir Türk donanmasının limana girdiğini görüyordu. Kasabaya giden yola birkaç bölük asker çıkarmışlardı. Al bayrağı uzaktan tanıdı. Yatağanlar, kalkanlar güneşin aksiyle parlıyordu.

*

– Bizimkiler! Bizimkiler!

diye bağırarak uyandı. Doğruldu. Üstündeki kertenkeleler kaçıştılar. Limana baktı. Hakikaten kalenin karşısına bir donanma gelmişti. Kadırgaların, yelkenlerin, küreklerin biçimine dikkat etti. Sarardı. Gözlerini açtı. Kalbi hızla çarpmaya başladı. Ellerini göğsüne koydu. Bunlar Türk gemileriydi. Kenara yanaşıyorlardı. Gözlerine inanamadı. "Acaba rüyam devam mı ediyor?" şüphesine düştü. Fakat uyanırken rüya görülür müydü? Kanaat getirmek için elini ısırdı. Yerden sivri bir taş parçası aldı. Alına vurdu. Evet, işte hissediyordu. Uyanıktı. Gördüğü rüya değildi. O uyurken donanma burnun arkasından birdenbire zuhur etmiş olacaktı. Sevinçten, hayretten dizlerinin bağı çözüldü. Hemen çöktü. Kenara çıkan bölükler, elle-

nenin yazları, kışları, rüzgârları, fırtınaları, güneşleri onun granit vücudunu eritemedi. Zincirleri küflendi, çürüdü, kırıldı. Yirmi sene içinde birkaç defa halkalarını, çivilerini değiştirdiler. Fakat onun çelikten daha sert adaleli bacaklarına bir şey olmadı. Yalnız abdest alamadığı için üzüldü. Daima güneşin doğduğu tarafı solu ilerisine alır, gözlerini kibleye çevirir, beş vaktini gizli gizli, işaretle eda ederdi. Elli yaşına gelince korsanlar onu "Artık iyi kürek çekemez!" diye çıkarıp bir adada satmışlardı. Efendisi bir çiftçiydi. On sene kuru ekmekle onun yanında çalıştı. Allah'a çok şükreliyordu. Çünkü artık bacaklarından mıhlı değildi. Abdest alabiliyor, tam kiblenin karşısına geçiyor, unutmadığı ayetlerle namaz kılıyor, dua edebiliyordu. Bütün ümidi memleketine, Edremit'e kavuşmaktı. Otuz sene içinde hiçbir an ümidini kesmedi. "Öldükten sonra dirileceğime nasıl inanıyorsam, elli yıl esirlikten sonra da memleketime kavuşacağıma öyle inanırım!" derdi. En şanlı, en meşhur Türk gemicilerinden. Daha yirmi yaşındayken Tarık Boğazı'nı geçmiş, poyraza doğru haftalarca, aylarca, kenar kıyı görmeden gitmiş, rast geldiği ücra adalardan cizyeler almış, irili ufaklı donanmaları tek başına hafif gemisiyle berbat etmişti. O vakitler Türkeli'nde namı dillere destandı. Padişah bile kendisini saraya çağırılmıştı, maceralarını dinlemişti. Çünkü Hızır aleyhisselamın gittiği diyarları dolaşmıştı. Öyle denizlere gitmişti ki üzerinde dağlardan, adalardan büyük buz parçaları yüzüyordu. Oralari tamamıyla başka bir cihandı. Altı ay gündüz, altı ay gece olurdu! Kartısını işte bu, senesi bir büyük günle bir büyük geceden ibaret olan başka cihandan almıştı. Gemisi altın, gümüş, inci, elmas, esir dolu vatana dönerken kenarsız denizin ortasında evlenmiş, oğlu Turgut, Çanakkale'yi geçerken doğmuştu. Şimdi kırk beş yaşında olmalıydı. Acaba yaşıyor muydu? Hayalini unuttuğu karlardan beyaz karısı acaba hâlâ sağ mıydı? Kırk senedir yalnız taht yerinin, İstanbul'un minareli ufku hayalinden hiç silinmemişti. "Bir gemim olsa, gözümü kapar, Kabataş'ın önüne demir atarım." diye düşünürdü. Altmış yaşını geçtikten sonra efendisi onu sözde azat etti. Bu azat etmek değil, sokağa, açlığa, perişanlığa at-

rinde al bayraklar, kalenin etrafına doğru ilerliyorlardı. Kırk senelik bir beklemenin son azmiyle davrandı. Birden kemikleri çatırdadı. Badem ağaçlarının çiçekli gölgeleriyle örtülen yoldan yürüdü. Kenara doğru koştu, koştu, koştu. Karaya çıkan askerler ak sakallı bir ihtiyarın kendilerine doğru koştuğunu görünce:

– Dur!

diye bağırdılar. İhtiyar durmadı; bağırdı:

– Ben Türk'üm, oğullar, ben Türk'üm!

– ...

Askerler onun yaklaştığını beklediler. İhtiyar Türklerin yanına yaklaşınca önüne ilk geleni tutup öpmeye başladı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Hâline bakanların hepsi müteessir olmuştu. Biraz heyecanı sükûn bulunca ona sordular:

– Kaç yıldır esirsin?

– Kırk!

– Nerelisin?

– Edremitli.

– Adın ne?

– Kara Memiş.

– Kaptan mıydın?

– Evet...

İhtiyarın etrafındaki askerler birbirine karıştı. Bir çığlıktır koptu. “Beye haber verin! Beye haber verin!” diye bağışıyorlardı. İhtiyarın kollarına girdiler. Kuş gibi deniz kenarına uçurdular. Bir sandala koydular. Büyük bir kadırgaya çıkardılar. Askerin içinde onun menkıbelerini bilmeyen, şöhretini duymayan yoktu. Biraz güverte de durdu. Sevinçten kırk senedir hasret kaldığı millettaşlarını görmekten şaşırılmış, aptallaşmıştı. Ayağına bir çakşır geçirdiler. Sırtına bir kaftan attılar. Başına bir kavuk koydular.

– Haydi, beyin yanına!

dediler. Kendini kadırgaya getiren askerlerle beraber büyük geminin kıçına doğru yürüdü. Kara palabıyıklı, sırmalı esvabının üzeri-

ne demir, çelik zırhlar giymiş iri bir adamın karşısında durdu.

– Sen Kaptan Kara Memiş misin?

– Evet!

dedi.

– Hızır aleyhisselamın geçtiği yerlerden geçen sen misin?

– Benim.

– Doğru mu söylüyorsun?

– Ne yalan söyleyeceğim?

– Aç bakayım sağ kolunu!

İhtiyar kaftanının altından kolunu çıkardı. Sıvadı. Beye uzattı. Pazısında haç şeklinde derin bir yara izi vardı. Bu yarayı, gecesi altı ay süren bir adadan karısını kaçıırken almıştı. Bey ellerine sarıldı. Öpmeye başladı.

– Ben senin oğlunum!

dedi.

– Turgut musun?

– Evet...

– ...

*

İhtiyar esir sevincinden bayılmıştı. Kendine gelince-oğlu ona,

– Ben karaya cenk için çıkıyorum. Sen gemide rahat kal.

dedi.

Eski kahraman kabul etmedi:

– Hayır. Ben de beraber cenge çıkacağım.

– Çok ihtiyarsın baba.

– Fakat kalbim kuvvetlidir.

– Rahat et! Bizi seyret!

– Kırk senedir dövüşe hasretim.

Oğlu:

– Vurulursun! Vatana hasret gidersin!

diye onu gemide bırakmak istedi. Kara Memiş, o vakit, birdenbire

gençleşmiş bir kaptan gibi doğruldu. Duramıyordu. Kalkan, kılıç istedi. Sonra geminin kıçında sallanan sancağı göstererek:

– Şehit olursam bunu üzerime örtün! Vatan al bayrağın dalgalandığı yer değil midir.

dedi.

....

Büyük Mecmua, S. 1, 6 Mart 1919, s. 14-15.

EK-5 İlk Cinayet Hikâyesinin Özgün Metni

İLK CİNAYET

Ben daima ıstırap içinde yaşayan bir adamım! Bu azap âdeta kendimi bildiğim anda başladı. Belki daha dört yaşında yoktum. Ondan sonra yaptığım değil, hatta düşündüğüm fenalıkların bile vicdanımda tutuşturduğu nihayetsiz cehennem azapları içinde hâlâ kıvranıyorum. Beni üzen şeylerin hiçbirini unutamadım. Hatıram sanki yalnız elem için yapılmış.

Evet, acaba dört yaşında var mıydım? Ondan evvel hiçbir şey bilmiyorum. Şuur başımıza nasıl yakmayan bir yıldırım gibi düşer. Tolstoy daha dokuz aylık bir çocukken kendisinin banyoya sokulduğunu hatırlıyor. İlk duygusu bir haz! Benimki müthiş bir ıstırap ile başladı. Ben ilk defa kendimi Şirket vapurunda hatırlıyorum. Hâlâ gözümün önünde: Sanki dünyaya, o anda doğmuşum, annemin kucağındayım. Gürültülü bir kadın kalabalığı... Annem yanındaki çok sarı saçlı genç bir hanımla gülüşerek konuşuyor, sigara içiyorlar. Annem sigarasını ince gümüş bir maşaya takmış. Ben bunu istiyorum.

– Al, ama ağzına sürme!

diyor. Bana bu ince maşayı veriyor, sigarasını denize atıyor. Galiba yaz. Çok aydınlık, çok güneşli bir hava... Annem konuşurken mavi tüylü bir yelpazeyi yavaş yavaş sallıyor. Ben kucağından kayıyorum. Beni kollarımdan tutarak yanına oturtuyor. Gümüş maşacığın halkasına parmağımı takıyor, annem görmeden ucunu ağzıma soku-

yor, dişlerimle ısırıyorum. Konuştuğu sarı saçlı hanımın çarşafı ma-
vi... Ben beyazlar giymiştim. Başım açık. Saçlarım çok. Hem gali-
ba dağılmış. Annem bunları düzeltirken başımı yukarı kaldırıyor-
rum. Güneşten kum kum parlayan tentenin kenarında el kadar bir
gölge kıvıldıyor.

– Bak, bak!

diyorum. Annem de başını kaldırıyor:

– Kuş konmuş.

diyor. Bu kuşu isteyince:

– Tutulmaz.

diyor. Ben yine istiyorum. Annem şemsiyesiyle bu gölgenin altına
vuruyor. Fakat gölgede hareket yok. Yine yanındaki hanıma dönü-
yor:

– A, kaçmadı.

– Niye acaba?

– Yavru olacak mutlaka.

– ...

– Anne, ben kuşu isterim!

diye tutturuyorum. O vakit annem yelpazesini bırakıp ayağa kalkı-
yor, beni koltuklarımın altından tutuyor ve küçük bir top gibi dışa-
rıya kaldırırken diyor ki:

– Birdenbire tut ha.

Başım keten tentenin hizasını aşınca gözlerim kamaşıyor. Elle-
rimi uzatıyorum. Tutuveriyorum. Bu beyaz bir kuş... Annem alıyor
elimden. Öpüyor, sarı saçlı hanım da öpüyor, ben de öpüyorum.

– A, zavallı daha yavru.

– Martı yavrusu.

– Uçamıyor olmalı.

– Denize düşerse boğulur.

– ...

Öteki kadınlar da lafa karışıyor, “Yaşamaz!” diyorlar. Annem
beyaz kuşu “A zavallı, a zavallı!” diye uzun uzadıya okşadıktan

sonra benim kucağıma veriyor.

- Eve götürelim, belki yaşar, diyor, ama sakın sıkma yavrum.
- Sıkmam.
- Böyle tut işte.
- ...

Gümüş maşacığına bir ince sigara takıyor. Yanındaki hanımla yine dalıyor lafa. Kuşçağızın tüyleri o kadar beyaz ki... dokunuyorum. Kanatlarının kemikleri belli oluyor. Ayakları kırmızı. Kaçmak için hiç çırpınmıyor, şaşırmış. Gözleri yusuvarlak. Kırmızı gagasının kenarında sanki sarı bir şey yemiş de bulaşığı kalmış gibi sarı bir iz var. Boynunu uzatarak etrafa bakmaya çalışıyor. Ben o vakit gözlerimi anneme kaldırıyorum. Yanındaki hanımla gülüşerek konuşuyorlar. Benimle meşgul değil. Sonra beyaz kuşun uzanan ince boynunu yavaşça elimle tutuyorum. Bütün kuvvetimle sıkmaya başlıyorum. Kanatlarını açmak istiyor. Öteki elimle onları da tutuyorum. Mercan ayakları dizlerime batıyor. Sıkıyorum, sıkıyorum, sıkıyorum. Dişlerimi, kırılacak gibi sıkıyorum, gık diyemiyorum. Sarı kenarlı gagacığı titreyerek açılıp kapanıyor. Pembe sivri dili dışarı çıkıyor. Yuvarlak gözleri evvela büyüyor. Sonra küçülüyor, sonra sönüyor... Birdenbire, takallüs etmiş ellerimi açıyorum. Beyaz kuşçağızın ölüsü "Pat!" diye düşüyor yere.

- !..

Annem dönüyor, eğiliyor. Yerden bu henüz sıcak masum cesedi alıyor. "A... Aaa... Ölmüş!" dedikten sonra bana dik dik bakıyor:

- Ne yaptın?
- ...
- Sıktın mı?
- ...
- Söyle bakayım?
- ...

Cevap veremiyor, avazım çıktığı kadar ağlamaya başlıyorum. Annemin elinden beyaz kuşun ölüsünü sarı saçlı hanım alıyor.

– Ah, ne günah!

– ...

– Zavallıcık.

– ...

Başka kadınlar da lafa karışıyor. Karşımızda oturan şişman, ihtiyar bir kadın cinayetimi haber veriyor:

– Boğdu. Gördüm vallahi, ne hain çocuk...

– ...

Annem sapsarı kesilmiş, sesi titriyor:

– Ah insafsız!

diye bana tekrar acı acı bakıyor. Daha beter ağlıyorum. O kadar ağlıyorum ki... Beni artık susturamıyorlar. Ne vakit, nerede, nasıl sustuğumu bugün hatırlayamıyorum. Sanki ebediyen ağlıyorum.

*

Kendimi bilir bilmez yaptığım bu cinayetin üzerinden işte otuz seneden fazla bir zaman geçti. Şimdi Şirket vapurlarının güverteleğinde otururken ne vakit bir martı görsem birdenbire, neşemi kaybederim. Bir çocuk feryadıyla ağlamak isterim. Kalbimin içinde derin bir sızı büyür, büyür, büyür. Göğsümü acıtır.

– Ah insafsız!

diye beni azarlayan anneciğimin ezeli tevbihini duyar gibi olurum.

20 Eylül 1919, Kalamış

Diken, S. 32, 27 T.sani 1335/27 Kasım 1919, s. 6-7.

EK-6 Kurumuş Ağaçlar Hikâyesinin Özgün Metni

KURUMUŞ AĞAÇLAR

Küçük masal

Deli Murat, memleketin en azılı bir derebeyiydi! Fakat yaşlandıkça aklı başına geldi. İyinin kötünün farkına varmaya başladı. Artık en küçük bir fenalık bile onun vicdanında sönmez bir azap cehen-nemi tutuşturuyordu. Elli yaşına girmişti. Hacca gitmek niyetindeydi. Lakin hangi yüzle?.. Uzun kış geceleri, vahşi bir saraya benzeyen kulesinin tenha odasında, ocağının alevlerine dalarak yaptıklarını düşünürdü. Tam otuz sene... etmediği kalmamıştı. Soyduğu kervan-ları, kaldırdığı kızları, vurduğu postaları, yaktığı köyleri, yıktığı han-ları, bastığı şehirleri hep birden hatırladı. Hele öldürdüğü insanlar... Bunları unutabilmek imkânı yoktu. Vakıa çoğunu kendi nefsinin kur-tarmak için öldürmüştü. Fakat ne olursa olsun, yine kandı! Evet, kırk kan!..

*

Bir gece sabaha kadar uyuyamadı. Daha şafak sökmeden atla-rını hazırlattı. Kasabaya doludizgin koştu. Sabah namazını henüz bitiren Karababa'yı seccadesinde buldu. Bu şeyh vaktinin en büyük erenlerindendi. Tekkesi ümitsizlerin mabedi-ydi. Deli Murat'ı gö-rünce gülümsedi:

– Hoş geldin, seni bekliyordum.
dedi.

– Beni mi?
– Evet,

- Niçin?
- Hacca gitmek istiyorsun, değil mi?
- ...

Deli Murat bu her şeyi bilen, her şeyi gören, gaipten haberdar, mübarek ihtiyarın ellerine sarıldı. Öptü.

- Fakat yüzüm yok, babacığım!
dedi.

- Allah her şeyi affeder.
- Benim kabahatim yok. Günahlarım çok büyük...
-

Seccadenin kenarına diz çöktü. Ağlaya ağlaya mazisini anlattı. Bunlar hatırında durdukça peygamberin mezarına yüz sürmeye cesaret edemeyecekti.

Karababa:

- Senin kırk kanın var!
dedi.

- Evet.
- Allah bunları bile affeder.
- Nasıl?
- Ya ölüme layık bir adamı vurursun...

Deli Murat:

- Aman aman, diye haykırdı, ben artık adam öldüremem!

Karababa:

- Yahut da büyük bir menzil açar, geleni geçeni fakir zengin ayırt etmeden doyurursun. Hepsinin gönlünü hoş edersin!
dedi.

Deli Murat, bu ikinci kefareti muvafık buldu. Parasının sayısını bilmezdi. Bir menzil değil, on menzil açabilirdi.

- Pekâlâ babacığım, dedi, yarından sonra menzil açıktır. Fakat kanlarımın affolunup olunmadığını nereden bileyim?
- Bilip de ne yapacaksın?
- Hacca gideceğim.

Karababa bir an düşündü:

- Menzilin iç bahçesine kurumuş ağaçlar dik... dedi.
- Kurumuş ağaçlar mı?
- Evet, bunlar yeşerip çiçek açınca, kanların affedilmiş, kefa-
retin kabul olunmuştur.
- Hiç kurumuş ağaç yeşerir, çiçek açar mı?
- Açar.
- !..

*

Deli Murat'ın vahşi bir saraya benzeyen kulesi geniş ovaya inen yolun üstünde idi. Yedi ülke yolcuları önünden geçmeye mecburdu. Burasını hemen menzil hâline koydu. Her odaya bir sofra kurdu. Günde yirmi kazan kaynıyordu. Ekmeğinden, etinden, pilavından yedirmeden kimseyi geçirtmezdi. İç bahçeye de Karababa'nın dediği gibi kurumuş ağaçlar diktirdi. Her gün bunları yokluyordu. Aradan bir sene, iki sene, üç sene geçti. Kurumuş ağaçlar yeşermek şöyle dursun, hatta çürümeye, kurtlanmaya yüz tutmuştu. Her gün yine kazanlar kaynıyor, yaz kış hayrat devam ediyordu. Deli Murat'ın içine şüphe girdi. "Budala mıyım? Hiç kurumuş tahtalar çiçek açar mı? Karababa, beni daima hayrat yapayım diye böyle aldatmış olmalı!" diyordu. Gündüzleri menzilin önündeki çardağa oturur, uşakların yolcuları nasıl ağırladıklarına nezaret ederdi. Karnı tok olanlara bile mutlaka aşından bir yudum tattırırdı. Bir gün çardakta kefaretinin kabul olunup da hacca gidebileceğini düşünürken daldı. Tatlı bir rüya görmeye başladı. Bir devenin üstünde, tek başına, çöl ortasında gidiyordu. Deve birdenbire durdu. Deli Murat uğraşüyor, bir türlü yürütemiyordu. Nihayet deve silkindi. Murat kumlara yuvarlandı. Gözlerini açıp "Hayırdır inşallah!" derken uşaklarının yol üstünde bir atlı ile uğraştıklarını gördü. Dikkat etti. Bu adam atından inmiyor:

- Bırakın beni! Acele işim var. Duramam! Bırakın... inmem... diyordu.

Uşaklar zorluyorlar:

"İn, bir yudum çorba iç. Sonra git. Seni bırakırsak ağa bize darılır..." diye yalvarıyorlardı.

Deli Murat doğruldu. Kendisi de inmesi için atlıya ricaya gidecekti. Kalktı. Tam yola doğru yürürken yolcu atını şaha kaldırmış, uşakların elinden kurtulmuştu. Deli Murat'ın inat damarı tuttu. İçinden: "Ulan ben sana mutlaka aşımдан tattıracağım!" dedi. Belinden tabancasını çıkardı. Havada uçan serçe kuşlarını nişan almadan vura bilirdi. Yolcunun hızla uzaklaşan atına güzel bir nişan aldı. "Hayvan ölünce gidemez, çorbayı içer. Ben ona en iyi atlarımdan birini hediye ederim, memnun olur..." diyordu. Tetiği çekti. Fakat at durmadı. Bilakis dörtmala kalktı. Üzerindeki adam yere düşmüştü. Uşaklarıyla beraber bu yolcunun imdadına koştu. Bir de ne görsün? Meğerse ata attığı kurşun zavallı sahibinin ensesinden girip alnından çıkmamış mı? Yüzünden taze kanlar sızıyordu. Az buçuk daha kendini kaybedecekti. İşte kırk kanını Allah'a affettirmeye çalışırken kazara, elinden yeni bir kan daha çıkmıştı. Ağlamaya başladı. Teessürü o kadar müthişti ki... uşakları ürktü. "Bırakın, kendimi öldüreceğim. Artık dünya bana haram olsun!" diye haykırıyordu. Elinden tabancasını zorla kaptılar. Teskin etmek için menzildeki odasına götürüyorlardı. İç bahçeye girince birdenbire:

- A!.. diye haykırdı, bakınız, bakınız!

- ...

Kurumuş ağaçlar, ilkbahar bademleri gibi pürnakıl çiçek açmıştı. Bu mucize herkesi şaşırttı. Deli Murat sevincinden bu bir anda yeşermiş ağaçların diplerini öpüyor, gözlerinden saadet yaşları akıyordu. İşte artık günahları, kırk kanın büyük günahı affedilmişti. Demek kaza ile vurduğu adam ölüme layık bir günahkârdı! Bunun kim olduğunu tahkik etti. Menzilde hazır bulunan yolcuların hepsi tanıyorlar:

- Dünyada bunun kadar iyi adam yoktu! Allah rahmet eylesin! diye acıyorlardı.

Fakat Deli Murat:

– Hayır, hayır, dedi, bu adam ölüme layık bir günahkârımış!

Tanıyanlar tekrar reddettiler:

– Hayır, mübarek bir adamdı! Hemşehrilerinden kimseye fenalık etmedi. Beş vakit namaz kıldı. Üç ay oruç tuttu. Fakire fukaraya baktı. Öksüzler büyüttü...

– Hayır, hayır, bu adam ölüme layık bir günahkârımış!

– ...

Ama cesedin başında herkes iyi şahadette ısrar ediyordu. Niha-yet Deli Murat:

– O hâlde, bu adam şimdi gayet büyük bir günah işlemeye gi-diyormuş!
dedi.

Uşaklarına ölünün üzerini aramalarını emretti. Küçük bir mek-tuptan başka bir şey bulamadılar. Bu mektup genç bir kadının aley-hinde yazılmış, kocasına gönderiliyordu!

EK-7 Rüşvet Hikâyesinin Özgün Metni

RÜŞVET

Çarşı meydanının büyük çınar ağaçları, yere düşen gölgelerini alacalandırarak, fısıldıyorlardı. Kuvvetli bir rüzgâr esiyordu. Avukat Hacı Namık Efendi kâğıtlarını uçmasın diye, zümrüt bir kame-riyeye benzeyen küçücük dükkânının camlarını indirdi. Sonra gitti, açık kapıyı iterken, heybesi omzunda semerli atının yuları elinde, sarıklı, kısa boylu, yuvarlak bir köylünün yaklaştığını gördü.

– Merhaba Ali Hoca, dedi böyle vakitsiz ne arıyorsun burada? Daha pazara iki gün var...

Köylü siyah sivri iki noktaya benzeyen minimini gözlerini daha ziyade küçülterek:

– Aleykümselam Namık Efendi! Belaya düştüm. Bir dava için geliyorum.

diye başını salladı.

– Ee gel, biraz konuşalım bakalım.

– Konuşalım.

– Derdini anlat bana bakayım.

– Senden başka zaten kime anlatacağım?

Atının yularını peykenin destek direğine bağladı. Küçük dükkâna girdi. Ceviz yazıhanenin sağındaki hasırlı alçak sedire oturdu. Heybesini yanına koydu. Namık Efendi'nin uzattığı tabakadan cigara sararken davasını anlattı. Hasmı köyün muhtarı Huysuzoğlu'ydu. Ona ait bir arsanın üzerine Ali Hoca vaktiyle bir bina yaptırmıştı. Şimdi o, neden sonra bu binayı kabullenmeye kalkıyordu. Hâlbuki bina kimin ise, yer de onun demektir...

Namık Efendi kır sakalını kaşıdı. Gözlüğünün üstünden bakarak:

– Sen haksızsın, Ali Hoca!

dedi.

– Haksız mıyım?

– Evet.

– Hayır, ben haklıyım. Niye binayı yaparken sesini çıkarmamış?

– Çıkarmasın.

– Ben haklı olduğumu biliyorum, Namık Efendi. Davadan vazgeçmem.

– Kaybedeceksin!

– Edeyim, zarar yok. Ama davadan vazgeçmem.

Namık Efendi haksız davaları almazdı. Ali Hoca'nın vekâlet teklifini reddetmek istiyordu. Fakat "Bozöyük" köyünün halkı otuz senelik müşterileriydi. Eşek ahırını beller gibi onun dükkânını bellemişler, hükümetteki her işleri için ona müracaatı âdet edinmişlerdi. Kışlık zahiresi de hemen hemen tamamıyla oradan gelirdi. Nihayet:

– Pekâlâ, senin bu işine bakayım. Kaybedince bana darılmayacaksın!

dedi.

– Darılmam, ama niye kaybedeceksin?

– Çünkü haksızsın.

– Hâkime güzel bir koç göndersem?

– Ne?..

– O vakit davayı kazanamaz mıyım?

– O vakit hiç şüphesiz kaybedersin işte!

– Niçin?

– Yeni hâkim senin bildiğin adamlardan değil.

–...

Ali Hoca avukatının heyecanını anlayamıyordu. Ondan yeni hâkimin methini uzun uzadıya dinledi. Bu zat rüşvetin, hediyein korkunç bir düşmanıymış! En haklı davacı kendisine rüşvet verme-

ye teşebbüs etse o saatte onu haksız çıkarırmış!

Ali Hoca:

– Allah böyle doğruları dünya yüzünden eksik etmesin!

diye dua etti. Namık Efendi:

– Amin, amin!

dedi.

Davaya, doğruluğa dair bir saat kadar konuştular. Vekâlet için anlaştilar. Avukat ümitsizdi. Bu işi hatır için alıyordu. Haksızlık o kadar meydanda idi ki...

*

İki hafta sonra, aynı saatte Ali Hoca yeşil boyalı dükkânın kapısında görüldü. Namık Efendi bir arzuhal yazıyordu. Gözlüğünün üstünden müşterisini görünce güldü:

– Hoş geldin be! Ne dersin, davayı kazandık !

dedi. Bu kadar haksız bir hükmü hâkimin nasıl verdiği bir haftadır şaşıyordu. Ali Hoca soğukkanla:

– Benim gönderdiğim koç sayesinde kazandık!

cevabını verdi.

– Ne!.. Sen hâkime bir koç mu gönderdin?

– Evet.

– Buna cesaret ettin ha...

– Evet, ama, sen bana “Rüşvet düşmanıdır, kim hediye verirse haksız çıkar.” dememiş miydin?

– Evet.

– Ben de koçu gönderirken kendi ismimi vermedim.

– Ya ne yaptın?

– Hasmım Muhtar Huysuzoğlu'nun ismini verdim.

– !!!..

İhtiyar avukatın kalem elinden düştü. Arkasına dayandı. Karşısında parlayan minimini siyah gözlerle bakakaldı. Meydandaki büyük çınar ağaçlarının derin fısıltıları, kapıda ayakta duran Ali Ho-

ÖMER SEYFETTİN

169

ca'nın yanlarından, tepesinden, bacaklarının arasından giriyor, duvarlarına eski vilayet gazeteleri yapıştırılmış dükkâncığım içini dolduruyordu...

Zaman, S. 266, 1 K.sani 1335/1 Ocak 1919, s. 2.

EK-8 Üç Nasihat Hikâyesinin Özgün Metni

ÜÇ NASİHAT

Halk edebiyatından

Durmuş'un bir anasından başka kimsesi yoktu. Fakirdi. Ama gençti. Kuvvetli idi. Öküzünün biri ölünce tarlasını süremedi. Para kazanmak, tekrar çiftini düzebilmek için gurbete gitmeye karar verdi. Gurbet, İstanbul demektir. Köyde kim çaresiz kalırsa, kimin işi bozulursa İstanbul yolunu tutar. Durmuş da torbasını omuzladı. Çarıklarını sıktı. Eline bir değnek aldı. Gurbetçilerin arasına katıldı. Dere tepe aştı. Nihayet İstanbul'a geldi. İki gün hemşehrilerinin kahvesinde pinekledi. Ne iş tutacağını bilmiyordu. Bir sanatı yoktu.

– Bari uşak olayım.

dedi. Kapı aramaya başladı. Bir hafta geçti. Münasip bir yer bulamadı. Bir gün kahvede Müstakim Efendi isminde birini salık verdiler; evi Edirnekapısı'nda idi. Durmuş gitti. Bu efendiyi buldu. Ak sakallı, nur yüzlü bir ihtiyar... Eteğini öptü:

– Uşak arıyormuşsunuz, beni alın efendim.

dedi. Müstakim Efendi onu tepeden tırnağa süzdü. Nereli olduğunu sordu. Durmuş:

– Kastanboluluyum.

dedi.

– Evli misin?

– Hayır.

– Anan baban var mı?

– Yalnız anam var. Babam sizlere ömür...

- Ne vakit İstanbul'a geldin?
- On gün evvel...
- On gün boş mu gezdin?
- İş aradım.
- Bulamadın mı?
- Bulamadım.

Kazanacağı parayı ne yapacağını, borcu olup olmadığını sordu. Durmuş'un verdiği cevaplardan memnun oldu.

- Peki oğlum, dedi. Ben seni yanıma alayım ama... çok para veremem...

Durmuş:

- Ben çok para istemem efendim.

dedi.

- Ama ben pek az para veririm.
- Ne kadar verirsiniz?
- Bir kuruş.
- Günde bir kuruş mu?
- Hayır.
- Haftada bir kuruş mu?
- Hayır.

Durmuş biraz şaşaladı. Tekrar sordu:

- Ayda bir kuruş mu efendim?
- Hayır! Senede bir kuruş...

Durmuş bu ihtiyar efendiyi kendisiyle eğleniyor sandı. Güldü. Önüne baktı. Utandı. Fakat Müstakim Efendi yine:

- Senede bir kuruş... dedi. Yalnız bu kadar değil. Bir de nasihat vereceğim.

Durmuş gözlerini yerden kaldırdı:

- Ben nasihati ne yapayım? Bana para lazım efendim.
- Para sarfolunur, biter, yahut kaybolur, oğlum. Ama insanın aldığı nasihat hiç bitmez... Ölünceye kadar işine yarar.

- ...

Durmuş mahzun mahzun yine önüne baktı. Kuru lafın işe yarayacağına hiç akli ermedi. Tekrar Müstakim Efendi'nin eteğini öptü. Çıkıp gidecekti. İhtiyar:

– Dur oğlum, dedi. Şöyle duvarlara bak... Görüyorsun ya... Hep kitap dolu... Burada beş bin kitap var. Ben bunların hepsini okudum. Ömrüm ilim ile geçti. Saçım sakalım kitap üzerinde ağardı. Aklın paradan daha kıymetli, paradan daha işe yarar bir şey olduğuna kanaat getirdim. Nasihat, hazır bir akıl demektir. Yoksa ben sana senede beş on lira verebilirim. Fakat paradan daha çok kıymetli olan nasihati veriyorum. Aklın varsa kal. Bana hizmet et.

Durmuş:

– Hayır efendim, bana para lazım, nasihat lazım değil... dedi. Dışarı çıktı. Sokakta yalnız kalınca düşündü. Acaba bu paradan kıymetli olan nasihat neydi? Kahveye geldi. O gece merakından uyuyamadı. Acaba tek kuruşa katık olarak vereceği nasihat ne idi? Sabah olunca Edirnekapısı'nın yolunu tuttu. Müstakim Efendi'ye gitti. Eteğini öptü.

– Vereceğiniz nasihati merak ettim, dedi, bir sene size hizmet edeceğim.

– Pekâlâ oğlum, sene nihayeti kuruşunla nasihatini alırsın...

*

Durmuş tam bir sene kitap odasını süpürdü. Bahçeyi belledi. Su taşıdı. Merdivenleri yıkadı. Camları sildi. Müstakim Efendi'nin her hizmetini yaptı. Nihayet bir sabah efendisi onu çağırırdı:

– İşte oğlum yanıma gireli tam bir sene oldu. Kulaklarını iyi aç. Nasihatini vereyim: “Yolunu, izini bilmediğin yere gitme!” Al şu kuruşunu da...

Durmuş, efendisinin uzattığı kuruşu aldı. Birdenbire canı sıkıldı. Büyük bir nasihat alacağını sanıyordu. Hâlbuki bu kuru bir laftı.

– Ben bu nasihati zaten biliyordum efendim.

dedi. Müstakim Efendi güldü:

– Biliyorsan iyi... Şimdi o bildiğini hatırladım, bu daha iyi...

– ...

Durmuş alık alık bakakaldı. Demek bir sene hep bu iki çift laf için çalışmıştı ha... Efendisinin eteğini öptü. İzin aldı. Çıkıp gidecekti. İhtiyar yine dedi ki:

– İstersen bir sene daha kal. Yine bir nasihatle bir kuruş veririm.

– Hayır, istemem efendim.

diye Durmuş çıktı. Hemşehrilerinin kahvesine gitti. Gece yine merakından uyuyamadı. Acaba bu vereceği nasihat ne idi? Bir sene sabretmiş, birinci nasihat için çalışmıştı. Şimdi meraktan çatlayacaktı. Acaba ikincisi ne idi? Dayanamadı. Kalktı. Müstakim Efendi'nin evine geldi. Tam bir sene daha hizmet etti. Sene nihayeti yine Müstakim Efendi onu çağırdı. Bu sefer kuruşu peşin verdi. Sonra:

– Al nasihatini: “Emanete hıyanetlik etme!”

dedi. Durmuş'un yine canı sıkıldı:

– Efendim, ben bu nasihati biliyordum.

– İyi ya işte... Biliyorsan şimdi de hatırladın. Bildiğini hatırlamak yeniden bir şey öğrenmek kadar faydalıdır.

Durmuş giderken efendisi tıpkı geçen seneki gibi:

– Oğlum, eğer bir sene daha kalırsan sana bir kuruşum, ama son bir nasihatim daha var.

dedi. Durmuş kabul etmedi. Çıktı. Hemşehrilerinin kahvesine gitti. Bir gece, iki gece, üç gece... Rahat uyuyamadı. Acaba efendisinin bu son nasihati ne idi? Belki bildiği bir şeydi. Ama ne idi? Hep bunu düşünüyordu. Sersem sersem iş aradı. Bulamadı. “Mademki iki senelik emeğim havaya gitti. Bir sene daha uğraşır, şu son nasihati de anlar, merakta kalmam” dedi. Tekrar geldi. Eski kapısına girdi. Tam bir sene daha Müstakim Efendi'ye hizmet etti. Sene nihayetinde efendisi yine onu çağırdı. Kuruşu eline verdi:

– Al nasihatini de, dedi: “Karını kendin gitmediğin yere gece yatısına gönderme!”

Durmuş bu nasihate de omzunu kaldırdı. İçinden "Dipsiz bir laf işte..." dedi. İzin aldı. Çıkacağı zaman efendisi nereye gideceğini sordu.

- Artık memlekete efendim.
- Başka bir yere girmeyecek misin?
- Hayır.
- Niçin?
- Üç sene oldu gurbetteyim. Anam ihtiyar, gideyim, bakayım, ne oldu.

- Pekâlâ, oğlum, yalnız yola çıkacağın zaman buraya uğra, sana bir hediye vereyim. Anana benden götür, olur mu?

- Olur efendim.

dedi. Hemşhriyelerinin kahvesine düştü. Bu sene memlekete dönecek gurbetçilere başına geleni anlattı. Hepsî güldüler.

- Ulan, sen deli imişsin!

dediler. Artık İstanbul'da durmak istemedi. Ama memlekete nasıl gidecekti? Cebinde üç kuruşundan başka on para yoktu. Gurbete yayan gelinirdi ama, gurbetten memlekete yayan dönülmezdi. Para lazımdı. Herkes kirayla sürücü atları tutardı. Ayakla bu silacı kervanına katılmak mümkün değildi. Hemşhriyeri hâline acıdılar. Aralarında ona bir beygir kiralayacak kadar para topladılar. Tam Üsküdar'a geçecekleri akşam Durmuş, efendisinin evine gitti.

-- İşte gidiyorum efendim.

dedi. İhtiyar kalktı: "Yolun açık olsun. Al şu hediyelerimi anana götür." diye ona iki büyük somun uzattı. Durmuş içinden:

- Hay münasebetsiz herif! Şu gönderdiği hediyelere bak!

diye kızdı. Ama belli etmedi. Somunları aldı. Kahveye geldi. Heybesine koydu. Silacılarla beraber Üsküdar'a geçti. Handa bekleyen beygirlere bindiler. Geceleyin, ay aydınlığında yola düzuldüler. Dere tepe, düz gittiler. Dağlar aştılar. Bir gün, bir ormanın kenarında taşkınca bir suya rast geldiler. Gececek yerini bulamıyorlardı. Durmuş bu kadar bir su karşısında hemşhriyelerinin ürkekliğine

güldü. Atını suya sürecekti. Tam bu esnada efendisinin verdiği nasihat aklına geldi:

– Yolunu, izini bilmediğin yere gitme!

Dizgini topladı. Atının ön ayakları suyun içinde idi. Yanındaki arkadaşı durmadı. Atını sürdü. İki adım atınca birdenbire suyun içinde kayboldu. Çıksın diye beklediler. Çıkmadı. O vakit civarda bir çoban buldular. Suyun geçilecek yerini öğrendiler. Meğerse orası bir girdapmış... Durmuş, efendisinin nasihatini hatırlayarak atını o zavallıdan evvel sürmediğine şükretti. Bir senelik hakkını helal etti. Yolda hemşehrileri ona yiyecek de veriyorlardı. Bir gün karnı çok acıktı. “Efendisinin hediye gönderdiği şu somunlardan birini koparıp yesem...” dedi. Elini heybesine atarken tam bir senelik emek sarf ederek işittiği nasihat aklına geldi:

– Emanete hıyanetlik etme!

Elini çekti. “Şeytana uymayayım.” dedi. Birkaç gün, birkaç gece daha yürüdüler. Nihayet bir gün karanlık ormanın yanından geçiyorlardı. Ağaçların arasından:

– Teslim olun!

diye bir ses işitti. Durdu. Onunla beraber bütün kervan durdu. Eşkîyalar her tarafı çevirmişti. Efe meydana çıktı:

– Canını kurtarmak isteyen üzerinde başında nesi var nesi yok buraya bıraksın. Selametle yoluna gitsin...

diye haykırdı. Kimse davranamadı. Kimse kaçamadı. Eşkîyalar yolun gerisini de tutmuşlardı. Can maldan tatlı. Herkes nesi var nesi yok, efenin önüne döktü. Senelerce emeklerle kazanılan lira kemerleri, altın keseleri, gümüş, elmas hediyeler, daha birçok şeyler... Durmuş'a sıra gelince,

– Benim bir şeyim yok.

dedi. Efe inanmadı:

– Ne demek, sen gurbetten gelmiyor musun?

– Gurbetten geliyorum.

- Çalışmadın mı?
- Çalıştım.
- Para kazanmadın mı?
- Kazanmadım...
- Yalan.
- Vallahi kazanmadım. Hemşehrilerime sor, istersen...

Efe hemşehrilerine sordu. Hepsi Durmuş'un para kazanmadığını, senede bir kuruşa hizmet ettiğini anlattılar. Efe Durmuş'un aptallığına hem güldü, hem kızdı. Adamlarına:

- Şu budalaya bir sopa çekin de bir daha para kazanmadan gurbette kalmamayı öğrensin.
dedi. Durmuş'u yere yatırdılar. Canı çıkıncaya kadar dipçiklerle dövdüler.

Sılacıların hepsi Durmuş gibi on parasız evlerine döndüler. Durmuş'un anası daha ziyade ihtiyarlamıştı. Zavallı kadın üç senedir çektiği sefaleti anlattı:

- Neye para kazanmadın, a oğlum? diye darılacak oldu. Durmuş:

- Hemşehrilerim gibi kazansaydım yine eşkıyalara kaptırarak elim boş dönecektim...

dedi. Karnı çok acıkmıştı. Anasından biraz yiyecek istedi. Kadıncağız ağlamaya başladı.

- Bir şey yok oğlum, iki gündür ağzuma lokma girmedi.

- Bari şu heybenin içinde efendimin sana hediye gönderdiği somun var. Birisini kıralım, beraber yiyelim.

dedi. Heybeden bir somun çıkardılar. Kırınca şangır şangır etrafa altınlar yayıldı. Şaşırdılar. Öbür somunu da kırdılar. Onun da içi altın dolu imiş. Sevinerek hepsini topladılar. Durmuş iki senelik emeğini efendisine helal etti. Eğer bir sene hizmet ederek aldığı "Yolunu izini bilmediğin yere gitme!" nasihatini aklına getirmeseydi girdapta

boğulacaktı. İkinci sene aldığı “Emanete hıyanetlik etme!” nasihatini hatırlıdan çıkarsaydı yolda somunları kıracak, altınlar meydana çıkacak, sonra hemşçrileri gibi soyulacaktı... Yavaş yavaş düşündükçe efendisinin ne kadar büyük, ne kadar akıllı bir adam olduğunu anlamaya başladı. Ona İstanbul’da iken aylık verseydi ihtimal ötede beride yiyecek, biriktiremeyecekti. Yahut sılaya dönerken meydanda geçireceği için bir kazaya uğrayacaktı. Durmuş daha ziyade düşündükçe “akıl”ın “para”dan kıymetli olduğuna iman etti. “Akıl” olmazsa “para” hiçbir işe yaramazdı. İşte arkadaşlarının hâli!.. Dağ başlarından, eşkıya içinden dolu kemerlerle geçmenin cezasını gördüler.

Durmuş zengin olunca tarla aldı. Bağ aldı. Koca bir çiftlik kurdu. Köyünün ağası oldu. Ama bir türlü evlenemiyor, yaşı otuzu geçtiği hâlde bir kız bulup alamıyordu. Evlenmesini teklif eden köy ağalarına:

– Ben de isterim ama bir şartla...

derdi.

– Nasıl şart, ağa?

– Kariyi kendi bulunmadığım yere misafirlige göndermem.

– Akrabalarının yanına göndermez misin?

– Göndermem.

– Anasının, babasının yanına da göndermez misin?

– Kendim bulunmadığım hiçbir yere göndermem.

– Niçin?

– Bilmem...

Durmuş, efendisinin son üçüncü nasihatini bir türlü aklından çıkaramadı. İlk iki nasihati de evvela anlayamamıştı. Ama sonra... onların ne kadar faydasını gördü. Kendi köyünde, komşu köylerde bu şartla kimse kız vermiyordu. Herkes:

– Biz evladımızı esir yapmayız.

diyordu. Nihayet iki saat uzak bir köyde öksüz bir kız bulundu. Durmuş onu aldı. Şanına layık düğün yaptı. Mesut oldu. Bir erkek çocuğu dünyaya geldi. Aradan dört sene geçti. Karısını hiçbir yere

göndermedi. "Anca beraber, kanca beraber." derdi. Bir gün karısının akrabaları geldi. Köylerinde düğün varmış. Durmuş'tan bir gece için izin istediler.

- Hayır, olmaz.

dedi.

- Niçin?

- Bilmem.

Efendisinin nasihati aklından çıkmıyordu. Yalvardılar, yakardılar. O razı olmadı. Kendi köylüsü de karısının köylüsüne karıştı:

- Zavallı kadın, verem olacak...

diye laf etmeye başladılar. Hep birden onun üzerine düştüler. Ant verdiler. Durmuş artık herkesin ısrarına dayanamadı. Bir gece kalmak üzere karısını köye yolladı. O akşam pişmanlığından yemek yemedi. "Niçin efendimin nasihatini dinlemedim?" diye sıkılmaya başladı. Dinlediği iki nasihatten ne büyük faydalar görmüştü. Şimdi son nasihati dinlemediği için kim bilir ne büyük bir zarar görecekti. Duramadı. Uşaklarına atını hazırlattırdı. Geceleyin iki saat ötedeki köye yetişti. Düğün evinin önüne gitti. Delikanlılar çitlere dayanmışlar, avluda, meşaleler altında oynayan kızlara, kadınlara bakıyorlardı. O da yaklaştı. Karısının çocuğuyla beraber bir köşede büzülmüş oturduğunu gördü. Acaba bu gece hangi akrabasının yanına yatacağı. İçine bir kurt girdi. Döndü. Arkasına baktı. Bir kocakarı geçiyordu. Ondan bunu anlamak istedi.

- Bana bak nine, sana bir şey soracağım.

- Sor oğlum.

- Şu köşede çocuğuyla beraber bir taze oturuyor, görüyor musun?

Kocakarı dikkatle baktı:

- Görüyorum.

dedi.

- Kimin nesidir o?

- Ah evladım sorma, onu bir zalim herif aldı. Zavallı tazeye dünyayı zindan etti. Dört senedir işte, köyüne yeni geliyor...

– Acayip...

– Evet, bütün köylü zorladı da bu sefer izin alabildi. Kocası öyle fena, öyle zalim bir adam ki...

Durmuş'un yüreği atmaya başladı. Karısının nerede yatacağını sordu. Kocakarı:

– Bilmem.

diye cevap verdi. Durmuş düşündü, taşındı, birdenbire dedi ki:

– Beni bu gece bu kadınla yatırabilirsen sana beş altın veririm.

– Yiğidim ondan kolay ne var?

– Demek beni onunla yatırabileceksin?

– Elbet.

– Nasıl?

– Onun akrabaları benim kapı bir komşumdur. Benim her sözümlü dinlerler. Avlularının nihayetinde tek bir oda vardır. Gider, onları kandırır, bu kadını oraya yatırırım. El ayak kesildikten sonra seni götürür, gizlice bu odaya sokarım.

– Doğru söyle...

– Sen hemen altınları ver, yiğidim.

Durmuş kesesinden beş altın çıkardı. Kocakarıya verdi. Atını onun avlusuna bağladı. Hiddetinden tir tir titiyordu. Gece yarısı geçti. Kocakarı geldi. Onu aldı. Küçük bir bahçe kapısından geçirdi. Bir avlunun ta nihayetindeki tek odaya soktu. Durmuş yüzünü şalıyla sarmıştı. Karısı onu tanımadı. Hemen bağırmağa başladı. Durmuş sesini çıkarmadı. Kapıyı kitledi. Üzerine yürüdü. Zavallı kadın köşeye büzülmüş, hem bağırıyor hem tekme atıyordu. Durmuş'u yanına hiç yaklaştırmadı. Akşamdan uyuyan oğlu yatağın üzerindeydi. Annesinin haykırmasına uyanmadı. Mışıl müşıl uyudu. Durmuş karısını daha ziyade bağırılmamak için kapının yanına oturdu. Hiç sesini çıkarmadı. Bütün gece ağlayan kadıncağız sabaha karşı korkudan, yorgunluktan sızar gibi olmuştu. Avluda horozlar öttü. Durmuş yavaşça yatakta uyuyan çocuğunu aldı. Sessizce dışarı çıktı. Avluyu geçti. Atına bindi. Dörtmala köyüne döndü.

Karısının akrabaları gece çocuğun çalındığını duyunca ne yapacaklarını şaşırdılar. "Ağaya ne cevap vereceğiz?" diye düşünmeye başladılar. Kocakarı buna da bir kolay buldu:

- Bu oda zaten eski... Yakınız. "Gece yangın oldu. Çocuğu kurtaramadık." dersiniz.

Onu dinlediler. Hemen odayı yaktılar. Ağlayarak, sızlayarak Durmuş'un karısını evine getirdiler. Hepsinin alınında çatki vardı. Dövünüp duruyorlardı.

Durmuş:

- Çocuk nerede?

diye sordu.

- Ah olan oldu. Gece odamız yandı. Çocuğu kurtaramadık... dediler. Durmuş güldü:

- Neye ağlıyorsunuz canım, dedi. Başımız sağ olsun. Elhamdülillah genciz. Allah başkasını verir.

Karısının akrabaları Durmuş'un bu soğukkanlılığından biraz ferahlar gibi oldular.

Tam bu sırada kapı açıldı. Durmuş'un çocuğu içeri girdi. Annesinin kucağına atıldı. Çocuğun yandığını söyleyenler şaşırdılar. O vakit Durmuş:

- Gördünüz ya, yalancı alçaklar, niçin karımı kendimin bulunmadığı yere göndermiyormuşum...

diye bağırdı. Hepsini, tekme tokat kovdu. Karısına döndü:

- Eğer gece orada bana el sürdürseydin hemen seni öldürecektim. İşte, ibret al da sakın bir daha kocandan ayrı bir yere gitmek isteme...

dedi. İhtiyar efendisine üç senelik emeğinin hakkını da helal etti.

EK-9 Mermer Tezgâh Hikâyesinin Özgün Metni

Halk Edebiyatından

MERMER TEZGÂH

Yarım mizah

Cabi Efendi, öyle her ihtiyar gibi, sabahtan akşama kadar evinde pineklemezdi. Vakıa yine ciddi bir işe elini sürmez: “Yiyeceğim var, içeceğim var! İş benim neme gerek?” derdi. Ama her sabah güneş doğmadan kendini sokağa atardı. Yegâne merakı “dünyanın ahvalini” tetkikti! “Okuryazar” gürhundandı. Fakat bu faziletini hiç kullanmıyordu. Kütüphanelerin önünden geçerken kendini tutamaz: “İşte nâdanların akıl ambarı!” diye gülümserdi. Onun fikrinde kitaplar “hakikat”ın üstüne gelişigüzel yığılmış birtakım zarif, süslü, kıymetli kerpiçlerdi. Bu kerpiçleri toplayıp bir tarafa atmayan, mümkün değil, hakikati göremezdi.

Hakikat kitapta değil, hayatın kendisinde idi. Kitaba inanan esir olur, zihni katılır, kafası kerpiçleşirdi. Hâlbuki, ancak... her gün değişen, hiçbir mefhumun dar çerçevesine sığmayan hayat okunmaya layıktı. Hayatın her adımında binlerce garibe, binlerce sır... binlerce dalavere gizliydi. İlim, hikmet, hars, felsefe, irfan, hep... hayatın içinde idi. Mesela elli senedir gezmekle bitiremediği şu İstanbul “bir milyon küsur sayfalı” kocaman bir kitaptı. Sokaklarında, çarşısında, pazarında dolaşan her adam da başlıbaşına ayrı bir cihan, ayrı bir kitaptı. Bu kitapların hepsini okumaya kalkmak ummanı içmek kadar imkânsızdı; yalnız bir tanesinin bir faslını süzebilen insan şüphesiz en büyük bir irfanın sahibi olurdu. Mahalle mektebinden diplomasını aldıktan sonra mukaddes, gayr-ı mukaddes hiçbir

kerpici eline almamakla iftihar eden Cabi Efendi işte bu, yalnız hayatı okuyan âriflerden biriydi! Bütün semt halkınca dünyanın en birinci âlimi sayılırdı. Beyaz top sakalıyla, kısa boyuyla, şişman vücuduyla en beklenilmez yerlerde yuvarlanır gibi dolaştığı görülür, yakaladığına, ufacık tombul elleriyle okşayarak, nasihatler verir, ilminden, irfanından büyük küçük herkesi müstefit ederdi. Kitap gibi gazete de okumazdı. "Metelik tuzağı" dediği bu kâğıt parçalarının başından nihayetine kadar yalanla dolu olduğunu iddia eder: "Gözümle görmediğim şeye inanmam!" derdi. Velespite, gramofona, sinemaya, telefona, otomobile, tayyareye, tahtelbahre hep gözüyle gördükten sonra inanmıştı.

... Yine bir bahar sabahı, güneş, bahçesindeki evvel zamandan kalma çitlembik ağaçlarının üstünden doğarken Cabi Efendi de kapısında göründü. Birkaç adım yürüdü, durdu. Etrafına bakındı. Yerlerde çimenler yeşermiş, sıska erik dalları pembe beyaz çiçeklerle örtülmüştü. Hoşuna gitti. Sola eğri çarpık burnunu yukarı kaldırdı. Derin derin havayı kokladı. "Bu ne letafet, bu ne güzellik yarabbi!" diye mırıldandı. Allah, mutlaka dünyayı kullarına sevdirmek için baharı yaratmış olacaktı!. Her sene kıştan, yağmurdan, çamurdan, kardan, soğuktan, tipiden bıkan insanlara bahar hayalden bir peri gelini gibi görünür, uyuşuk ruhlarına "teselli, hararet, ümit" serper, sonra onları "haberleri olmadan" yazın cehennemi içinde bırakarak, kendi kelebekleriyle, çiçekleriyle, kokularıyla savuşup giderdi... "Ben ama dolma yutmam, dedi, hepsi rüya... Birkaç hafta sonra ne bu çiçeklerden, ne bu kokulardan eser kalır!" Çimenlerin üzerindeki çiylerde güneşten düşmüş parlak elmas damlalarını inadına ayaklarıyla ezdi. Sokağa çıkar çıkmaz, gece geçen zerzevatçı, sütçü beygirlerinin bozuk kaldırımında bıraktığı şeyleri cıvıldayarak yiyen serçelere gözü kaçtı. Durmadı, "Birinin ettiği halt ötekine nimet..." dedi. Kendi istemediği hâlde, müstakil zihni bu münasebetsiz hâdiseden bir hikmet çıkarmaya çalıştı. İstemeye istemeye arılarla insanları hatırladı. "Vakıa" aynı

idi. Yalnız tarafeynin hacimlerinde tehalüf vardı. Birinde müstahsil küçük, müstehlik büyüktü. Diğerinde bunun aksi; müstahsil büyük, müstehlik küçük... Yürüdü. Şimdi nereye gidecekti! Daima yola düzöldükten sonra buna karar verirdi. Çırpıcı'ya, Veliefendi'ye, Balıklı'ya, Eyüp'e, Sütlüce'ye gitmesini düşündü. Hayır... Gölgesinde yürüdüğü duvarın arkasından keskin bir horoz sesi geldi. Cabi Efendi hemen başını göğe kaldırdı. Dikkatle baktı. Bulut mulut yoktu. Hava çok açıktı. "Artık horozlara da inanmamalı, dedi, ne olacak? Bir tanesine kırk tavuk veriyorlar. Zavallıların sinirleri bozuluyor. Niçin, ne vakit öttüklerini bilmiyorlar." Durdu; sakalını kaşdı. Hava hiç bozacağa benzemiyordu. Bu güzel günü nerede geçirecekti? Ne vakitten beri Üsküdar'a geçmemişti. "Tekkelere de uğrarım." dedi. Tekrar, yuvarlana yuvarlana yürüdü. Caddeye çıktı. Topkapı tramvayına atladı. İçi evkaf, gümrük mümrük kâtipleriyle doluydu. Evvela, bunlara kulak misafiri oldu. Hepsi saçmasapan konuşuyorlar, hatta birbirleriyle itişerek şakalaşıyorlardı. Cabi Efendi bu arsız hâlleri görmemek için gözlerini kapadı. O kadar sıkıldı ki... azıcık daha "Allah'ım, kulaklara da niçin birer kapak yapmadın?" diyecekti. Sirkeci'de "oh" diye gözlerini açtı, şehrin ta göbeğinde, bacını verdiği Köprü'yü yavaş yavaş geçti. Üsküdar vapuruna bir bilet aldı. Güverteye çıktı. Hava hakikaten çok, pek çok güzeldi. Bacanın çıkardığı kapkara dumanlar içinden temiz, beyaz martı sürüleri kirlenmeden geçiyor, koyu mavi denizin ortasında "Kızkulesi" köpükten bir alev gibi parlıyordu. Cabi Efendi elli senedir, her gün İstanbul'da seyahat ettiği hâlde henüz buraya gitmediğini düşündü. Acaba içi nasıldı? Kim yaptırmıştı? İçinde şimdi ne vardı? Yapıldığı zaman İstanbul'da lodos esmez miydi? Daha böyle birçok sualler faal zihnine hücum etti. "Bugün şuraya gideyim. Hakikati anlayayım..." dedi. Vapur iskeleye yanaşınca kadar seyahat planını kurdu. Karadan Harem iskelesine gelecek, oradan sandalla Kızkulesi'ne çıkacaktı. Ama dalgın dalgın, Ahmediye'den Karlık Bayırı'na giden sokağı geçerken gözüne tuhaf bir şey ilişti. Durdu. Kızkulesi'ni filan hemen unuttu. Baktı, baktı, baktı:

- Olur iş değil...

dedi. Biraz karanlıkça, temiz, geniş bir marangoz dükkânı... İçinde ferah ferah kırklık, pos kara bıyıklı, şişmanca bir adam... Elinde keser, çalışıyordu; fakat beyaz mermerden büyük, narin bir tezgâhın önünde! Cabi Efendi "Aldanmayayım." diye gözlerini ovuşturdu. Dikkatle baktı. Hayır. Tezgâh mermerdendi! "Acaba beyaza boyanmış kalastan mı?" şüphesi tekrar zihnini bulandırdı. Baktı. Baktı. Hiç mermerden doğramacı, marangoz tezgâhı olur muydu? Olursa... mutlaka bunun hususi bir sebebi vardı! Cabi Efendi mermerin kalastan çok pahalı olduğunu düşündü. Başını, sakalını kaşdı. Hiç şüphe yok, burası eskiden ya bozacı, ya muhallebici dükkânıydı. Sonradan gelen bu marangoz mermer tezgâhı hazır bulmuş olacaktı. Güldü. "Tembel herif!" dedi, kimbilir ne kadar keser bozdu. Hiç mermer üzerinde çalışılır mı?" Birden nasihat damarlarının kabardığını duydu. Her şeyin bir usulü, bir kaidesi vardı. Usulleri, kaide-leri bozanların zarar görecekları muhakkaktı. Durmadı. Gayr-ı ihtiyarî dükkânın açık kapısından girdi. "Ne var?" gibi kendisine bakan marangoza sordu:

- Sen bu dükkânı yeni tuttun, değil mi?

- Hayır.

cevabını alınca tekrar sordu:

- İstersen eskiden tut. Fakat senden evvel burada bir muhallebici otururdu, değil mi?

- Hayır.

- Öyleyse bir bozacı?

- Hayır.

- Ya kim otururdu?

- Hiç kimse... Bu dükkânı ben kendim yaptım.

- Ee, bu mermer tezgâh burada ne arıyor?

- Ben koydurdum.

Cabi Efendi gözlerini açtı. Marangoza daha keskin bir dikkatle baktı:

- Sen deli misin, oğlum?

dedi.

- Hayır.
- Akıllı bir adam mermer üzerinde keser oynatır mı?
- Niçin oynatmasın?
- Kazarâ keseri kaçır. Hem mermer bozulur, hem keser...
- Ben hiç keserimi kaçırmam.
- Kaç senelik marangozsun?
- Yirmi senelik.
- Kaç senedir mermer tezgâh üzerinde çalışıyorsun?
- On beş sene var...

Cabi Efendi tezgâha yaklaştı. Marangoz gülüyor, pos bıyıklarının üstünde şiş yanakları elma gibi kızarıyordu.

- On beş senedir hiç keserini yanlışlıkla kaçırmadın mı?
- Kaçırmadım.
- Kazarâ... bir defacık olsun...
- Bir defacık olsun kaçırmadım. İstersen gel, bak...

Cabi Efendi cebinden gözlüğünü çıkardı. Taktı. Baktı. Baktı. Mücella mermer tezgâhın sahında hafif bir çizgi bile yoktu. Sonra marangoza döndü. Tepesinden tumağına kadar iyice süzdü. Hiç öyle zeki bir adama benzemiyordu. Tekrar sordu:

- Şimdiye kadar hiç keserini yanlış vurmadin ha?
- Görüyorsun işte...
- Nasıl olur bu?
- Çünkü ben birinci ustayım. Vuracağım yeri iyice görürüm.

Hiç yanılmam. Elimin maharetine emniyetim var, onun için tezgâhi mermerden yaptırdım.

Cabi Efendi dayanamadı:

- Oğlum, bu senin elindeki maharetinden değil!
dedi.

- Ya neden?
- Düşüncesizliğinden...
- Düşüncesizliğimden mi?
- Evet.

Marangozun kalın, siyah kaşları çatıldı. Keserini mermer tezgâhın üstüne yavaşça bıraktı. Suratını buruşturdu. Hakareti andıran bir tavırla Cabi Efendi'ye sordu:

– Ne bildin?

– Neden bileceğim? Biraz düşüncen olsa her vakit bu kadar dikkatli keser kullanamazsın.

– Benim düşüncem olmadığını ne biliyorsun? Ne olsa ben keserimi indirecek yeri bilirim. Hiç şaşımam. Ben "sanatımın eriyim." Haydi bakalım, gevezelik yeter!.. Çek arabayı işine...

– ...

Cabi Efendi fena hâlde bozuldu. Kendisiyle tatlı tatlı konuşurken hakikati işitince herifin birdenbire değişip kabalaşması fena hâlde canını sıktı. Gözlüğünü çıkarmaya vakit bulamadan, kös kös önüne bakarak dükkândan çıktı. "Sanatın eri ha... Gidi budala seni!.." diye dişlerini sıktı. Başını salladı. Her hâdisenin sebebini aramak onda bir illetti. Bulduğu sebebi de, hatta bizzat hâdisatın bizzat mevzularına gösterip kabul ettirmek diğer bir illetiydi. İşte bu ahmak, düşüncesizliğinin neticesi olan "yanılmaz dikkat"ini elinin maharetine atfediyor, düşüncesizliğini kendisi için bir "meziyet" sayıyordu. Hızla döndü. İşine başlayan kayıtsız marangoza kapıdan haykırdı:

– Usta, yarın dikkat et. Keserini tam yerine yapıştırıramayacaksın. Mermer tezgâhını kıracaksın...

...

Cevap beklemedi. Hemen yürüdü. Karşıkı sokağa saptı. Birer birer civardaki dükkânlara girdi. Mermer tezgâhlı marangoza dair birçok malumat topladı. İsminin meşhur Ali Usta olduğunu öğrendi. Valide-i atik bostanına bitişik, kırmızı aşı boyalı, tek katlı, yedi numaralı evde oturmuş. Yeni evlenmiş. Genç bir karısı varmış... Bütün komşuları onun elindeki mahareti methetmekte müttefiktiler. "Daha ömründe yanlış bir çivi vurmamıştır. Keserine güvenir. İstanbul'da eşi bulunmaz. Frengistan'da bile onun gibi mermer tezgâhta

işleyen bir marangoz yokmuş.” diyorlardı. Cabi Efendi hepsine, içinden “Yarın siz onun mermer tezgâhını görürsünüz.” derken, dışından: “Doğru, doğru...” diye başını salladı. Daha öğleye epey zaman vardı. Ali Usta'ya mermer tezgâhını kırdırmak için tasarladığı planını düşününce düşününce Yenicami'nin avlusuna girdi. Bu düşüncesiz herifi bir dakikacık düşündürmek kâfiydi! Cabi Efendi'nin birçok tecrübesi vardı. Ufacık bir düşüncenin en büyük bir dikkati iflas ettirdiğini dini gibi bilirdi. Bu tecrübelerden bir tanesini bu düşüncesiz herifte tekrarlayarak, ona da bu hakikati zorla kabul ettirecekti. Planını zihninde tamamlayınca cami avlusunun karşısındaki kasaba girdi. Kesilmiş, yüzülmüş kuzulardan bir tane satın aldı. Çırağın eline verdi. Moskoflu'nun fırınına geçti. Bir kuzuyu kaç saatte kızartabileceğini sordu.

– İki saatte...

cevabını alınca, hemen bir de büyük toprak kap aldırdı. Kuzuyu fırına attırdı. Kendi, dükkânın kirli kepengine yaslandı. Kısa çubuğunu doldurdu. Yaktı. Tam iki saat orada, sabır taşı gibi sesini çıkarmadan çubuğunun dumanlarını seyretti. Kuzu pişince bir hamal buldurdu. Kabı eline verdi. Öne geçti. Çavuş Deresi'ne çıkan yokuşu tırmandı. Valide-i atik bostanını buldu. Bostana bitişik tek katlı, kırmızı aşı boyalı evi görünce:

– Hah işte burası...

diye yürüdü. Tokmağı çaldı. İçerden ince, şirret bir kadın sesi:

– Kimdir o bakayım, kimdir o?

dedi.

– Ben.

– Sen kimsin ayol?

– Burası mermer tezgâhlı marangoz meşhur Ali Usta'nın evi değil mi?

– Evet.

– Usta bu kuzuyu kızarttı. Gönderdi. Alın.

Kapı yarım açıldı. Kalın, beyaz, çıplak iki kol daha beyaz elleriyle kuzu kabını içeri aldı, meçhul bir şeye hiddetlenmiş gibi kapı-

yı hızla çarparak kapadı. Cabi Efendi gülümsedi;

– Yarın mermer tezgâh...

Ellerini ovuşturdu. Gözleri, isabet etmemiş müthiş bir tokat gibi rüzgârı suratına çarpan, alçak kapının üstündeki silik rakama kaçtı:

– Yedi, yedi...

diye başını salladı. Sabahleyin erkenden mermer tezgâhın kırıldığı-nı görecekti. Bunun için İstanbul'a geçmedi. Doğru Atpazarı'ndaki Hacı Hüseyin'in hanına gitti. Temizce bir oda kiraladı. Geceyi Üs-küdar'da geçirecekti.

Meşhur marangoz Ali Usta'nın evine geç gelmek âdetiydi. Ka-pıdan girince doğru sofraya otururdu. Bu akşam sofranın başına çö-künce şaşırıldı. Karısına:

– Hayrola, dedi. Bu kuzu nereden esti?

– Sana sormalı?

– Ne demek?

– Bugün sen gönderdin.

– Haşa...

– Haşa mı?

– !..

Karısı merhum eski Kasımpaşa imamının üvey kızıydı. Pek ça-buk hiddetlenirdi. Yine kıpkırmızı oldu. Ellerini geniş kalçalarına dayadı. Yüzünü eğiltti:

– Haşa, ha?

– ...

– Vay, demek ben bunu çaldım, ha?

– Bilmem.

– Dostum mu gönderdi?

– Onu da bilemem!

– Gündüz gönderdin. Şimdi unutup laf mı çıkarıyorsun?

Ali Usta:

– Ben hiçbir şeyi unutmam.

dedi.

– Haydi oradan bunak, sen de... Çamaşır yıkıyordum. Bir adam geldi. “Mermer tezgâhlı Ali Usta'nın evi burası mı?” dedi. “Evet” dedim. “Benimle bu kuzuyu gönderdi.” dedi. Ben de aldım.

– Nasıl adamdı?

– Beni namahreme bakar sanıyorsun ha... Görmedim bile.

– Sesi nasıldı?

– Beni namahremin sesini işitir sanıyorsun ha... Vallahi işitmedim...

– ?..

– ...!

Karı koca bu kuzu yüzünden güzel bir kavga ettiler. Ali Usta bu nefis kuzudan değil, öbür yemeklerden bile ağzına bir lokma koymadı. Acaba bu kuzuyu kim göndermişti? Merakından çatlayacaktı. Yoksa evini barkını dağıtmak için bir büyü müydü? Kahvesini, çubuğunu da içemedi. Ömründe ilk defa olmak üzere o gece uykusu kaçtı. Sabaha kadar uyuyamadı. Karısı hâlâ onu unutkanlıkla itham ediyor:

– Bunamışsın ayol, git kendini Pabucu Büyük'e okut. diyordu.

Sabah namazını kılmadan dükkânına indi. Kepenkleri açtı. O kadar dalgındı ki... köşede kendisini gözetleyen Cabi Efendi'yi bile görmedi... Mihanikî bir sükûn ile keserini eline aldı. Dünden kalan işini mermer tezgâhın üstüne koydu. Cabi Efendi açık kapıdan onun dalgınlığına bakarak gülümsüyordu. Zavallının aklı fikri hep dün akşamki kuzuda idi. “Kim gönderdi, yarabbi, kim gönderdi, kim olabilir?” diye düşünüyordu. Kaldırdığı keskin, kalın, ağır keseri çattadak indirince gözleri açıldı. El kadar bir mermer parçası tezgâhtan kopmuş, yere fırlamıştı. Aynı zamanda arkasındaki kapıdan bir ses işitti:

– Geçmiş olsun usta!

– !..?

Döndü. Dün kovduğu küçük ihtiyarı görünce bütün bütün şaşır-
dı. Cabi Efendi sordu:

– Hani sanatının eriydin! Ne oldu böyle?

– !..?

Zavallı Ali Usta ağzını açamadı. Sapsarı kesildi. Dudakları tit-
riyordu. O vakit Cabi Efendi düşüncesizliğin neticesi olan dikkati-
ni bu âna kadar kendisinde bir meziyet sayan bu adama acıdı.

– Artık düşünme, dedi, o kuzuyu ben gönderdim.

– Sen mi?

– Evet.

– Niçin?

– Seni biraz düşündürmek için...

Sonra üşenmedi, ona, ayak üstünde, insanın “düşünen bir hay-
van” olduğunu, dalgınlıkla bazen dikkat hassasını kaybettiğini, “ya-
nılmaz keskin bir dikkat”in sırf “düşüncesiz hayvanlar” a mahsus bir
haslet sayılacağını uzun uzadıya anlattı. Kapıdan çıkarken:

– Haydi oğlum, dedi, dünyanın nizamını bozmaya kalkma.
Marangozun tezgâhı kalastan olur. Şimdi kırdığın şu mermeri he-
men kaldır. Yerine ahşap bir tezgâh koy!

•

Bir saat sonra Cabi Efendi Harem iskelesinin koyu lacivert dal-
galarında sallanan köhne bir kayığa biniyordu. Dün gitmeye karar
verdiği “Kız Kulesi”nin niye deniz ortasına yapıldığını keşfedecek,
mutlaka bunun da asıl sebebini bulacaktı! Ama bu sabah erkenden
nâdanın birine “dikkatin hakikatini” öğretebildiği için o kadar
memnundu ki...

Ek 10: Yeni HİTİT Öğretim Seti A1- A2 Dil Bilgisi Konuları

A1	A2
KOŞAÇ TÜMCESİ (haber kipi)	GELECEK ZAMAN -(y)EcEk
SIRALAMA-(İ)nci	KOŞAÇ TÜMCESİ (gelecek zaman) olacak
KOŞAÇ TÜMCESİ(haber kipi devam) – (y)İm, -sİn, -(y)İz, -sİnİz, ler)	İLGEÇLER gibi, kadar
VAROLUŞ TÜMCESİ (haber kipi) var, yok	GELECEK ZAMAN (hikâye kipi) – (y)EcEktİ (< -(y)EcEk idi)
ŞİMDİKİ ZAMAN (genel) –(İ)yor	EŞİTLİK –CE
DURUM (yönelme, kalma, çıkma) –(y)E, -DE, -DEn	GÖRELİK –(y)E GÖRE
ULAÇLAR –DiktEn sonra , -mEdEn önce	GEÇMİŞ ZAMAN (belirsiz) –mİŞ
İLGEÇLER –(y)E kadar, -DEn önce, -DEn sonra	KOŞAÇ TÜMCESİ (rivayet kipi) –(y)mİŞ (< i-miş)
İYELİK –(İ)m, -(İ)n, -(s)İ, -(İ)miz, -(İ)nİz, -(lEr/s)İ	ŞİMDİKİ ZAMAN (rivayet kipi) – (İ)yormuş (< (İ)yor i-miş)
AD TAMLAMASI (belirtili) AD-(İ)İn, AD-(lEr/s)İ	GELECEK ZAMAN (rivayet kipi) – (y)EcEkmİŞ (< -(y)EcEk i-miş)
AD TAMLAMASI (belirtisiz) AD AD-(s)İ	PEKİŞTİRME -Dir
AD TAMLAMASI (zincirleme) AD(-n)İn AD-(lEr/s)İ(nİn) AD-(lEr/s)İ	GENİŞ ZAMAN –(E/İ)r
GEÇMİŞ ZAMAN (belirli) –Di	YETERLİK –(y)Ebil- / -(y)EmE-
KOŞAÇ TÜMCESİ (hikâye kipi) –(y)dİ(< i-di)	GENİŞ ZAMAN (hikâye kipi) –(E/İ)rdİ (< -(E/r) i-di)
ŞİMDİKİ ZAMAN (hikâye kipi) – (i)yordu (< -(İ)yor i-di)	GENİŞ ZAMAN (rivayet kipi) –(E/İ)rmİŞ (< -(E/İ)r imiş)
ULAÇLAR –(y)ken (< i-ken)	ADLAŞTIRMA –mE, -mEk, -(y)İş (+iyelik)+durum
BAĞLAÇLAR/İLGEÇLER ile (>(y)lE)	ADLAŞTIRMA (+İYELİK)+DURUM – mE/ -mEk / -(y)İş (+iyelik) + durum
EMİR KİPİ –sİn, -(y)İn(İz), -sİn(ler)	DOLAYLI ANLATIM (emir kipi) “...”/-mE
İSTEK KİPİ –(y)E	ULAÇLAR –(y)İp / -mEdEn
SIFATLAŞTIRMA –İİ, sİz	ULAÇLAR –(y)ErEk
KARŞILAŞTIRMA –DEn daha	ULAÇLAR –(y)E...-(y)E
ÜSTÜNLÜK en	ULAÇLAR –mE (+iyelik) için / -mEk için
DURUM (belirtme) –(y)İ	ULAÇLAR –mEk üzere
ŞİMDİKİ ZAMAN (resmi) –mEktE	BAĞLAÇLAR çünkü, bu nedenle, bu yüzden
İLGİ EKİ –ki	
BAĞLAÇLAR de/da	

ÖZ GEÇMİŞ

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı:	Selçuk GÜRLER	İmza:		
Doğum Yeri:	Düziçi			
Doğum Tarihi:	26.03.1989			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Şehit Üsteğmen Yusuf Tunaboğlu İlköğretim Okulu		Osmaniye	2003
Ortaöğretim				
Lise	Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi		Osmaniye	2007
Lisans	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Türkçe Öğretmenliği	Konya	2012
İş Deneyimi:	Yunus Emre Enstitüsü- Türkçe Okutmanı(Ürdün)- (2013-2016) Yunus Emre Enstitüsü- Türkçe Okutmanı (Kudüs)- (2017- hâlen devam ediyor)			
Tel:	0545 770 04 35			
Adres	T.C. Kudüs Başkonsolosluğu Türk Kültür Bölümü			